ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନ ମାଳା
Tribal Language Study Series
Volume : XIX

ଗୋଣ୍ଡି

GONDI

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ,
ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡିଶା

ଗୋଣ୍ଡି
GONDI

ସଂକଳକ :

ଅଧ୍ୟାପକ ଲାଲ ଆଶୁତୋଷ ଦାସ

ସୂଚକ :

ଶ୍ରୀ ଗୁଞ୍ଜୁରୁ ନାଏକ, (ରାଇଘର)

ଶ୍ରୀ ମଣିରାମ ଗଣ୍ଡ, (ପାରୁଆ, ରାଇଘର)

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀରାମ ବରହା, (ଛିନ୍‌ଚୁଆଁ)

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

This study was carried out with Financial Assistance from the Ministry of Welfare (T. D.) during 1992-93

GONDI

(Grammar, Text, Dictionary)

Compilation :

Lal Asutosh Dash, M.A., M.Phill

Informants :

Sri Gunjuru Naik, Raighar

Sri Maniram Gond, Parua, Raighar

Sri Sriram Bariha, Chhinchuan

Supervisor :

Prof. Khageswar Mahapatra

ACADEMY OF TRIBAL DIALECTS & CULTURE

WELFARE DEPARTMENT

ADIVASI EXHIBITION GROUND,

UNIT - 1, BHUBANESWAR - 751009

Price : Sixty Rupees Only

Printed at : Bholanath Press, Bhubaneswar - 751010

ମୁଖବନ୍ଧ

ଭାରତରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ ପରିବାରର ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ୍ତ ଆଦିବାସୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ହେଉଛନ୍ତି 'ଗୋଣ୍ଡ' ଜନଜାତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ । ୧୯୮୧ ଜନସୁମାରି ହିସାବରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ୭୦୨୭୪୯ । ଏହି ଜାତି ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏକ ରଣରଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନଚେତା ଜାତି ହିସାବରେ ଏମାନେ ପରିଚିତ । ଅନେକ ରାଜା ରାଜୁଡ଼ା 'ଗୋଣ୍ଡ' ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଭୂତ ହୋଇ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଶାସନ କରିଥିବା ଇତିହାସରୁ ଜଣାଯାଏ । ସେହି କ୍ରମରେ ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା 'ଗୋଣ୍ଡି' ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଅତି ପୁରାତନ । ମାତ୍ର ସମ୍ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଶାର ସମଗ୍ର 'ଗୋଣ୍ଡ' ଜନଜାତିର ଏକ ଦଶମାଂଶ ସେମାନଙ୍କର ଭାଷା କହିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ତଥାପି ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳ ଅଛି ଯେଉଁଠି 'ଗୋଣ୍ଡ' ମାନେ ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଭାଷା ପ୍ରକାଶକ୍ଷମ ନୁହଁନ୍ତି ।

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ ତାର ବିଧି ପରିସରମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା, ଉପ-ଭାଷା ସମୂହର ଅଧ୍ୟୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଗୋଣ୍ଡ ମାନଙ୍କର 'ଗୋଣ୍ଡି' ଭାଷା ତାର ଏକ ଅଂଶ ବିଶେଷ । ଏକ ସଂସ୍କାରମୁଖୀ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିର ଅବବୋଧ ନିମନ୍ତେ ତାର ଭାଷାର ଉପାଦେୟତା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଭାଷା ହିଁ ସଂସ୍କୃତିର ବାହକ । ସଂସ୍କୃତିର ଉତ୍ସ ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ହେଲେ ତାର ଭାଷା ବିଭବକୁ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ଭାଷାଟି ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଲେ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରେମୀ ଜନସାଧାରଣ ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କର ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟକ ହେବ ।

ଉନ୍ନୟନର ମାର୍ଗ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିବାକୁ ହେଲେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବୁଝିବାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ । ଉନ୍ନୟନ ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସରକାରୀ କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଗୋଣ୍ଡି ପୁସ୍ତିକାରୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ପାଇ ପାରିବେ ବୋଲି ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ । ଏକାଡ଼େମୀର ଏପରି ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱ ପରିକଳ୍ପନା ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ ହେଉ ଏତିକି କାମନା ।

କଲ୍ୟାଣ ରାୟ
ପ୍ରମୁଖ ଶାସନ ସଚିବ
କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡ଼େମୀ ପକ୍ଷରୁ ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କିସାନ, ଓରାଓଁ, ଡିଡାୟୀ, କୁଇ ଓ ସାନ୍ତାଳୀ ଭାଷା ଉପରେ ; ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗାଦବା, ଜୁଆଙ୍ଗ, ଖଡ଼ିଆ, କୋୟା ଓ ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷା ଉପରେ ଏବଂ ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହୋ, ବାଥୁଡ଼ି, ବଣ୍ଡା, ମୁଣ୍ଡାରୀ ଓ କୁଭି (ଡଙ୍ଗରିଆକନ୍ଧ) ଭାଷା ବିଷୟରେ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରକଳ୍ପର ଚତୁର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପରଜା, ପାରେଙ୍ଗା, ସାଦ୍ରୀ, ଗୋଣ୍ଡି ଓ ଭୂମିଜ ଭାଷା ବିଷୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧରଣର ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି ।

୧। ବ୍ୟାକରଣ

୨। ରଚନା (ଗଳ୍ପ, ଗୀତ, ଢଗଢମାଳି ଇତ୍ୟାଦି)

୩। ଶବ୍ଦକୋଷ : (କ) ଆଦିବାସୀ ଭାଷା - ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ଆଦିବାସୀ ଭାଷା

ଏହି ପୁସ୍ତିକା ଗୁଡ଼ିକ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସରଳ ଭାବରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଏହା ଉଭୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ "ଗୋଣ୍ଡି" ଭାଷା ପୁସ୍ତିକାର ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଖସଡ଼ା ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି ଅଧ୍ୟାପକ ଲାଲ ଆଶୁତୋଷ ଦାସ । ଏ ଦିଗରେ ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ସହାୟକ ହୋଇଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ଗୁଞ୍ଜୁରୁ ନାୟକ, ରାଇଘର, ଶ୍ରୀ ମଣିରାମ ଗଣ୍ଡ, ପାରୁଆ ଓ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀରାମ ବରଡ଼ା, ଛୁନଚୁଆଁ । ଏଥିପାଇଁ ଏମାନେ ଆମର ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ । ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ, ଏହା ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିବ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ ।

ଏପରି ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥିବାରୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏବଂ ଏକାଡେମୀ ପରିଚାଳନା ସମିତିର ସଭାପତି, ଉପ-ସଭାପତି ଓ ସଭ୍ୟବୃନ୍ଦଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମେ କୃତଜ୍ଞ ।

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର
ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସ, ୧୯୯୭

ସୂଚନା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର କଥାଗୁଡ଼ିକ (ଶବ୍ଦ) ରୋମାନ ଲିପିଭିତ୍ତିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଲିପି (I.P.A) ମାଧ୍ୟମରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର ଉଚ୍ଚାରଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଧରିପାରିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟାକରଣ ଅନ୍ତର୍ଗତ 'ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ' ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ଅନୁସରଣୀୟ । ଅବଶ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଫୁଟାଇ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବାର ପ୍ରଯତ୍ନ କରାଯାଇପାରେ ।

ସଂକେତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା

—	(ମଝିରେ ଥିଲେ) ଶବ୍ଦ ସୀମା (ପୂର୍ବରେ ଥିଲେ) ଉପସର୍ଗ (ପରେ ଥିଲେ) ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ
=	ଖଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ
+	ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦ
/	ବିକଳ୍ପ
<	ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିସୂଚକ
( )	ସଂଯୋଜିତ ବା ଅପସାରିତ
-n-	ବିଶେଷ୍ୟ (କ୍ରିୟାଜାତ)
~	ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ (ଁ)
ʔ	ବିସର୍ଗ (Glottal stop)
ŋ	ଙ
ḍ	ଡ
ṛ	ଡ଼
ṭ	ଟ
ṇ	ଣ
ñ	ଞ
v	ଓ୍ୱ
a	ଅ (ଦୀର୍ଘ)
c	ଅ (ହ୍ରସ୍ୱ)
ā	ଆ

ସୂଚୀପତ୍ର

ବ୍ୟାକରଣ

୦ । ଉପକ୍ରମଣିକା

୧ । ଧ୍ୱନି ତତ୍ତ୍ୱ

ସ୍ୱରଧ୍ୱନି

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି

ସ୍ୱନିମ ସମୂହର ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବର୍ଗୀକରଣ

ଅଧିପରିଚ୍ଛନ୍ନ ସ୍ୱନିମ

ସ୍ୱନିମିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ

୨ । ପଦ ପ୍ରକରଣ : ରୂପ ରଚନା ପ୍ରକ୍ରିୟା

୨:୧: ବିଶେଷ୍ୟ

୨:୧:୧: ଲିଙ୍ଗ

୨:୧:୨: ବଚନ

୨:୧:୩: କାରକ

୨:୧.୪: ଅନୁସର୍ଗ

୨:୨: ସର୍ବନାମ

୨:୩: ବିଶେଷଣ

୨:୪: କ୍ରିୟା

୨:୪:୧: ସମାପିକା କ୍ରିୟା

୨:୪:୨: ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା

୨:୪:୩: ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା

୨:୫: ନିପାତ

୩ । ବାକ୍ୟ ବିନ୍ୟାସ

୩:୧: ସରଳ ବାକ୍ୟ

୩:୨: ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ

୩:୩: ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ

ବାକ୍ୟାବଳୀ

ଶବ୍ଦକୋଷ

ବ୍ୟାକରଣ

ଉପକ୍ରମଣିକା

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଆଗମନ ତଥା ବସତି ନେଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍‌ମାନଙ୍କର ମତାନୈକ୍ୟ ରହିଆସିଛି । ଗଣ୍ଡ ସଂପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ଏହି ମତାନୈକ୍ୟ ବାଦ୍ ଯାଇନି । ଗ୍ରୀୟରସନଙ୍କ ମତାନୁସାରେ ଗଣ୍ଡ ସଂପ୍ରଦାୟର ମୂଳଭୂମି ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ । ନବମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନେ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶକୁ ଆସିଥିବାର ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ରସେଲଙ୍କ ମତ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପୁଷ୍ଟିସାଧନ କରୁଛି । ତାଙ୍କ ମତରେ from ninth to thirteenth century A. D. Gonds migrated from Andhra Pradesh to Madhya Pradesh." ତେବେ ଏମାନଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ଗଣ୍ଡୱାନା ଅଞ୍ଚଳ ହିଁ ଏମାନଙ୍କର ମୂଳଭୂମି ଥିବାର ଅନେକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ମତ । ଏମାନେ ଭାରତର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଗୋଷ୍ଠୀ । ଦକ୍ଷିଣ ଓ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ବିସ୍ତୃତ ପାର୍ବତ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଏମାନଙ୍କର ଚର୍ଯ୍ୟାଭୂମି । ମଧ୍ୟ ଭାରତର ଏପରି ଏକ ଜିଲ୍ଲା ନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ଗଣ୍ଡ ନାହାନ୍ତି ବା ଗଣ୍ଡମାନଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଇତିହାସରେ ଏମାନେ ଏକ ଯୋଦ୍ଧା ଜାତି ରୂପେ ପରିଚିତ ହେବା ସାଙ୍ଗକୁ ଅନେକ ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟଭାର ଏକଦା ଏମାନଙ୍କର ଅଧୀନରେ ରହି ଆସିଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଏମାନେ ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ଶିକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକ ସଂସ୍କୃତ ତଥା ମହାଭାରତୀୟ ମହାସ୍ରୋତରେ ଏମାନେ ଏକୀଭୂତ । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନୀୟ ତଥା ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତି ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ।

ଭୌଗୋଳିକ ଭିତ୍ତିରେ ଗଣ୍ଡମାନେ ବିଶେଷତଃ ମଧ୍ୟ ଭାରତ, ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଭାରତ ତଥା ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ବସବାସ କରି ରହିଛନ୍ତି । ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ନାଗପୁର ଅଞ୍ଚଳ, ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ, ଦକ୍ଷିଣ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ଗଣ୍ଡମାନଙ୍କର ବସତି ବିସ୍ତୃତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବିହାର, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଭାବରେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରି ରହିଛନ୍ତି ।

ଭାରତରେ ମୋଗଲ ଏବଂ ପରେ ପରେ ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ବୀର ଜାତି ସମଗ୍ର ଗଣ୍ଡୱାନା ଏବଂ ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କର ଶାସକ ରହିଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ଭାରତରେ ସମଗ୍ର ଜନଜାତି ସଂଖ୍ୟାରୁ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହାରାହାରି ୯୪ ଭାଗ । ଏହି ବିରାଟ ଗଣ୍ଡ ଜାତିର ୫୩ ଟି ଉପଜାତି ଥିବାର ଜଣାପଡ଼େ । ତେବେ ସାଧାରଣତଃ ଏମାନଙ୍କୁ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ୧ - "ରାଜଗଣ୍ଡ" : ଏମାନେ ହିନ୍ଦୁ ରୀତି ନୀତି ସହ ସାମିଲ ହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅପେକ୍ଷା ଉନ୍ନତ, ଶିକ୍ଷିତ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଗଣ୍ଡମାନେ ସମୟାନୁକ୍ରମେ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟର ଶାସକମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଜବଲପୁର, ଛିନ୍ଦୱାଡ଼ା, ସେଓନି, ବାଲଘାଟ, ପ୍ରଭୃତି ଜିଲ୍ଲା ; ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ଆଦିଲବାଦ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଚାନ୍ଦା, ସ୍ୱୋତମାଲ ପ୍ରଭୃତି ଜିଲ୍ଲା ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ବଲପୁର, ବଲାଙ୍ଗିର, କଳାହାଣ୍ଡି, କୋରାପୁଟ ପ୍ରଭୃତି ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏମାନେ ବସବାସ କରି ରହିଛନ୍ତି । ୨ : "ବସ୍ତର ଗଣ୍ଡ" ମାଡ଼ିଆ, ମୁରିଆ, ଦାର୍‌ଲା ଏବଂ କୋୟା ପ୍ରଭୃତି ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ନେଇ "ବସ୍ତର ଗଣ୍ଡ" ଗଠିତ । ସଭ୍ୟତାର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତରୁ ଏମାନେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ବସ୍ତର ଅଞ୍ଚଳକୁ ନିଜର ଚର୍ଯ୍ୟାଭୂମି କରି ନେଇଥିଲେ ବୋଲି ଏଇ ନାମରେ ବିଦିତ । ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ବସ୍ତର ଜିଲ୍ଲା ବ୍ୟତୀତ ଓଡ଼ିଶାର ନବଗଠିତ ମାଲକାନାଗିରି ଜିଲ୍ଲା ତଥା ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ଗୋଦାବରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ଏମାନେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ।

ଭାଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ "ଗୋଣ୍ଡି" ଭାଷାକୁ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷା ପରିବାରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ତେବେ ସଭ୍ୟତାର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତ ସହ ସାମିଲ ହୋଇଥିବା ଗଣ୍ଡମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜସ୍ୱ ଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ନାହିଁ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରାନ୍ତରେ ଏହି ଗଣ୍ଡମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସ୍ୱ ମାତୃଭାଷା ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି କଳାହାଣ୍ଡିର ଅଭ୍ୟନ୍ତର, ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାର ରାଇଘର ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର କିଛିଟା ମୂଳ ରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଣ୍ଡମାନେ କନ୍ଧ ଜନଜାତିଙ୍କ ପଛକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ସଂପ୍ରଦାୟ । ୧୯୮୧ ଜନଗଣନା ହିସାବରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୬,୦୨,୭୪୯ ଅଟେ ଯାହା ଓଡ଼ିଶାର ସମଗ୍ର ଜନଜାତି ସଂଖ୍ୟାର ୧୦.୧୯ % ଭାଗ । ସାକ୍ଷରତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ହାର ୧୯୮୧ କ୍ରମେ ୧୮.୭ % ଭାଗ ଅଟେ । ଏମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ସଭ୍ୟତାର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତ ସହ ସାମିଲ ଗଣ୍ଡମାନେ ଅବିଭକ୍ତ ସମ୍ବଲପୁର, ବଲାଙ୍ଗିର ଓ କଳାହାଣ୍ଡିର ଅନେକାଂଶରେ ରହିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ହିନ୍ଦୁ ସମାଜ ସହ ଏକୀଭୂତ, ବିବାହ ତଥା ସାମାଜିକ କର୍ମ କର୍ମାଣିରେ ହିନ୍ଦୁ ଆଚାର ସହ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ପ୍ରଭାବିତ । ବିବାହ, ବ୍ରତ ସମୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁରୋହିତଙ୍କ କର୍ମକାଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଏମାନେ ପରିଚାଳିତ । ଏମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ନିଜର ଭାଷା ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛନ୍ତି ତଥା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ମଧ୍ୟ । ମାତ୍ର ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲା ତଥା କଳାହାଣ୍ଡିର ଦୁର୍ଗମ ଅଞ୍ଚଳର ଗଣ୍ଡମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନ ରୀତିନୀତିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଛାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି, ତାଙ୍କ ବେଶ ପୋଷାକ, ରୀତି ନୀତିରେ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରଥାର ପ୍ରଚ୍ଛାୟା ଅଦ୍ୟାବଧି ପରିଲକ୍ଷିତ । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର ଅବଶେଷ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ।

ଏମାନେ ସ୍ଥାୟୀ କୃଷି ଜୀବି ହିସାବରେ ବସବାସ କରିଆସୁଛନ୍ତି । କୃଷି ଏମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଜୀବିକା । ଅନେକ ଗଣ୍ଡ ଆଧୁନିକ କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀ ସହ ପରିଚିତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅନେକେ କୃଷି ଶ୍ରମିକ ହିସାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ, ଶିକ୍ଷାୟତନ, ଖଣି ଖାଦାନରେ ଏମାନେ କାମ କରି ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ତଥା ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ।

ସାମାଜିକ ଜୀବନ –

ଗଣ୍ଡ ମାନଙ୍କର ଶିଶୁଟିଏ ଜନ୍ମ ହେବାବେଳେ ପୂର୍ବେ ତାର ନାଭି ଛେଦନ ଧନୁଶର ମୂନରେ କରାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଧୁନିକ ପନ୍ଥା ଯଥା ବ୍ଲେଡ଼ ଇତ୍ୟାଦିର ଆଶ୍ରୟ ନେଉଛନ୍ତି । ଶିଶୁ ଜନ୍ମ ହେବାର ଛ ଦିନକୁ ଷଷ୍ଠ କର୍ମ ତଥା ଏକୋଇଶ ଦିନରେ ଏକୋଇଶିଆ ପାଳନ ପୂର୍ବକ ନାମ କରଣ ହୋଇଥାଏ । ଶିଶୁର ଦେହରେ ଜନ୍ମଗତ କୌଣସି ଚିହ୍ନ ବା ଶକୁନ ଥିଲେ ତାହା ପୂର୍ବପୁରୁଷ ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମ ନେଇଥିବାର ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ । ପୁଅ ଝିଅ ବୟସ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ପରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧାରଣତଃ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଗଣ୍ଡ ସମାଜରେ ବାଲ୍ୟବିବାହ, ଯୁବତୀବିବାହ ବିଧବା ବିବାହ, ଘିଚ୍ଚା ବିବାହ, ଉଦୁଲିଆ ଓ ପଇସା ମୁଣ୍ଡ ବିବାହ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ । ସ୍ୱବଂଶ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ ମଧ୍ୟ ନିଷିଦ୍ଧ । ତାଙ୍କ ବିବାହରେ ସଂପ୍ରତି ସ୍ଥାନୀୟ ବିବାହ କର୍ମର ଅନୁସରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୁରୋହିତ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଜିକାଲି ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଆସୁଛି । ତେବେ ବିବାହ ପୂର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଧିରେ ତାଙ୍କ ସଂପ୍ରଦାୟର ପାରମ୍ପରିକ ବିଧିବିଧାନ ପରିଲକ୍ଷିତ ।

ପରିବାରର କେହି ଜଣେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଲେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବକୁ ଉତ୍ତର କିମ୍ବା ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ମୁହଁ କରି ଶୁଆଇ ଶବଦାହ କରାଯାଏ । ମୃତ୍ୟୁର ତିନି ଦିନରେ ତେଲ ଘର ସାରି ଦଶ ଦିନକୁ ଦଶାହ କର୍ମ ସଂପନ୍ନ କରାଯାଇଥାଏ । ମୃତ ଲୋକକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ନିଶାଣ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇ ଓଲଟା ଖଟରେ ଶୁଆଇ ଶ୍ମଶାନକୁ ନିଅନ୍ତି । ଶବକୁ ବଡ଼ ପୁଅ ମୁଖାଗ୍ନି ଦିଏ ଓ ଶବ ସତ୍କାର ପରେ ପୁଣି ସ୍ନାନ ସାରି ଘର ଫେରନ୍ତି ।

ଧାର୍ମିକ ଜୀବନ –

ଗଣ୍ଡମାନେ ଅନେକ ଦେବାଦେବୀ ପୂଜା କରିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଦେବତା ହେଲେ ବୁଢ଼ାଦେଓ । ଏହାଛଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳ ଭେଦରେ ଏବଂ ସଗା (clan) ଭେଦରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେବାଦେବୀ ପୂଜିତ ହୁଅନ୍ତି । ତେବେ ବୁଢ଼ାଦେଓ ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ନିୟନ୍ତା ହିସାବରେ ପୂଜା ପାଆନ୍ତି । ଧରନି ମାତା ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ଆରାଧ୍ୟ ଦେବୀ । ତାଙ୍କର ଗ୍ରାମ ଦେବା-ଦେବୀ, ରୋଗ ବଇରାଗର ମନାଇମାତା, ଶିତଳା ମାତା ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ

ଦେବାଦେବୀଙ୍କୁ ତୁଷ୍ଟିବିଧାନ କରିଥାନ୍ତି । ଘର ମଧ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଅନେକ ଦେବା-ଦେବୀ ଘରର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଇଷ୍ଟଦେବୀ ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ପୂଜା ପାଇଥାନ୍ତି । ଏହି ଦେବାଦେବୀ ପୂଜନ ପାଇଁ ସଗା ଦେବତା ପାଇଁ ଜଣେ ପୂଜକ ତଥା ସାର୍ବଜନୀନ ଦେବାଦେବୀ ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପୂଜକ ନିଯୁକ୍ତ ପାଇଥାନ୍ତି । ସଗା ଦେବତା ପାଇଁ ବଂଶର ମୁଖ୍ୟ ପୂଜକ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ତା ବଡ଼ପୁଅ ପୂଜା ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ମାତ୍ର ଗ୍ରାମ ପୂଜକ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ପାଇଥାଏ ।

ତାଙ୍କ ପୂଜା ପାର୍ବଣ ମଧ୍ୟରେ ଦଶହରା, ଚଇତ, କାର୍ତ୍ତିକ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଧାନ. ଦଶହରାରେ ମାଁ ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଆରାଧନା କାର୍ତ୍ତିକରେ କାଳିପୂଜା ତଥା ଚଇତରେ ଗ୍ରାମଦେବୀ ପୂଜନ ହୋଇଥାଏ । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ସବ ମାନଙ୍କରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେବାଦେବୀଙ୍କ ପୂଜା ଆରାଧନା ହୋଇଥାଏ ।

ଗଣ୍ଡ ସମାଜର ନିଜସ୍ୱ ଜାତି ପଞ୍ଚାୟତ ରହିଛି ଯାହା ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ତଥା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀଗ ବିବାଦ ସମାଧାନ କରିଥାଏ । ଏହି ଜାତି ପଞ୍ଚାୟତର ସଭ୍ୟମାନେ ବୁଝାମଣା ଭିତ୍ତିରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନ ପାଉଥାନ୍ତି ସେ ଯାବତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ଗାଁ ଗାଁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବିବାଦ ସାଧାରଣତଃ ଉଭୟ ଗାଁର. ପଞ୍ଚାୟତ ଏକତ୍ର ବସି ସମାଧାନ କରିଥାନ୍ତି ।

ତେବେ ସମୟ ବଦଳିବା ସହ ଗଣ୍ଡ ମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭିରୁଚି ବଦଳୁଛି । ଅନ୍ୟ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଠାରୁ ଏମାନେ ଖୁବ୍ ବେଗରେ ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତ ସହ ସାମିଲ ହେବାରେ ଲଗିଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଧାର୍ମିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସ ପରେ ଗଣ୍ଡ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ ଜାତି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୃତ ହୋଇଛି । ତଥା ହିନ୍ଦୁ ତଥା ସନ୍ନିକଟ ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଧାର୍ମିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ରୀତି ନୀତି ସହ ଏମାନେ ସାମିଲ ହୋଇ ଏକ ସଂସ୍କୃତ, ଶିକ୍ଷିତ ତଥା ଉନ୍ନତ ରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରୁଛନ୍ତି ।

★

ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ

କୌଣସି ଭାଷାର ସ୍ୱନମ୍ ସେହି ଭାଷାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପଦ୍ଧତି (Expression system)ର ଏକ ସାର୍ଥକ କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଂଶ । ଏହି ଭାଷାର ଏକ ଲିପି ସଂପ୍ରତି ଗଣ୍ଡ୍ୱାନା ବିକାଶ ମଣ୍ଡଳ ଅଧୀନରେ ବିବର୍ତ୍ତନରତ । ଆପାତତଃ କୌଣସି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲିପି ସାରଣୀ (alphabets) ଏହି ଭାଷା ପାଇଁ ନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏହାର ସ୍ୱନମ୍ ଗୁଡ଼ିକ ରୋମାନ୍‌ଲିପି (Roman script) ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶକ୍ଷମ । ଓଡ଼ିଆ ସ୍ୱନମ୍ ସମୂହ ଆପାତତଃ ଏହି ଭାଷାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ସମର୍ଥ । ଓଡ଼ିଆ ସ୍ୱନମ୍ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ବିବୃତ 'ଏ' (əe , open) ଧ୍ୱନିଟି ଅନୁପସ୍ଥିତ । ଏହି ସ୍ୱନମ୍‌କୁ / ଏଂ / ବା ରୋମାନ୍ / ė / ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ । ନିମ୍ନ ସଂକେତ ମାଧ୍ୟମରେ ଗୋଣ୍ଡି ସ୍ୱନମ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣୀୟ ।

ସ୍ୱରଧ୍ୱନି : ଗୋଣ୍ଡି ସ୍ୱନମ୍	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି	ଉଦାହରଣ
a	ଅ	kamāi (ଆସୁ)
ā	ଆ	kāmnā (ଲଙ୍ଗଳ)
i	ଇ	id (ଏହା)
u	ଉ	kursi (ଶାଗ)
ī	ଈ (ଦୀର୍ଘ)	nī (ତେଲ)
e	ଏ	eṭi (ଛେଳି)
o	ଓ	oṛ (ସେ)

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି :

k	କ୍	keṛā (କଦଳୀ)
kh	ଖ୍	khopā (ଖୋସା)
g	ଗ୍	lāg (ଧାର)
ŋ	ଙ୍	ḍeŋ (ଡେଙ୍ଗା)
c	ଚ୍	camās (ବର୍ଷାକାଳ)
ch	ଛ୍	chāni (ଛୁଚି)

ଗୋଣ୍ଡି ସ୍ୱନିମ	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି	ଉଦାହରଣ
j	ଜ୍	jib (ଜୀବନ)
jh	ଝ୍	jhagṛā (ଝଗଡ଼ା)
ñ	ଞ	rañ (ରଞ୍ଜା)
ṭ	ଟ୍	cemaṭ (ଶିଂଘାଣି)
ṭh	ଠ୍	ṭhan (ସ୍ଥାନ)
ḍ	ଡ	ḍuār (ଦ୍ୱାର)
ḍh	ଢ	ḍhip (ଢିପ)
ṛ	ଡ଼	boṛ (ବଡ଼)
ṛh	ଢ଼	kaṛhāna (କାଢ଼ିବା)
ṇ	ଣ୍	muṇgā (ସଜନା)
t	ତ୍	tālā (ମୁଣ୍ଡ)
th	ଥ୍	kathni (କାହାଣୀ)
d	ଦ୍	disānā (ଦିଶିବା)
dh	ଧ୍	dhān (ଧନ)
n	ନ	anāth (ଅନାଥ)
p	ପ୍	parānā (ପାଢ଼ିବା)
ph	ଫ୍	phāgun (ଫାଲ୍‌ଗୁନ)
b	ବ	boṛ (ବଡ଼)
bh	ଭ	bhakūa (ବୋକା)
m	ମ	kāmna (ଜଙ୍ଗଲ)
y	ୟ	māney (ମଣିଷ)
r	ର	rāphā (ଫାଉଡ଼ା)
l	ଲ	kalam(କଲମ)

v	ଓ୍ୱ (ବ)	vañi (ଧାନ)
s	ସ	seino (ବୁଢ଼ୀ)
h	ହ	mahal (ମହଲ / କୋଠା

ସ୍ୱନମ୍ ସମୂହର ଧ୍ୱନି ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବର୍ଗୀକରଣ

ସ୍ୱରଧ୍ୱନି :

	ଅଗ୍ର	କେନ୍ଦ୍ରିକ	ପଶ୍ଚ
ଉଚ୍ଚ	i		u
ମଧ୍ୟ	e	a	o
ନିମ୍ନ		ā	

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି :

	ଦ୍ୱ୍ୟୋଷ୍ଠ୍ୟ		ଦନ୍ତ୍ୟ		ବର୍ତ୍ସ୍ୟ		ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ		ତାଲବ୍ୟ		କଣ୍ଠ୍ୟ		କାକଲ୍ୟ	
	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ	ଅ	ସ
ସ୍ପର୍ଶ ଅଃପ୍ରାଃ	p	b	t	d			ṭ	ḍ	c	j	k	g		?
ସ୍ପର୍ଶ ମଃପ୍ରାଃ	ph	bh	th	dh			ṭh	ḍh	ch	jh	kh	gh		
ନାସିକ୍ୟ		m		n				ṇ		ñ		ŋ		
ସଂଘର୍ଷୀ			s											
ପାର୍ଶ୍ୱିକ						l								
କମ୍ପିତ						r								
ଅର୍ଦ୍ଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ	v								y					

ଅଧିପରିଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ୱନିମ :

ଅନୁନାସିକତା	—	/~/	ଚିହ୍ନିତ ଉପରେ
ଦୀର୍ଘତା	—	/-/	ଚିହ୍ନିତ ଉପରେ
ସଂହିତା	—	/-/	ଚିହ୍ନିତ ପାର୍ଶ୍ୱରେ
ବଳାଘାତ	—	/?/	ଚିହ୍ନିତ ପାର୍ଶ୍ୱରେ

ସ୍ୱନମ୍‌ମାନଙ୍କର ବିତରଣ :

ସ୍ୱନମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ
a	a cāhula (ନ ହେଲେ)	kamāi (ଆୟ)	lābha (ଲଭ)
ā	āṇḍki (ଆଙ୍ଗୁଳି)	kāmnā (ଜଙ୍ଗଲ)	koṛā (ଘୋଡ଼ା)
i	id (ଏହା)	piṭṭe (ପକ୍ଷୀ)	eṭi (ଛେଳି)
u	usā (ଘଣ୍ଟୁ)	kusri (ଶାଗ)	ālu (ଆଳୁ)
e	eṭi (ଛେଳି)	cemaṭ (ଶିଙ୍ଗାଣି)	waṛe (କଂସାଖ୍ୟ)
o	oṛ (ସେ)	korā (ଘୋଡ଼ା)	ao (ସେହୁଟି)
k	keṛā (କଦଳୀ)	nikun (ତତେ)	māṛāk (ଗଛଗୁଣ୍ଡିକ)
kh	kharru (ଛୁରି)	zakham (କ୍ଷତ)	lākh (ଲକ୍ଷ)
g	gātli (କପଡ଼ା)	ṭaguāl (ଠକ)	lāg (ଧାର/କରଜ)
ŋ	—	nāŋel (ଲଙ୍ଗଳ)	ḍeŋ (ଡେଙ୍ଗା)
c	ċamās (ବର୍ଷାକାଳ)	karċāl (କଲଙ୍କି)	guċ (ଘୁଷ)
ch	ċhāni (ଛାତ)	āchātā (ଭଲଟା)	—
j	jib (ଜୀବନ)	kojānā (ଖୋଜିବା)	roj (ପ୍ରତିଦିନ)
jh	jhagṛā (ଝଗଡ଼ା)	samjhānā (ବୁଝାଇବା)	bojh (ବୋଝ)
ñ	—	keñānā (ଶୁଣିବା)	rañ (ଲଞ୍ଚ)
ṭ	ṭāli (ଗାଈ)	āṭānā (ଗୁଢ଼ବା)	ċemaṭ (ଶିଙ୍ଗାଣି)
ṭh	ṭhān (ସ୍ଥାନ)	gaṭhānā (ଗଠାଇବା)	gāṭh (ଗଂଠି)
ḍ	ḍuār (ବାଘ)	gāŋāṭo (ଡଙ୍ଗା)	munḍ (ଢଙ୍କ)
ḍh	ḍhip (ଢିପ)	—	—
ṛ	—	uṛkānā (ଘଣ୍ଡା କରିବା)	boṛ (କଏ)
ṛh	—	kāṛhānā (କାଢ଼ିବା)	—
ṇ	—	muṇgā (ସଜନା)	—

ସ୍ୱନମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ
t	tālā (ମୁଣ୍ଡ)	pat'hānā (ଜଳିବା)	sat (ସତ୍ୟ)
th	thāpṛi (ତାଳି)	kathni (କାହାଣୀ)	—
d	disānā (ଦେଖିବା)	tedānā (ଚଢିବା)	and (ଅଟନ୍ତି)
dh	dhān (ଧନ)	gadhi (ଗଧ)	—
n	nāṭ (ନାଟକ)	anāth (ଅନାଥ)	man (ମନ)
p	pāṭā (ଗୀତ)	lapā (ଭିତରେ)	hāp (କଣ୍ଟା)
ph	phagun (ଫାଲ୍‌ଗୁନ)	rāphā (ଫାଉଡ଼ା)	—
b	boṛ (କିଏ)	phabānā (ମାଜିବା)	parab (ପର୍ବ)
bh	bhakuā (ବୋକା)	lābha (ଲାଭ)	—
m	māvā (ମୋର)	kāmna (ଜଂଗଲ)	lām (ଲମ୍ବ)
y	yāyā (ମାଁ)	kayānā (କାଟିବା)	māney (ମଣିଷ)
r	rāphā (ଫାଉଡ଼ା)	parānā (ପାରିବା)	kapor (ମଥା)
l	lāṛha (ଲଢ଼)	kalam (କଲମ୍)	kopāl (ଗଡ଼ଡ଼)
v	vañi (ଧାନ)	havaṛ (ଲୁଣ)	—
s	seino (ବୁଢ଼ା)	masoṛ (ନାକ)	kis (ନିଆଁ)
h	hāndānā (ଯିବା)	mahal (କୋଠାଘର)	—

ସ୍ୱନମିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ :

i) ଇଂରାଜୀ ଓଡ଼ିଆ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷା ପରି ଗୋଣ୍ଡି ସ୍ୱନମ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ୧- ସ୍ୱର, ୨- ବ୍ୟଞ୍ଜନ । ଗୋଣ୍ଡିରେ ମୂଳ ସ୍ୱର ଧ୍ୱନି ଛଅଗୋଟି ଯଥା / a, ā, i, u, e, o / ଓଡ଼ିଆର / ଅ / ɔ / ଠାରୁ ଗୋଣ୍ଡିର ଅ / a / ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏହା ବଂଗଳା ଅ / a / ପରି ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱର ଧ୍ୱନିର ଦୀର୍ଘ ଉଚ୍ଚାରଣ ରହିଛି । ତେବେ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାୟତଃ ଗୋଣ୍ଡିରେ ଅର୍ଥଭେଦକ (phonemic) ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ ଦୀର୍ଘ / ē / ବିକୃତ ଧ୍ୱନି / ae / ରୂପରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଏ । ଯାହା ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରଭାବିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେବେ ଦୀର୍ଘ ହେଲେ / ī / ଆଦ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ନଥାଏ ।

(ii) ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ୱରଧ୍ୱନିର ଅନୁନାସିକତା ରହିଛି । ଓଡ଼ିଆ / ँ / ପରି ସେମାନଙ୍କ ଲିପି ବ୍ୟବହାରରେ ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଉପରେ / ~ / ଚିହ୍ନ ଦ୍ୱାରା ଏହା ସୂଚିତ । ଏହି ଅନୁନାସିକତା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୂପିମ୍‌ର ରୂପ ନେଇଥାଏ । ଯଥା : ବହୁବଚନ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / ~ / ହିସାବରେ ପ୍ରୟୋଗ ।

ଏକବଚନ—eṭi (ଛେଳି) ବହୁବଚନ—eṭĩ (ଅନେକ ଛେଳି)

ଏକବଚନ—keṛā (କଦଳୀ) ବହୁବଚନ—keṛā̃ (ଅନେକ କଦଳୀ)

(iii) ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦ ପରି ଗୋଣ୍ଡି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନ୍ତ । ତେବେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଭାବେ ସ୍ୱରାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ଉପଲବ୍ଧ ଯାହା ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦରୂପ ନିଷ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ ହୋଇଥାଏ ।

(iv) ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନିର ଉଚ୍ଚାରଣ ପଦ୍ଧତି ହିନ୍ଦୀ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ସମରେ ହୋଇଥାଏ ।

(v) ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର ମହାପ୍ରାଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନ (aspirated) ଯଥା; 'ଖ' 'ଘ', 'ଛ', 'ଝ', 'ଠ' 'ଢ଼', 'ଥ', 'ଧ', 'ଫ', 'ଭ' ଇତ୍ୟାଦିର ବ୍ୟବହାର ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ । ଏହି ମହାପ୍ରାଣ ଧ୍ୱନିଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ସମୂହ ପ୍ରାୟତଃ ଆର୍ଯ୍ୟ ଆଗତ ଶବ୍ଦ । ମୂଳ ଗୋଣ୍ଡିରେ ଏହି ମହାପ୍ରାଣ ଧ୍ୱନି ଅନୁପସ୍ଥିତ ।

(vi) ଠିକ୍ / ? / (glottal) ଧ୍ୱନିଟି ଗୋଣ୍ଡିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ମାତ୍ର (h) ଏବଂ / ? /ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଏକ ଧ୍ୱନି ଶବ୍ଦର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

(vii) ନାସିକ୍ୟ ଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟରୁ / m, n / ଧ୍ୱନି ଗୋଣ୍ଡିରେ ରହିଛି, ଏ ଦୁହେଁ ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଅନ୍ତି / ṇ / ଧ୍ୱନିର ପ୍ରୟୋଗ କ୍ୱଚିତ୍ ହୋଇଥାଏ ।

ଗୋଣ୍ଡିରେ ତାଲବ୍ୟ ନାସିକ୍ୟ / ñj / 'ଞ୍ଜ' ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱନିମ୍ ନୁହେଁ । ଏହା / n / ର ଏକ ଉପସ୍ୱନ (allophone) । କଣ୍ଠ୍ୟ ନାସିକ୍ୟ / ŋ / ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱନିମ୍ ଭାବେ ତଥା / n / ର (allophone) ଉପସ୍ୱନ ଭାବେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ଦେଖାଯାଏ ।

/ ñ / — munja /→ muñjā ମାଙ୍କଡ଼

laleñj /→ laleñj ଜହ୍ନ

keñjānā /→ keñjana ଶୁଣିବା

/ ŋ / — maṭiŋ ≠ māṭing māṭiŋ - କନ୍ଦମୂଳ

(ଉଭୟ ସମାନ ନୁହନ୍ତି)

dajŋgānā /→ dajngə̄nā ଶୁଙ୍ଘିବା

୯ । 'v' ଧ୍ୱନି ଓଡ଼ିଆର ଅବର୍ଗ୍ୟ 'ବ' ଏବଂ 'ଓ୍ୱ' ଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ହିନ୍ଦୀ 'ୱ' ଭଳି ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାରେ ଏହା ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ଏହା ନିମ୍ନ ଓଷ୍ଠ ଓ ଉପର ଦନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ ।

୧୦ । ମହାପ୍ରାଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନି ପରେ / h / ର ଉଚ୍ଚାରଣ ଓଡ଼ିଆରେ କ୍ୱଚିତ୍ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଗୋଣ୍ଡିରେ ଢ, ଥ, ଫ ଆଦି ଧ୍ୱନି ପରେ ଶବ୍ଦ 'ମଧ୍ୟ'ରେ / h / ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକରେ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ / h / ଟି ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଏହାକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କଲେ ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦଟିର ଅର୍ଥରେ ସାମାନ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ।

ଯଥା :—parhanā (ପଢ଼ିବା) parh'hāna (ପଢ଼ାଇବା)

୧୧ । ଦୁଇ ବା ତିନୋଟି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧ୍ୱନିର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ସଂଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ (consonant cluster) ର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭଳି ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ରହିଥାଏ । ଯଥା —

kriggle - ଶୀତଳ	cāpkā - ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା
diggā - ଧୂଆଁପତ୍ର	mandanā - ରହିବା
ḍebri - ବାମ	tindanā - ଖାଇବା

୨- ପଦପ୍ରକରଣ-ରୂପରଚନାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟା :

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (Form) ଓ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ (Function) ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନୁଶୀଳନ ହିଁ ରୂପତତ୍ତ୍ୱ ବା ରୂପ ରଚନାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟା (morphology) । ଏହି ରୂପ ରଚନାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ (morpheme) ରୂପିମ୍ । ବ୍ୟାକରଣିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ (Grammatical Analysis) ରେ ରୂପିମ୍‌କୁ ଏକ ଅର୍ଥବୋଧକାରୀ ନ୍ୟୂନତମ (minimal) ଅଂଶ (unit) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ରୂପିମ୍ ଦ୍ୱିବିଧ : (୧) ମୁକ୍ତ ରୂପିମ (Free morphme) (୨) ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍ (Bound morpheme) । ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରେ । ବଦ୍ଧ ରୂପିମ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୂପ ସଂଯୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ (suffix) ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ବା ମୁକ୍ତ ଓ ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍‌ର ସଂଯୁକ୍ତ ରୂପ ହିଁ ରୂପରଚନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ନିମ୍ନତମ ଅଂଶ ପ୍ରାତିପଦିକ (stem) । ବ୍ୟାକରଣକାର ଗଣ ମୂଳ (Root) ବା ଧାତୁ ଶବ୍ଦର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥାଆନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟାକରଣିକ ସୂତ୍ର-ନିୟମରେ ପ୍ରାତିପଦିକ (stem) ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ (suffix)ର ସଂଯୋଗ ବିଧାନ ହିଁ ମୂଳତଃ ରୂପରଚନାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ପ୍ରାତିପଦିକ (ମୂଳ ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁ) ସହ ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍‌ର ସଂଯୋଗରେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ପ୍ରାତିପଦିକ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ସଂଯୋଗ ହେବା ପରେ ସର୍ବଶେଷ ଉପାଦାନଟି ଶବ୍ଦର ବହିରଙ୍ଗ ବିତରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ

ପ୍ରାତିପଦିକ ତ୍ରିବିଧ ହୋଇପାରେ : ୧) ସାଧାରଣ (ମୂଳ-Root), ୨) ଯୌଗିକ (ଏକାଧିକ) ମୂଳ, ୩) ମିଶ୍ର (ମୂଳ+ଏକ ବା ଏକାଧିକ ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍)।

ବ୍ୟାକରଣିକ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ଶବ୍ଦକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ ।
୧) ଆଶୟ ଶବ୍ଦ (content words), ୨) ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦ (Function words) । ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ, ବିଶେଷଣ, କ୍ରିୟା ଏବଂ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ଆଦି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀୟ (ଆଶୟ ଶବ୍ଦ) ଏବଂ ଅବ୍ୟୟ (ନିପାତ) ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ (Function), ଏବଂ ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (form) ବିଷୟରେ କ୍ରମଶଃ ସବିଶେଷ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି ।

୨:୧: ବିଶେଷ୍ୟ (Noun) :

ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ ବା କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ରୂପଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (form) ରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥାଏ ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ ସହିତ ସଂପର୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ, ତାହା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରୂପେ ନାମିତ । ଗୋଣ୍ଡି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ପ୍ରକରଣରେ ତ୍ରିବିଧ ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂବର୍ଗ (Grammatical category) ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଯଥା- ୧) ଲିଙ୍ଗ, (୨) ବଚନ ଓ (୩) କାରକ । ଗୋଣ୍ଡି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରାତିପଦିକ + (ଲିଙ୍ଗ - ବଚନ) + କାରକ

ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ କେବଳ ପ୍ରାତିପଦିକ ରୂପ (କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ନ ହୋଇ) ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ପ୍ରାତିପାଦିକ; ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଗଠିତ ହୋଇପାରେ । ସୁତରାଂ ପ୍ରାତିପାଦିକ ସାଧାରଣ (simple), ଯୌଗିକ (compound) କିମ୍ବା ମିଶ୍ର (complex) ହୋଇପାରେ ।

୨:୧:୧: ଲିଙ୍ଗ :

ଗୋଣ୍ଡିରେ ଲିଂଗ ତିନି ପ୍ରକାରରେ ବିଭକ୍ତ :- କ) ପୁଂଲିଙ୍ଗ, ଖ) ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଗ) କ୍ଳୀବଲିଙ୍ଗ । ଲିଂଗ ନିମ୍ନମତେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଦ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା :-

bhāi 'ଭାଇ' (ପୁଂଲିଙ୍ଗ) helaṛ 'ଭଉଣୀ' (ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ)
mudja 'ସ୍ୱାମୀ (ପୁଂଲିଙ୍ଗ) āṛ 'ସ୍ତ୍ରୀ' (ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଂଗ)
bubāl 'ବାପା' (ପୁଂଲିଙ୍ଗ) jājā 'ମା' (ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ)
ṭuknā 'ଛୋକେଇ' (କ୍ଳୀବଲିଂଗ)

କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଲିଂଗ ସୂଚକ ଶବ୍ଦ ସଂଯୋଗ ଦ୍ୱାରା !

/ mai / — / koṛa / (ଘୋଡ଼ା) → / koṛa mai / ମାଈଘୋଡ଼ା / ଘୋଡ଼ି

ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟ (Derivational Suffix) ସଂଯୋଗରେ : (a > i)

	ପୁରୁଷବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ	ସ୍ତ୍ରୀବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ
(ଗେଣ୍ଡା) ṭhubrā	ṭhubrā (ଗେଣ୍ଡା)	ṭhubri (ଗେଣ୍ଡି)
(ଘର) lon	lonbitā (ଘରବାଲା)	lonbiti (ଘରବାଲି)
(ଧନ) dhən	dhanbitā (ଧନବାଲା)	dhanbiti (ଧନବାଲି)

୨:୧୨: ବଚନ :

ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର ବିଶେଷ୍ୟ-ପଦ ବଚନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୁଇଟି ବର୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ :-

(କ) ଏକବଚନ, (ଖ) ବହୁବଚନ । ପ୍ରଥମଟି ଏକକ ସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷ୍ୟକୁ ବୁଝାଏ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଏକାଧିକ ସଂଖ୍ୟାକୁ ବୁଝାଏ । ଗୋଣ୍ଡିର ବିଶେଷ୍ୟ ପ୍ରାତିପଦିକ ତଥା ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ପ୍ରାତିପାଦିକ ଏକବଚନକୁ ବୁଝାଏ ଏବଂ ଏହା ସହିତ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରତ୍ୟୟ / ~ /, / -āt /, / -t /, / rā /, / sab /, / -lor /, / -ṛā̃ / / -k / ଆଦି ସଂଯୋଗରେ ବହୁବଚନ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଯଥା :-

ଏକବଚନ	+	ପ୍ରତ୍ୟୟ	→	ବହୁବଚନ
keṛā (କଦଳୀ)	+	~		keṛā̃ (କଦଳି ସବୁ)
nimā (ତୁମେ)	+	āt		nimāt (ତୁମେମାନେ)
mäney (ମଣିଷ)	+	loṛ		mānelor (ମଣିଷମାନେ)
id (ଏହା)	+	sab		iusab (ଏହାସବୁ)
koṛā (ଘୋଡ଼ା)	+	rā		koṛārā (ଘୋଡ଼ସବୁ)
onā (ତାଙ୍କର)	+	ṛā̃		oṛā̃ (ତାଙ୍କମାନଙ୍କର)
naiyė (କୁକୁର)	+	k		naik (କୁକୁରସବୁ)

କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ବହୁବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହେବା ପରେ ରୂପସ୍ୱନିମିକ (Morpho phonemic change) ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
naiju (କୁକୁର)	naik (କୁକୁରଗୁଡ଼ା)
id (ଏହା)	igā̃ (ଏଗୁଡ଼ାକ)
onā (ତାର)	oṛā̃ (ତାଙ୍କର)
puŋgār (ଫୁଲ)	puŋārk (ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ)
puṛui (ପୋକ)	puṛuk (ପୋକଗୁଡ଼ା)
enā (ଏହାର)	enā̃ (ଏଗୁଡ଼ିକର)
pohok (ଛତୁ)	pohõk (ଛତୁଗୁଡ଼ିକ)

୨ : ୧ : ୩ : କାରକ :

ଗୋଣ୍ଡି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର କାରକ ଦୁଇଟି ରୂପରେ ଲକ୍ଷଣୀୟ । (କ) ସାମାନ୍ୟ ରୂପ (କର୍ତ୍ତୃକାରକ ବା କର୍ତ୍ତା- Direct case), (ଖ) ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ରୂପ (oblique case) - ବିଭକ୍ତି (ପ୍ରତ୍ୟୟ) ଯୁକ୍ତ ରୂପ । କର୍ମକାରକ, କରଣ କାରକ, ଅପାଦାନ କାରକ ଓ ସଂପ୍ରଦାନ କାରକ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ରୂପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

(କ) କର୍ତ୍ତାକାରକ :

ବାକ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତା ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ କୌଣସି କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗହୁଏ ନାହିଁ ।

kākā	hāṛi	tindtuṛ
କକେଇ	ପିଠା	ଖାଇଲେ
miāṛ	ninne	vāie
ଝିଅ	କାଲି	ଆସିବ

(ଖ) ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ରୂପ :

ଗୋଣ୍ଡି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ରୂପ ଗଠନ ନିମନ୍ତେ / ø~ / ne + e - le~ li nā ~ de, ~ gā / ଆଦି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୋଇ କାରକ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ଏଗୁଡ଼ିକ ବହୁବଚନରେ ସାମାନ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

କାରକ	ପ୍ରତ୍ୟୟ
୧ । କର୍ତ୍ତା (Direct case)	/ ø /
୨ । ତିର୍ଯ୍ୟକ ସମ୍ବନ୍ଧ (Oblique-genitive)	ଏକବଚନ / ø ~ nā ~ nā̃ / ବହୁବଚନ / ø - lā̃ - nā̃ /
୩ । କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ (Accusative-dative)	ଏକବଚନ / ø - ne - nike, kun / ବହୁବଚନ / ø - nẽ - lẽ / / tā / ସ୍ତ୍ରୀଲିଂଗ - kun
୪ । ଅପାଦାନ	/ ø - te - le ~ li /
୫ । କରଣ	/ ø - gā̃ - nā /

ନମୁନା :

ବିଶେଷ୍ୟ : pekāl 'ବାଳକ'

	ଏକବଚନ	ପ୍ରତ୍ୟୟ	ବହୁବଚନ	ପ୍ରତ୍ୟୟ
କର୍ତ୍ତା	pekā ବାଳକ	/ ø /	pekāloṛ	/ ø /
ଗାର୍ଥିକ୍	pekā ବାଳକର	/ ø /	pekāloṛ lā̃	/ lā̃ /
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	pekāne ବାଳକକୁ	/ ne /	pekāloṛne	/ ne /
ଅପାଦାନ	pekāli ବାଳକଠୁ	/ li /	pekāloṛlī̃	/ lī̃ /
କରଣ	pekālā̃ ବାଳକଦ୍ୱାରା	/ nā̃ /	pekāloṛnā̃	/ nā̃ /

ବିଶେଷ୍ୟ . pekṛi 'ବାଳିକା'

କର୍ତ୍ତା	pekṛi ବାଳିକା	/ ø /	pekṛiloṛ	/ ø /
ଗାର୍ଥ୍ୟିକ୍	pekrinā ବାଳିକାର	/ nā /	pekṛiloṛlā̃	/ lā̃ /
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	pekṛitā ବାଳିକାକୁ	/ tā /	pekṛiloṛtā	/ tā /
ଅପାଦାନ	pekrili ବାଳିକାଠୁ	/ li /	pekṛiloṛli	/ li /
କରଣ	pekrinā ବାଳିକାଦ୍ୱାରା	/ nā̃ /	pekṛiloṛnā	/ nā̃ /

ବିଶେଷ୍ୟ / piṭṭe / 'ପକ୍ଷୀ'

କର୍ତ୍ତା	piṭṭe ପକ୍ଷୀ	/ ø /	piṭṭẽ	/ ø /
ଗାର୍ଥ୍ୟିକ୍	piṭṭenā̃ ପକ୍ଷୀର	/ nā /	piṭṭẽlā̃	/ lā̃ /
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	piṭṭene ପକ୍ଷୀକୁ dun	/ ne / dun	pittẽne dun	/ ne / / dun /
ଅପାଦାନ	piṭṭeli ପକ୍ଷୀଠୁ	/ li /	piṭṭẽli	/ li /
କରଣ	piṭṭenā̃ ପକ୍ଷୀଦ୍ୱାରା	/ nā̃ /	piṭṭẽnā	/ nā̃ /

୨:୧:୪: ଅନୁସର୍ଗ (Post positions)

ବିଶେଷ୍ୟ ପ୍ରାତିପାଦିକ ସହିତ କାରକ, ବଚନ ତଥା ଲିଂଗ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବ୍ୟତୀତ କେତେକ ଅନୁସର୍ଗ ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ବିଭିନ୍ନ କାରକର ସୂଚନା ଦେଇଥାଏ ।

ଯଥା : / nike , sagge , ga, mune , daṛi , lapāṛe , zande , pazā , here, lāgi, kāze, para /

Pajānā kāze	ପାଇବା ପାଇଁ / ନିମିତ୍ତ
boṛ nike	କାନ୍ଥ ଆଡ଼କୁ / ପାଖକୁ
navāsagge	ମୋ ସହିତ
igā	ଏଥିରେ / ସାହାଯ୍ୟରେ
chānidaṛi	ଛୁଡ଼ି ଚଲେ
lotmune	ଘର ଆଗରେ / ସମ୍ମୁଖରେ
kāmnā heṛe	ଜଙ୍ଗଲ ପାଖରେ
indānā lāgi	କହିବା ପାଇଁ / ନିମିତ୍ତ

୨:୨: ସର୍ବନାମ

ସର୍ବନାମ ପଦ ବିଶେଷ୍ୟ କିମ୍ବା ବିଶେଷ୍ୟ ଖଣ୍ଡବାକ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତେଣୁ ସର୍ବନାମ ପଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଗୋଣ୍ଡିରେ ପ୍ରଚଳିତ ସର୍ବନାମ ଗୁଡ଼ିକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ ୧) ପୁରୁଷବାଚକ, ୨) ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ, ୩) ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ :

ଗୋଣ୍ଡିରେ ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଏପରି ତିନୋଟି ପୁରୁଷର ସର୍ବନାମ ପଦ ରହିଥାଏ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ ଓ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ସର୍ବନାମ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପରେ ରହିଥାଏ । ପୁରୁଷ ବାଚକ ସର୍ବନାମରେ ବଚନଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ତଥା କେତେକ ସୀମିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲିଂଗର ପ୍ରଭେଦ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା :-

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	nannā ମୁଁ	mamo ଆମେ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	nimā ତୁମେ	nimāṭ ତୁମେ (respectable) imaṭ ତୁମେମାନେ

ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ।

oṛ ସେ (ପୁ)	oṛ loṛ (ସେମାନେ)
ad ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ)	
an ତାକୁ (ପୁ)	oṛ loṛkun ସେମାନଙ୍କୁ
tān ତାକୁ (ସ୍ତ୍ରୀ)	

ଗୋଣ୍ଡି ସର୍ବନାମରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୁଏ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଶେଷ୍ୟରେ ଯୋଗ ହେଉଥିବା କାରକ ସହ ସମାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୂପ ଧ୍ୱନିମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନଜନିତ ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଯାଏ ।

ଯଥା : ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ସର୍ବନାମ / nima / (ତୁମେ) କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ କାରକରେ / nimākun / ତୁମକୁ ବା / nimāne / ହେବା ଉଚିତ୍ତ ମାତ୍ର ଏହା 'mikun' ହୋଇଥାଏ ।

ସେପରି କେତେକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଏଠି ଦେଖାଗଲା :—

ସର୍ବନାମ		ସର୍ବନାମ + କାରକ ହେବା ଉଚିତ	ହୁଏ
nannā	ମୁଁ	nannanā	> nāvā (ମୋର)
nimā	ତୁମେ	nimānā	> niā / nivā (ତୋର)
nimāṭ	ତୁମେମାନେ	nimāṭnā	> mivā (ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର)
oṛ	ସେ	oṛ nā	> onā (ତାର)
		oṛloṛnā	> oṛlā (ସେମାନଙ୍କର)

ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯେଉଁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହ ସମାନ ।

ନମୁନା :

(କ) ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ : (nannā)

	ଏକବଚନ		ବହୁବଚନ	
କର୍ତ୍ତା	nannā	ମୁଁ	mamo	ଆମେ/ଆମ୍ଭେମାନେ
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	nākun	ମତେ	mākun	ଆମ୍ଭକୁ/ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ
କରଣ	nānā	ମୋଦ୍ୱାରା	mānā	ଆମଦ୍ୱାରା
ସମ୍ବନ୍ଧ	nāvā	ମୋର	māvan	ଆମର

(ଖ) ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ : nimā (ତୁ, ତୁମେ)

	ଏକବଚନ		ବହୁବଚନ	
କର୍ତ୍ତା	nimā	ତୁ, ତୁମେ	nimāṭ	ତୁମ୍ଭେ
			imāṭ	ତୁମ୍ଭେମାନେ/ଆପଣ
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	nikun	ତୁମକୁ	mikun	ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ/ଆପଣଙ୍କୁ
କରଣ	ninā	ତୁମଦ୍ୱାରା	minā	ତୁମ୍ଭଦ୍ୱାରା
ସମ୍ବନ୍ଧ	niā(<nivā) ତୋର		mivā	ତୁମର
			mivā̃	ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର

(ଗ) ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ : oṛ ସେ (ପୁଂ), ad ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ)

	ଏକବଚନ		ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	oṛ	ସେ (ପୁଂ)	oṛloṛ ସେମାନେ
	ad	ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ)	
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	an	ତାକୁ (ପୁଂ)	oṛkun ତାଙ୍କୁ (respectable)
	tan	ତାକୁ (ପୁଂ)	oṛloṛkun ସେମାନଙ୍କୁ
କରଣ	one	ତାଦ୍ୱାରା	oṛe ସେମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା
ସମ୍ବନ୍ଧ	onā	ତାର	oṛā ତାଙ୍କର
			oṛlā̃ ସେମାନଙ୍କର

(ଘ) ନିର୍ଦ୍ଦେଶବାଚକ ସର୍ବନାମ : 'id' ଏହା

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	ad ତାହା	aosab ସେସବୁ
	id ଏହା	eṛā ଏମାନେ
		iusab ଏଗୁଡ଼ିକ
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	iden ଏହାକୁ	iven ଏଗୁଡ଼ିକୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ	enā ଏହାର	eṛā̃ ଏଗୁଡ଼ିକର (ପୁଂ)
		ivenā ଏଗୁଡ଼ିକର/ଏମାନଙ୍କର (ସ୍ତ୍ରୀ)

(ଚ) ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ସର୍ବନାମ : 'bā̃' କ'ଣ ?

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
କର୍ତ୍ତା	boṛ କିଏ	boṛloṛ କେଉଁମାନେ
	boṛe ଯିଏ	boṛeloṛ ଯେଉଁମାନେ
	batāe ଯାହା	ban ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ
	bagā କେଉଁଟି	bank କେଉଁଗୁଡ଼ିକ
	bagḍāhali ଯେଉଁଟି	— —

	ଏକବଚନ		ବହୁବଚନ	
କର୍ମ-ସଂପ୍ରଦାନ	baden	କାହାକୁ	barlarkun	କେଉଁମାନଙ୍କୁ
	badene	ଯାହାକୁ	bavẽne	ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ
			oven	ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ
	bagā	କେଉଁଟିକୁ	baven	କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ	banā	କାହାର	barā̃	କେଉଁମାନଙ୍କର
			banā̃	ଯେଉଁମାନଙ୍କର

(ଛ) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସର୍ବନାମ :

bātā (bā̃)	କ'ଣ
bagge	କୌଣସି
back	କେତେକ
undtān	ଗୋଟିଏ
badāne	ଯେପରି
adānā	ସେପରି
bare	ଯେତେବେଳେ

(ଜ) ସ୍ୱସୂଚକ ସର୍ବନାମ : (reflexive pronoun)

nanāẽ	ମୁଁ ନିଜେ
nimāẽ	ତୁମେ ନିଜେ
mamoj	ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ
imāte	ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ
ore	ସେ ନିଜେ
orelor	ସେମାନେ ନିଜେ

୨ : ୩ : ବିଶେଷଣ :

ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କଲେ ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାର ବିଶେଷଣ ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ (୧) ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ, (୨) ନିର୍ଦ୍ଧାରକ, ବିଶେଷଣ ।

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ବିଶେଷଣଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ପୂର୍ବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ବିଶେଷ୍ୟର ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି ।

vatle	(ଶୁଖା)	punnā	(ନୂଆ)
advāitā	(ଦରସିଝା)	māi	(ସ୍ତ୍ରୀ)
baekā	(ବଡ଼)		
bazar	(ବଡ଼)		
gokerā	(ବିସ୍ତୃତ)		

ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ବିଶେଷଣ ବିଶେଷ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣନା ନକରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ବସ୍ତୁ, ଭାବ ପ୍ରଭୃତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ ବିଶେଷଣ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ବିଶେଷଣକୁ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇପାରେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ :

ବସ୍ତୁ ବା ସ୍ଥାନର ଅବସ୍ଥିତି (ଦୂରତା)କୁ ନେଇ ଗୋଣ୍ଡିରେ ନିମ୍ନ ବିଶେଷଣ ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

id	ଏହା / ଏଇଟି (କହିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅତି ନିକଟରେ)
ad	ତାହା (କହିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଟିକିଏ ଦୂରରେ)
ao	ସେହିଟି (କହିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଧିକ ଦୂରରେ)
ao :	ସେହିଟା (କହିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ବହୁତ ଦୂରରେ)

ଉଦାହରଣ :—

id	nāi — ଏଇ କୁକୁର
ad	mārā — ସେଇ ଗଛ (ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉଥିବା)
ao :	māne — ସେଇ ଲୋକ (ଦୂର)
ao :	matā — ସେଇ ପର୍ବତ (ଝାପସା ଦେଖାଯାଉଥିବା)

ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ :

କ)	ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ	bātā (bā)	'କ'ଣ'
ଖ)	ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ	bagā	'କେଉଁଟି'
ଗ)	ପରିମାଣ	baċ	'କେତେ'

ସଂଖ୍ୟା ବାଚକ :

ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷାରୁ ଆଦୃତ ସଂଖ୍ୟା ଗଣନା ୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଛି ।

und̤ < (okṭi) ଏକ
rānd̤ (< rend̤u) ଦୁଇ
mund̤ (< muṛu) ତିନି
nalug (< nālgu) ଚାରି
hāig (< āidu) ପାଞ୍ଚ
hāru (< āru) ଛଅ
jeru (< eru) ସାତ

ଏହାପରେ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟାର ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ । ଯେପରି କୋରାପୁଟ / ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାର ରାଇଘର ଅଞ୍ଚଳରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବସ୍ତର (ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ) ଜିଲ୍ଲାର ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାର ସଂଖ୍ୟା, āṭh, nau, das, igiarah କ୍ରମରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

'ଗୋଟିଏ' 'ଦୁଇଟି' ଆଦି ଶବ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଗୋଣ୍ଡିରେ ṭān ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ସଂଖ୍ୟା ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା : undṭān, rāndṭān ।

ପରିମାଣାତ୍ମକ :

purgek uañji	500 କି. ଗ୍ରା. ପରିମାଣ ଧାନ ଯାହା ଏକ ବଡ଼ ପାଳ ବେଣ୍ଟରେ ବନ୍ଧା ପୁଡ଼ା (ପୁଡୁଗ)ରେ ରଖାଯାଏ ।
backṭān eṭī	କେତେକ ଛେଳି
hāigg zanā māne	ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଲୋକ
Sab pekālor	ସବୁ ପିଲା
tuknek zām	ବୋଟେ ପିଜୁଳି
nakte zāvā	ବହୁତ / ଯଥେଷ୍ଟ ଭାତ
nakāe / lāl /	ଗାଢ଼ / ଖୁବ୍ ଲାଲ୍
Jinjāṭ kaman	ଘନ ଜଙ୍ଗଲ
patāė murkhāl	ଅତ୍ୟଧିକ / ନିହାତି ମୂର୍ଖ

୨ : ୪ : କ୍ରିୟା :

ଯେଉଁ ପଦ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବାର ସୂଚନା ମିଳେ ତାହାକୁ କ୍ରିୟା କହନ୍ତି । କ୍ରିୟାପଦ ରଚନାର ମୂଳ ଭିତ୍ତି ହେଉଛି କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ (verb-stem) / ଧାତୁ । ବାକ୍ୟ ଗଠନ କରିବା ସମୟରେ ଏହି ଧାତୁ ସହିତ ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ, ପୁରୁଷ, କାଳ ଇତ୍ୟାଦି ସଂଯୋଜିତ ହୋଇ କ୍ରିୟା ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ଧାରଣ କରେ । ଗୋଣ୍ଡି କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ତିନି ପ୍ରକାର ହୋଇପାରେ । (କ) ସରଳ (simple), (ଖ) ଯୌଗିକ (compound), (ଗ) ଜଟିଳ (complex) ।

ସରଳ ପ୍ରାତିପଦିକ ଗୋଟିଏ ସରଳ ରୂପିମ୍ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଯୌଗିକ ଓ ଜଟିଳ କ୍ରିୟା, ଏକାଧିକ ପ୍ରାତିପଦିକ ବା ପ୍ରତ୍ୟୟଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଗଠିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଆରେ ଯେପରି ଖାଇବା, କାନ୍ଦିବା, ରବିବା, ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟର ନାମ ଏବଂ ଏହି କ୍ରିୟାର ମୂଳ ଧାତୁ ଯଥାକ୍ରମେ ଖା, କାନ୍ଦ୍, ରବ୍ ଆଦି ମୂଳ ଧାତୁରେ '-ଇବା' ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି 'ଗୋଣ୍ଡି' କ୍ରିୟା ଗୁଡ଼ିକ '-ānā' ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଇଥାଆନ୍ତି । ଏହି କ୍ରିୟାରୁ ମୂଳ ଧାତୁ ବା ପ୍ରାତିପଦିକ-କୁ ଚିହ୍ନିତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଯଥା :- arjānā କ୍ରିୟାର ଅର୍ଥ ଡରିବା ଏବଂ aṛ ହେଉଛି ମୂଳ ରୂପିମ୍ ବା ପ୍ରାତିପଦିକ । ମୂଳଧାତୁ ସହ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଚାରି ପ୍ରକାର ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇ କ୍ରିୟା ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

(କ) -ānā ଚିହ୍ନିତ କ୍ରିୟା

କ୍ରିୟା	ଧାତୁ/ପ୍ରାତିପଦିକ
pelānā (ଖାଡ଼ା ଫେରିବା)	pel-
hāndānā (ଗିବା)	hand-

(ଖ) -jānā ଚିହ୍ନିତ କ୍ରିୟା

arjānā (ଡରିବା)	ar-
ḍajānā (ଦଉଡ଼ିବା)	da-
kejānā (ଡାକିବା)	ke-

(ଗ) -hānā ଚିହ୍ନିତ କ୍ରିୟା

muṛhānā (ବୁଡ଼ାଇବା)	muṛ-
guṛhānā (ଗଡ଼େଇବା)	guṛ-

(ଘ) -ndānā ଚିହ୍ନିତ କ୍ରିୟା

muṛndānā (ବୁଡ଼ିବା)	muṛ-
māndānā (ରହିବା)	mān-

ଗୋଣ୍ଡି କ୍ରିୟାପଦର ରୂପ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର (କ) ସମାପିକା (finite), (ଖ) ଅସମାପିକା (non-finite), ସମାପିକା କ୍ରିୟା ବାକ୍ୟ ଗଠନରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

୨:୪:୧: ସମାପିକା କ୍ରିୟା :

ସମାପିକା କ୍ରିୟା-ସଂରଚନାର ସୂତ୍ର :

ପ୍ରାତିପଦିକ + (ଆଭିମୁଖ୍ୟ) (ସହାୟକ କ୍ରିୟା) + (କାଳ/ବୃତ୍ତି) + ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-ପୁରୁଷବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଏଥିରୁ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ + ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ ପୁରୁଷ (ଲି. ବ. ପୁ.) ପ୍ରତ୍ୟୟ ହିଁ ସର୍ବନାମ୍ନ ଉପାଦାନ । ଏହି ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଗୋଣ୍ଡି ସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତିନିଗୋଟି ବର୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

(କ) କାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ — (୧) ଅତୀତ (past)
(୨) ବର୍ତ୍ତମାନ (present)
(୩) ଭବିଷ୍ୟତ (future)

(ଖ) ଅଭିମୁଖ୍ୟ — (୪) ସଂପନ୍ନ/ଅସଂପନ୍ନ ଅଭିମୁଖ୍ୟ (aspect)

(ଗ) ବୃତ୍ତି ସୂଚକ — (୫) ଅନୁଜ୍ଞା/ଆଦେଶ (imperactive)
(୬) ଇଚ୍ଛାର୍ଥକ (desisderative-permissive)

ସମାପିକା କ୍ରିୟାର ରଚନାତ୍ମକ ରୂପ-ବର୍ଗ :

ଏହି ଆଲୋଚନାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂବର୍ଗ ଚତୁର୍ବିଧ : (୧) କାଳ, (୨) ଅଭିମୁଖ୍ୟ, (୩) ବୃତ୍ତି, (୪) ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-ପୁରୁଷ ।

କାଳ :

ଏହା କର୍ମ/କାର୍ଯ୍ୟର ସମୟ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ଦିଏ । ଗୋଣ୍ଡି କ୍ରିୟାରେ ସମୟଗତ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ତ୍ରିବିଧ । ଅତୀତ କାଳ (past), ବର୍ତ୍ତମାନ (present) ଓ ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ (future) ।

ଅତୀତ କାଳ କ୍ରିୟାର ଗଠନ ରୂପ :

ପ୍ରାତିପଦିକ + ଅତୀତ ସୂଚକ ରୂପିମ୍ / ta (<tan) / + ଲି. ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ । ଲି. ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଏହା ଅତୀତ ସୂଚକ ରୂପିମ୍ / ta / କୁ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ ଯୁକ୍ତ ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ / -an ~ at / ଆଦି ଏହି ରୂପିମ୍‌ର ଶେଷ ଅକ୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରେ ।

ଯଥା :-
nimāt kitiṭ — ତୁମେ କରିଲ
oṛ kitoṛ — ସେ କରିଲେ
mama kitām — ଆମେ କରିଲୁ
nannā kitān — ମୁଁ କରିଲି

ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ (present tense) ଓ ଅଭ୍ୟାସିକ (habitual) କ୍ରିୟାର ଗଠନ ରୂପ :

ଆଭ୍ୟାସିକ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ କ୍ରିୟାର ଗଠନ ପ୍ରାୟ ଏକା ପ୍ରକାରର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରାତିପାଦିକ + ବର୍ତ୍ତମାନ / ଆଭ୍ୟାସିକ-ସୂଚକ ରୂପିମ / v / + ଲି ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଏହି ରୂପିମ୍ / v / ର ପାଖ

ପ୍ରକାର ରୂପତାତ୍ତ୍ୱିକ ସପ୍ରତିବନ୍ଧ (morphologically conditioned) ରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଯଥା :- / -vāna - - vālaṛ - - vān - vālit - vāl - ø /, ଏଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଶେଷ୍ୟ / ସର୍ବନାମର ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ବିତରଣ :

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ :	ଏକବଚନ	-vānā
	ବହୁବଚନ	-vāloṛ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ :	ଏକବଚନ	vān
	ବହୁବଚନ	vāliṭ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ :	ଏକବଚନ	vāl
	ବହୁବଚନ	vālaṛ

କାଳର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଆଧାରରେ କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ "କ୍ରିୟା ରୂପ" ରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପିମ୍ (ଉଭୟ (ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ଅସମ୍ପନ୍ନ ପାଇଁ ଏକା) "/ tā / ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ଲିଙ୍ଗ ବଚନ-ପୁରୁଷ-ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ ।

ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-ପୁରୁଷ ପ୍ରତ୍ୟୟ :

ସମାପିକା କ୍ରିୟା ସଂରଚନାରେ ଏହା ହେଉଛି ସର୍ବଶେଷ ଉପାଦାନ । ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତା ଅନୁଯାୟୀ କ୍ରିୟା ରୂପରେ ମଧ୍ୟ ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-ପୁରୁଷ ଏକାଧ ସମନ୍ୱିତ ଭାବେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟବଦ୍ଧ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୁଏ ।

'ଗୋଣ୍ଡିରେ କ୍ରିୟା ରୂପ ଗଠନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଲିଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟୟଟି / ø / ରହିଥାଏ ।

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	-ā	-am
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	-i	-it
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	-oṛ	-uṛ

କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଗୁଡ଼ିକର (morphologically conditioned) ରୂପତାତ୍ତ୍ୱିକ ସପ୍ରତିବନ୍ଧ ରୂପ ଏବଂ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଯାଏ ।

ଆଭିମୁଖ୍ୟଯୁକ୍ତ (Aspectual) :

ଗୋଣ୍ଡିରେ ଏହି କ୍ରିୟାପଦଗୁଡ଼ିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା କାଳର ସୂଚକ ରୂପିମ୍ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପିମ୍ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ କ୍ରିୟାରୂପ ଗଠନ କରନ୍ତି । ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତ କ୍ରିୟା ଦୁଇ ପ୍ରକାର : ଅସମ୍ପନ୍ନ

(progressive) ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ (perfective), ଅଭିମୁଖ୍ୟ (aspect) । ଅସମ୍ପନ୍ନ ଅଭିମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ଅନ୍ତରତ/ବିସ୍ତୃତ ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ସମାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନା ଦିଏ । ଯଥା :—

ଅସମ୍ପନ୍ନ	:	pekā	tinakmatanā
		ବାଳକ	ଖାଉଥିଲା
ସମ୍ପନ୍ନ	:	pekā	tinimatanā
		ବାଳକ	ଖାଇଥିଲା

ସମାପିକା କ୍ରିୟାରୂପର ନମୁନା :

କ୍ରିୟା — karsanā (ଖେଳିବା)

ପ୍ରାତିପଦିକ — kars-

(ଅତୀତ କାଳ) :	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	nannā karstān	mamo karsām
	ମୁଁ ଖେଳିଲି	ଆମେ ଖେଳିଲୁ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	nimā karsti	nima karstiṭ
	ତୁମେ ଖେଳିଲ	ତୁମ୍ଭେମାନେ ଖେଳିଲ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	oṛ/ad karsimatoṛ	oṛloṛ karsturṛ
	ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁଂ) ଖେଳିଲା	ସେମାନେ ଖେଳିଲେ
(ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ) :		
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	nanā karsvānā	mamo karsvāloṛ
	ମୁଁ ଖେଳେ	ଆମେ ଖେଳୁ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	nimā karsvān	(n)imāṭ karsvāliṭ
	ତୁ ଖେଳୁ	ତୁମ୍ଭେମାନେ ଖେଳ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	oṛ/ad karsvāl	oṛloṛ karsvālaṛ
	ସେ (ପୁଂ/ସ୍ତ୍ରୀ) ଖେଳେ	ସେମାନେ ଖେଳନ୍ତି
(ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ) :		
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	nanā karskā	mamo karskām
	ମୁଁ ଖେଳିବି	ଆମେ ଖେଳିବୁ
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	nimā karski	nimāṭ karskiṭ
	ତୁ ଖେଳିବୁ	ତୁମେମାନେ ଖେଳିବ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	oṛ/ad karskoṛ	oṛ/oṛ karsanuṛ
	ସେ ଖେଳିବ	ସେମାନେ ଖେଳିବେ

	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
(ଅସଂପନ୍ନ ଅତୀତ) :	nanā karsakmatānā ମୁଁ ଖେଳୁଥିଲି	mamo karsakmatam̄a ଆମେମାନେ ଖେଳୁଥିଲୁ
	nimā karsakmatni ତୁ ଖେଳୁଥିଲୁ	nimāṭ karsakmetrit ତୁମେମାନେ ଖେଳୁଥିଲ
	oṛ / ad karsak mataṛ ସେ ଖେଳୁଥିଲା	oṛlaṛ karsakmataṛ ସେମାନେ ଖେଳୁଥିଲେ
(ସଂପନ୍ନ ଅତୀତ) :	nanā karsimatānā ମୁଁ ଖେଳିଥିଲି	mamo karsimatam ଆମେ ଖେଳିଥିଲୁ
	nimā karsimatni ତୁ ଖେଳିଥିଲୁ	nimāṭ karsimatriṭ ତୁମେମାନେ ଖେଳିଥିଲ
	oṛ / ad karsimataṛ ସେ ଖେଳିଥିଲା	oṛlaṛ karsimataṛ ସେମାନେ ଖେଳିଥିଲେ
(ଅସଂପନ୍ନ ବର୍ତ୍ତମାନ):	nana karsntānā ମୁଁ ଖେଳୁଅଛି	mamo karsntamā ଆମେ ଖେଳୁଅଛୁ
	nimā karsnti ତୁ ଖେଳୁଅଛୁ	nimāṭ karsntriṭ ତୁମେମାନେ ଖେଳୁଅଛ
	or / ad karsntaṛ ସେ ଖେଳୁଅଛି	oṛlaṛ karstaṛ ସେମାନେ ଖେଳୁଛନ୍ତି
(ସଂପନ୍ନ ବର୍ତ୍ତମାନ)	nanā karstānā ମୁଁ ଖେଳିଅଛି	mamo karstamā ଆମେମାନେ ଖେଳିଅଛୁ
	nimā karstini ତୁ ଖେଳିଅଛୁ	nimāṭ karstiṭ ତୁମେମାନେ ଖେଳିଅଛ
	oṛ / ad karstaṛ ସେ ଖେଳିଅଛି	oṛloṛ karstoṛ ସେମାନେ ଖେଳିଅଛନ୍ତି

(ଅସମ୍ପନ୍ନ ଭବିଷ୍ୟତ) :	ଏକବଚନ	ବହୁବଚନ
	nanā karsakmandkā ମୁଁ ଖେଳୁଥିବ	mamo karsak mandkām ଆମେ ଖେଳୁଥିବୁ
	nimā karsak mandki ତୁ ଖେଳୁଥିବୁ	nimāṭ karsak mandkit ତୁମେମାନେ ଖେଳୁଥିବ
	oṛ / ad karsakmandānuṛ ସେ ଖେଳୁଥିବ	oṛloṛ karsak mandānuṛ ସେମାନେ ଖେଳୁଥିବେ

(ସମ୍ପନ୍ନ ଭବିଷ୍ୟତ) :		
	nanā karsimandkā ମୁଁ ଖେଳଥିବ	mamo karsimandkam ଆମେ ଖେଳଥିବୁ
	nimā karsimandki ତୁ ଖେଳଥିବୁ	nimāṭ karsimandki ତୁମେମାନେ ଖେଳଥିବ
	oṛ / ad karsimandānuṛ ସେ ଖେଳଥିବ	orlaṛ karsimandānuṛ ସେମାନେ ଖେଳଥିବେ

(ଅଭ୍ୟାସିକ) :	ସମ୍ପନ୍ନ	ଅସମ୍ପନ୍ନ	ସାଧାରଣ
୧. ପୁ. ଏ. ବ.	nanā karsak manvānā ମୁଁ ଖେଳୁଥାଏଁ	nanā karsimanvānā ମୁଁ ଖେଳଥାଏଁ	ø
ବ. ବ.	mamo karsakmanvālḍ ଆମେ ଖେଳୁଥାଉଁ	mamo karsimanvāloṛ ଆମେ ଖେଳଥାଉଁ	
୨ ପୁ. ଏ. ବ.	nimā karsakmanvāni ତୁ ଖେଳୁଥାଉ	nimā karsimanvāni ତୁ ଖେଳଥାଉ	
ବ. ବ.	nimāṭ karsakmanvāliṭ ତୁମେ ଖେଳୁଥାଅ	nimāt karsimanvāliṭ ତୁମେମାନେ ଖେଳଥାଅ	
୩ ପୁ. ଏ. ବ.	oṛ / ad karsakmanvāl ସେ ଖେଳୁଥାଏ	oṛ karsimanvāl ସେ ଖେଳଥାଏ	
	oṛlaṛ karsakmavālḍ ସେମାନେ ଖେଳୁଥାନ୍ତି	oṛlor karsimanvālḍ ସେମାନେ ଖେଳଥାନ୍ତି	

ବୃତ୍ତି :

ଏହା କର୍ତ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟ / କର୍ମ ପ୍ରତି ମନୋବୃତ୍ତି / ଭାବ ସୂଚିତ କରେ । ଗୋଣ୍ଡି କ୍ରିୟା ରୂପରେ ସାଧାରଣତଃ ତିନି ପ୍ରକାର ବୃତ୍ତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । (କ) ଅନୁଜ୍ଞା / ଆଦେଶ (Imperative), (ଖ) ଇଚ୍ଛାର୍ଥକ (Desiderative-permissive), (ଗ) ଆବଶ୍ୟକ (obligative) ।

ଅନୁଜ୍ଞା :

ଏ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ କ୍ରିୟାର କର୍ତ୍ତା ସର୍ବଦା ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ସାମାନ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥରେ ଏହା ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷରେ ମଧ୍ୟ ଆଦେଶାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଯେଭଳି "ଏ କାମଟି ସେ / ହରି କରୁ" । ମାତ୍ର ଏଭଳି ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ଗୋଣ୍ଡିରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଗୋଣ୍ଡିରେ ନିମ୍ନମତେ ଅନୁଜ୍ଞାବାଚକ ରୂପିମ୍ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

	ସାଧାରଣ	ଅସଂପନ୍ନ	ସଂପନ୍ନ
୨ୟ ପୁରୁଷ ଏ. ବ.	/ -im, ø -ā /	/ -ak man sakman /	/ -iman -siman /
ବ. ବ.	/ -imṭ, -ā -aṭ /	/ -akmanṭ -sakmanṭ /	/ -imanṭ -simanṭ /

ଉଦାହରଣ :

କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ		ସାଧାରଣ	ଅସଂପନ୍ନ	ସଂପନ୍ନ
tin - 'ଖାଇବା'		tinnā	tinākman	tinikman
		ତୁ' ଖାଆ	ଖାଉଥା	ଖାଇଥା
huṛ - 'ଦେଖିବା'		huṛā	huṛākman	huṛiman
		ତୁ' ଦେଖ୍	ଦେଖୁଥା	ଦେଖିଥା
ki - 'କରିବା'	ଏ. ବ.	kim	kisakman	kisikiman
		ତୁ' କର୍	କରୁଥା	କରିଥା
	ବ. ବ.	kimṭ	kisakmanṭ	kismanṭ
		ତୁମେ କର	କରୁଥାଅ	କରିଥାଅ

ଇଚ୍ଛାର୍ଥକ ଅନୁଜ୍ଞା ସୂଚକ :

ଏ ପ୍ରକାର କ୍ରିୟା ରୂପ / -enā / ରୂପିମ୍ ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା : nannā tinenā

ମୁଁ ଖାଏଁ

Let me eat

ଆବଶ୍ୟକ :

ଆବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥରେ ଗୋଣ୍ଡି କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକରେ / ø / ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ କୌଣସି ରୂପିମ୍‌ର ଆବଶ୍ୟକତା, ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ପଡ଼େନାହିଁ ।

୨ : ୪ : ୨ : ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା :

ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ସଂରଚନାର ସୂତ୍ର :

କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ + ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ

ସାଧାରଣତଃ ସମାପିକା କ୍ରିୟା ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପଦବନ୍ଧ (phrase) ଗଠନରେ କିମ୍ବା ଜଟିଳ ବାକ୍ୟରେ ଉପବାକ୍ୟ (clause) ଗୁଡ଼ିକର ସଂଯୋଜନାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାରେ ବିଭକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନମତେ ସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୁଏ ।

(୧) କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ/ସମ୍ବନ୍ଧ ସୂଚକ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ (Relative Participle)

(୨) ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକ (Purposive)

(୩) ସର୍ତ୍ତମୂଳକ (Conditional)

(୪) ଅସଂପନ୍ନତା ସୂଚକ (Imperfective)

(୫) କାରଣ ସୂଚକ (causal)

ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକରୁ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୁଏ ।

(୧) ସମ୍ପନ୍ନତା ମୂଳକ ପାତିପଦିକ (Perfective Stem)

(୨) କ୍ରିୟାର ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ (Infinitive Stem)

(୩) କାଳବୃତ୍ତି ସୂଚକ (Tense-mood Stem)

ସମ୍ପନ୍ନତାମୂଳକ ପ୍ରାତିପଦିକ କ୍ରିୟା ସହ / ā ~ tā / i ~ jā ~ nā / ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଗଠିତ ହୁଏ ।

ଉଦାହରଣ :		ସମ୍ପନ୍ନତାମୂଳକ ପ୍ରାତିପଦିକ
(ଶୋଇବା)	rām-	(rāmtā) ଶୋଇଲା
(କହିବା)	ind-	(indā) କହିଲା / ଲୁହା
(କାଟିବା)	ask-	(askā) କାଟିଲା / କଟା

କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ :

କ୍ରିୟାର କାଳ-ବୃତ୍ତି (Tense-mood) ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ / ø ~ nā / ଯୋଗରେ କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ପଦ ଗଠିତ ହୁଏ । ଯଥା :—

hānd-i-nā	ଗଲାଟା (ଯେଉଁଟା)
rām-tā-ø	ଶୋଇଲା (ଯିଏ ଶୋଇଛି)
ask-ā-ø	କାଟିଲା (ଯାହା କଟାହୋଇଛି)

ସର୍ତ୍ତମୂଳକ :

କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ / -e / ସଂଯୋଗ ହୋଇ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

hāndinā + e → hāndine

rāmtā + e → rāmte

askā + e → aske

nanā hāndine oṛ vājka

ମୁଁ ଗଲେ ସେ ଆସିବ

idu aske nanā tinkā

ଏହାକୁ କାଟିଲେ ମୁଁ ଖାଇବ

କାରଣ/ପରିଣାମ ସୂଚକ :

ଏପ୍ରକାର କ୍ରିୟା ଗୋଣ୍ଡିରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରୂପ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏହି ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ କ୍ରିୟାଟି ଦୁଇ ପ୍ରକାରେ ଗଠିତ ହୁଏ ; (କ) କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ପଦ + / -bunā /

(ଖ) କ୍ରିୟାନାମ (ପ୍ରାତିପଦିକ) + / -kāran /

ଉଦାହରଣ ।

(କ) କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ପଦ + / -bunā /

hāndite + bunā → hāndite bunā (ଯିବାରୁ), ଗଲବୋଲି ।

rāmte + bunā → rāmte bunā (ଶୋଇଲାରୁ) ଶୋଇଥିବା ଫଳରେ ।

nimā rāmte bunā oṛ dajātuṛ

ତୁ ଶୋଇଥିବାରୁ ସେ ପଳାଇଲା ।

(ଙ) କ୍ରିୟାର ନାମ + / karān /

vājanā - kāran ଆସିବାରୁ

halhānā - kāran ପିଟିବାରୁ / ବାଢ଼େଇବା ଯୋଗୁ

dajānā - kāran ଦଉଡ଼ିବା ଯୋଗୁ / ଯେହେତୁ ଦଉଡ଼ିଲ୍ / ଲ / ଲି

nivā vājanā kāran mnirām kaz kitoṛ
ତୋ ଆସିବାରୁ ମଣିରାମ୍ କାମ କଲା

duarnā dajānā kāran pniṭṭedu arjātoṛ
ବାଘ ଦଉଡ଼ିବା ଯୋଗୁଁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଉଡ଼ିଗଲେ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକ :

କ୍ରିୟାର ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ / -lagi ~ -tuṛ ~ kāzə / ଯୋଗରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅସମାପିକା

କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୁଏ । ଯଥା ।

rehānā kaze / lāgi — ପଠାଇବା ପାଇଁ

tintuṛ ଖାଇବାକୁ / ଖାଇବା ପାଇଁ

tenhānā lagi ଝେଙ୍କିବା ନିମିତ୍ତ

oṛ paesā rehatuṛ / rehanā lāgi dākghar hantana
ସେ ପଇସା ପଠାଇବାକୁ / ପାଇଁ ଡାକଘର ଯାଇଛି ।

idun tenhānā lāgi nakte bal cāhi
ଏହାକୁ ଉଠାଇବା / ଝେଙ୍କିବା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ବଳ ଦରକାର

ସମ୍ପନ୍ନତାସୂଚକ :

ଏ ପ୍ରକାର ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗୋଣ୍ଡିରେ କୃଦନ୍ତ ବିଶେଷଣ ପଦ ବା କ୍ରିୟା ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ଏକ ରୂପିମ୍ ଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୁଏ ନାହିଁ ବରଂ ଏହା (କ) ମୂଳ ଧାତୁ / ପ୍ରାତିପଦିକ କ୍ରିୟା ସହ / -i / ଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୁଏ । (ଖ) କ୍ରିୟା ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ / pazā, paaek, bād / ଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୁଏ ।

ଯଥା : (କ) ଧାତୁ (ପ୍ରାତିପଦିକ) + ø / -i /

hānd -i — ଯାଇ / ଯାଇସାରି

ki-s-i — କରି / କରିସାରି

oṛ sambalpur hāndi pire vātaṛ
ସେ ସମ୍ବଲପୁର ଯାଇ ଫେରି ଆସିଛି ।

Saurā kāzkish tinvānuṛ
ସହଜ କାମ କରି ଖାଇବ

(ଖ) କ୍ରିୟା ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ + / pazā; parek; bād /

tindānā parek   ଖାଇସାରି / ଖାଇବା ପରେ

rammana paza   ଶୋଇସାରି

or tindana parek rammāour

ସେ ଖାଇସାରି / ଖାଇବା ପରେ ଶୋଇବ ।

nanā rammānā pazā kāz kikā

ମୁଁ ଶୋଇସାରି କାମ କରିବି ।

(କ) /-i ~ -e/ ଯୋଗରେ ସମକାଳୀନ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ଗଠିତ ହୁଏ ଗୋଣ୍ଡି ବାକ୍ୟରେ ଏହାର ପୌନଃପୁନିକ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ସମକାଳୀନ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ।

has + e → hāe ~   'ହସି ହସି'

halhi + i → hālhi hālhi   'ଘିଞ୍ଚି ଘିଞ୍ଚି'

Samāru hāse hāse indāl

ସମାରୁ ହସି ହସି କୁହେ (କଥା) ।

(ଖ) କ୍ରିୟା ନାମ ପ୍ରାତିପଦିକ + / -belā /

handanā + belā   ଯିବାବେଳେ

calhānā + belā

nanā harrigā handanā belā on huṛān

ମୁଁ ବାଟରେ ଗଲାବେଳେ ତାକୁ ଦେଖିଲି ।

୨ : ୪ : ୩ : ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା

ଏକାଧିକ କ୍ରିୟାର ସଂଯୋଗରେ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା / ପ୍ରାତିପଦିକ ଗଠିତ ହୁଏ । ଏହାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କ୍ରିୟା ମୂଳଧାତୁ / ନାମପଦ ହୋଇପାରେ ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ / ଶେଷ କ୍ରିୟାଟି ଧାତୁଜ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମଟି ଅସମାପିକା ରୂପ ନିଏ ଏବଂ ଶେଷଟି ସମାପିକା ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମ କ୍ରିୟାର ଅର୍ଥଗତ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହେ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଏହାର ସହାୟକ ହୁଏ । ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ରିୟା (ଧାତୁ) ଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଯୌଗିକ ପ୍ରାତିପଦିକର ଶେଷ କ୍ରିୟା ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଅନ୍ତି ।

vā — ଆସିବା

parā — ପାରିବା

man — ଥିବା (exist)

ajon — ନ ଜଣା (ନାସ୍ତିବାଚକ)

ଯୌଗିକ ପ୍ରାତପଦକର ନମୁନା :-

ଦଉଡ଼ିବା + ଆସିବା - dajātā vajānā (ଦଉଡ଼ ଆସିବା)

କହିବା + ପାରିବା - indi parānā (କହି ପାରିବା)

କରିବା + ଥିବା - kisi mandanā (କରିଥିବା)

ଆଣିବା + ନ ଥିବା - tat'ti ājonā (ଆଣି ନ ଥିବା)

i (d) bābad oṛ indi parki

ଏ ବିଷୟରେ ସେ କହିପାରେ ।

ଗୋଣ୍ଡିରେ ଜଟିଳ କ୍ରିୟାର ବ୍ୟବହାର ପ୍ରାପ୍ତ ନାହିଁ । ଜଟିଳ କ୍ରିୟା ପର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ନିମନ୍ତେ କେବଳ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟାର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ସମାପିକା ତଥା ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାର ନାସ୍ତିବାଚକ ରୂପାନ୍ତରଣ ନ୍ୟନ୍ତର୍ଥକ ରୂପିମ୍ / -jā, -an, -van / -mā, hile, āva / ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ ହୁଏ । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ / -ajo / କ୍ରିୟା ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ, ସମସ୍ତ ଲି. ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ପରେ ବା ପୂର୍ବରୁ, ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । / -ān, -van / କେବଳ କ୍ରିୟାପରେ ; ଲି. ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ପରେ ବା ପୂର୍ବରୁ, ବ୍ୟବହୃତ ହୁଅନ୍ତି । / -mā ~ hile / ସର୍ବଦା କ୍ରିୟାପଦ (ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ) ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଅନ୍ତି । / -mā / ରୂପିମ୍‌ଟି ବିଶେଷତଃ ଅନୁଜ୍ଞା ସୂଚକ କ୍ରିୟାର ନାସ୍ତିବାଚକ ରୂପ ଗଠିତ କରେ । ଲି. ବ. ପୁ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରାୟତଃ ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟାସହ ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଯାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ପ୍ରତ୍ୟୟ

kol hāṛte voṛkamā (voṛk-a-mā) ø-mā

ପାଟିକର (କଥା) ଲୁହନାହିଁ ।

nannā iaukitun āvāhon (āva-hon) āva-

ମୁଁ କାଲ ପାଇନି ନାହିଁ ।

nannā hanvān ajon (hanvan-ajo-n) -ajon-

ମୁଁ ଯାଉନାହିଁ ।

māvā bātāe ristā hile (hile - ଏଠାରେ ଏହା ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା)

ଆମର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ।

oṛ idgā vajo hile (**-hile** ଏଠାରେ ଏହା ଯୌଗିକ ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା ଗଠନ କରୁଛି)

ସେ ଏଠାକୁ ଆସିନାହିଁ ।

/ -hile / ଏକ ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା ବା ଯୌଗିକ ନାସ୍ତିବାଚକର ଗଠନ ସହାୟକ ଭାବେ ଲିଙ୍ଗ-ବଚନ-ପୁରୁଷ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

୨ : ୫ : ନିପାତ

୨. ୫. ନିପାତ (ଅବ୍ୟୟ)

ରୂପ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିପାତ ହେଉଛି ଅବ୍ୟୟ । ଏଗୁଡ଼ିକ ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ବିଚରଣ ବାକ୍ୟ ରଚନାରେ ହିଁ ଆବଦ୍ଧ । ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦ (Function works) ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ କାରଣ ଏମାନେ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତି ଅନୁଯାୟୀ କେତେକ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରିଥାନ୍ତି । ଏ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇପାରେ ।

(କ) କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ :

କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ପଦ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରିୟା ପଦବନ୍ଧ ଓ ଖଣ୍ଡ ବାକ୍ୟର ବିଶେଷକ (attribute) ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଏହା କ୍ରିୟାର ସ୍ଥାନ, ସମୟ, ଗୁଣ, ଆଦି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକର କେତେକ ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

nend	'ଆଜି'	dari - 'ତଳେ'
nari	'ଆସନ୍ତା କାଲି'	tiga - 'ପାଖରେ''
ninne -	'ଗତକାଲି'	adha - 'ଅଧାଟିଆ'
roze	'ପ୍ରତିଦିନ'	naŋtelapi - 'ଦୂରକୁ'
idek	'ବର୍ତ୍ତମାନ'	bagaė - 'କେଉଁଠି ନୁହେଁ'
idektahle	'ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ'	gulaė - 'ସବୁଆଡ଼େ'
kolharte	'ପାଟିକରି'	kiskas - 'ଅଙ୍କାବଙ୍କା'

ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ :

belā udiā	'ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ'
belā murndā	'ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ'
roze dinā	'ପ୍ରତିଦିନ'

(ଖ) ବିଭକ୍ତି ସୂଚକ :

nė	କୁ	te	ଭିତରେ
nike	ଆଡ଼କୁ	lapāre	ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇରୁ ଅଧିକ)
saŋge	ସହିତ	zande	ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇଜଣ)
te	ରୁ	para	ଉପରେ
le	ଠାରୁ	dari	ତଳେ
li	ଠିଁ	mune	ଆଗରେ
nā	ର	Pazā	ପଛରେ
nā̃	ଙ୍କର	here	ପାଖରେ
gā	ରେ / ଠାରେ		

(ଗ) ସଂଯୋଜକ :

āur (ଏବଂ/ଓ)
peṛ (ପୁଣି)
teble (କିନ୍ତୁ/ତଥାପି)
nihil (କିମ୍ବା)
āuṛ (ଆହୁରି)
icehnhāle (ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ)
idāne (ଏହିପରି)
zāle (ଯଦି)
nahle (ଯଦିଓ)
adnekā (ଯେହେତୁ)

bunā (ପର/ଭଳି)
karan (ଯୋଗୁଁ)
tebe (ତେଣୁ)
kāze (ପାଇଁ)
bebāe (ଯେ)
ahune (ଯେପରିକି)
baċnākej (ଯେତେବେଳେ)
ājozāle (ଯଦି ନୁହେଁ)
adāvek (ତା ନ ହେଲେ)
bac'hoṛāe (କାଳେ)
ātek (ହେଲେହେଁ/ତଥାପି)

(ଘ) ବିସ୍ମୟ ସୂଚକ :

o ! (ଓ)
oh ! (ଓଃ)
ah ! (ଆଃ)
ebabā ! (ଆହାଃ/ହାୟ/ଛିଛି)
vāh ! (ବାଃ)

(ଙ) ସମ୍ବୋଧନାର୍ଥକ :

oj ! (ହେ)

(ଚ) ଗୁରୁତ୍ୱବୋଧକ : (emphatik)

-ne — (ଗି)
-side — (ସିନା)
-vi — (ଭି/ମଧ୍ୟ)

ଏଗୁଡ଼ିକ କ୍ରିୟା ପଛରେ ଯୁକ୍ତହୋଇ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ପରିସ୍ଥିତିର ଗୁରୁତ୍ୱ ବଢ଼ାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

୩ : ବାକ୍ୟ ବିନ୍ୟାସ :

ବାକ୍ୟର ଗଠନ କ୍ରମରେ ଅତି କମରେ ଦୁଇଟି ପଦର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ - (କ) କର୍ତ୍ତା (ଖ) କ୍ରିୟା । ବିଶେଷ୍ୟ/ବିଶେଷ୍ୟ ପଦବନ୍ଧ (Noun/Noun Phrase), କର୍ତ୍ତାରୂପେ ଓ କ୍ରିୟା/କ୍ରିୟା ପଦବନ୍ଧ (Verb/Verb Phrase) କ୍ରିୟାରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଗୋଣ୍ଡିରେ ବାକ୍ୟ ଗଠନ ସମୟରେ, ବିଭିନ୍ନ ପଦ, ସଂଯୋଜନାବେଳେ କର୍ତ୍ତା-କର୍ମ-କ୍ରିୟା କ୍ରମରେ ରହିଥା'ନ୍ତି ।

ଗଠନ ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଣ୍ଡିରେ ତିନି ପ୍ରକାରର ବାକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । (କ) ସରଳ (simple), (ଖ) ଯୌଗିକ (compound) ଓ (ଗ) ଜଟିଳ (complex) ।

୩ : ୧ : ସରଳ ବାକ୍ୟ :

ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦବନ୍ଧ ଓ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମାପିକା କ୍ରିୟାକୁ ନେଇ ସରଳ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଏ ପ୍ରକାର ବାକ୍ୟରେ କର୍ମ ଉପସ୍ଥିତ ବା ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିପାରେ ।

or̤ mānej tintar̤
ସେ ଲୋକଟି ଖାଉଅଛି
nana tindānā
ମୁଁ ଖାଏଁ
nimā zāvā tir nam
ତୁମେ ଭାତ ଖାଅ

୩ : ୨ : ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ :

ଦୁଇ ବା ତତୋଧିକ ସରଳ ବାକ୍ୟର ସମଷ୍ଟିରେ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଏହି ବାକ୍ୟ ଗଠନରେ ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ āur 'ଏବଂ / ଓ' ପ୍ରଭୃତି ସରଳ ବାକ୍ୟକୁ ଏକତ୍ର କରିବାରେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି ।

Phula vātar āur sebti hantar̤
ଫୁଲ ଆସୁଛି ଏବଂ ସେବତୀ ଯାଉଛି ।
duār kāmnāte vator̤, talidā zakkātar aur tintar̤
ବାଘ ବଣରୁ ଆସିଲା, ଗାଈକୁ ମାରିଲା ଓ ଖାଇଲା

୩ : ୩ : ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ

ଜଟିଳ ବାକ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ବାକ୍ୟ ଏବଂ ଏକାଧିକ ଉପବାକ୍ୟ ଥାଏ । ପରସ୍ପର ପରିପୂରକ ଦୁଇ ବା ଅଧିକ ବାକ୍ୟର ସମଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । ଗୋଣ୍ଡି ଭାଷାଭାଷିମାନେ ଜଟିଳ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତିନାହିଁ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷତଃ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

ଗୋଣ୍ଡିରେ ଉପବାକ୍ୟ ତିନି ପ୍ରକାରର ଦେଖାଯାଏ ।

(କ) ବିଶେଷ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ (Noun clause)
(ଖ) ବିଶେଷଣ ଉପବାକ୍ୟ (Adjectival clause / Relative clause)
(ଗ) କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ଉପବାକ୍ୟ (Adverbial clause)

(କ) ବିଶେଷ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ :

ଯେଉଁ ଉପବାକ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର କାର୍ଯ୍ୟ, ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପାଦନ କରେ ତାକୁ ବିଶେଷ୍ୟ ଉପବାକ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଉଦାହରଣ :

ṭẽkāru vājimatar bāle navā lon biti indtur̤
ଟେକାରୁ ଆସିଥିଲି ବୋଲି ମୋ ଘରଣୀ କହିଲା ।
or̤ vājtāna bale or̤lor̤kun indā
ମୁଁ ଆସିଛି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ କୁହ ।

(ଖ) ବିଶେଷଣ ଉପବାକ୍ୟ :

ବିଶେଷଣ/ସମ୍ବନ୍ଧ ସୂଚକ ଉପବାକ୍ୟ ; ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷଣର ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଏବଂ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବିଶେଷ୍ୟ/ସର୍ବନାମର ବିଶେଷକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

jāvā āṭātana ad askdun nimā nukā hiā

ଖିବ ଗାନ୍ଧି ଥିବା ଏଇ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ ଦିଅ ।

bau mānej oṛ pilāne halhātuṛ onā sab pundāloṛ

ଯେଉଁ ଲୋକ ସେଇ ପିଲାକୁ ବାଡ଼େଇଲା ତାକୁ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ।

(ଗ) କ୍ରିୟା-ବିଶେଷଣ ଉପବାକ୍ୟ :

ବାକ୍ୟ-ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଉପବାକ୍ୟ କ୍ରିୟା-ବିଶେଷଣର ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ତାକୁ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ଉପବାକ୍ୟ କହନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ପାରନ୍ତି ।

oṇā malhānā bunā nanā malhākā

ସେ ଗାଇଲା ଭଳି ମୁଁ ଗାଇବି ।

nanā bicāṛkitā bunā vātoṛ

ମୁଁ ଭାବିଲା ଭଳି ହେଲା ।

ଗଠନ ଆଧାରରେ ବର୍ଗୀକୃତ ସରଳ, ଜଟିଳ ଓ ଯୌଗିକ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଭାବକୁ ନେଇ ବାକ୍ୟକୁ ନିମ୍ନମତେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

(କ) ଅନୁଜ୍ଞା ସୂଚକ (Imperative)

(ଖ) ପ୍ରଶ୍ନ ସୂଚକ (Interrogative)

(ଗ) ବିସ୍ମୟ ସୂଚକ (Exclamatory)

(ଘ) ନାସ୍ତି ବାଚକ (Negative)

ଅନୁଜ୍ଞା :

nimā idgā uḍḍā

ତୁମେ ଏଠି ବସ

ozāgāle huṛā

ଯେଠୁ ଦେଖ

ପ୍ରଶ୍ନ :

nā sagge boṛ vājān ?

ମୋ ସହିତ କିଏ ଆସିବ ?

nanā bā orkikā ?

ମୁଁ କପଣ/କ'ଣ କହିବି ?

oṛ boṛ āndur ?

ସେ କିଏ ଅଟେ ?

ବିସ୍ମୟ :

ebabā ! boṛ vajāntaṛ !

ଆରେ ! କିଏ ଆସୁଛି !

e ! id boṛ ānd !

ଆରେ ! ଏଇଟା କିଏ !

ନାସ୍ତିବାଚକ :

ବାକ୍ୟରେ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ନାସ୍ତିବାଚକ ରୂପିମ୍ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଏ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ । କିମ୍ବା ନାସ୍ତିବାଚକ କ୍ରିୟା / hile / ଯୋଗରେ ନାସ୍ତି ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ।

nanā hānvān ājon

ମୁଁ ଯାଉନାହିଁ

nanā hānnon

ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ

nāvā lot hile kim ?

ତୁମର ଘର ନାହିଁ କି ?

ଗୋଣ୍ଡିରେ କ୍ରିୟାର ସାହାଯ୍ୟାର୍ଥେ ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତିର ସୂଚକ ରୂପିମ୍ ନାହିଁ ତଥା ଏ ଭାଷାରେ "ମୋ ଦ୍ୱାରା ଏହା କରାହେଲା" ଭଳି ବାକ୍ୟରୂପ ନ ଥିବାରୁ ଇଂରାଜୀ (passive voice) ଭଳି ସଂଜ୍ଞା ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ।

—※—

ଗୋଣ୍ଡି ବାକ୍ୟାବଳୀ

୧ । ଇଦ୍‌ନୈଏ ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଗୋଟିଏ କୁକୁର)

୨ । ଅଗାସଣ୍ଡଟାନ୍ ନୈକ୍‌ମାନ୍ତଁ । । (ସେଠାରେ ଦୁଇଟି କୁକୁର ଅଛନ୍ତି)

୩ । ଅଗା ମୁଁଣ୍ଡଟାନ ନୈକ୍ ମାନ୍ତଁ । । (ସେଠାରେ ତନୋଟି କୁକୁର ଅଛନ୍ତି)

୪ । ଇଗା ଉଣ୍ଡି ଟାନ୍ ବଲସ୍ତ ମାନ୍ତା । (ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ବଘାଡ଼ି ଅଛି)

୫ । ଇଗା ସଣ୍ଡଟାନ୍ ବଲସ୍ତ ମାନ୍ତା । (ଏଠାରେ ଦୁଇଟି ବଘାଡ଼ି ଅଛନ୍ତି)

୬ । ଇଗା ଉଣ୍ଡି ବଲସ୍ତ ଆଦାହ୍‌ଲେ ଉଣ୍ଡି ନୈସ୍ତ ମାନ୍ତା ।
(ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ବଘାଡ଼ି ଏବଂ ଗୋଟିଏ କୁକୁର ଅଛି)

୭ । ନୈଏ ବଲାସ୍ତରୁନ୍ ଭୂହୁଗୃଡ଼୍ । (କୁକୁର ବଘାଡ଼ିକୁ ଭୁକୁଛି)

୮ । ନୈସ୍ତ ଭୂହଗୃଡ଼ । (କୁକୁର ଭୁକୁଛି)

୯ । ନୈସ୍ତକ୍ ଭୂହୁସ୍ତନୁଡ଼ । (କୁକୁରଗୁଡାକ ଭୁକୁଛନ୍ତି)

୧୦ । ଇଡଲନା / ଲେଡ ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଘର ଅଟେ)

୧୧ । ଇଢ ସଣ୍ଡ୍‌ଟାନ୍ ଲହକ୍ ଆନ୍ଦୂ । (ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ଘର ଅଛି)

୧୨ । ଇଦ୍ ଉଣ୍ଡ୍‌ଟାନ୍ ଟାଲଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଗୋଟିଏ ଗାଈ)

୧୩ । ଆଣା ସଣ୍ଡଟାନ୍ ଟାଲହ୍ ମାନ୍ତାଁ । (ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ଗାଈ ଅଛନ୍ତି)

୧୪ । ଇଦ୍ ନାଓ୍ବା ଲେନ୍ / ଲେଡ୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ମୋର ଘର)

୧୫ । ଇହ ନାଓ୍ବା ଲହକ ଆନ୍ଦୁଁ । (ଏଗୁଡ଼ିକ ମୋର ଘର)

୧୬ । ଓନା ଲେନା, ଲେଡ୍ । (ତାଙ୍କ ଘର / ତାର ଘର / ତା ଘର)

୧୭ । ଅନାଁ ଲହକ୍ । (ତାଙ୍କ ଘରଗୁଡ଼ିକ / ତା'ର ଘରଗୁଡ଼ିକ)

୧୮ । ଓଢ଼ାଁ ଲହକ୍ । (ସେମାନଙ୍କର ଘର)

୧୯ । ନଓ୍ବା ଲେନ୍ / ଲେଡ୍ । (ତୁମ ଘର / ତୋର ଘର)

୨୦ । ମିଓ୍ବାଁ ଲେହକ୍ । (ତମର ଘରଗୁଡ଼ିକ / ତୋ ଘର ସବୁ)

୨୧ । ନାନ୍ନା ନାଓ୍ବା/ଲେଡ୍ ଲପା ମନ୍ତାନା । (ମୁଁ ମୋ ଘରେ ଅଛି/ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଘରେ ଅଛି)

୨୨ । ନାଓ୍ବା ଲେଡେ ହାନ୍ । (ମୋ ଘରକୁ ଯାଅ)

୨୩ । ନଓ୍ବା ଲେଡେ ହାନ୍ । (ତୁମ ଘରକୁ ଯାଅ)

୨୪ । ନାଓ୍ବା ଲେଡେ ଦାଓ୍ବା । (ମୋ ଘରକୁ ଆସ)

୨୫ । ନାଓ୍ବା ଲେନ୍/ଲେଡ୍ ହୁଡ଼ଲ ମଂନ୍‌ତା/ଆନ୍ଦ । (ମୋ ଘରଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ)

୨୬ । ଇଢ ନାଓ୍ବାଁ ହାଇଙ୍ଗ ଠାନ ଲେହକ୍ ଆନ୍ଦୁଁ । (ଏଗୁଡ଼ିକ ମୋର ପାଞ୍ଚଟି ଘର)

୨୭ । ନାଓ୍ବାଁ ସଣ୍ଡ୍‌ଟାନ୍ ହୁଡ଼ଲାଁ ଲେହକ ମାନ୍ତଁ । (ମୋର ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘର ଅଛି)

୨୮ । ଇଦ୍ ଉଣ୍ଡଟାନ୍ ହୁଡ଼ଲ ଗାଡ଼ା ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶଗଡ଼ ଅଟେ)

୨୯ । ଇହ୍ ଗ୍ଣ୍ଡଟାନ୍ ହୋଜଃ ଗାଡ଼ାଁ ଆଁନ୍ଦ୍ ।
(ଏଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଶଗଡ଼ / ଏ ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଶଗଡ଼)

୩୦ । ଆଗା ଗ୍ଣ୍ଡଟାନ୍ ହୋଜଃ ଗାଡ଼ାଁ ମନ୍ନାଁ । (ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ବଡ଼ ବଡ ଶଗଡ଼ ଅଛି)

୩୧ । ଇଦ୍ ନାଓ୍ଵା ପୁତ୍ରକ୍ ଆଁନ୍ଦ୍ । (ଏହା ମୋର ବହି ଅଟେ)

୩୨ । ନାଓ୍ଵା ଗ୍ଣ୍ଡଟାନ୍ ପୁତ୍ରକ୍ ମନ୍ନାଁ । (ମୋର ଦୁଇଟି ବହି ଅଛି)

୩୩ । ଇଗା ନାଓ୍ଵାଁ ପୁତ୍ରକ ମନ୍ନାଁ । (ମୋର ବହିଗୁଡ଼ିକ ଏଠାରେ ଅଛି)

୩୪ । ନାଓ୍ଵା ଗାଡ଼ାଁତେ ନାନ୍ନା ମନ୍ନୋଁନା । (ମୁଁ ମୋ ଶଗଡ଼ରେ ଅଛି)

୩୫ । ନାଓ୍ଵା ଗାଡ଼ାଁତେ ହାନ୍ । (ମୋ ଶଗଡ଼କୁ ଯାଅ)

୩୬ । ଇଗା ନାଓ୍ଵା ପୁତ୍ରକ୍ ରୁନ୍ତଭ । (ମୋ ବହିକୁ ଏଠାକୁ ଆଣ)

୩୭ । ଏଡ଼୍ ନାଓ୍ଵଡ଼୍ ବୁବାଲ ଆଁନ୍ଦୁଡ଼୍ । (ସେ ମୋର ବାପା ଅଟନ୍ତି)

୩୮ । ଏଡ୍ ନାଓ୍ଵଡ ମର ଆଁନ୍ଦୁଡ । (ସେ ମୋର ପୁଅ ଅଟେ)

୩୯ । ନାଓ୍ଵଡ୍ ଅର୍ଵେଡ୍ ମର ମନ୍ନୋଡ୍ । (ମୋର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଅଛି)

୪୦ । ନାଓ୍ଵଡ୍ ଗଣ୍ଡଜାନୋଡ୍ ମର ମନ୍ନୋଡ଼ । (ମୋର ଦୁଇଟି ପୁଅ ଅଛନ୍ତି)

୪୧ । ନାଓ୍ଵଡ୍ ମୁଣ୍ଡଜାନୋଡ୍ ମର ମନ୍ନୋଡ୍ । (ମୋର ତିନୋଟି ପୁଅ ଅଛନ୍ତି)

୪୨ । ନାଓ୍ଵଡ ମର ଲେଭ୍ ଲପା ମନ୍ନୋଡ୍ । (ମୋ ପୁଅ ଘରେ ଅଛି)

୪୩ । ନାଓ୍ଵାଡ୍ ମର ଲେଡ ଲେଭ୍ ଲପା ମନ୍ନୋଡ । (ମୋର ପୁଅମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି)

୪୪ । ନାଓ୍ଵଡ୍ ମର ଓ୍ଵାନ୍ତଡ୍ । (ମୋ ପୁଅ ଆସିଅଛି)

୪୫ । ନାଓ୍ଵଡ୍ ମର ଓ୍ଵାତ୍ରୁଡ୍ । (ମୋର ପୁଅମାନେ ଆସିଛନ୍ତି)

୪୬ । ଅନଡ୍ ମର । (ତା'ର ପୁଅ)

୪୭ । ଇଗା ଅନୋଡ ମରଲେଡ ମନ୍ନୋଡ । (ତାର ପୁଅମାନେ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୪୮ । ଅଡ୍ା ମର । (ସେମାନଙ୍କ ପୁଅ)

୪୯ । ଅନୋଡ୍ ମରଲେଡ୍ । (ତାଙ୍କ ପୁଅମାନେ)

୫୦ । ଅନୋଡ୍ ମରଲେଡ । (ସେମାନଙ୍କର ପୁଅମାନେ)

୫୧ । ଅନଡ ମରଲେଡ ଲେଭ୍, ଲେନା ଲପା ମାନ୍ରଡ । (ତାଙ୍କର ପୁଅମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି)

୫୨ । ନଓଡ଼ ମାର ଇଗା ମାନ୍ନୋଡ । (ତୁମ ପୁଅ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୫୩ । ନଓଡ୍ ମାର ଓ୍ଵାତୋଡ୍ । (ତୁମର ପୁଅ ଆସିଛନ୍ତି)

୫୪ । ମିଓଡ୍ ମାର ଲେଡ୍ ଇଗା ମନ୍ନୋଡ୍ । (ତୁମର ପୁଅମାନେ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୫୫ । ମିଓଡ୍ ମାର ଲେଡ୍ ଓ୍ଵାତୋଡ୍ । (ତୁମର ପୁଅମାନେ ଆସିଛନ୍ତି)

୫୬ । ମିଓଡ୍ ମରଲେଡ୍ ଲେଭ୍ ଲପା ମନ୍ନୋଡ୍ । (ତୁମର ପୁଅମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି)

୫୭ । ଇଦ୍ ନାଯ୍ଵା (ମୀଓ୍ଵା) ଆୟ୍ଯା ଅନ୍ଦ୍ । (ସେ ମୋର ମାଆ ଅଟନ୍ତି)

୫୮ । ଇଦୁ ନାଓ୍ୱା (ମୀଓ୍ୱା) ମିଆଡ୍ ଆନ୍ । (ସେ ମୋର ଝିଅ ଅଟେ)

୫୯ । ନାଓ୍ୱା ଉନଠାନ୍ ମିଆଡ ମାନ୍ତା । (ମୋର ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଅଛି)

୬୦ । ନାଓ୍ୱା ରଣ୍ଡଠାନ୍ ମିଆହ୍ୱା ମନ୍ତା । (ମୋର ଦୁଇଟି ଝିଅ ଅଛନ୍ତି)

୬୧ । ନାଓ୍ୱା ମୁଣ୍ଡଜନା ମିଆହା ମନ୍ତାଁ । (ମୋର ତିନୋଟି ଝିଅ ଅଛନ୍ତି)

୬୨ । ନାଓ୍ୱା ମିଆଡ୍ ବଗେଗ୍ବତେ ମନ୍ତା (ମୋର ଝିଅ ବଗିଚ୍ଚରେ ଅଛି)

୬୩ । ନାଓ୍ୱା ମିଆଡ ବଟିତେ ମନ୍ତା । (ମୋ ଝିଅ ପଢ଼ଆରେ ଅଛି)

୬୪ । ଓନା ମିଆହ୍ୱା ହ୍ୱାଡ଼ଁ । (ତାଙ୍କର ଝିଅମାନେ)

୬୫ । ଓନା ମିଆଡ୍ ଇଗା ମାନ୍ତା । (ତାଙ୍କ ଝିଅ ଏଠାରେ ଅଛି)

୬୬ । ଓନା ମିଆହା ହ୍ୱାଡ଼ଁ ଇଗା ମନ୍ତାଁ । । (ତାଙ୍କର ଝିଅମାନେ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୬୭ । ନଓ୍ୱା ମିଆଡ୍ ଉନ୍ କେ ଆ । (ତୁମ ଝିଅକୁ ଡାକ)

୬୮ । ଇଦୁ ନଆ ମିଆଡ ? (ସେ ତୁମର ଭଉଣୀ କି ?)

୬୯ । ଇଦୁ ନାଓ୍ୱା (ବହନ୍) ହେଲଡ ଆନ୍ । (ସେ ମୋର ଭଉଣୀ)

୭୦ । ଇହୁ ନାଓ୍ୱା ମିଆଡ୍ ଆୟୁ । (ନା ସେ ମୋର ଝିଅ)

୭୧ । ନାଓ୍ୱାଜ୍ ଭାଇଲେଡ୍ ଅଡ଼ାହ୍ୱାଲେ ହୋଲ୍ାହ୍ନ ଲେଡ୍ ଲପା ମନ୍ତାଁ । । (ମୋର ଭାଇ ଏବଂ ଭଉଣୀମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି)

୭୨ । ନାଓ୍ୱା ହେଲ୍ାହ୍ୱାଁ ଇଗା ମନଡାଁ । (ମୋର ଭଉଣୀମାନେ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୭୩ । ଓ୍ୱନଡ ମୁଁଣ୍ଡ ଜନଃତ୍ ପେକୋଡ ମନ୍ତଡ୍ । (ତାଙ୍କର ତିନୋଟି ସନ୍ତାନ ଅଛନ୍ତି/ଅଛି)

୭୪ । ଓ୍ୱନଡ୍ ପେକଡ୍ ଲେଜ ହୁଡଲାଁ ମନ୍ତଡ୍ । (ତାଙ୍କର ପିଲମାନେ ବାଳୁତ ଅଟନ୍ତି)

୭୫ । ମିଓ୍ୱଡଁ. ପେକୋଡ୍, ବାଗା ମାନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ତୁମର ପିଲମାନେ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ?)

୭୬ । ନାଓ୍ୱା ପେକୋଡ୍ ଇସ୍. କୁଲତେ ମନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ମୋର ପିଲମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଛନ୍ତି)

୭୭ । ନାଓ୍ୱା (ପେକୋ) ଗିଲ । (ମୋ ପିଲା/ସନ୍ତାନ)

୭୮ । ନାଓ୍ୱାଜ୍ ମଇ ଇସ୍କୁଲ ହ୍ୱାତୋଡ଼ । (ମୋ ପୁଅ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇଛି)

୭୯ । ନାଓ୍ୱାଜ୍ ମଇଲେଡ୍ ଇସ୍‌କୁଲ ହ୍ୱାତୋଡ୍ (ମୋର ପୁଅମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଇଛନ୍ତି)

୮୦ । ନାଓ୍ୱାଜ୍ ତମୁରୁ ହ୍ୱାଡ଼ଲ୍, ହୁଡୁର ମାନ୍ତ୍ରୋଡ଼ । (ମୋର ଭାଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ)

୮୧ । ନାଓ୍ୱାଜ୍ ରଣ୍ଡଜନାଭାଇଲେଡ ହୁନ୍ଦୁର (୨) ମାନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ମୋର ଦୁଇଭାଇଯାକ ସାନ)

୮୨ । ନଓ୍ୱଡ୍ ମାଇଭ ଇଗା ମାନ୍ତ୍ରୋଡ଼ । (ଏଠାରେ ତୁମର ପୁଅ ଅଛି)

୮୩ । ଇଗା ନାଓଜ୍ ମାଇଭ ମାନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ଏଠାରେ ମୋର ପୁଅ ଅଛି)

୮୪ । ତାନା ମଇ ହ୍ୱଡ଼ାଲ ଇଗା ମାନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ତାଙ୍କର ପୁଅ ଏଠାରେ ଅଛି)

୮୫ । ଓଜାଁ ମଇଭ ଲେଡ୍ ଗଲ୍ଲା ଇଗା ମାନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ସେମାନଙ୍କର ପୁଅମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୮୬ । ନାଓ୍ୱା କୟୁ । (ମୋ ହାତ)

୮୭ । ନାଓ୍ୱାଁ କୟୁିକ୍ । (ମୋର ହାତମାନ/ଗୁଡ଼ିକ)

୮୮ । ନଓ୍ୱା ଢନ୍ନାନା । (ତୁମର ଖାଦ୍ୟ)

୮୯ । ମିଓ୍ୱା (ନଓ୍ୱା) କାଲ୍କ । (ତୁମର ପାଦମାନ/ଗୁଡ଼ିକ)

୯୦ । ଓ଼ନା କାଲ । (ତାଙ୍କର/ତାର ପାଦ)

୯୧ । ଓ଼ନା କାଲକ୍ । (ସେମାନଙ୍କର ପାଦମାନ/ଗୁଡିକ)

୯୨ । ମିଓ୍ୱାଁ ଗଣ୍ଡୁନ୍ ପୁସ୍ତକ । (ତୁମର ଦୁଇଟି ବନ୍ଧୁ/ତୁମର ବନ୍ଧୁ ଦୁଇଟି)

୯୩ । ଓ଼ନୋଡ୍ କମିଥାଲ । (ତୁମେ ମୋତେ ଦେଖ)

୯୪ । ଓ଼ନୋଡ୍ ନମିଆ ଲୋଡ୍ । (ଆପଣମାନେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତୁ)

୯୫ । ଓ଼ଡାଁ ଲୋନ୍ଦ (ଲୋନ୍ଦକ୍, ଲୋନା) । (ସେମାନଙ୍କର ଘର)

୯୬ । ଓ଼ହାଁ, ଲୋନା, ଲୋତକ୍, ଲୋନ୍ଦକ୍ । (ସେମାନଙ୍କର ଘରସବୁ/ମାନ/ଗୁଡ଼ିକ)

୯୭ । ମମ ନକୁନ୍ ହୁଡ୍ କମ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖୁ)

୯୮ । ନମା ନାକୁନ୍ ହୁଡକ । (ତାଙ୍କ ସ୍ୱକର)

୯୯ । ନମାଟ୍ ମାକୁନ ହୁଡ୍କଟ୍ । (ତାଙ୍କର ସ୍ୱକରମାନେ)

୧୦୦ । ଓ଼ଡ୍ ନାକୁନ ହୁଡାନ୍ । (ସେ ମୋତେ ଦେଖେ/ଦେଖନ୍ତି)

୧୦୧ । ଅଦାଡ୍ ନାକୁନ୍ ହୁଡଲ । (ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ମୋତେ ଦେଖେ/ଦେଖନ୍ତି)

୧୦୨ । ଅଦ୍‌ପେକାଲ୍ ଓ୍ୱୋନ୍ ହୁଡ଼ାନ୍ । (ପିଲାଟି ମୋତେ ଦେଖେ)

୧୦୩ । ଓ୍ୱାନା କାମ୍ । (ତା'ର କାମ)

୧୦୪ । ଇଦ୍ କାମ୍ ନାଓ୍ୱା ଆଟସ୍ଥା । (ଏହା ମୋର କାମ ନୁହେଁ)

୧୦୫ । ଅଦେନା କଣ୍ଡାଁ । (ତାର/ତାଙ୍କର (ସ୍ତ୍ରୀ) ଆଖିଗୁଡିକ)

୧୦୬ । ଅଦ୍ ଯେକାନା କସ୍କି । (ପିଲାଟିର ଦାନ୍ତ)

୧୦୭ । ଅଦ୍ ପେକାନାଁ କସ୍କିକ୍, ହୁଡ୍‌ଲାଁ ହୁଡାଲାଁ ମନ୍ତାଁ । (ପିଲାଟିର ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ)

୧୦୮ । ଓ଼ନା ବଟି । (ତାର କ୍ଷେତ/ଜମି)

୧୦୯ । ତାନ୍ ଟୁକ୍‌ନାଁ । (ତାର ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି)

୧୧୦ । ଯେନ୍‌ଢ଼ଦା ଟୁକନା । (ତାର/ତାଙ୍କର (ସ୍ତ୍ରୀ) ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି)

୧୧୧ । ଅଦ୍ ଆଡ୍‌ତା ଟୁକାନାଁ । (ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି/ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି)

୧୧୨ । ,, (ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି / ପତ୍ନୀଙ୍କ ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି)

୧୧୩ । ନକୁନ୍ ନାନ୍ନା ହୁଡକ୍ । (ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଖେ)

୧୧୪ । ମମ ନକୁନ୍ ହୁଡ୍ କମ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖୁ)

୧୧୫ । ଓ୍ୱୋଡ୍ (ଲୋନ୍ଦ/ଲୋନା) ଲପା ମାନ୍ଦ୍ରୋଡ । (ସେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି)

୧୧୬ । ଓ଼ଡ୍ ପେକାଲ୍ ନକୁନ୍ ହୁଡାନ୍ । (ପିଲାଟି ତୁମକୁ ଦେଖେ)

୧୧୭ । ଓଡ୍ ପେକୋଡ୍ ଲେଡ୍ ନକୁନ୍ ହୁଡ଼ା ଲୁଡ୍ । (ପିଲାମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୧୮ । ଓଡ୍ ପେକୋଡ୍‌ଲେଡ୍ ନାକୁନ୍ ହୁଡାଲୁଡ୍ । (ପିଲାମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୧୯ । ନମା ନାକୁନ୍ ହୁଡ୍ । (ତୁମେ ମୋତେ ଦେଖ)

୧୨୦ । ଓ୍ୱେଡ୍ ଲେଡ ନକୁନ୍ ହୁଡ଼ାଲୁଡ୍ । (ସେମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୨୧ । ନାନା ଓନ୍ ହୁଡ୍‌କା । (ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖେ)

୧୨୨ । ନାନ ତାନ୍ ହୁଡ୍‌କା । (ମୁଁ (ସ୍ତ୍ରୀ) ତାଙ୍କୁ ଦେଖେ)

୧୨୩ । ଇଦେନ୍ ନାନା ହୁଡ୍‌କା । (ମୁଁ ଏହା ଦେଖେ)

୧୨୪ । ନାନା ଅଦ୍ ଆଡ୍ ତୁନ୍ ହୁଡ୍‌କା (ମୁଁ ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କୁ ଦେଖେ)

୧୨୫ । ନାନା ପେକାନ୍ ହୁଡ୍‌କା । (ମୁଁ ପିଲାଟିକୁ ଦେଖେ)

୧୨୬ । ନମା ପେକାନ୍ ହୁଡ୍‌କ । (ତୁମେ ପିଲାଟିକୁ ଦେଖ)

୧୨୭ । ଓଡ୍ ପେକାଲ୍ ଓନ୍ ହୁଡ୍‌କ୍ । (ପିଲାଟି ତାଙ୍କୁ ଦେଖେ)

୧୨୮ । ଓଡ ଅଦ୍‌ପେକାନ୍ ହୁଡାନ୍ । (ସେ ପିଲାଟିକୁ ଦେଖେ)

୧୨୯ । ଓଡ୍ ପେକାଲ୍ ଅଦେନ୍ ହୁଡ଼ାନ୍ । (ପିଲାଟି ତାଙ୍କୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଦେଖେ)

୧୩୦ । ଅଦ୍ ଆଡ୍ ପେକାନ୍ ହୁଡାଲ୍ । (ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ପିଲାଟିକୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୩୧ । ଓଡ୍ ଲେଡ୍ ନାକୁନ୍ ହୁଡ଼ାଲୁଡ୍ । (ସେମାନେ ମୋତେ ଦେଖନ୍ତି)

୧୩୨ । ନାନା ଓଡ୍‌କୁନ୍ ହୁଡ୍‌କା । (ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖେ)

୧୩୩ । ଓଡ୍‌ଲେଡ୍ ନକୁନ୍ ହୁଡ଼ାଲୁଡ । (ସେମାନେ ତୁମକୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୩୪ । ନମା ଓଡ୍‌କୁନ୍ ହୁଡକ । (ତୁମେ ତାଙ୍କୁ/ତାକୁ ଦେଖ)

୧୩୫ । ନମାଟ୍ ଓଡ୍‌କୁନ୍ ହୁଡ୍‌କାଟ୍ । (ତୁମେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖ/ଆପଣମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି)

୧୩୬ । ନମା ଅଦେନ୍ ହୁଡ୍‌କ । (ତୁମେ ତାଙ୍କୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଦେଖ)

୧୩୭ । ନାନା ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍‌ଓ୍ୱାନ୍ । (ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସେ)

୧୩୮ । ମମ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲେଡ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସୁ)

୧୩୯ । ନମା ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାତ୍ । (ତୁମେ ଏଠାକୁ ଆସ)

୧୪୦ । ନମାଟ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲଟ୍ । (ତୁମେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସ)

୧୪୧ । ଓଡ୍ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲ୍ । (ସେ ଏଠାକୁ ଆସେ)

୧୪୨ । ଅଦ୍ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ୱାଡ୍ । (ସେ ମହିଳା ଏଠାକୁ ଆସେ)

୧୪୩ । ଓଡ୍ ଲେଡ୍ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ୱା ଓ୍ୱାଲେଡ୍ । (ସେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତି)

୧୪୪ । ପେକାଲ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲ । (ପିଲାଟି ଏଠାକୁ ଆସେ)

୧୪୫ । ପେକୋଡ୍ ଲେଡ୍ ଇଗା ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲେଡ୍ । (ପିଲାମାନେ ଏଠାକୁ ଆସନ୍ତି)

୧୪୬ । ପେକୋଡ୍ ଲେଡ୍, ବଗିଗ୍ଗୁଡେ ଓ୍ୱାସ୍ ଓ୍ୱାଲେଡ୍ । (ପିଲାମାନେ ବଗିଗ୍ଗକୁ ଆସନ୍ତି)

୧୪୭ । ନାନା ଅଗା ହ୍ୱନ୍ ଓ୍ୱାନ୍ । (ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯାଏ)

୧୪୮ । ଓଡ୍ ନାହ୍‌ଂଗା ଓ୍ୱାସ୍ତ୍ୱଓ୍ୱାଲ୍ । (ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସେ)

୧୪୯ । ଅଦ୍ ମାଓ୍ୱା ଲେଟେ ଓ୍ୱାସ୍ତ୍ୱଓ୍ୱାଲ । (ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଆମ ଘରକୁ ଆସେ)

୧୫୦ । ଓଡ୍ ଲୋଡ୍ ଇସ୍‌କୁଲ ଢଗା ଓ୍ୱାସ୍ତା ଓ୍ୱାଲୋଡ୍ । (ସେମାନେ ସ୍କୁଲକୁ ଆସନ୍ତି)

୧୫୧ । ମମ ଆଗା ହ୍ୱନ୍ ଓ୍ୱାଲୋଡ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ସେଠାକୁ ଯାଉ)

୧୫୨ । ନମା ଆଗା ହ୍ୱାନ୍ ଓ୍ୱାଲଟ୍ । (ତୁମେ ସେଠାକୁ ଯାଅ)

୧୫୩ । ନମାଟ୍ ଆଗା ହ୍ୱାନ୍ ଓ୍ୱାଲଟ୍ । (ତୁମ୍ଭେମାନେ ସେଠାକୁ ଯାଅ)

୧୫୪ । ଓଡ୍ ଆଗା ହ୍ୱାନ୍ଓ୍ୱାଲ । (ସେ ସେଠାକୁ ଯାଏ)

୧୫୫ । ଆଦ୍ ଆଗା ହ୍ୱାନ୍ଓ୍ୱାଲ । (ସେ ଝିଅ ସେଠାକୁ ଯାଏ)

୧୫୬ । ଓଡ୍ ଲୋଡ୍ ଆଗାହ୍ୱାନ୍ ଓ୍ୱାଲୋଡ୍ । (ସେମାନେ ସେଠାକୁ ଯାଆନ୍ତି)

୧୫୭ । ନନା ଲୋଟେ ହ୍ୱାନଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଏ)

୧୫୮ । ନନା ବଟି ଢଗା ହ୍ୱାନଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ କ୍ଷେତକୁ ଯାଏ)

୧୫୯ । ଓଡ୍ ଲୋଡ୍ ବଟି ଢଗା ହ୍ୱାନ୍ ଓ୍ୱାଲୋଡ୍ । (ସେମାନେ କ୍ଷେତକୁ ଯାଆନ୍ତି)

୧୬୦ । ମମ ଇଗା ତେବେ ମାଇ ଓ୍ୱାଲୋଡ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଠାରେ ରହୁ/ଅଟକୁ)

୧୬୧ । ମମ ଇଗା ତେବେ ମାଇକମ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଠାରେ ଅଟକିବୁ)

୧୬୨ । ମଡ଼ାତା ଆକିଁ ଦୋଢ଼ ଆଡାନୁଁ । (ଗଛର ପତ୍ରମାନ ଖସି ପଡେ)

୧୬୩ । ମାଡ଼ାକ୍‌ନାଁ ଆକିଁ ଦୋଢ଼ ଆଡାନୁଁ । (ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କର ପତ୍ର ସବୁ ଝଡ଼େ)

୧୬୪ । ଆକିଁ ମଡ୍‌ତାହ୍ୱଲେଁ ଆଡାନୁଁ । (ଗଛରୁ ପତ୍ର ସବୁ ଝଡେ)

୧୬୫ । ଆକ ମାଡ୍‌ତା ହ୍ୱଲେ ଆଡାଡ୍ । (ଗଛର ପତ୍ରଟି ଝଡେ)

୧୬୬ । ପିଟ୍‌ଟେ ମାଡାପେସ୍ୱେତେ ହୁଡାଡ୍ । (ପକ୍ଷୀଟି ଗଛରେ ବସେ)

୧୬୭ । ଓଡ୍ ମାଡା ଦୋଡ ରମାଓ୍ୱାଲ୍ । (ସେ ଗଛତଳେ ଶୁଏ)

୧୬୮ । ଓଡ୍ ପଟ୍‌ଟେ ହୁନ୍ ହ୍ୱାନ୍ । (ସେ ଚଢ଼େଇଟିକୁ ଆଘାତ/ବନ୍ଧ କରେ)

୧୬୯ । ପିଟଟେ ପାଶୟାନାଁ । (ଚଢ଼େଇମାନେ ଉଡନ୍ତି)

୧୭୦ । କ୍ରିଓ୍ୱଜନ୍ତୁ ବଟିଦେ ମନ୍‌ତାଁ । (ପ୍ରାଣୀମାନେ/ଗାଈମାନେ ପଡ଼ିଆରେ ଅଛନ୍ତି)

୧୭୧ । ଟାଲହ୍ ମିଲତାଁ । (ଗାଈଗୁଡ଼ିକ ଚରୁଛନ୍ତି)

୧୭୨ । ଓଡ୍ ପେକାଲ୍ ମିଣ୍ଡାନ୍ । (ବାଳକଟି ପଡ଼ିଯାଏ)

୧୭୩ । ଅଦ୍ ପେକଡ ମିଣ୍ଡାଡ୍ । (ବାଳିକାଟି ପଡ଼ିଯାଏ)

୧୭୪ । ପେକୋଡ୍ ଲୋଡ୍ ମିଣ୍ଡାନୁଡ୍ । (ବାଳକମାନେ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି)

୧୭୫ । ପେକିଁ ମିଣ୍ଡାନୁଁ । (ବାଳିକାମାନେ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି)

୧୭୬ । ଟାଲି ମେଲାପ୍ । (ଗାଈଟି ଚରୁଅଛି)

୧୭୭ । କୋନ୍ଦା ମୈଲାତା । (ପଶୁଟି ଚରୁଅଛି)

୧୭୮ । କୋନ୍ଦାଁ ମୈଲାତାଁ (ପଶୁମାନେ/ଗୁଣ୍ଡକ ଚରୁଛନ୍ତି)

୧୭୯ । ଟାଲହ୍ ପାଲହ୍ଅନୁ । (ଗାଈ କ୍ଷୀର ଦିଏ)

୧୮୦ । ମମରଜେ ଟାଲ୍ହକୁନ୍ ପାଲପଣକମ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୈନିକ ଗାଈ କ୍ଷୀର ଦୁହୁଁ)

୧୮୧ । ମମ ଟାଲହ୍କୁନ୍ ହାଲ୍ ହ୍କୋମ୍ । (ଆମ୍ଭେମାନେ/ଆମେ ଗାଈମାନଙ୍କୁ ପିଟୁ)

୧୮୨ । ମମ କୋଡାହ୍କୁନ୍ ଚଲାହ୍ କକର୍ । (ଆମେ ଘୋଡାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚଢୁ)

୧୮୩ । ନନ୍ନା କୋଡ଼ା ଚଲହ କକା । (ମୁଁ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼େ)

୧୮୪ । ଓଡଲେଡ୍ ଓ୍ୱାଢ଼ରୁନ୍ ମିସ୍ନୁଡ୍ । (ସେମାନେ ଅଡ଼ା / ବାଡ଼ ଡେଇଁଯାନ୍ତି)

୧୮୫ । ଅଳ୍ ଅଗା ଜଭଡ୍ । (ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ଏଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ)

୧୮୬ । ଓଡ଼ ଆଡ଼ା ନଡୁଆଲ୍ । (ସେ ସେଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ)

୧୮୭ । ଅଳ୍ ପେକାଲ ଅଗା ଜଡାନ୍ । (ପିଲାଟି ସେଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ)

୧୮୮ । ଓଡ୍ ସ୍କୁଲ୍ ହାନ୍ଦାନ୍ । (ସେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଏ)

୧୮୯ । ଓଜ୍ ପେକାଲ୍ ଅଗା ନଡ୍ ତୋଡ୍ । (ଶିଶୁଟି ସେଠାରେ ବସିଅଛି)

୧୯୦ । ଓଡ୍ ହୁଡୁର୍ ପେକାଲ ଆଗା ନଡ୍ତୋଡ । (ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଲାଟି ସେଠାରେ ବସିଛି)

୧୯୧ । ଜମା ବାଁ ଉନ୍ଓ୍ୱାନ ? (ତୁମେ କଣ ଖାଅ)

୧୯୨ । ନାନା ହାଡ଼ି ଉନଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ପିଠା ଖାଏ)

୧୯୩ । ଜମାଁ ବାଁ ଉନ୍କ ? (ତୁମେ କ'ଣ ଖାଇବ)

୧୯୪ । ନନ୍ନାଁ ବାଁ ଉନ୍ନକା ? (ମୁଁ କ'ଣ ଖାଇବ ?)

୧୯୫ । ନନ୍ନା ଉନ୍ଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ଖାଏ)

୧୯୬ । ଜଓ୍ୱାଁ ବଚକଟାନ୍ ପିଲ୍ଁ ମାନ୍ତାଁ । । (ତୁମର କେତୋଟି ପିଲା ଅଛନ୍ତି / ତୁମର କେତୋଟି ପିଲା ?)

୧୯୭ । ଜଓ୍ୱା । ମୁଣ୍ଡତାନ୍ ପିଲ୍ଁ ମାନତାଁ । (ମୋର ତିନୋଟି ପିଲା ଅଛନ୍ତି) ।)

୧୯୮ । ଜଓ୍ୱାଁ ବାତା ପେଦୋଡ୍ ? (ତୁମ ନାଁ କ'ଣ ?)

୧୯୯ । ଜଓ୍ୱାଁ ବାତାଁ ପଦୋହ୍ ? (ତୁମମାନଙ୍କର ନାମ କଣ ?)

୨୦୦ । ନ୍ୱାଓ୍ୱାଁ ପଦୋଡ୍ ନାଗ୍ୟୁନ୍ । (ମୋ ନା ନାଗସୁଣ)

୨୦୧ । ଜଓ୍ୱା ବଚକ୍ ଓ୍ୱଡସାଁ ଆତା ? (ତୁମକୁ କେତେ ବର୍ଷ / ତୁମର ବୟସ କେତେ)

୨୦୨ । ନାଓ୍ୱାଁ ପସ୍ଚୁକ୍ (ଚ) ଓ୍ୱଡସାଁ ଆତା ? (ମୋତେ ପଚିଶ ବର୍ଷ)

୨୦୩ । ଜଓ୍ୱା ବଚହୋଡ଼ା ତେଦ୍ଓ୍ୱାନ ? (ତୁମେ କେତେବେଳେ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କର / ବିଛଣାରୁ ଉଠ)

୨୦୪ । ନନାଁ ହଇଙ୍ଗ ଘଣ୍ଟାନ ତେଦ୍ଓ୍ୱାନା ? (ମୁଁ ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ଉଠେ)

୨୦୫ । ଜମା ବଗା ମାନ୍ଦ ? (ତୁମେ କେଉଁଠି ରୁହ / ବାସକର ?)

୨୦୬ । ନିମାଟ୍ ଦଗା ମାନ୍ଦଟ / ମନଓ୍ୱାଲଟ୍ ? (ତୁମେମାନେ କେଉଁଠାରେ ରୁହ / ବାସକର ?)

୨୦୭ । ନନ୍ନା ନାର୍ଡେ / ଓ୍ୱାଡ଼ାଦେ ମନ୍ଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ଗାଁରେ ରହେ / ବାସ କରେ)

୨୦୮ । ମମ ନାର୍ଡେ ମନ୍ଓ୍ୱାଲେମା । (ଆମେ ଗାଁରେ ବାସ କରୁ)

୨୦୯ । ନିମାଁ ବାଁ / ବାହ୍ଵ କଲ୍ଢ ? (ତୁମେ କଣ କର ? / ତୁ କ'ଣ କରୁ)

୨୧୦ । ନିଓ୍ୱା ଜୁଢ଼ା ବାଁ ଆନ୍ଦ୍ ? (ତୁମର ଜୀବିକା (ବ୍ୟବସାୟ) କଣ ?)

୨୧୧ । ନନ୍ନା ବଟିଦେ କାମ୍ କେଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ କ୍ଷେତରେ କାମ କରେ)

୨୧୨ । ନନ୍ନା ଆଲ୍ଗା ନାର୍ଦେ କାମ କେଓ୍ୱାନ୍ । (ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଗାଁରେ କାମ କରେ)

୨୧୩ । ନନ୍ନା ପାଲନାର୍ଦେ ପାଲ କାମ୍କେଓ୍ୱାନଂ । (ମୁଁ ପଡ଼ାଗାଁରେ କାମ କରେ)

୨୧୪ । ନନ୍ନା ଇଗା ମାନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଏଇଠି ଅଛି)

୨୧୫ । ମମ ଇଗା ମାନ୍ତୋମା । (ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଇଠି ଅଛୁ / ଏହିଠାରେ ଅଛୁ)

୨୧୬ । ନିମା ଇଗା ମାନ୍ତାନି । (ତୁମେ ଏଇଠି ଅଛ)

୨୧୭ । ନିମାଟ୍ ଇଗା ମାନ୍ (ଟ୍) । (ତୁମେମାନେ ଏଇଠି ଥିବ)

୨୧୮ । ଓଡ୍ ଇଗା ମନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ସେ ଏହିଠାରେ ଅଛି)

୨୧୯ । ଅଦ୍ ଇଗା ମାନ୍ତା । (ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି)

୨୨୦ । ଇଦ୍ ଇଗା ମାନ୍ତା । (ଇଏ ଏଇଠି ଅଛି)

୨୨୧ । ଓଡ୍ ଲେଡ ଇଗା ମନ୍ତ୍ରୋଡ଼୍ । (ସେମାନେ ଏହିଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୨୨୨ । ଓଡ୍ ଲେଡ୍ ଇଗା ମନ୍ତ୍ରୋଢ଼୍ । (ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏହିଠାରେ ଅଛନ୍ତି)

୨୨୩ । ଆଓ ଇଗା ମାନ୍ତିଁ । (ସେମାନେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଏଇଠି ଅଛନ୍ତି)

୨୨୪ । ନାନ୍ନା ମୂଢ଼ଆଲ୍ ଆନ୍ଦା । (ମୁଁ ବୃଦ୍ଧ ଅଟେ)

୨୨୫ । ନନ୍ନାନ ଢେଙ୍ଗାଲ୍ ଆନ୍ଦା । (ମୁଁ ଢେଙ୍ଗା)

୨୨୬ । ଅଦ୍ ଢେଙ୍ଗି ଆନ୍ଦ୍ । (ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଢେଙ୍ଗୀ)

୨୨୭ । ଓଡ୍ ଢେଙ୍ଗାଲ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ସେ ଢେଙ୍ଗା)

୨୨୮ । ନିମାଟ୍ ଢେଙ୍ଗାଲେଡ୍ ଆନ୍ଦଟ୍ । (ତୁମେମାନେ ଢେଙ୍ଗା)

୨୨୯ । ମମ ଢେଙ୍ଗାଲେଡ୍ ଆନ୍ଦନ୍ । (ଆମେମାନେ ଢେଙ୍ଗା)

୨୩୦ । ଓଡ଼ଲେଡ୍ ଢେଙ୍ଗାଲେଡ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ (ସେମାନେ ଢେଙ୍ଗା)

୨୩୧ । ଇଦ୍ ଢେଙ୍ଗ ଆନ୍ଦ୍ । (ଇଏ ଢେଙ୍ଗା ଅଟେ)

୨୩୨ । ପେକାଲ, ଢେଙ୍ଗାଲ୍ ଆନ୍ଦଡ୍ । (ପିଲାଟି ଢେଙ୍ଗା)

୨୩୩ । ଅଦ୍ ମଡୋ ଢେଙ୍ଗ୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ଗଛଟି ଢେଙ୍ଗା / ଉଚ୍ଚା)

୨୩୪ । ଓଡ୍ ମାନେଇ ଢେଙ୍ଗାଲ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ଲୋକଟି ଢେଙ୍ଗା)

୨୩୫ । ଏଡ୍ ମାନେଲେଡ୍ ଢେଙ୍ଗାଲେଡ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ଏଇ ଲୋକମାନେ ଢେଙ୍ଗା)

୨୩୬ । ଓଡ୍ ମାନେଲେଡ୍ ଢେଙ୍ଗାଲେଡ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ସେଇ ଲୋକମାନେ ଢେଙ୍ଗା)

୧୩୭ । ଆଦ୍ ମାଟ୍ଟା ଡେଙ୍ଗ ଆନ୍ଦ୍ । (ପଙ୍କତ୍ତିଟି ଉଚ୍ଚା ଅଟେ)

୧୩୮ । ଓଡ୍ ମାନେ ଠୋସୋର୍ ଆନ୍ଦ୍ଡ୍ । (ସେ ଲୋକଟି ମୋଟା ଅଟେ)

୧୩୯ । ଅଦ୍ ପେକଡ୍ ପାତୁର୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ସେଇ ବାଳକାଟି କ୍ଷୀଣ/ପାତଳୀ)

୧୪୦ । ଅଦ୍ ପେକଡ୍ ଇଗା ମାନ୍ତା । (ସେ ବାଲିକାଟି ଏହିଠାରେ ଅଛି)

୧୪୧ । ଓଡ୍ ମାନେଇ କଣ୍ଡସାଲ ଆନ୍ଦୁ । (ସେ ଲୋକଟି ଗେଡା)

୧୪୨ । ଏଡ୍ ମାନେଇ ଆନ୍ଧାଲ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ଏହି ଲୋକଟି ଅନ୍ଧ)

୧୪୩ । ଓଡ୍ କୋଡଆଲ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ)

୧୪୪ । ଅଦ୍ ବୁଦ୍ଧିବନ୍ତ ଆନ୍ଦ୍ । (ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଅଟନ୍ତି)

୧୪୫ । ଓଡ୍ ପେକାଲ ବୈଗ୍ରଲ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ସେ ବାଳକଟି ବଧିର)

୧୪୬ । ଅଦ୍ ପେକଡ଼ ବୈଶ ଆନ୍ଦ୍ । (ସେ ବାଳିକାଟି ବଧିରା)

୧୪୭ । ଅଦ୍ ପିଲା ବୈଗ୍ରଲ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ସେ ପିଲାଟି କାଲ)

୧୪୮ । ଓଡ୍ ପେକାଲ୍ ଠଗ୍ଓ୍ୱାଲ୍, ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ବାଳକଟି ଅଲସୁଆ)

୧୪୯ । ଅଦ୍ ପେକ୍ଡ଼ ଠଗ୍ଓ୍ୱେ ଆନ୍ଦ୍ । (ବାଳିକାଟି ଅଲସୁଆ)

୧୫୦ । ଓଡ୍ ପିଲା ଠଗ୍ଓ୍ୱାଲ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ପିଲାଟି ଅଲସୁଆ ଅଟେ)

୧୫୧ । ଓଡ୍ ପେକାଲ ଚତୁର ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ବାଳକଟି ଚାଲାକ ଅଟେ)

୧୫୨ । ଅଦ୍ ପେକ୍ଡ଼ ଚତୁର୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ବାଳିକାଟି ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଅଟେ)

୧୫୩ । ଓଡ୍ ପେକାଲ୍ ଚତୁର୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ (ପିଲାଟି ଚତୁର ଅଟେ)

୧୫୪ । ଅଚ୍ଛାପେଡ୍ ପେକାଲ । (ଭଲ ବାଳକଟିଏ)

୧୫୫ । ଆଚ୍ଛାଭା ପେକ୍ଡ଼ । (ଭଲ ଝିଅଟିଏ)

୧୫୬ । ଆଚ୍ଛାପେଡ୍ ପିଲା (ଭଲ ପିଲାଟିଏ)

୧୫୭ । ଆଚ୍ଛାଡୋଡ ପେକୋଡ୍ (ଭଲ ବାଳକମାନେ)

୧୫୮ । ଅଚ୍ଛାଡାଁ ପେକାଁ । (ଭଲ ବାଳିକାମାନେ)

୧୫୯ । ଅଚ୍ଛାଡାଁ ପିଲାଁ । (ଉତ୍ତମ ପିଲାମାନେ)

୧୬୦ । ହୁଡ୍ଲା ପିଲା । (ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଲାଟି)

୧୬୧ । ହୁଡ୍ଲାଁ ପିଲାଁ । (ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଲାମାନେ)

୧୬୨ । ହଜର ପିଲା । (ବଡ ପିଲାଟି)

୧୬୩ । ହଜର୍ ପିଲା । (ବଡ ପିଲାମାନେ)

୧୬୪ । ହଜର୍ ବହି । (ବୃହତ୍ ପୁସ୍ତକ/ମହତ୍ ପୁସ୍ତକ/ମହତ ଗ୍ରନ୍ଥ)

୧୬୫ । ହଜହ୍ହକ୍ ବହି । (ବୃହତ୍ ପୁସ୍ତକାବଳୀ/ମହତ୍ ପୁସ୍ତକାବଳୀ)

୧୬୬ । ପଣ୍ଡରା କୋଡ୍ । (ଧଳା ଘୋଡାଟି)

୧୬୭ । ପଣ୍ଡ୍ରା ପଣ୍ଡ୍ରା କୋଡ଼ା । (ଧଳା ଘୋଡ଼ାସବୁ)

୧୬୮ । କଲ୍‌ଆ ବାଦୋଡ୍ । (କଳା ବାଦଲ/କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ/ଅନ୍ଧାରୁଆ ମେଘ)

୧୬୯ । କଲ୍‌ଆ ବାନ୍ଦୋଡ୍ । (କଳା ମେଘମାଳା)

୧୭୦ । ଅଗା ବାନ୍ଦୋଡ୍ ମାନ୍‌ଡା । (ସେଠାରେ ମେଘ/ସେଠି ମେଘ)

୧୭୧ । ଅଗା ବାନ୍ଦାଡ୍ ମାନ୍‌ଡାଁ । (ସେଠାରେ ମେଘମାଳା/ସେଠି ମାଳ ମାଳ ମେଘ)

୧୭୨ । ନଲ୍‌ଆ ଆକ । (ସବୁଜ ପତ୍ରଟି)

୧୭୩ । ନଲ୍‌ଆ ଆକାଁ । (ସବୁଜ ପତ୍ରାବଳୀ)

୧୭୪ । ହାଜର୍ ଲେନା/ଲେଡ । (ବିଶାଳ ଗୃହ)

୧୭୫ । ହାଜର୍ ଲେହ୍‌କ୍, ଲେନା । (ବୃହତ ଗୃହରାଜି)

୧୭୬ । ଇଦ୍ ଅଜାଡା ନାର୍ (ଓ୍ୱାଡା) ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଏକ ମନୋରମ ଗ୍ରାମ)

୧୭୭ । ଇଦ୍ ନାର୍ ଅଚ୍ଛାଡା ଆସ୍ସୋ । (ଏହା ଏକ ନିକୃଷ୍ଟ ଗ୍ରାମ/ଅନୁନ୍ନତ)

୧୭୮ । ଅଗଡ଼ାଁରଣ୍ଡାନ୍ ଲେହକ୍ / ଲେନା ଅଚ୍ଛାଡାଁ ଆସ୍ସୋଁ । (ସେଠି ଦୁଇଟା ଭଲ ଗ୍ରାମ ଅଛି)

୧୭୯ । ଅଗଡ଼ାଁ ରଣ୍ଡାନ୍ ଲେହ୍‌କ୍/ଲେନା ଅଚ୍ଛାଡାଁ ଆନ୍ଦୁଁ । (ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ଉତ୍ତମ/ଭଲ ଗ୍ରାମ ଅଛି)

୧୮୦ । ଇଦ୍ ଓ୍ୱେସୋଡ୍ ଅଚ୍ଛାଡା ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହି ଗଳ୍ପଟି ଭଲ)

୧୮୧ । ୟୁ ଓ୍ୱେସୋହ୍ ଆଚ୍ଛାଡା ଆନ୍ଦୁ । (ଏହି ଗପଗୁଡ଼ିକ ଭଲ)

୧୮୨ । ନନା ଇଦ୍ ଓ୍ୱେସୋଡ୍ ତୁନ ଆଚ୍ଛା ପଡ୍‌ଲଡାନ୍ । (ମୋତେ ଏହି ଗପଟିକୁ ଭଲ ଲାଗେ)

୧୮୩ । ନନ୍ନା ଇୟୁ ହେଁଁଟାନ୍ ବହକ୍କୁନ୍ ଅଚ୍ଛା ପଡ୍‌ଲଡାନ୍ । (ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ବହିକୁ ମୁଁ ପସନ୍ଦ କରେ)

୧୮୪ । ଇଗା ଦଓ୍ୱା । (ଏଠାକୁ ଆସ)

୧୮୫ । ନମାଟ୍ ଇଗାଦଓ୍ୱାଟ । (ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏଠାକୁ ଆସ)

୧୮୬ । ଆଗା ହନ୍ । (ସେ ସେଠାକୁ ଯାଏ)

୧୮୭ । ହୁଡ୍‌କ୍ ଏର୍ ତଗ । (କିଛି ପାଣି ଆଣ/ଟିକେ ପାଣି ଆଣ)

୧୮୮ । ଉଡ଼ା (ବସ / ବସନ୍ତୁ)

୧୮୯ । ଓ୍ୱୋନ୍ କେସୁ । (ତାକୁ ଡାକ)

୧୯୦ । ନେଲ୍‌ତେ ଉଡ୍‌ଡା (ଚଟାଣରେ ବସ)

୧୯୧ । ନଡା । (ଛିଡ଼ା ହୁଅ)

୧୯୨ । ତେଦା । (ଉଠ)

୧୯୩ । କୁସ୍‌କାସ୍ ଓ୍ୱୋଡ୍‌କା । (ଧୀରେ ଧୀରେ କୁହ)

୧୯୪ । କୋଲ୍ ହାଡ୍‌ତେ ଓ୍ୱୋଡ଼କମା । (ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କୁହ ନାହିଁ)

୧୯୫ । ନାକୁନ୍ ଉଣ୍ଡି ଓ୍ୱେସଡ୍ ଓ୍ୱାହା । (ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହ)

୧୯୬ । ଅନେନ୍ ଉଣ୍ଡି ଓ୍ୱେସଡ୍ ଓ୍ୱାହା । (ତାକୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହ)

୨୯୭ । ଓଡ୍ କୁନ ଉଣ୍ଡି ଓ୍ୱେସ୍‌ଡ଼ି ଓ୍ୱାହ୍ୱା । (ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗପ କୁହ)

୨୯୮ । ଆଓ୍ୱେ ଉଣ୍ଡୁନ୍ ଓ୍ୱେସଡ଼ି ଓ୍ୱାହ୍ୱା । (ସେମାନଙ୍କୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଏକ ଗପ କୁହ)

୨୯୯ । ଇକେନ୍ ଉରହ୍ୱା । (ଯ୍ହାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଅ/ବନ୍ଦ କରିଦିଅ)

୩୦୦ । ଇକେନ୍ ଉର୍ହ୍ୱା/ଇଓ୍ୱେନ୍ । (ଏହାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଅ)

୩୦୧ । ତାନ୍ ଉର୍ହ୍ୱା । (ତାହାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦିଅ)

୩୦୨ । ଇଦେନ୍ ଓମ୍ । (ଯ୍ହାକୁ ଦିଅ)

୩୦୩ । ଇଦେନ୍ ପଯ୍ହା । (ଯ୍ହାକୁ ଧର)

୩୦୪ । ଇଦେନ୍ ଦୋଡ଼ି ତାସା । (ଯ୍ହାକୁ ତଳକୁ ରଖ)

୩୦୫ । ଇଦେନ୍ ପରନ୍ତୁ ଚେହ୍ୱା । (ଯ୍ହାକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଅ)

୩୦୬ । ଇଦ୍ ବହିଗୁନ୍ ପଡକମ୍ । (ଏହି ବହିଟି ପଢ଼)

୩୦୭ । ଲିକାଁଗୁନ ସୁନ୍ଦର କମ୍ । (ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଷ୍କାର କରି ଲେଖ)

୩୦୮ । ଇସ୍କୁଲ ଦଓ୍ୱା । (ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସ)

୩୦୯ । ଇସ୍କୁଲ ହନ୍ । (ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଅ)

୩୧୦ । ଇସ୍କୁଲ ତାହଲେ ବଓ୍ୱା । (ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଆସ)

୩୧୧ । ଲେଟେ ହନ୍ । (ଘରକୁ ଯାଅ)

୩୧୨ । ଲେଟେ ବଓ୍ୱା । (ଘରକୁ ଆସ)

୩୧୩ । ବଟି ଡଗା ବଓ୍ୱା । (କ୍ଷେତକୁ ଆସ/ପଡ଼ିଆକୁ ଆସ)

୩୧୪ । ବହିଂଗୁନ୍ ମଲହଚସ୍ । (ବହିଟି ଫେରାଇ ଆଣ)

୩୧୫ । ଲେଟେ ହଞ୍ଜି ମଲ ସିଓ୍ୱାଇକ । (ଘରକୁ ଯାଅ ଏବଂ ଫେରିଆସ)

୩୧୬ । ନଓଡ୍ ତମୁର୍ ଲୁନ୍ । (ତୁମ ଭାଇକୁ ଡାକ)

୩୧୭ । ଦୋଡ଼ି ଉଡ୍‌ଡ଼ା । (ବସି ଯାଅ)

୩୧୮ । ନେଲତେ ଭଡ୍‌ଡ଼ା । (ତଳେ ବସିଯାଅ/ଭୂମି ଉପରେ ବସିଯାଅ)

୩୧୯ । ଟେବୁଲ ପ୍ରରେ ନଡ୍ତା । (ଟେବୁଲ ଉପରେ ଠିଆ ହୁଅ)

୩୨୦ । ଟେବୁଲ୍ ଭଡ୍‌ଡ଼ା । (ଟେବୁଲ ଉପରେ ବସ)

୩୨୧ । ଉଣ୍ଡି ଗଦ ଓଡ୍କା । (କଥାଟିଏ କୁହ)

୩୨୨ । ଇଗା ନାୟୁ ମାନ୍ତା । (କୁକୁରଟି ଏଇଠି ଅଛି)

୩୨୩ । ଅଗା ନାଇ ମାନ୍ତା । (କୁକୁରଟି ସେଇଠି ଅଛି)

୩୨୪ । ଟେବୁଲ୍ ଦୋଡ଼ି ବହି ମାନତା । (ବହିଟି ଟେବୁଲ ତଳେ ଅଛି)

୩୨୫ । ବହି ଟେବୁଲ୍ ପରେଁା ମାନତା । (ବହିଟି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଅଛି)

୩୨୬ । ଆକାଶ ପରେଁା ମନତା । (ଉପରେ ଆକାଶ)

୩୨୭ । ଚେଲ୍ ଦୋଢ଼ ମାନ୍ତା । (ତଳେ ବସୁଧା)

୩୨୮ । ଇଦ୍ ମଢ଼ା ହର୍‌ତା ଅଦ୍‌ପକାର୍ ମନ୍ତା । (ଗଛଟି ରାସ୍ତାର ସେ ପାଖରେ ଅଛୁ)

୩୨୯ । ହର୍‌ତା ଇଦ୍ ପକାଢ଼୍‌ତା । (ଗଛଟି ରାସ୍ତାର ଏପାଖରେ ଅଛୁ)

୩୩୦ । ନାନ୍ନା ମାଢ଼ାଢଗା ମାନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଗଛ ନିକଟରେ ଅଛୁ)

୩୩୧ । ନାନ୍ନା ମାଢ଼ାଢାହଲେ ନଙ୍ଗତେ ଲପି ମନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଗଛଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛୁ)

୩୩୨ । ନାନ୍ନା ମାଢା ହକ୍‌ନାଲେ ନଙ୍ଗ୍‌ତେ ଲପି ମନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛୁ)

୩୩୩ । ଓଡ୍ ମଢ଼ା ହକନାହ୍‌ଲେ ନଙ୍ଗତେ ଲପି ମନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ସେ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ଦୂରରେ ଅଛୁ)

୩୩୪ । ମମ ନଙ୍ଗତେଲପି ହଡୋମ୍ । (ଆମେ ବାହାରକୁ ଗଲୁ/ଦୂରକୁ ଗଲୁ)

୩୩୫ । ଓଡ୍ ନଙ୍ଗତେ ଲପି ହରୁଡ୍ । (ସେ ବାହାରକୁ/ଦୂରକୁ ଗଲା)

୩୩୬ । ନିମା ନଙ୍ଗତେ ଲପି ହତ୍ରତ । (ତୁମେ ଦୂରକୁ ଗଲ)

୩୩୭ । ଓଡ ମଟ୍‌ଟା ପର୍ରୋ ହରୁଡ୍ । (ସେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଗଲା)

୩୩୮ । ଓଡ୍ ମଟ୍‌ଟାତା ଦୋଢ଼ ଓ୍ୱାରୁଡ୍ । (ସେ ପାହାଡ଼ ତଳକୁ ଗଲା)

୩୩୯ । ନନ୍ନା ଦୋଢ଼ ମିଣ୍ଡତା । (ମୁଁ ପଡ଼ିଗଲି)

୩୪୦ । ଓଡ୍ ଦୋଢ଼ ମିଣ୍ଡରୁଡ । (ସେ ପଡିଗଲା)

୩୪୧ । ନାଓ୍ୱା କାଲ୍ ବଟଲେମାଢ୍ ଅଢ଼ାହଲେ ନନ୍ନା ମଣ୍ଡିତା । (ମୋ ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବାରୁ ମୁଁ ପଡ଼ିଗଲି)

୩୪୨ । ଓ୍ୱଢ଼ ଗୁଲଏ ମନ୍ତା । (ବାୟୁ ସଂଚାର ବିଦ୍ୟମାନ)

୩୪୩ । ଓ୍ୱଡସ୍ ହଲ୍‌କା ଆନ୍ । (ବାୟୁ ଲଘୁ ଅଟେ/ପବନ ହାଲୁକା ଅଟେ)

୩୪୪ । ଓଡ୍ ବଗାସ୍ ହଲେଡ୍ । (ସେ କେଉଁଠି ନାହିଁ)

୩୪୫ । ନାନ୍ନା ଇଦେନ୍ କାଜେ ଗୁଲାଇ ହୁଡ୍‌ତା । (ମୁଁ ସ୍ୱାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ଖୋଜିଲି/ଅନ୍ୱେଷଣ କଲି)

୩୪୬ । ନାନ୍ନା ଡାକୁନ୍ ପାସ୍‌ତା । (ମୁଁ ଚୋର/ଦସ୍ୟୁଙ୍କୁ ଧରିଲି)

୩୪୭ । ନାନ୍ନା ମିନ୍‌ରୁନ୍ ପାସ୍‌ତା । (ମୁଁ ମାଛ ଧରିଲି)

୩୪୮ । ଇଦେନ୍ ନନ୍ନା ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱହୋନ୍ । (ମୁଁ ସ୍ୱାକୁ କୌଣସି ଠାରେ ପାଇଲି ନାହିଁ)

୩୪୯ । ନିମା ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱିହଓ୍ୱି । (ତୁମେ ସ୍ୱାକୁ କେଉଁଠି ହେଲେ ପାଇଲ ନାହିଁ)

୩୫୦ । ଓ୍ୱୋଡ୍ ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱିହ ଓ୍ୱୋଡ । (ସେ ଏହାକୁ କେଉଁଠି ପାଇଲା ନାହିଁ)

୩୫୧ । ଅଦ୍ ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱ ହୋ । (ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଏହାକୁ କେଉଁଠି ପାଇଲା ନାହିଁ)

୩୫୨ । ମମ ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱହୋମ୍ । (ଆମେ ଏହାକୁ କେଉଁଠି ପାଇଲୁ ନାହିଁ)

୩୫୩ । ନିମାଟ ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱିହଓ୍ୱିଟ୍ । (ତୁମେମାନେ ଏହାକୁ କେଉଁଠି ପାଇଲ ନାହିଁ)

୩୫୪ । ନୁ ଇଦେନ୍ ବଗାସ୍ ଅଓ୍ୱହୋଁ । (ସେମାନେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଏହାକୁ କେଉଁଠି ପାଇଲେ ନାହିଁ)

୩୫୫ । ଲଦ୍ ପାଓ୍ବା । (ଭିତରକୁ ଆସ) (ଏକବଚନ)

୩୫୬ । ଦଓ୍ବାଝ୍ଲପ୍ । (ଭିତରକୁ ଆସ/ଆସନ୍ତୁ)

୩୫୭ । ଜମାଝ ଇର୍ଡ ଆସି ଦଓ୍ବାଝ୍ ଲପା । (ତୁମେ ଉଭୟ ଭିତରକୁ ଆସ) (ବହୁବଚନ)

୩୫୮ । ହନ ବହର୍ । (ବାହାରକୁ ଯାଅ)

୩୫୯ । ଲେକ୍ରେଝେଁ ଢଗା ହନ୍ । (ବନ୍ଦୀନଗାରକୁ ଯାଅ)

୩୬୦ । କଲ୍ ପର୍ରୋକାଲ ଛାସା । (ପଥର ଉପରେ ଗୃଳ)

୩୬୧ । ଲେନାରୁନ୍ ହରୁଣ୍ଡସି ହାନ୍ । (ଘର ଗୃରପଟେ ଯାଅ)

୩୬୨ । ଓ୍ବାଡ଼ରୁନ୍ ମିରା । (ବାଡ଼ ଉପରେ ଡେଇଁପଡ଼)

୩୬୩ । ଗାଡ଼ା ଦୋଢ଼ ସାଲ୍ଢ଼େମାମ୍ । (ଶଗଡ଼ ତଳେ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୃଲ)

୩୬୪ । ହଡ଼ାସ୍ପି ପିଞ୍ଜରାତେ ମାନ୍ରା । (ଶୁଆଟି ପିଞ୍ଜରା ଭିତରେ ଅଛି)

୩୬୫ । ହଡ଼ାସ୍ପି ମାଡା ପର୍ରୋ ମାନ୍ରା । (ଶୁଆଟି ଗଛ ଉପରେ ଅଛି)

୩୬୬ । ପିଝଟେ ଗୁଡଲାଲପା ମାନ୍ରା । (ପକ୍ଷୀଟି ବସାରେ ଅଛି)

୩୬୭ । ଉଣ୍ଡାନ୍ ହକୋର୍ ଝୁକ୍ନା । (ଏକ ବଡ଼ ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି)

୩୬୮ । ହକହ୍'ହକ ଝୁକ୍ନା, ଓ୍ବୋଢ଼ (ଓ୍ବୋଢ଼ଁ) (ବଡ଼ ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ି ସବୁ)

୩୬୯ । ଓ୍ବେଢ଼ ହକର ମାନ୍ରା । (ଗୃଙ୍ଗୁଡ଼ିଟି ବଡ଼)

୩୭୦ । ଝହଲ୍ ମାଢ଼ା । (ଶକ୍ତ କାଠ/ଟାଣ କାଠ/ମଜଭୁତ କାଠ)

୩୭୧ । ମାଡା ଝହଲ୍ ମାନ୍ରା । (କାଠଟି ଟାଣ/କାଠଟି ଶକ୍ତ)

୩୭୨ । ଇହୁଉଣ୍ଡାନ୍ ହକର ଆକ । (ଏହା ଏକ ବଡ/ପ୍ରଶସ୍ତ ପନ୍ଥ)

୩୭୩ । ଅଗା ହକହ୍'ହକ ଆକଁ ମନ୍ତ୍ଁ । । (ଏଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ବଡ଼ ପନ୍ଥ)

୩୭୪ । କାସ୍ପା ନଲଆ ମାନ୍ରା । (ଫଳଟି ସବୁଜ ଅଟେ)

୩୭୫ । ନାନ୍ନା ଗାବ୍ସ ଆଛା । (ମୁଁ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଗଲି/ମତେ ଭ୍ରମରେ ପକାଇ ଦେଲା)

୩୭୬ । ନଲଆ କାସ୍ପଁ ମନ୍ତ୍ଁ । । (ଫଳଗୁଡ଼ିକ ସବୁଜ)

୩୭୭ । ଅନ୍ଦ୍ ପୁଙ୍ଗାର୍ ଲଲ୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ଫୁଲଟି ଲାଲ ଅଟେ)

୩୭୮ । ଅଦ୍ ପୁଙ୍ଗାହ ଲଲ୍ ଆନ୍ଦୁ । (ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ଲାଲ)

୩୭୯ । ଉଣ୍ଡାନ୍ ହଡ଼ୁଲ ବାକ୍ଡା । (ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋଠରୀ)

୩୮୦ । ରେଣ୍ଡାନ୍ ହଡ଼ାଲାଁ ବାକ୍ଡା । (ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋଠରୀ)

୩୮୧ । ମଇଲ୍ କସ୍ପେ । (ମଇଳା ହାତ/ଅପରିଷ୍କାର ହାତ)

୩୮୨ । ଅଦ୍ କସ୍ପେ ମସ୍କିଲ ଆନ୍ଦ୍ । (ହାତଟା ମଇଳା ଅଟେ)

୩୮୩ । ନାନ୍ନା ନନ୍ନେ ଓ୍ବାସ୍କା । (ମୁଁ ଗତକାଲି ଆସିଲି)

୩୮୪ । ଓ୍ୱେଡ ବୃଡା କୋଜେକସ୍ଥାନ୍‌କା ହଂହାନ୍ । (ଗୃହଣଷ୍ଟିଏ ପାଇବାକୁ ଜଣେ ଯିବା ଉଚିତ)

୩୮୫ । ନଙ୍ଗତେ ମାନେଲେଡ୍ ଗୃହ୍‌ର ଆଲେଡ୍ ଆନ୍ଦୁଡ୍ । (ବହୁତ କର୍ମଗୃହସ୍ଥ ନିଯୁକ୍ତ ପାଇଲେ)

୩୮୬ । ଇଦ୍ ନାଓ୍ୱା ବଟି ଆନ୍ । (ଏହା ମୋର ଜମି/କ୍ଷେତ)

୩୮୭ । ଇସ୍ପୋ ଗ୍ରଣ୍ଡାନ୍ ବଟିଁ ଆନ୍ଦୁ । (ତାର ନାମଧର ଡାକ)

୩୮୮ । ଓନ୍ ପଦୋଭ୍ ପର୍ସୁଁସି କେସ୍ଥା । (ଏଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି/ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଜମି)

୩୮୯ । ଓନ୍ କେସ୍ଥା । (ତାକୁ ଡାକ)

୩୯୦ । ଲଟାକ୍ସନ୍ ଛାହକା । (ଘାସ ବାଛୁଡଥ/ବାହାର କରଡଥ)

୩୯୧ । ନା ରଣ୍ଡାନ୍ ମାଇ ଭର୍ଇଁସି ମାଲ୍ସା । (ମୋର ଗୋଟିଏ ମାଈ ମଇଁଷି ଥିଲା)

୩୯୨ । ନନ୍ନା ରୋଦେ ମାଇ ଭର୍ଇଁସି ବୁନ୍ ମସ୍ସି ହୁଲା ଓ୍ୱେସ୍ସେ ଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ଦୈନିକ ମାଈ ମଇଁଷିମାନଙ୍କୁ ଚରାଇ ନେଉଥିଲି)

୩୯୩ । ନନ୍ନା କୋଡାବୁନ୍ ନନ୍ଦତେ ନର୍ଲା ଓ୍ୱେସ୍ସେ ଓ୍ୱାନା । (ମୁଁ ଘୋଡ଼ାକୁ ସ୍ନାନ କରାଇ ନେବାକୁ ଦୈନିକ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଥିଲି)

୩୯୪ । ଇଦ୍ ବଟିତେ ବାତା ବଢ଼ସ୍‌ଲତା ? (ଏ ଜମିରେ କ'ଣ ଉତ୍ପାଦନ କଲ ?)

୩୯୫ । ଇଦ୍ ବାତା ଦନ୍ ଆନ୍ଦ୍ ? (ଏଇଟା କେଉଁ ଋତୁ ?)

୩୯୬ । ଇସ୍ପୁଁ ବାତାଁ ବନାଁ ଆନ୍ଦୁଁ ? (ଏଗୁଡ଼ିକ କେଉଁ ଋତୁ ?)

୩୯୭ । ନନ୍ନା ନାଢ଼ ନାରଢକେ (ଓ୍ୱାଡା) ହାନ୍ଦ୍‌କା । (ଆସନ୍ତାକାଲି ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯିବି)

୩୯୮ । ନନ୍ନା ନାଢ଼ ନାର୍ଢକେ ଛାହଲେ ଓ୍ୱାସ୍ସକା । (ଆସନ୍ତାକାଲି ମୁଁ ଗାଁରୁ ଆସିବି)

୩୯୯ । ନମ ନାଢ଼ ନାର୍ଢକେ ହାନ୍ଦ୍‌କୋମ୍ । (ଆସନ୍ତାକାଲି ଆମେ ଗାଁକୁ ଯିବୁ)

୪୦୦ । ନମା ହାନ୍ । (ତୁମେ ଯିବ)

୪୦୧ । ନମାଟ୍ ହନଟ୍ । (ତୁମେମାନେ ଯିବ)

୪୦୨ । ଅଦ୍ ହାନ୍ଦାଡ୍ । ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ଯିବ)

୪୦୩ । ଓଡ ହାନ୍ଦାଲ୍ । (ସେ ଯିବ)

୪୦୪ । ଇନ୍ ହାନ୍ଦାଡ । (ଇଏ ଯିବ)

୪୦୫ । ଓଞ୍ ଲେଡ୍ ହାନ୍ଦାଲୁଡ୍ । (ସେମାନେ ଯିବେ)

୪୦୬ । ନମାଟ୍ ଇରୁଡ୍ ଆସି ଏର୍ଭେଣ୍ଡ । (ତୁମେ ଉଭୟେ ପାଣି ପିଅ)

୪୦୭ । ନମାଟ୍ ଇରୁଡ ଆସି କାମ୍ କଣ୍ଡ । (ତୁମେ ଉଭୟେ କାମ କର)

୪୦୮ । ନମାଟ୍ ଇରୁଡ୍ ଆସି ବାଟିତେ ନୁହାଟ୍ । (ତୁମେ ଉଭୟେ କ୍ଷେତରେ ହଳ କର)

୪୦୯ । ନମାଟ୍ ରଣ୍ଡ ଜନୋଡ୍ କ ମୁଣ୍ଡ ଜନୋଡ୍ ମିସେ ମାସି ଓ୍ୱେଞ୍ଜିଁ କୋସ୍ସାଟ୍ । (ତୁମେ ଦୁଇ ଜଣ ବା ତିନି ଜଣ ଏକାଠି ଫସଲ କାଟ (ଧାନ))

୪୧୦ । ନମାଟ୍ ସବ୍ ମିଲେ ମାସିଓନ୍ ହାଲ୍‌ହାଟ୍ । (ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ତାକୁ ବାଡାଅ)

୪୧୧ । ଓ୍ୱୋଞ୍ଜିକ୍ସନ୍ ଓ୍ୱେଡାଡେ ଓ୍ୱିଡାହ୍ । (ବିଲରେ ଧାନ ବୁଣ)

୪୧୨ । ନନ୍ନାହାନ୍ଦାନାମଡ ମସି ହାଦୋନ୍ । (ମୋର ଯିବାକୁ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଯାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ/ମୁଁ ଗଲି ନାହିଁ)

୪୧୩ । ମମ ହନ୍ଦାନା ମାଡା ମସି ହାଦୋନ୍ । (ଆମର ଯିବାକୁ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଆମେ ଗଲୁ ନାହିଁ)

୪୧୪ । ନମା ହନ୍ଦାନା ମାଡ଼ ମସିଁ କାହାନଓ୍ୱି । (ତୁମର ଯିବାକୁ ଥିଲା କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ତୁମେ ଗଲ ନାହିଁ)

୪୧୫ । ଅଓ ଆସକ ହାନ୍ଦାନା ମାଡା ମସି ଅଓ ହାନୋ । (ସେ ଭଦ୍ର ମହିଳାମାନଙ୍କର ଯିବାର ଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଗଲେ ନାହିଁ)

୪୧୬ । ନନ୍ନା ନେଣ୍ଡ ଓ୍ୱାସ୍ୱେଓ୍ୱାନା ଆସ୍ୱୋନ୍ । (ମୁଁ ଆଜି ଆସୁନାହିଁ)

୪୧୭ । ନନ୍ନା ନାଡ଼ ଓ୍ୱାସ୍ୱୋନ୍ । (ମୁଁ ଆସନ୍ତାକାଲି ଆସିବି ନାହିଁ)

୪୧୮ । ଓଡ୍ ବୁଢ଼ାନୁନ୍ କେ ମାକଡ୍ । (ସେ କାମଟି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ)

୪୧୯ । ନମା ବୁଢ଼ାନୁନ୍ କେମା । (ତୁମେ କାମଟି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ)

୪୨୦ । ଓଦ୍ ହାଡ଼ନୁନ୍ କାସିହମାଛ । (ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ରୁଟି ସେକିବା ଅନୁଚିତ)

୪୨୧ । ନମା ଇଗାମାନ୍ ମାନ୍ନା ଦାକା । (ତୁମେ ଏଠି ରୁହ ମୁଁ ଯିବି)

୪୨୨ । (ନ) ନନ୍ନା ଆଗା ଦାକା ? (ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯିବି କି ?)

୪୨୩ । ନମା ରଣ୍ଡାନ ବେଲେଡିଁ ତିନ୍ । (ତୁମେ ଦୁଇଟି ପିଜୁଳି ଖାଇବା ଉଚିତ୍)

୪୨୪ । ଆଛା ସମୟତେ ପିରୁ ଓ୍ୱାଡେକ୍ ଓଞ୍ଜି । (ଧାନ ଫସଲ ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଉଥିବ ଯଦି ଠିକ୍ ସମୟରେ ବର୍ଷା ଜଳ ପାଉଥିବ)

୪୨୫ । ମମ ସମୁଦ୍ରତେ ମିନକ୍ ପସ୍ୱିଲି ହାନ୍ ଓ୍ୱାଲେଡ୍ ଆନୋମ୍ । (ଆମେ ସମୁଦ୍ରକୁ ମାଛ ଧରିବାକୁ ଯାଉ)

୪୨୬ । ନନ୍ନା ଜାଲ୍ ତୁନ୍ ଅଓ୍ୱହୋନ୍ ଅଡ଼ା ହାଲେ ବେଣ୍ଡ ନନ୍ନା ହାନ୍ନୋନ୍ ।
(ମୁଁ ମୋର ଜାଲ ପାଇଲି ନାହିଁ, ତେଣୁ ଆଜି ମୁଁ ଗଲିନାହିଁ)

୪୨୭ । ଓଡ୍ ନନ୍ନେ ପିଟ୍ଟେଦୁନ୍ ହୋକ୍ତୁଡ୍ । (ସେ ଗତକାଲି ପକ୍ଷୀଟିକୁ ମାରିଦେଲେ)

୪୨୮ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାଲଭାନ୍ । (ମୁଁ ଆସୁଅଛି)

୪୨୯ । ଓଡ୍ ପିଟ୍‌ଟେଦୁନ୍ ହୋକ୍ତୁଡ୍ । (ସେ ପକ୍ଷୀଟିକୁ ମାରୁଅଛି)

୪୩୦ । ନନ୍ନା ନାଡ଼ ଓ୍ୱାସ୍ୱକା । (ମୁଁ ଆସନ୍ତାକାଲି ଆସିବି)

୪୩୧ । ଓଡ୍ ରେଜ୍‌କେ ପିଟ୍‌ଟେକ୍ସନ୍ ହୋକଓ୍ୱାଲ୍ । (ସେ ସବଦା ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ମାରେ)

୪୩୨ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାଇ ପର୍ଗେନା । (ମୁଁ ଆସି ପାରେ)

୪୩୩ । ଓଡ୍ ପିଟେ ଦୁନ୍ ହକ ପରେନ୍ତୁ । (ସେ ପକ୍ଷୀ ମାରି ପାରେ)

୪୩୪ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାସ୍ୱକା । (ମୁଁ ଆସିପାରେ)

୪୩୫ । ଓଡ୍ ପିଟ୍‌ଟେଦୁନ୍ ହକାନ୍ । (ସେ ପକ୍ଷୀ ମାରିବା ଉଚିତ)

୪୩୬ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାସ୍ୱକାନେ । (ମୁଁ ଆସିବା ଉଚିତ)

୪୩୭ । ଓଡ୍ ଉଣ୍ଡାନ୍ ବହି ସ୍ତକେ କେଓ୍ୱିଡ଼େ । (ସେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିବା ଉଚିତ)

୪୩୮ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାସ୍ୱିଲି ମନ୍ କନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଆସିବାକୁ ଚାହେଁ)

୪୩୯ । ଓଡ୍ ହୁଡୂକ୍ ପସ୍ସୈଁ ମନ୍ କନ୍ତ୍ରୋଡ । (ସେ କଛୁ ଟଙ୍କା ଚାହେଁ)

୪୪୦ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାସ୍କିଲ ମନ୍ କନ୍ତାନା । (ମୁଁ ଆସିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରେ)

୪୪୧ । ଓଡ଼ କାସ୍ନୁଁ ଖନ୍ଦାଲ ମନ୍ କନ୍ତ୍ରୋଡ୍ । (ସେ ଫଳ ଖାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କଲେ)

୪୪୨ । ନମା ଓ୍ୱାସ୍ୱାନା ମୁନେ ନନ୍ନା ଓ୍ୱାଡା । (ସେ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଆସିଲି)

୪୪୩ । ନମା କସ୍ୱାନା ମନ୍ନେ ଓଡ୍ କେଓ୍ୱାଡ୍ । (ତୁମେ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ କାମଟି କରିଦେଲେ)

୪୪୪ । ନା ସଙ୍ଗେ ବୋଡ୍ ଓ୍ୱାସ୍ୱାନ୍ ? (ମୋ ସହିତ କିଏ ଆସିବ ?)

୪୪୫ । ନନ୍ନା ଓ୍ୱାସ୍କା । (ମୁଁ ଆସିବି)

୪୪୬ । ନାଓଡ୍ ଦାଦାଲ୍ ଓ୍ୱାସ୍ୱାନ୍ । (ମୋ ଭାଇ ଆସିବେ)

୪୪୭ । ନମ ଦଗ୍ଗା ଦାନ୍ତାନ । (ତୁମେ କେତେବେଳେ ଯାଉଛ ?)

୪୪୮ । ମମ ନାଡ଼ ହାନ୍ଦକୋମ । (ଆମେ ଆସନ୍ତାକାଲି ଯିବୁ)

୪୪୯ । ଓଡ୍ ଦଗ୍ଗୋକ୍ ଓ୍ୱାତୋଡ୍ । (ସେ କେତେବେଳେ ଆସିଲେ)

୪୫୦ । ଓଡ ନନ୍ନେ ଓ୍ୱାତୁଡ୍ ଅଡାହାଲେ ହାତୁଡ । (ସେ ଗତକାଲି ଆସିଲେ ଏବଂ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

୪୫୧ । ଓଡ ଓ୍ୱାତୁଡ୍ ଆଚ୍ଛାଆତୁ । (ସେ ଆସିଲେ ଭଲହେଲା)

୪୫୨ । ହାନ୍ଦ୍ ଆଡ଼ାହେଲେ ମାଲ୍ଇସି ଓ୍ୱାସ୍କ । (ଯାଅ ଏବଂ ଫେରିଆସ)

୪୫୩ । ନନ୍ନା ହାନଓ୍ୱାନ୍ ଆସ୍ୱୋନ୍ । (ମୁଁ ଯାଉନାହିଁ)

୪୫୪ । ନନ୍ନା ହାନ୍ତୋନ୍ । (ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ)

୪୫୫ । ନମ୍ମା ବାଙ୍କା ହାନ୍ତାନ ? (ତୁମେ କାହିଁକି ଯାଉଛ ?)

୪୫୬ । ନନ୍ନା ବାଙ୍କା ଦାକା ? (ମୁଁ କାହିଁକି ଯିବି/ମୁଁ କାହିଁକି ଯାଇଥା'ନ୍ତି ?)

୪୫୭ । ଓଡ ଓ୍ୱାସ୍ତେଲେ ପାରେକ୍ ନନ୍ନା ଦକା । (ସେ ଆସିବା ପରେ ମୁଁ ଯାଇଥାଆନ୍ତି)

୪୫୮ । ଓଡ ଓ୍ୱାତେଞ୍ଚ୍ ନନ୍ନା ଦକା । (ସେ ଯଦି ଆସେ ମୁଁ ଯିବି)

୪୫୯ । ନମ୍ମା ହାନେକ୍ (intonation) । (ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ)

୪୬୦ । ନମ୍ମା ବାଁ ଇଡ । (ତୁମେ କ'ଣ କହିଲ)

୪୬୧ । ନନ୍ନା ନଲୁନ୍ ଓ୍ୱାଇଲ ଓ୍ୱାହ୍ତା । (ମୁଁ ତୁମକୁ ଆସିବାକୁ କହିଲି)

୪୬୨ । ନନ୍ନା ବାଙ୍ଗେ ଇନୋନ୍ ? (ମୁଁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ ?)

୪୬୩ । ନନ୍ନା ବାଁ ଓଡ୍ନକା ? (ମୁଁ କିପରି କହିବି ?)

୪୬୪ । ନମା ଇଦାନ୍ ଇନ୍ଦ୍କ ? (ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଏହା କହିବ ?)

୪୬୫ । ଇଦେନ୍ ବାଁ ଇନ୍ଦାନା ? (ଏହାକୁ କ'ଣ କହିଲ ?)

୪୬୬ । ଓଡ୍ ବୋଡ ଅନ୍ଦୂଡ୍ ? (ସେ କିଏ ଅଟେ ?)

୪୬୭ । ଓଡ୍ ବଗଡ଼ା ହାଲେ ଓ୍ୱାତୋଡ୍ ? (ସେ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଅଛି ?)

୪୬୮ । ଇଦେକ୍ ଓ୍ୱାତୁଡ୍ ଓଡ୍ ଲେଡ୍ ବୋଡ଼ ଆନ୍ଦୂଡ୍ ? (ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆସିଲେ ସେମାନେ କିଏ ?)

୪୬୯ । ଓଡ ଲେଡ଼ କୋଚଆ ଲେଡ୍ ଆନ୍ଦୂଡ୍ । (ସେମାନେ ବଣିକ ଅଟନ୍ତି)

୪୭୦ । ଇନ୍ଧାନ୍ ଇନ୍ । (ଏନ୍ଥପର କହିବା କଥାକ ?)

୪୭୧ । ଇନ୍ଧାନ୍ ଇନ୍‌ମା । (ଏହିପରି କହିବା କଥା ନୁହେଁ)

୪୭୨ । ଇସ୍ସୁ ପଲୋଁଅଚ୍ଚା ଆସ୍ନେଁ । (ଏଗୁଡ଼ାକ ଭଲ କଥା/ଶବ୍ଦ ନୁହେଁ)

୪୭୩ । ଆଦ୍ ବାଦ୍ ଅନ୍ଦ୍ । (ତାହା କ'ଣ ?)

୪୭୪ । ଅଦ୍ ଇଣ୍ଡାନ୍ କୋଡ଼ା ଆନ୍ଦ୍ । (ତାହା ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା)

୪୭୫ । ଅଦ୍ ବୋନା କୋଡ଼ା ଅନ୍ଦ୍ ? (ସେ ଘୋଡ଼ାଟି କାହାର ?)

୪୭୬ । ଇନ୍ଦ୍ ନାଓ୍ବା ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ମୋର ଅଟେ)

୪୭୭ । ଅଦ୍ କୋଡ଼ା ମମ୍ଭାନ୍ ଆନ୍ଦ୍ । (ସେହି ଘୋଡ଼ାଟି ବିକ୍ରି ହେବ)

୪୭୮ । ଇନ୍ଦେନ୍ କାକେ ନମ୍ମା ବାଁ ହିକ ? (ଏହା ପାଇଁ ତୁମେ କ'ଣ ଦେବ ?)

୪୭୯ । ଔନ୍ ହୁଡ଼ା । (ତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ)

୪୮୦ । ଇଦେନ୍ ନାନ୍ନା କଲ୍ଲ ପଗ୍ଗେନ୍ । (ମୁଁ ଏପରି କରି ପାରିବ ନାହିଁ)

୪୮୧ । ଓଲେଡ଼୍ ନାକୁନ୍ ପୁଚେକ ଆନୋଡ଼ । (ସେମାନେ ମୋତେ ପଚାରିବେ)

୪୮୨ । ନାହାଙ୍ଗା/ନା ସଂଗେ ବାଙ୍ଗେ ହିଲେ । (ମୋ ପାଖରେ କିଛି ନାହିଁ)

୪୮୩ । ଇଦେନ୍ ନନ୍ନା ଖୂଦେ ବନାହ୍ କତା । (ମୁଁ ଏହା ନିଜେ ତିଆରି କରିଛି)

୪୮୪ । ନିମ୍ମା ହାନ୍ଦ ପାର୍କି, ନନ୍ନା ମହ୍କା । (ତୁମେ ଯାଇପାର, ମୁଁ ରହିବ)

୪୮୫ । ନନ୍ନା ନିକୁନ ଓରେନେ ଗୁଣ୍ଡେକେଓନ୍ । (ମୁଁ ତୁମକୁ ଏକା ଛାଡ଼ି ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ)

୪୮୬ । ଇନ୍ଦେନ କଲ୍ଲ ପର୍କି ? (ତୁମେ ଏହା କରି ପାରିବ କି ?)

୪୮୭ । ଔଡ୍ ଇନ୍ଦେନ୍ କଲ୍ଲ ପଗ୍ଗେଡ୍ । (ସେ ଏହା କରି ପାରେନା)

୪୮୮ । ସବ୍‌ଲେଡ୍ ଅଗା ହାଟୁଡ୍ । (ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ସେଠିକି ଗଲେ)

୪୮୯ । ସବ୍ ଜିନସ ମାଇଡ୍ । (ସବୁ କିଛି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ)

୪୯୦ । ନିମ୍ମା ବୋନ୍ ବୋନ୍ କେଇଡ ସବ୍ ଓ୍ବାତୋଡ଼ । (ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତୁମେ ଡକାଇଲ ସେମାନେ ଆସିଛନ୍ତି)

୪୯୧ । ନନ୍ନା ପାଜ୍‌ଜା ଓ୍ବାତା । (ମୁଁ ଶେଷରେ ଆସିଲି)

୪୯୨ । ଔଡ୍ ହକର ମର୍ରି ଆନ୍ଦୂଡ୍ । (ସେ ହେଉଛି ବଡ଼ ପୁଅ)

୪୯୩ । ଓଡ୍ ସବରୁନ୍ ଡିନ୍ଦାଲ୍ଲ କେସ୍ସାଟ୍ । (ସେମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭୋଜନ ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କର)

୪୯୪ । ନନ୍ନା ସବତାହଲେ ପଜ୍‌ଜାଓ୍ବାତା । (ସମସ୍ତଙ୍କ ଶେଷରେ ମୁଁ ଆସିଲି)

୪୯୫ । ଇଦ୍ ଆଃତାହ୍ । (ଏହା କରିଯାଏ)

୪୯୬ । ଇଦ୍ ଆଇ ପଗ୍ଗ୍ହ୍ । (ଏହା ହୋଇପାରେ)

୪୯୭ । ଇଦ୍ ଆଃତାଲ୍ । (ଏହା ହୋଇଅଛି)

୪୯୮ । ଇଦ୍ ମୁସ୍କିଲ ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ଅସମ୍ଭବ ଅଟେ)

୪୯୯ । ଇଦ୍ ନରକା ଆନ୍ଦ୍ । (ଏହା ସସ୍ତି ଅଟେ)

୫୦୦ । ନମା ବଗ୍‌ଗା ମାନ୍ଦାନ । (ତୁମେ କେଉଁଠି ବାସକର)

୫୦୧ । ନନ୍ନା ମନ୍ଦାନା ଲେନା ଉଣ୍ଡାନ ହଜର ଆନ୍‌ । (ମୁଁ ଯେଉଁ ଘରେ ରୁହେ ଏକ ବଡ଼ ଘର)

୫୦୨ । ଓଡ଼୍ ଲେଡ଼୍ ଲେଡେ ମନ୍ତ୍ରୋଡ଼ ? (ସେମାନେ ଘରେ ଅଛନ୍ତି କି ?)

୫୦୩ । ଓଡ଼୍ ସବ ଲେଡ଼୍ ଓ୍ୱାସ୍ପିଡ । (ସେମାନଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ ଦିଅ)

୫୦୪ । ନମ୍ମା ଇଗା ମାନମାରେ । (ତୁମେ ଏଠାରେ ରହିପାରିବ ନାହିଁ)

୫୦୫ । ଫନ୍ଦ ଇନ୍‌ମା । (ମିଛ କୁହନାହିଁ)

୫୦୬ । ଅଦ ଉଣ୍ଡାନା ଆସ୍ପୋମସି ଇଦ୍‌ ଗଲ । (ସେ ଗୋଟିକ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ଏହା)

୫୦୭ । ଇଦ୍‌ ଅଚ୍ଛାତା ଆସ୍ପୋଡାନ୍‌ ନାକୁନ୍‌ ହିମ୍‌ । (ଏହା ଭଲ ନୁହେଁ ମୋତେ ତାକୁ ଦିଅ)

୫୦୮ । ହାନକଢ଼େ ରମିଲ ହାନ୍‌ମା । (ଏତେ ଶୀଘ୍ର ବିଛଣାକୁ ଯାଅନାହିଁ)

୫୦୯ । ଓନ୍‌ ସଂଗେ ନଓ୍ୱା ବାତା ଗସ୍ତା ? (ତୁମେ ତା ସହିତ କିପରି ସମ୍ପର୍କିତ/ଆତ୍ମୀୟ ?)

୫୧୦ । ମାଓ୍ୱା ବାତାଏ ଗସ୍ତା ହିଲେ/ମାଓ୍ୱା ବାଙ୍ଗେ ଲଗୋ । (ଆମେ ସମ୍ପର୍କୀୟ ନୋହୁ)

୫୧୧ । ଓଡ଼୍ ଉଣ୍ଡାନ୍‌ ବହିଲକେ କନ୍ତ୍ରୋଡ଼ । (ସେ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରୁଛନ୍ତି)

୫୧୨ । ନମା ବଟ୍ଟେଦ୍‌ହକ ଆଟ୍ଟେନ୍‌ ନନ୍ନା ଓ୍ୱସୁକା । (ତୁମେ ଯେତେ ପାର ସେତେ ଦିଅ ମୁଁ ନେବି)

୫୧୩ । ମାଗ ତରସ୍ପା । (ଦ୍ୱାର ଖୋଲି ଦିଅ)

୫୧୪ । ମାଗ କାହ୍ୱା । (ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରିଦିଅ)

୫୧୫ । ନନ୍ନା ନକୁନ୍‌ ଲକେସ୍ପ ବନେଟେ ହିଡ୍ଡୋନ୍‌ । (ମୁଁ ତୁମକୁ ପୂର୍ବରୁ କେବେହେଲେ ଦେଖି ନାହିଁ)

୫୧୬ । ନନ୍ନା ଓନ୍‌ ମିଁଲେ ମାସ୍ଥକା । (ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ)

୫୧୭ । ଓନ୍‌ ନମା ପୁନ୍‌ଓ୍ୱି ନନେ ଗଲ । /ନମ୍ମା ନନ୍ନା ଓନ୍‌ ପୁନମ୍‌/ । (ତୁମେ ଜାଣ ନାହିଁ କି ମୁଁ ଜାଣେନା)

★

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ଗୋଣ୍ଡି ଶବ୍ଦକୋଷ

(୧) ଗୋଣ୍ଡି - ଇଂରାଜୀ - ଓଡ଼ିଆ

a – ଅ

acāẽ - ଅଗୃଏଁ - enough/sufficient ପ୍ରଚୁର

achā - ଅଛ୍ଛା - good ଭଲ

achā kiānā - ଅଛ୍ଛା କିଆନା - to cure ଆରୋଗ୍ୟ କରିବା

acrit - ଅଚ୍‌ରିତ୍ - excellent/wonderful ଚମତ୍କାର

ad (pron.) - ଅଦ୍ - she/that/it ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) ତାହା

ad (n.) - ଅଦ୍ - net ଜାଲ

adānā - ଅଦାନା - like that/like wise ସେପରି

adāvek - ଅଦ୍‌ଆଓ୍ୱେକ୍ - otherwise ତାହା ନ ହେଲେ

adharmi - ଅଧର୍ମି - heathen/pagan ଅଧର୍ମୀ

admānā - ଅଦ୍‌ମାନା - to press ଚୁପିବା

adnekā - ଅଦ୍‌ନେକା - as, since ଯେହେତୁ

agāe - ଅଗାଏ - the one to which ଯେଉଁଟିକୁ

aghan - ଅଘନ୍-November/December ମାର୍ଗଶୀର

ahune - ଅହୁନେ - as if, as though, as ଯେପରିକ

alivālḍ - ଅଲିଓ୍ୱାଲଡ୍ - hawker, man selling items door to door ଫେରିବାଲା

alyānā - ଅଲ୍ୟାନା - to create ଗଢିବା

amrut - ଅମ୍ରୁତ୍ - nectar/heavenly juice ଅମୃତ

an - ଅନ୍ - to him ତାକୁ (ପୁଂ)

anḍānā - ଅନ୍‌ଡାନା - to taste ଚାଖିବା

andhiāri - ଅନ୍ଧିଆରି - dark fortnight କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ

anḍkigaṭi - ଅଣ୍ଡକିଗଟି - segments of the finger ଆଙ୍ଗୁଠିର ପବ

aŋgur - ଅଂଗୁର୍ - grape ଅଙ୍ଗୁର

aŋge - ଅଙ୍ଗେ - sister-in-law (elder brother's wife) ଭାଉଜ

anmān kiānā - ଅନ୍‌ମାନ୍ କିଆନା - to examine, estimate-ପରଖିବା, କଳନା କରିବା

aosab - ଅଓସବ୍-all those/those/those things ସେସବୁ

arānā - ଅରାନା - to break down (self) ଭାଙ୍ଗିବା

areyānā-ଅରେୟାନା - to shrink mentally, to be afraid ଶଙ୍କିବା

arhānā - ଅର୍‌ହାନା - to frighten/ to break sin ଡରାଇବା/ଭାଙ୍ଗିବା

aryānā - ଅର୍‌ୟାନା - to get afraid ଡରିବା

aṛyānā - ଅଡ଼୍ୟାନା - to pour ଢାଳିବା

arle - ଅର୍‌ଲେ - broken ଭଙ୍ଗା

asānā - ଅସାନା - buy, purchase କିଣିବା

askānā - ଅସ୍‌କାନା - to cut କାଟିବା

at'hānā - ଅତ୍‌ହାନା - to dry (self) ଶୁଖାଇବା

aṭkemayānā - ଅଟ୍‌କେ ମାୟାନା - to stop (self) - ଅଟକିବା

atlẽ - ଅତ୍‌ଲେଁ - dry ଶୁଖା

attānā - ଅତ୍ତାନା - to dry (self) ଶୁଖିବା

aṭṭānā - ଅଟ୍ଟାନା-to get cooked ସିଝିବା

aṭṭhānā - ଅଟ୍ଠାନା - to cook ସିଝାଇବା, ରାନ୍ଧିବା

avānā - ଅୱାନା - to reach ପହଞ୍ଚିବା

avdharm - ଅୱ୍‌ଧର୍ମ୍ - unreligious/ pagan ଅଧର୍ମ

ā - ଆ

ācāhulo - ଅଚ୍ଚହୁଲୋ - unsacred, inauspicious ଅପବିତ୍ର

ācānā - ଅଚ୍ଚନା - separate corn from pebbles by a specific methoed କାଣ୍ଡିବା/ପାଛୁଡ଼ିବା

āchi - ଆଛି - border of cloth ଧଡ଼ି

ādā - ଆଦା - ginger ଅଦା

ādvāitā - ଆଦୱାଇତା - half cooked, half boiled ଦରସିଝା

āh - ଆଃ - ah ଆଃ

āhcānā - ଅହ୍‌ଚନା - to place, put ଥାପିବା

āyā - ଆୟା - mother ମା, ମାତା

āyozāle - ଆୟୋଜାଲେ - if not, other-wise, lest ଯଦିନୁହେଁ, ନ ହେଲେ

ākās - ଆକାଶ୍ - sky ଆକାଶ

ākĩ - ଆକିଁ - leaf, bettle leaf ପତ୍ର, ପାନପତ୍ର

ālmāri - ଅଲ୍‌ମାରି - almirah, shafe ଆଲମାରି

ālu - ଆଲୁ - potato ଆଳୁ

ālum - ଆଲୁମ୍ - turmide, white ant ଉଈ

ānā - ଆନା annā, 1/16 rupee (obsolete) ଅଣା

āndheri - ଆଂଧେରି - no moon night ଅମାବାସ୍ୟା

āŋḍki - ଆଂଡ୍‌କି - finger ଆଙ୍ଗୁଳି

āndu - ଆଂଦୁ - is ଅଛି

ānmān kiyanā - ଆନମାନ୍ କିୟାନା - to estimate ଠଉରାଇବା

āṛ - ଆଡ଼୍ - wife, mistress of a house ଗୃହିଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ

ārā - ଆରା - saw କରତ

āṛer kiāna - ଆଡ଼େର୍ କିଆନା - notify, pass an order ଜାରି କରିବା

ārhānā - ଆର୍‌ହାନା - to cool sth. ଶିତଳାଇବା

āṛi - ଆଡ଼ି - cake ପିଠା

āṛmānā - ଆଡ଼୍‌ମାନା - to weep ସଙ୍କେଇବା

ārri - ଅର୍ରି - cluster (as of banana on its branch) ଫେଣା

ārti - ଆର୍ତି - pot for offering inscence smoke to God ଧୂପଦାନି

āṛjāl - ଆଡ଼୍‌ଜାଲ୍ - bear ଭାଲୁ

āsākiānā - ଆସାକିଆନା-to hope ଆଶାକରିବା

āsis hiyānā - ଆସିସ୍ ହିୟାନା - to bless, give blessing ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବା

āsrā - ଆସ୍‌ରା - womb, shelter ଗର୍ଭ, ଆଶ୍ରା

ā̃su - ଆଁସୁ - tear ଅଶ୍ରୁ, ଲୁହ

āṭ'ānā - ଆଟ୍‌ଆନା - eight annas, half rupee ଆଠଣା

ātek - ଅତେକ୍ - yet, even though ହେଲେହେଁ

āthān - ଆଥାନ୍ - pickle ଆଚାର

āṭkā - ଆଟ୍କା - wide necked earthen pot ହାଣ୍ଡି

āṭkāhānā - ଆଟ୍କାହାନା - to stop sth. or someone ରୋକିବା

ātmā - ଆତ୍ମା - soul, spirit ଆତ୍ମା

āṭṭānā - ଆଟ୍ଟାନା - to cook ରାନ୍ଧିବା

āur - ଆଉର୍ - moreover ଏବଂ, ଆଉମଧ୍ୟ

āuṛ - ଆଉଡ୍ - more ଆହୁରି

āji - ଆଜି - grandmother, great grand mother ଆଈ, ପଣିଆଈ

b – ବ

bã - ବାଁ - what କ'ଣ

back - ବକ୍ - some କେତେକ

bac'hoṛāe - ବଚ୍ହୋଡାଏ - by chance, in case କାଳେ

bacnākey - ବଚ୍ନାକେୟ୍ - when, while ଯେତେବେଳେ

badāne - ବଦାନେ - as ଯେପରି

badene - ବଦେନେ - to whom, which କାହାକୁ (ସ୍ତ୍ରୀ)

badhemāyānā - ବାଧେମାୟାନା - to get discontented ବାଧିବା

bādi ni: - ବାଦିନି: - fat ଚର୍ବି

bador - ବାଦୋର୍ - cloud ମେଘ

baekã - ବଏଁକା - big frog ବଡ଼ବେଙ୍ଗ

baenā - ବଏନା - advance payment ବଇନା, ଅଗ୍ରଦେୟ

baesākh - ବଏସାଖ୍ - April/may ବୈଶାଖ

baeri - ବଏରି - enemy ଶତ୍ରୁ

bagā - ବଗା - which, to which କେଉଁଟି, କେଉଁଟିକୁ

bagḍāhāli - ବଗ୍ଡାହାଲି - that whi h ଯେଉଁଟି

bāgicā - ବାଗିଚା - garden ବଗିଚା

bagṛi kiānā - ବଗ୍ଡ଼ି କିଆନା - to fry ଘରଟିବା

bagvān - ବଗଓ୍ୱାନ୍ - God ଭଗବାନ, ଈଶ୍ୱର

bagṛā - ବଗ୍ଡ଼ା - egg skin ଅଣ୍ଡା ଖୋଳପା

bayā - ବୟା - mad, lunatic ପାଗଳ

bāki kiyānā - ବାକି କିୟାନା - to curse at, swear ଅଭିଶାପ ଦେବା

bākṛā-ବାକ୍ଡ଼ା-room, chamber କୋଠରୀ

balhile - ବଲ୍ହିଲେ - weak, without strength ଦୁର୍ବଳ

bal'karsānā - ବଲ୍କର୍ସାନା - soccer, playing foot-ball ଫୁଟ୍‌ବଲ

bālṭi - ବାଲ୍ଟି - bucket ବାଲ୍ଟି

bam - ବମ୍ - bomb ବୋମା

banā - ବନା - whose, of whom (sl.) କାହାର (ଏକବଚନ)

banã - ବନାଁ - whose, of whom (pl.) କେଉଁମାନଙ୍କର, ଯେଉଁମାନଙ୍କର

banāh kiānā - ବନାହ୍ କିଆନା - to make, construct ଗଢ଼ିବା

bandi'lon-ବନ୍ଦିଲୋନ-jail, gaol, prison ଜେଲଖାନା, ବନ୍ଦିଶାଳା

bane - ବନେ - to whom, to which (masc.) ଯାହାକୁ (ପୁଂ)

bane māyānā - ବନେମାୟାନା - to get ready, get prepared ବନିବା, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା

bane huro - ବନେ ହୁରେ - ugly, not beautiful ଅସୁନ୍ଦର, କୁତ୍ସିତ

bāggā - ବାଗା - brinjal - ବାଇଗଣ

bāngā - ବାଙ୍ଗା - flax p ant, jute ଛଣପଟ

bāgge - ବାଂଗେ - any କୌଣସି

bāni - ବାନି - wage ମଜୁରି

bani bitā - ବନିବିତା - daily labou·er ମଜୁରିଆ

banuā - ବନୁଆ - hunter ଶିକାରୀ

banuriā ବନୁରିଆ-armlet ବାଜୁ, ବାହୁଟି, ଖଡୁ

banjhli - ବଂଝ୍‌ଲି - sterile, issu ɿl ɘss woman ବନ୍ଧ୍ୟା

bāp - ବାପ୍ - vapour ବାଷ୍ପ

baṛā̃ - ବଡ଼ାଁ - of whom (pl.) କେଉଁମାନଙ୍କର

bārānā - ବାରନା - ¾ rupee, twelve annas ବାରଣା

baraph - ବରଫ୍-ice, snow ବରଫ, ତୁଷାର

barcā - ବର୍‌ଚ୍ଚା - spear ବର୍ଛା

baṛe - ବଡ଼େ - who ever ଯେ କେହି

baṛ'hi - ବଢ଼୍‌ହି - carpenter ବଢେଇ

barkas - ବର୍‌କସ୍ - strong ସବଳ

barsemāyānā - ବର୍‌ସେମାୟାନା - to rain ବର୍ଷିବା

baṛsāhnā - ବଡ଼ସାହ୍‌ନା - to grow, increase, spread ବଢ଼ିବା, ବିସ୍ତୃତ ହେବା

bārud - ବାରୁଦ୍ - explosive powder ବାରୁଦ

barnā - ବର୍‌ନା - tax କର

basi - ବାସି - one day old (esp. food) ବାସି

bāsijāvā - ବାସିଜାଓ୍ୱା - watered rice (tormented) ବାସି ପାଖାଳ

baskehuṛvāṛ - ବାସ୍‌କେ ହୁଡ଼୍‌ଓ୍ୱାଡ଼୍ - stranger ଅପରିଚିତ

bāsnā ni: - ବାସ୍‌ନା ନି-scent, scented oil ଅତର

bātā - ବାତା - what କ'ଣ

bāṭā - ବାଟା - eye ball ଆଖି ଡୋଳା

baṭākiānā - ବଟାକିଆନା - to feign ଛଳନା କରିବା

batar puṛnk - ବତର୍ ପୁଡ଼୍ନକ୍ - winged white ant ହୁଙ୍କପୋକ

baṭṭi - ବଟ୍ଟି - fieled, highland ପଡ଼ିଆ

bau - ବଉ - those which ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକ

bauk - ବଉକ୍ - which (pl.) କେଉଁ ଗୁଡ଼ିକ

baven - ବଓ୍ୱେନ୍ - to which କେଉଁ ଗୁଡ଼ିକୁ

bavene - ବଓ୍ୱେନେ - those to whom ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ

bajniā̃ - ବଜ୍‌ନିଆଁ - bandsman ବାଦ୍ୟକାର

bedikiānā - ବେଦିକିଆନା - borer ଭଅଁର

beleṛsuṛ - ବେଲେଡ଼୍‌ସୁଡ଼୍ - taproot of bunyan tree ଓହଳ

beli - ବେଲି - gur ଗୁଡ଼

beliṛ - ବେଲିଡ଼୍ - bael ବେଲ

beni - ବେନି - bra.d ବେଣୀ

bhrāh - ବହ୍ରାହ୍-ceremonial flowing of idols ବିସର୍ଜନ

bicāṛkiānā - ବିଚାଡ଼୍କିଆନା -to thinkout, to plan ପାଞ୍ଚିବା

bicu - ବିଚୁ - scorpion ବିଛା

bid - ବିଦ୍ - amulet ତେଉଁଣିଆ

bihāti - ବିହାତି - married ବିବାହିତ

bihāobitoṛ - ବିହାଓବିତୋଡ଼୍ - bridal procession - ବରଯାତ୍ରୀ

bik - ବିକ୍ - poison, venum ବିଷ

bikpalk - ବିକ୍ପଲ୍କ - poison tooth (as of a snake) ବିଷଦାନ୍ତ

bilāi - ବିଲାଇ - cat, wild cat ବିଲେଇ, କଟାସ

binhetnā-ବିନ୍ହେତ୍ନା - bad, ugly, not worth remembering କଦର୍ଯ୍ୟ

bir - ବିର୍ - hero ବୀର

biṛānā - ବିଡ଼ାନା- to bloom ଫୁଟିବା, ବିକଶିବା

biṛcānā - ବିଡ଼୍ଚାନା - to slip, to fall down, to drop down ପଡ଼ିବା, ଖସି ପଡ଼ିବା

biṛi - ବିଡ଼ି - biri, country leaf made cigarette ବିଡ଼ି

biskuṭ - ବିସ୍କୁଟ୍ - biscuit ବିସ୍କୁଟ୍

biti - ବିତି - corridor, veranda ବାରଣ୍ଡା

bogniḍuar - ବୋଗ୍ନିଡୁଆର୍ tigress ବାଘୁଣୀ

boṛ - ବୋଡ଼୍ - who କିଏ

boṛe - ବୋଡ଼େ - he who, the one ଯିଏ, ଯେଉଁଟି

boṛeloṛ - ବୋଡ଼େଲୋଡ଼୍ - those who ଯେଉଁମାନେ

boṛlor-ବୋଡ଼୍ଲୋଡ଼୍-who (pl.) କେଉଁମାନେ

baṛloṛkun - ବୋଡ଼୍ଲୋଡ଼୍କୁନ - to whom (pl) କେଉଁମାନଙ୍କୁ

boṭānā - ବୋଟାନା - to enter (self) ଢୁକିବା

botol - ବୋତୋଲ୍ - bottle ବୋତଲ

bojh - ବୋଝ୍ - weight, burden, load ବୋଝ, ଓଜନ

bubāl - ବୁବାଲ୍ - father ବାପା

budh - ବୁଧ୍ - wednesday ବୁଧବାର

buhcānā - ବୁହ୍ଚାନା - to bark (as dog) ଭୁକିବା

bulkemāyānā - ବୁଲ୍କେମାୟାନା - to forget ଭୁଲିଯିବା

bunā - ବୁନା - like ଭଳି, ପରି

burā - ବୁରା - pubic hair ଲୋମ (ଯୌନାଙ୍ଗ ପାଖ 'ବଳି')

buṛiā kiānā - ବୁଡ଼ିଆ କିଆନା - to cheat, lure, deceive ଭୁଳେଇବା

bh – ଭ

bhābe māyānā-ଭାବେ ମାୟାନା - to think ଭାବିବା

bhādom - ଭାଦୋମ୍ - September/ October ଭାଦ୍ରବ

bhagemāyānā - ଭଗେମାସ୍ୱନ୍ - enjoy, avail ଭୋଗ କରିବା

bhaẽsi - ଭଏଁସି - she buffalow ମଇଁଷି

bhamre māyānā - ଭମରେ ମାସ୍ୱାନା - be in delirium ଭ୍ରମିବା, ବଲବଲେଇବା

bhāp - ଭାପ୍ - vapour - ବାମ୍ପ

bheṭe māyānā - ଭେଟେମାସ୍ୱାନା - to meet ଭେଟିବା

bhulkokiānā - ଭୁଲ୍‌କୋକିଆନା - to forget ଭୁଲିବା

bhursuṇḍi - ଭୁର୍‌ସୁଣ୍ଡି - mosquito ମଶା

bhusikiānā - ଭୁସିକିଆନା - to stab, prick ଭୁସିବା

bhusṛemāyānā - ଭୁସ୍‌ଡେମାସ୍ୱାନା - to dilapidate ଭୁଷୁଡ଼ିବା

c - ଚ

cācle māyānā - ଚାଚ୍‌ଲେ ମାସ୍ୱାନା - to spread (self) ବ୍ୟାପିବା

cādar - ଚାଦର୍ - sheet, bed sheet ଚଦର

cãhṛā - ଚାଁହ୍‌ଡ଼ା - torch, flame ମଶାଲ

cāĩ - ଚାଇଁ - shadow, shade ଛାଇ

cait - ଚଇତ୍ - March/April ଚୈତ୍ରମାସ

cakmaki - ଚକମକି - lighting stone ଚକମକି ପଥର

calāh kevāl - ଚଲାହ୍ କେଓ୍ୱାଲ୍ - driver, charioteer ଚାଳକ, ସାରଥୀ

calāhkiānā - ଚଲାହ୍ କିଆନା - to drive, to operate (a machine), to manage (an affair) ଚଲେଇବା, ଚଳେଇନେବା

cale māyānā - ଚଲେ ମାସ୍ୱାନା - to run, to escape, to manage (self) ଚଳିବା, ବର୍ତ୍ତିବା, ଚାଲିବା

camās - ଚମାସ୍ - rainy season ବର୍ଷାଋତୁ

camke māyānā - ଚମ୍‌କେମାସ୍ୱାନା - to startle (self) ଚମକିବା

camko kiānā - ଚମ୍‌କୋକିଆନା - to startle (someone) ଚମକାଇବା

camṛāl - ଚମ୍‌ଡ଼ାଲ୍ - cobbler (by caste) ଚମାର

cānā - ଚାନା - nut ଚଣା

candan - ଚନ୍ଦନ୍ - sandal ଚନ୍ଦନ

cānḍekiānā - ଚାଣ୍ଡେକିଆନା - to abandon, to quit, to leave, to withdraw ଛାଡ଼ିବା, ଓହରିବା

candeli - ଚନ୍ଦେଲି - star ନକ୍ଷତ୍ର, ତାରା

candeliharlā - ଚନ୍ଦେଲିହର୍‌ଲା - meteor ଉଲ୍‌କା

cāndi - ଚାନ୍ଦି - silver ରୁପା

cānḍikisi - ଚାଣ୍ଡିକିସି - besides, a part from, except, in addition to ବ୍ୟତୀତ, ଛଡ଼ା

cāndni - ଚାନ୍ଦ୍‌ନି - tent ତମ୍ବୁ

cap - ଚାପ୍ - mat (made of grass) ମସିଣା

cāpkā - ଚାପ୍‌କା - hairclip, hair pin ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା

carikiānā - ଚରିକିଆନା - to steal ଚୋରି କରିବା

carke māyānā - ଚର୍‌କେ ମାସ୍ୱାନା - to get alert, to start up ଚମକିବା

casmā - ଚସ୍‌ମା - spectacles ଚଷମା

caṭān - ଚଟାନ୍ - floor, rock surface ଚଟାଣ

caṭi - ଚଟି - slipper (foot wear) ଚଟି, ଚପଲ

cāṭiā - ଗ୍ଟିଆ - sparrow ଚଟିଆ, ଘରଚଟିଆ
cāṭni - ଗ୍ଟ୍ନି - sauce ଚଟଣି
caũki - ଚଉଁକି - net, fishing net ଜାଲ
cemaṭ - ଚେମଟ୍ - flegm ସିଂଘାଣି
cendri - ଚେନ୍ଦ୍ରି - torn cloth ଛିଣ୍ଡାଲୁଗା
ceṣṭā kiānā - ଚେଷ୍ଟା କିଆନା to try ଚେଷ୍ଟା କରିବା
cetā mandānā - ଚେତାମନ୍ଦାନା - to wake up, remain awake; ଚେଇଁବା, ଚେଇଁ ରହିବା
ciklā - ଚିକ୍ଲା-mud, clay, silt କାଦୁଅ, ପଙ୍କ
ciknhā kiānā - ଚିକ୍ନ୍ହା କିଆନା - to make polish ଚିକଣାଇବା
ciggri - ଚିଂଗ୍ରି - prown ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି
cintākiānā - ଚିନ୍ତା କିଆନା - to brood, think ଚିନ୍ତାକରିବା
cipṛā - ଚିପ୍ଡ଼ା - dint of eye ଆଖିର ମଇଳା
cipṭāgubi - ଚିପ୍ଟାଗୁବି - cabbage ବନ୍ଧାକୋବି
citi - ଚିଠି - viper ଚିଠି (ସାପ)
citrāhupe - ଚିତ୍ରାହୁପେ - mongoose ନେଉଳ
citri - ଚିତ୍ରି - white skin spots ଛିତ୍ର
coggi - ଚୋଗି-cigar (leaf made) ଧୁଙ୍କା
cor - ଚୋର୍ - thief ଚୋର
coukaṭ - ଚଉକଟ୍ - doorframe ଚଉକାଠ
caukidār - ଚୌକିଦାର୍ - watchman ପ୍ରହରୀ
cuhkekiānā - ଚୁହ୍କେ କିଆନା - to suck ଶୋଷିବା
cunā - ଚୁନା - calcium, lime ଚୂନ
cuṭānā - ଚୁଟାନା - to pay off ଶୁଝିବା

ch – ଛ

chāĩ - ଛାଇଁ - shadow ଛାଇ
chak - ଛକ୍ squire, cross road ଛକ
chāni - ଛାନି - roof ଛାତ
chātā - ଛାତା - umbrella ଛତା
chatal - ଛତାଲ - bee hive ମହୁଫେଣା
chāti - ଛାତି - chest ଛାତି
cherikiānā - ଛେରିକିଆନା - to pass lose motion ଛେରିବା
cholkā - ଛୋଲ୍କା - abscess ବଣ୍ଡି
choṭā - ଛୋଟା - bandylegged, limp ଛୋଟା
chuchu - ଛୁଛୁ - rat ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା
chuṭi - ଛୁଟି - holiday ଛୁଟି

ḍ – ଡ

ḍābi - ଡାବି - match box, small box ଦିଆସିଲି, ଛୋଟ ଡବା
ḍābṛi - ଡାବ୍ଡ଼ି - pool, pond ପୋଖରୀ
ḍahalā - ଡହଲା - pot balleyed, fat fatty ପେଟୁ, ମୋଟା
ḍayānā - ଡୟାନା - to run, run, run away ଦୌଡ଼ିବା, ଦୌଡ଼, ଦୌଡ଼ି ପଳାଇବା
ḍākghar - ଡାକ୍ଘର୍ - post office ଡାକଘର
ḍāk pian - ଡାକ୍ ପିଅନ୍ - postman ଡାକବାଲା

ḍākṭar - ଡାକ୍ଟର୍ - doctor ଡାକ୍ତର

ḍākṭarin - ଡାକ୍ଟରିନ୍ - lady doctor, doctor's wife ଡାକ୍ତରାଣୀ

ḍākṭikli - ଡାକ୍ଟିକ୍ଲି - postage stamp ଡାକ ଟିକେଟ

ḍāku - ଡାକୁ - bandit, robber ଡକାୟତ

ḍālⁿkuñe - ଡାଲଙ୍କୁଞେ - a black bird (a species) ଡାହୁକ

ḍālcini - ଡାଲ୍ଚିନି - cinamon ଡାଲଚିନି

ḍānḍ - ଡାନ୍ଡ୍ - penalty, punishment ଜୋରିମାନା, ଦଣ୍ଡ

ḍānḍā - ଡାନ୍ଡା - sugarcane ଆଖୁ

ḍānḍe kiānā - ଡାଣ୍ଡେକିଆନା - to punish ଦଣ୍ଡଦେବା

ḍā̃ṛ - ଡାଁଡ୍ - tane, street ଗଳି, ଦାଣ୍ଡ

ḍāṛiŋ - ଡାଡ଼ିଂ - dal, pulses ଡାଲି

ḍāve - ଡାଏଁ - garden lizard ଏଣ୍ଡୁଅ

ḍebri - ଡେବ୍ରି - left (side) ବାମ

ḍebrikae - ଡେବ୍ରିକଏ - left hand ବାମହାତ

ḍeŋ - ଡେଂ - tall, high ଡେଙ୍ଗା, ଉଚ୍ଚ

ḍenā - ଡେନା - arm ବାହୁ

ḍeṭi - ଡେଟି - nipple ସ୍ତନାଗ୍ର

ḍinḍā āyā ā - ଡିଣ୍ଡା ଆୟାନା - to close (self) ମୁଦିବା

ḍipkā - ଡିପ୍କା - mound ଢିପ

ḍisānā - ଡିସାନା - to appear, to be visible, to look (self), ଦିଶିବା

ḍolā - ଡୋଲା - swing ଦୋଳି

ḍõṛi - ଡୋଁଡ଼ି - stut, nose ring ନୋଥ

ḍoṛikiānā - ଡୋଡ଼ିକିଆନା - to pass lose motion ଝାଡ଼ାହେବା

ḍukāhkiana - ଡୁକାହ୍କିଆନା - to enter (something) ଢୁକାଇବା

ḍuār (ḍorḍuar) - ଡୁଆର୍ (ଡୋର୍ଡୁଆର୍) - tiger ବାଘ

ḍurnḍi - ଡୁର୍ଣ୍ଡି - frost କୁହୁଡ଼ି

ḍh – ଢ

ḍholŋgi - ଢୋଲ୍ଂଗି-storage for corn ଅମାର

d – ଦ

dābi - ଦାବି - claim, complaint ଦାବି, ଆପତ୍ତି

dabri - ଦବ୍ରି - pond ପୋଖରୀ

dādā - ଦାଦା - elder brother, elder brother-in-law ବଡ଼ଭାଇ, ଦେଢ଼ଶୁର

dādi - ଦାଦି - grandfather, great grand father ଅଜା, ଘଣିଅଜା

daghānā - ଦଘାନା - to tuck in, fit ଖୁସିବା, ଗଳିବା

daggānā - ଦଗଗାନା - to break (self) as a string ଛିଣ୍ଡିବା

daiyānā - ଢୈୟାନା - to withdraw (self) ହଟିବା

dajggānā - ଦଯ୍ ଙ୍ଗାନା - to smell sweet ଗନ୍ଧେଇବା, ବାସିବା, ଚହ୍ଲଟିବା

dal - ଦଲ୍ - team, group ଦଳ

dām - ଦାମ୍ - price, rate - ଦର, ଦାମ୍

dandhiyānā - ଦଣ୍ଡ ହିୟାନା - to punish ଦଣ୍ଡଦେବା

dandparānā - ଦଣ୍ଡ୍ ପଡ଼ାନା - to suffer, to get pain କଷ୍ଟପାଇବା

dān'kiānā - ଦାନ୍‌କିଆନା - to give (as charity) ଦାନ କରିବା

dāṛag - ଦାଡ଼ଂ - wine ମଦ

dāṛagdukān - ଦାଡ଼ଂଦୁକାନ - wine shop ମଦ ଦୋକାନ

dāṛhī - ଦାଢ଼ି - beard ଦାଢ଼ି

dāri - ଦାରି - prostitute, whore ବେଶ୍ୟା

daṛi - ଦଡ଼ି - below, under, beneath, bottom ତଳେ, ତଳ

dārilon - ଦାରିଲୋନ୍ - whore house, prostitution centre ବେଶ୍ୟାଳୟ

daṛimāhāl - ଦଡ଼ିମାହାଲ୍ - ground/ lower floor ତଳମହଲ

dārriāl - ଦାର୍‌ରିଆଲ୍ - male prostitute ଭାଉଆ

darji - ଦର୍ଜି - tailor ଦରଜି

dasānā - ଦସାନା - to pour down ଅଜାଡ଼ିବା

dātā - ଦାତା - giver, charitable person ଦାତା

debdāru - ଦେବ୍‌ଦାରୁ - deodar ଦେବଦାରୁ

des - ଦେସ୍ - land, country ଦେଶ

diā - ଦିଆ - lamp ଦୀପ

dibākiānā - ଦିବାକିଆନା - heap up, pile up ଗଦେଇବା

dohānā - ଦୋହାନା - to tie up, arrest ବାନ୍ଧିବା, ଗିରଫ କରିବା

doṛikāl - ଦୋଡ଼ିକାଲ୍ - ventral side of foot ତଳିପା

doṛipāṭa - ଦୋଡ଼ିପାଟା - abdomen ତଳପେଟ

dos - ଦୋସ - fault, crime, guilt ଦୋଷ, ଅପରାଧ

duār - ଦୁଆର୍ - courtyard ଅଗଣା

dublāṭā - ଦୁବ୍‌ଲାଟା - a special kind of grass ଦୁବଘାସ

dudrā - ଦୁଦ୍‌ରା - dhaturā ଦୁଦୁରା

dugle māyānā - ଦୁଗ୍‌ଲେମାୟାନା - burning, flaming ଜ୍ୱଳନ୍ତ

duk kiānā - ଦୁକ୍ କିଆନା - to lament, express sorrow ଦୁଃଖ କରିବା

dulhāl - ଦୁହ୍ଲାଲ୍ - groom, bride groom ବର

dup - ଦୁପ୍ - inscence ଧୂପ

durol - ଦୁରୋଲ୍ - dust, sand ଧୂଳି

durpā - ଦୁର୍‌ପା - lily କଇଁ

dursānā - ଦୁର୍‌ସାନା - to put aside, push drive away ଠେଲିବା,ପେଲିବା,ଘଉଡ଼ିବା

dursānā gāṛ - ଦୁର୍‌ସାନା ଗାଡ଼୍ - manual carriage ଠେଲା ଗାଡ଼ି

dut - ଦୁତ୍ - messanger, diplomat ଦୂତ, ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତ

e - ଏ

eherāj - ଏହେରାଜ୍ - king cobra ଅହିରାଜ

enḍā - ଏଣ୍ଡା - scrotum, testicum ଅଣ୍ଡକୋଷ

endānā - ଏନ୍ଦାନା - to dance ନାଚିବା

end'hānā - ଏନ୍ଦ୍‌ହାନା - to make dance ନଚାଇବା

endvāl - ଏନ୍ଦ୍‌ୱାଲ୍ - dancer ନର୍ତ୍ତକ

endvāli - ଏନ୍ଦ୍‌ୱାଲି - dancer (lady) ନର୍ତ୍ତକୀ

er - ଏର୍ - water ପାଣି

erdhār - ଏର୍‌ଧାର୍ - water current, stream ଜଳସ୍ରୋତ

erkuṭkul - ଏର୍‌କୁଟ୍‌କୁଲ୍ - ପଣିକୁଅ

erpend - ଏର୍‌ପେନ୍ଦ୍ - water deity, sea god ଜଳଦେବତା

errāpṭā - ଏର୍‌ରାପ୍‌ଟା - waterfall, cascade ଜଳପ୍ରପାତ

etānā - ଏତାନା - to spred (hand, cloth etc. for begging ପାତିବା

eṭe - ଏଟେ - crab କଙ୍କଡ଼ା

eṭi - ଏଟି - goat ଛେଳି

g - ଗ

gā - ଗା - in, at, within ରେ, ଠାରେ

gadhi - ଗଧି - donkey, ass ଗଧ

gāhānā - ଗାହାନା - ornaments ଅଲଙ୍କାର, ଗହଣା

gahiṛ - ଗହିଡ଼୍ - deep ଗଭୀର

gālvā - ଗାଲ୍‌ୱା - ଗାଲ୍‌ସି

gandā̃ gandā̃ kiānā - ଗନ୍ଦାଁ ଗନ୍ଦାଁ କିଆନା to cut into pieces, make pieces of sth. ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରିବା

gandānā - ଗନ୍ଦାନା - to cut, slaughter କାଟିବା, ହାଣିବା

gānḍo - ଗାଣ୍ଡୋ - weaver (by caste) ତନ୍ତୀ

gāndok - ଗାନ୍ଦୋକ - sulphur ଗନ୍ଧକ

gāṛā - ଗାଡ଼ା - carriage ଗାଡ଼ି

gaṛā - ଗଡ଼ା - cave ଗୁମ୍ଫା

garab kiānā - ଗରବ୍ କିଆନା - to be proud ଗର୍ବ କରିବା

garẽ garẽ huṛānā-ଗରେଁ ଗରେଁ ହୁଡ଼ାନା- to stare hard, to cast angry looks ତରାଟିବା

garhan-ଗର୍‌ହନ୍-eclipse ଗ୍ରହଣ (ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର)

gari - ଗରି - fishing hook, angling hook ବନ୍ସିକଣ୍ଟା

garilāṭh - ଗରିଲାଠ୍ - angle rod ବନ୍ସି ଛଡ଼

gāṛ'kiānā - ଗାଡ଼୍‌କିଆନା - to tighten ଆଣ୍ଟିବା, କସିବା

garse māyānā-ଗର୍ସେ ମାୟାନା to creep ଗୁରୁଣ୍ଡିବା

garjāhānā - ଗର୍ଜାହାନା - to beat, sound a band, drum ବଜାଇବା, ଗର୍ଜାଇବା

garjānā - ଗର୍ଜାନା - to roar, to shout ଗରଜିବା

gārjihvāl - ଗର୍ଜିହ୍ୱାଲ୍ - bands man ବାଦ୍ୟକାର

gaṭhi - ଗଠି – joint, knot ଗଣ୍ଠି

gaṭhi kiānā - ଗଠିକିଆନା - to make a knot, tighten a bundle with knot ଗଣ୍ଠାଇବା, ଗଣ୍ଠି ପକାଇବା

gāṭi - ଗାଟି – bell ଘଣ୍ଟି

gātli - ଗାତ୍ଲି - cloth କପଡ଼ା, ଲୁଗା

gatti - ଗତ୍ତି - quilt - ରେଜେଇ, ଶେଜ

gaṭum - ଗାଟୁମ୍ - bathing place on a river or pond bank ଘାଟ

gedul - ଗେଦୁଲ୍ - bat (bird) ବାଦୁଡ଼ି

geru - ଗେରୁ - maroon (colour) ଗେରୁ

gidār - ଗିଦାର୍ - hawk, eagle ଛଞ୍ଚାଣ

gilaṭ - ଗିଲଟ୍ - aluminium ରଙ୍ଗ

ginyākiānā - ଗିନ୍ୟାକିଆନା - to hate, despise ଘୃଣା କରିବା

giṭi - ଗିଟି - road metal, chips ଗେଟି

gijiṛikiānā - ଗିଜିଡ଼ି କିଆନା - to sneer ନେଫେଡ଼ିବା

godām - ଗୋଦାମ୍ - godown, storage ଭଣ୍ଡାର

goihāl - ଗୋଇହାଲ୍ - mongoose ଗୋଧି

goli - shell, bullet ଗୋଲା

goŋgi - ଗୋଙ୍ଗି - snail - ଶାମୁକା, ଗେଣ୍ଡା

goreĩ - ଗୋରେଇଁ - louse ଉକୁଣୀ

gubi - ଗୁବି - cabbage କୋବି

gucānā - ଗୁଚାନା -to avoid, push aside ଏଡ଼ିବା

gucchānā - ଗୁଚ୍ଛାନା - to draw back/ aside (self) ଘୁଞ୍ଚିବା

gulṭu - ଗୁଲ୍ଟୁ - goitre ଗଳଗଣ୍ଡିଆ

gumāstā - ଗୁମାସ୍ତା - clerk, accountant କରଣି, କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ

gunḍẽ - ଗୁଣ୍ଡେଁ - ଶାରୁ

guŋgul - ଗୁଙ୍ଗୁଲ୍ - armpit କାଖ

gunḍiyāh kiāna - ଗୁଣ୍ଡିୟାହ୍ କିଆନା - to roll up (as a string) ଗୁଡ଼େଇବା

guṇiā̃ - ଗୁନିଆଁ - tantrik, practiser of occult charmer ତାନ୍ତ୍ରିକ

gupti - ଗୁପ୍ତି - purse ବଟୁଆ

guṛā - ଗୁଡ଼ା - cage ପିଞ୍ଜରା, ଯନ୍ତା

guṛānā - ଗୁଡ଼ାନା - to roll (self), lie, melt - ଗଡ଼ିବା, ତରଳି ଯୋଇବା

guṛhānā - ଗୁଢ଼ହାନା - to roll (sth.) ଗଡାଇବା

guṛi - ଗୁଡ଼ି - temple (worshipping place) ମନ୍ଦିର

gurubār - ଗୁରୁବାର୍ - thurseday ଗୁରୁବାର

gus'hupe - ଗୁସ୍‌ହୁପେ - big mouse ବଡ଼ ମୂଷା

gute kiānā - ଗୁଟେ କିଆନା - to knit, weave ଗୁନ୍ଥିବା, ବୁଣିବା

gh – ଘ

ghāgri - ଘାଗ୍ରି - brass pot for carrying water ଗରା

gharsā - ଘରସା - small earthen pot to carry fire or burning coal ହନ୍ତେଇ

ghaṛi - ଘଡ଼ି - watch ଘଣ୍ଟା

ghaṭ - ଘାଟ୍ - bathing place of a pond or river ଘାଟ

ghāṭā - ଘାଟା - loss କ୍ଷତି

ghāṭbitāl - ଘାଟ୍‌ବିତାଲ୍ - person incharge of a boat anchcrage ଘାଟିଆ

ghaṭemāyānā - ଘଟେମାୟାନା- to take place, happen ଘଟିବା

ghāṭnā - ଘଟ୍‌ନା - event, incident, accident ଘଟଣା, ଦୁର୍ଘଟଣା

ghoŋgi - ଘୋଂଗି - snail ଶାମୁକା, ଗେଣ୍ଡା

h – ହ

hai - ହଇ - porcupine ଝିଙ୍କ

hayānā - ହୟାନା - to die ମରିବା, ପିଟିବା

hak'kānā – ହକ୍‌କାନା - to kill ମାରିବା, ହାଣିବା

halāikiānā - ହଲାଇକିଆନା - to shake ହଲାଇବା

hālemāyānā - ହାଲେମାୟାନା - to shake (self) ହଲିବା

holhānā - ହଲ୍‌ହାନା - to beat ପିଟିବା, ବାଡେ଼ଇବା

hāp - ହାପ୍ - nail, thorn କଣ୍ଟା, ଲୁହାକଣ୍ଟା

hāpu - ହାପୁ - opium ଅଫିମ

hāṛā - ହାଡା - bone ହାଡ

hārānā - ହାରାନା - to step upon/jump ଲୁଦିବା

hāṛānā - ହାଡ଼ାନା - to fruit, come to fruition ଫଳିବା

hārcānā - ହାର୍‌ଚାନା - to devour ଚୁଙ୍କିବା ଗିଳିବା

haṛhānā ହଡ୍‌ହାନା - to wive ବୁଣିବା (ଲୁଗା)

hāṛik'āyāuā - ହାଡ଼କ୍‌ଆୟାନା - to be delighted ହଲସିବା

hāṛiŋg - ହାଡ଼ିଙ୍ଗ୍ - cake ପିଠା

hāryāna - ହାର୍‌ୟାନା - to pass through (aslit) - ଗଳିବା

haṛyānā - ହଡ଼୍‌ୟାନା -to enter, file up (self) ପଶିବା, ପୁରିବା

harnḍu - ହର୍‌ଣ୍ଡୁ - brother-in-law, wife's brother ଶଳା

hārŋgi - ହାର୍‌ଙ୍ଗି - sal (tree) ଶାଳ

hāolānā - ହାଓଲାନା - to bite, churn ଗ୍ରେବେଇବା

harpuh - ହାର୍‌ପୁହ୍ - shoe ଜୋତା

haṛsum - ହଡ୍‌ସୁମ୍ - mustard ସୋରିଷ

hartā kiānā - ହର୍ତା କିଆନା - to lose ହଜାଇବା, ହରାଇବା

hāsā - ହାସା - swan, duck ହଂସ

hāsnā - ହାସନା - to laugh, smile ହସିବା

hāṭā - ହାଟା - shoulder କାନ୍ଧ

haṭāgoṛa'kiānā - ହଟାଗୋଡ଼ାକଆନା - to shoulder, to carry on shoulder କାଂଧେଇବା

haṭāhkiānā - ହଟାହକଆନା - to drive out/away ଘଉଡ଼ିବା

haṭāṛ - ହଟାଡ଼ - sickle ଦାଆ

haṭemāyānā - ହଟେମାୟାନା - retrieve ହଟିବା

hāthi - ହାଥି - elephant ହାତୀ

hatkanḍākiānā - ହତ୍‌କଣ୍ଡାକଆନା - to use ବ୍ୟବହାର କରିବା

hāṭum - ହାଟୁମ୍ - market ହାଟ

hāturi - ହାତୁଡ଼ି - palm ପାପୁଲି

hāvā - ହାୱା - wind, air ପବନ

havaṛ - ହୱଡ଼୍ - salt ଲୁଣ

havilon - ହୱିଲୋନ୍ - meatsellers house/stall କଂସେଇଖାନା

haviŋ - ହୱିଂ - flesh, meat ମାଂସ

hajar - ହଜର୍ - big, large, elder - ବଡ଼

hajarānḍki - ହଜର୍‌ଆଣ୍ଡକି - thumb, big finger ବୁଢ଼ା ଆଂଗୁଳି, ବଡ଼ ଆଂଗୁଳି

hajarmāney - ହଜର୍‌ମାନେୟ୍ - great man, gentle man ବଡ଼ଲୋକ, ଭଦ୍ରଲୋକ

hajar māsṭar - ହଜର୍‌ମାସ୍ଟର୍ - head master ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ

hajarsamdur - ହଜର୍‌ସମ୍‌ଦୁର୍ - ocean ମହାସାଗର

hajartare - ହଜର୍‌ତରେ - lake, large pond ହ୍ରଦ, ବଡ଼ ପୁଷ୍କରିଣୀ

helāṛ - ହେଲାଡ଼୍ - sister ଭଉଣୀ

hemul - ହେମୁଲ୍ - earthworm ଜିଆ

heṛ - ହେଡ଼୍ - tiller, bull pair ହଳ

heṛe - ହେଡ଼େ - near, beside ପାଖରେ

heṛi - ହେଡ଼ି - parrot ଶୁଆ

heṛpuhānā - ହେଡ଼୍‌ପୁହାନା - to till ହଳ କରିବା

heṛpurvāl - ହେଡ଼୍‌ପୁର୍‌ୱାଲ୍ - tiller man ହଳିଆ

heti - ହେତି - fan ଖୁଲି

hevāl - ହେୱାଲ୍ - giver ଦାତା

hiānā - ହିଆନା - to give, amount due ଦେବା, ଦେୟ

hicāṛ - ହିଚାଡ଼୍ - comb ପାନିଆଁ

hikānā - ହିକାନା - to tear, scratch ଚିରିବା, ଘର୍ଷଣ କରିବା

hikkā - ହିକ୍‌କା - rope shelf ସିକା

hilvi (ṭoṛi) - ହିଲ୍‌ୱି (ଟୋଡ଼ି) - upper lip ଉପର ଓଠ

hindānā - ହିନ୍‌ଦାନା - to recite ବୋଲିବା

hippi - ହିପ୍ପି - snail ଶାମୁକା

hirlā - ହିର୍‌ଲା - yellow myrobalan ହରିଡ଼ା

hiṛlā - ହିଡ୍‌ଲା - small ଛୋଟ

hirrã - ହିର୍‌ରାଁ - red gram ହରଡ

hitānā - ହିତାନା - to be suitable (as a date, a horoscope) ଶୁଝିବା

hit'tā - ହିତ୍‌ତା - tamarind ତେନ୍ତୁଳି

hoṭal - ହୋଟଲ୍ - hotel, restaurant ହୋଟେଲ

hupe - ହୁପେ - mouse, rat ମୂଷା

huṛānā - ହୁଡାନା - to look, see ଦେଖିବା

huṛhānā - ହୁଡ୍‌ହାନା - to show, to turn round (self) ଦେଖାଇବା, ବୁଲିବା

huṛlā'āṛ - ହୁଡ୍‌ଲା ଆଡ୍ - second wife, cowife - ଦ୍ୱିତୀୟା ପତ୍ନୀ, ସଉତୁଣୀ

hurnḍānā - ହୁର୍‌ନ୍‌ଡାନା - to turn about ଘୂରିବା

huṛuk - ହୁଡୁକ୍ - less, few, a little କମ୍, ଅଳ୍ପ

huṭlā pilā - ହୁଟ୍‌ଲା ପିଲା - minor, small boy ନାବାଳକ, ଶିଶୁ

huji - ହୁଜି - needle ଛୁଞ୍ଚି

i - ଇ

icehnāhāli - ଇଚେହ୍‌ନାହାଲି-until now, yet, still ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

id - ଇଦ୍ - this ଏହା

idāne - ଇଦାନେ - this, like this ଏହିପରି

iden - ଇଦେନ୍ - to this, whom ଏହାକୁ, କାହାକୁ

ilām kiānā - ଇଲାମ୍ କିଆନା - to reward ପୁରସ୍କାର ଦେବା

imāṭ - ଇମାଟ୍ - you people ତୁମ୍ଭେମାନେ

imāṭe - ଇମାଟେ - you people yourselves ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ

indāindi āyānā - ଇନ୍ଦାଇନ୍ଦି ଆୟାନା - to come in contact, come close ଲାଗିବା

indānā - ଇନ୍ଦାନା - to speak, to say କହିବା

indar rājā - ଇନ୍ଦର୍ ରାଜା - rain god, king of heaven, lord Indra ଇନ୍ଦ୍ର

irrānā - ଇର୍‌ରାନା - to place, put, keep ଥୋଇବା, ରଖିବା

iṛu - ଇଡୁ - honey ମହୁ

isārā kiānā - ଇସାରା କିଆନା - to signal, hint ଠାରିବା

iskul - ଇସ୍କୁଲ୍ - school ବିଦ୍ୟାଳୟ

iskul handānā pilā - ଇସ୍କୁଲ୍ ହାନ୍ଦାନା ପିଲା - schoolgoing child ଛାତ୍ର, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଯିବା ପିଲା

isvar - ଇସ୍ୱର୍ - God ଈଶ୍ୱର

iṭānā - ଇଟାନା - to say, speak କହିବା

ĩṭlot - ଈଁଟ୍‌ଲୋଟ୍ - brick house ଇଟାଘର

iusab - ଇଉସବ୍ - these, all these ଏସବୁ, ଏଗୁଡ଼ିକ

ivenā - ଇଭେନା - these people (feminine) ଏମାନଙ୍କର (ସ୍ତ୍ରୀ)

k – କ

kācā - କାଗ୍ - unripe, raw କଞ୍ଚା

kācāhittā - କାଗ୍ ହିତ୍ତା - unripe tamarind କଇଁଆ

kaccā - କଚ୍ଚା - fresh, immatured କଞ୍ଚା

kaciā - କଚିଆ - trader, vendor (esp. of vegetables) ବେପାରି

kacrā - କଚ୍ରା - dirt, filth, garbage ଅଳିଆ

kae - କଏ - hand, wrist, arm ହାତ ମଣିବନ୍ଧ, ବାହୁ

kāhānā - କାହାନା - to close, shut ବନ୍ଦ କରିବା

kahaksiānā - କହକ୍ ସିଆନା - to stab ଭୁଷିବା

kahuni - କହୁନି - elbow କହୁଣୀ

kayānā - କୟାନା - to cut (crop) with a sickle ଦାଇବା

kāka - କାକ - grand mother ଆଈ

kākā କାକା-paternal uncle, father's younger brother କକେଇ

kāki - କାକି - aunt, father's younger brother's wife ଖୁଡ଼ୀ

kak'kānā - କକ୍‌କାନା - to vomit ବାନ୍ତି କରିବା

kaklikiānā - କକ୍‌ଲି କିଆନା - to cough କାଶିବା

kakoṛāl - କକୋଡ଼ାଲ୍ - stork ବଗ, କଂକିବଗ

kākṛi - କାକ୍ଡ଼ି - cucumber କାକୁଡ଼ି

kal - କଲ୍ - hair, stone, rock ବାଳ, ପଥର

kāl - କାଲ୍ - leg, foot, season ଗୋଡ଼, ପାଦ, ଋତୁ

kālācitri - କାଲାଚିତ୍ରି - beauty spot, black skin spot ଜାଇ, ତିଳ

kalāṛ - କଲାଡ଼୍ - a business caste ଶୁଣ୍ଢି

kālej - କାଲେଜ - college ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ

kalhānā - କଲ୍‌ହାନା - to sharpen (esp. a weapon) ପଜାଇବା

kalkvāl - କଲକ୍‌ୱାଲ୍ - stone cutter ପଥୁରିଆ

kalvāl - କଲ୍‌ୱାଲ୍ - thief ଚୋର

kamāykiānā - କମାୟ୍‌କିଆନା - to earn କମେଇବା

kambal - କମ୍‌ବଲ୍ - blanklet କମ୍ବଳ

kamiā - କମିଆ - servant ଚାକର

kamkā - କମ୍‌କା - turmeric, yellow ହଳଦି, ହଳଦିଆ

kāmnā mane - କାମ୍‌ନାମାନେ - ape man, man of the forest ବଣମଣିଷ

kāmnā pād di - କାମ୍‌ନା ପାଦ୍‌ଦି - boar ବରାହ

kānā - କାନା - blind, one eyed କଣା, ଅନ୍ଧ

kāɡc - କାଂଚ୍ - glass କାଚ

kaɡḍel - କଂଡେଲ୍-small earthen pot ଠେକି

kāɡdi - କାଂଦି - branch (of a tree) ଶାଖା (ଗଛର)

kāgdihus - କାଂଦହୁସ୍ - kanzihouse କାଂଜଆହୁଦା

kagḍil - ଖଂଡ଼ିଲ୍ - lantern ଲଣ୍ଠନ

kāner - କାନେର୍ - tear (of eye) ଅଶ୍ରୁ, ଲୁହ

kāni - କାନି - arrow ଶର (ଧନୁର)

kāniāndki - କାନିଆଣ୍ଡ୍କି - little finger କନିଷ୍ଠ ଅଙ୍ଗୁଳି

kanpaṭi - କନ୍ପଟି - both sides of fore head କାନମୂଳ, କପାଳର ଦୁଇପାଖ

kantar - କନ୍ତର୍ - interest (as of a loan ସୁଧ

kapār - କପାର୍ - forehead କପାଳ

kāpas - କାପସ୍ - cotton କପା, ତୁଳା

kapmuṛndānā - କପମୁଣ୍ଡ୍ଦାନା - to lie on belley ପେଟେଇବା

kappi - କପ୍ପି - bird that waits the rain to drink water ଚାତକ

karā - କରା - hailstone ଛୁଆପଥର

kāṛā - କାଢ଼ା - corn thrushing ground ଖଳା

kaṛak - କଡ଼କ୍ - crane ସାରସ

kāran - କାରନ୍ - due to, because, that's why ଯୋଗୁଁ, କାରଣ

kāṛānā - କାଡ଼ାନା - to engrave ଖୋଦିତ କରିବା

karcālpayānā - କର୍ଚାଲ୍ପୟାନା - to get rusted - କଳଙ୍କିବା

kār'hānā - କାର୍ହାନା - to get done କରେଇବା

kāṛhānā - କାଢ଼ାନା - to carve ଖୋଦିତ କରିବା

kaṛiahkiānā - କଡ଼ିଆହ୍କିଆନା - to walz ଘୁରେଇବା

kāṛiāl - କାଡ଼ିଆଲ୍ - black କଳା

kaṛiānā - କଡ଼ିଆନା - to fry ଖରଡ଼ିବା, ଭାଜିବା

karilāṛu - କରିଲାଡ଼ୁ - a kind of sweet ଖଜା

karyānā - କର୍ୟାନା - to shave କ୍ଷିଅର ହେବା

kaṛyānā - କଡ଼୍ୟାନା - to decay ପଚିବା

kārāyānā - କାରାୟାନା - to learn ଶିଖିବା

kārhānā - କାର୍ହାନା - to teach, to train, to get done ଶିଖାଇବା, କରାଇବା

kaṛkaṛā āyānā - କଡ଼୍କଡ଼ା ଆୟାନା - to be annoyed, to go wrong ରାଗିବା, ବିଗିଡ଼ିବା

kārkhānā - କାର୍ଖାନା - factory, work shop କାରଖାନା

kaṛ'oṛānā - କଡ଼୍ଓଡ଼ାନା - to clasp hands to bow down (as a sign of respect) ଦଣ୍ଡବତ କରିବା

kar'piā̃ - କର୍ପିଅଁ - chicken କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ

karrā uḍḍānā - କର୍ରାଉଡ୍ଡାନା - to thicken (as a liquid) ଘନୀଭୂତ ହେବା

karsānā - କର୍ସାନା - game, to play ଖେଳ, ଖେଳିବା

karsānā baṭi - କର୍ସାନା ବଟି - play ground ଖେଳ ପଡ଼ିଆ

karsivāl - କର୍‌ସିଓ୍ୱାଲ୍ - refree, umpire ରେଫ୍‌ରି

karsvāl - କର୍‌ସ୍‌ଓ୍ୱାଲ୍ - player ଖେଳାଳି

kārtik - କାର୍‌ତିକ୍ - october/november କାର୍ତ୍ତିକ

kas - କସ୍ - coal କୋଇଲା

kā̃s - କାଁସ୍ - brass କଂସା

kāsānā - କାସାନା - to heat up (self) ତାତିବା

kaselā - କସେଲା - narronecked brass water pot (small) ଢାଳ

kaser - କସେର୍ - cutter, knife କଟୁରି, ଛୁରୀ

kāser - କାସେର୍ - rice water after cooking, brine ତୋରାଣି

kaser kahkānā - କସେର୍ କହ୍‌କାନା - to stab ଛୁରୀ ମାରିବା

kāshānā - କାସ୍‌ହାନା - to heat, warm ତତାଇବା

kasyānā - କସ୍‌ୟାନା - to dust off, shake off ଝାଡ଼ିବା

kaskānā - କସ୍‌କାନା - to bite କାମୁଡ଼ିବା

kasur - କସୁର୍ - constable, policeman କନେଷ୍ଟବଲ, ପୋଲିସ୍

kaṭaā̃bitāl - କଟଆଁବିତାଲ୍ -wood cutter କାଠୁରିଆ

kaṭāh kiānā - କଟାହ୍ କିଆନା - to spend (a period of time) ବିତାଇବା, କଟାଇବା

kaṭā palvā - କଟା ପଲ୍‌ଓ୍ୱା - weighing pan ତରାଜୁ

katarni - କତର୍‌ନି - scissors କଇଁଚି

kaṭhau - କଠଉ - wooden slippers କଠଉ

kāṭiā - କାଟିଆ - wooden charpoy/ cot ଖଟ

kāṭiā̃ - କାଟିଆଁ - wood କାଠ

kāṭiākāl - କାଟିଆକାଲ୍ - leg of a charpoy/cot ଖଟଖୁରା

kātri kiānā - କାତ୍ରି କିଆନା - to rub ରଗଡ଼ିବା, ଘଷିବା

kaṭṭānā - କଟ୍‌ଟାନା - to pierce, percolate ଭେଦିବା

kaṭvāl - କଟ୍‌ଓ୍ୱାଲ୍ - watchman ଚୌକିଦାର

kāũṛ - କାଉଁଡ଼୍ - specially designed stick to carry load hanging at both ends (middle of the stick to be placed on shoulder) ଭାର

kāũṛiā - କାଉଁଡ଼ିଆ-man carrying load 'with a kāũṛ' ଭାରୁଆ

kavi - କଓ୍ୱି - ear କାନ

kavikarggel - କଓ୍ୱିକରଗେଲ୍ - ear wax କାନଗିଡ, କାନ ମଇଳା

kavikhiluā - କଓ୍ୱିଖିଲୁଆ - earring କାନଫୁଲ

kājera-କାଜେର-black eye paint କଜଳ

kecim - କେଚମ୍ - turtle, tortoise କଇଁଚ

keyānā - କେୟାନା - to call, to invite ଡାକିବା, ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା

keyhānā - କେୟ୍‌ହାନା - to send for ଡକାଇବା

kekṛābicu - କେକ୍‌ଡ଼ା ବିଚୁ - scorpion (big) କଙ୍କଡ଼ା ବିଛା

kenjānā - କେନ୍‌ଜାନା - to lend ear, listen, be audible କାନେଇବା, ଶୁଣିବା ଶୁଭିବା

keṛā - କେଡ଼ା - plantain, banana କଦଳୀ

keṛāmāṛāgudā - କେଡ଼ାମାଡ଼ାଗୁଦା-central edible part of a banana tree trunk କଦଳୀ ମଞ୍ଜା

keṛi - କେଡ଼ି - petal - ପାଖୁଡ଼ା

keu - କେଉ - silver fish କଉମାଛ

keũṭ - କେଉଁଟ୍ - fisher man (by caste) କେଉଟ

kichānā - କିଛ୍‌ନା - to stitch, patch up (cloth) - ଟାଙ୍କିବା

kiclā kiānā - କିଚ୍‌ଲ କିଆନା - to tease, irritate ଚିଡ଼ାଇବା, ବିରକ୍ତ କରିବା

kidri - କିଦ୍ରି - wood pecker କାଠହଣା

kiyānā - କିୟାନା - to do କରିବା

kiyhānā - କିୟ୍‌ହାନା - to get done କରାଇବା

kilā - କିଲା - fort ଦୁର୍ଗ, କିଲା

kilānā - କିଲ୍‌ନା - to weep, to cry କାନ୍ଦିବା, ରଡ଼ିବା

kiṛiṅgle - କିଡ଼ିଂଲେ - cold, frozen ଥଣ୍ଡା, ଶୀତଳ

kiryākiānā - କିର୍‌ୟା କିଆନା - to swear, to promise, to say on oath ଶପଥ କରିବା

kirni - କିର୍ନି - cattle louse, parasite living on cattle body ଟିଙ୍କ

kis - କିସ୍ - fire, flame ନିଆଁ

kisān - କିସାନ୍ - farmer ଚଷା

kiskānā - କିସକାନା - to pinch ଚିମୁଟିବା

kismāsānā - କିସ୍‌ମାସାନା - to start fire ନିଆଁ ଜାଳିବା

koel - କୋଏଲ୍ - cuckoo କୋଇଲି

kohkānā - କୋହ୍‌କାନା - to pierce, poke, peck, prick କେଞ୍ଚିବା, ଖୁମ୍ପିବା

koyānā - କୋୟାନା - to pluck (as leaf from a plant) - ଖୁଣ୍ଟିବା

kok - କୋକ୍ - horn (of an animal) ଶିଙ୍ଗ

kokkā - କୋକ୍‌କା - cashew fruit/tree ଲଙ୍କା ଆମ୍ବ/ଗଛ

kokkāphalli - କୋକ୍‌କାଫଲ୍ଲି - cashew nut କାଜୁବାଦାମ

koli - କୋଲି - lane, street ଗଳି, ଦାଣ୍ଡ

koliā - କୋଲିଆ - fox, jackal ବିଲୁଆ

kondā - କୋନ୍ଦା - bullock ବଳଦ

koṇḍā - କୋଣ୍ଡା - eye ଆଖି

koṇḍā kodlā - କୋଣ୍ଡା କୋଦ୍‌ଲ - eye cavity ଆଖି କୋରଡ଼

kondā koṭkā - କୋନ୍ଦା କୋଟ୍‌କା - cow shed, cattle shed ଗୁହାଳ

kopal - କୋପାଲ୍ -milk man (by caste) ଗଉଡ଼

koṛā - କୋଡ଼ା - horse ଘୋଡ଼ା

koṛā koṭkā - କୋଡ଼ା କୋଟ୍‌କା - stable (for horses) - ଅଶ୍ୱଶାଳା

koṛālhupe - କୋଡ଼ାଲ୍‌ହୁପେ - squirrel ଓଧ

koṛā māi କୋଡାମାଇ - she horse, mare ଘୋଡ଼ି

kore kiānā - କୋରେ କିଆନା - to dessicate କୋଶବା

koreŋ - କୋଡ଼େଂ - red gram କୋଲଥ

kork - କୋର୍‌କ୍ - hen କୁକୁଡ଼ା

korli - କୋର୍‌ଲି - dessicated item କୋର

korni - କୋର୍‌ନି - dessicator କୋରଣୀ

kosā puṛui - କୋଷା ପୁଡୁଇ - silk worm କୋଷା ପୋକ

koṭghaṛi - କୋଟ୍‌ଘଡ଼ି-wall clock କାନ୍ଥଘଣ୍ଟା

koṭh<koṭ - କୋଠ୍<କୋଟ୍ wall କାନ୍ଥ

koṭi - କୋଟି - godown, warehouse ଗୋଦାମ, ଅମାର

koji kiānā - କୋଜି କିଆନା - to search ଖୋଜିବା

kuā - କୁଆ - well, dug-well କୂଅ

kuā̃r - କୁଆଁର୍ - September/October ଆଶ୍ୱିନ

kuā̃ri - କୁଆଁରି - maiden, unmarried female ଅବିବାହିତା, କୁମାରୀ

kubṛā - କୁବ୍‌ଡ଼ା - hunchback କୁଜା

kudār - କୁଦାର୍ - spade କୋଡ଼ି

kudur - କୁଦୁର୍ - sand ବାଲି

kuhk - କୁହ୍‌କ୍ - mushroom - ଛତୁ

kulā - କୁଲା - hips ପିଚ୍ଛ

kulhār - କୁଲ୍‌ହାର୍ - big axe କୁରାଢ଼ି

kummāy mandānā - କୁମ୍‌ମାୟ୍ ମନ୍ଦାନା - to keep mum, to become silent ଚୁପହେବା

kumāl - କୁମାଲ୍ - potter କୁମ୍ଭାର

kurci - କୁର୍‌ଚି - chair ଚଉକି

kuṛī̃ - କୁଡ଼ିଁ - hoof - ଖୁରା

kuriā lon - କୁରିଆ ଲୋନ୍ - cottage, hut କୁଡ଼ିଆ ଘର

kuṛkānā - କୁଡ଼କାନା-to poke, tuck in, dose କୁଞ୍ଚିବା, ଖୋଷିବା, ଘୁମାଇବା

kurki - କୁର୍‌କି - thigh ଜଙ୍ଘ

kuṛktā - କୁଡ଼୍‌କ୍‌ତା - shirt କାମିଜ

kur'riŋ - କୁର୍‌ରିଂ - snaileating bird ଗେଣ୍ଡାଖିଆ

kuṛsi - କୁଡ଼୍‌ସି - a kind of timber tree ଗମ୍ଭାରି

kuṛtā - କୁଡ଼୍‌ତା - shirt କାମିଜ

kuruvā - କୁରୁଓ୍ୱା - owl ପେଚା

kuskāṛā - କୁସ୍‌କାଡା - a kind of grass named kus କୁଶ

kusri - କୁସରି-edible leaves, greens, curry ଶାଗ, ତରକାରୀ

kuṭā - କୁଟା - tsalk, hey stalk କୁଟା

kuṭki kāṭiā - କୁଟ୍‌କି କାଟିଆ-sticks କାଠିକୁଟା

kuṭki nukā - କୁଟ୍‌କି ନୁକା-unclean rice ଅକାଣ୍ଡିଆ ଚାଉଳ

kutri - କୁତ୍ରି - she dog, bitch କୁକୁରୀ

kutul - କୁତୁଲ୍ - bread pressing wooden desk/board ବେଲଣା ପିଢ଼ା

kuj - କୁଜ୍ - crowbar ଶାବଳ

kh - ଖ

khabaṛ - ଖବଡ଼୍ - news ଖବର

khabaṛ hiyānā-ଖବଡ଼୍ ହିୟାନା-to inform, give news ଖବର ଦେବା, ଜଣାଇବା

khāmā - ଖାମା - pole, staff ଖମ୍ଭ

khaprā - ଖପ୍ରା - tile ଖପର

kharākāl - ଖରାକାଲ୍ - summer ଗ୍ରୀଷ୍ମ

kharcā - ଖର୍ଚ୍ଚା - expenditure ଖର୍ଚ୍ଚ, ବ୍ୟୟ

khaṛ - ଖଡ-violent, strong (current) ପ୍ରଖର ସୁଅ

khaṛiā - ଖଡ଼ିଆ - bandy legged, one legged ଛୋଟା

kharṛā - ଖର୍ଡ଼ା - brass smith କଂସାରୀ

kharru - ଖର୍ରୁ - dandruff ରୂପି

khate māyānā - ଖଟେମାୟାନା to work, to labour ଖଟିବା

khajur - ଖଜୁର୍ - date palm ଖଜୁରୀ

kheṛā - ଖେଡା - edible stems ଖଡା

khiṛki - ଖିଡ୍‌କି window ଝରକା

khiṭki - ଖିଟ୍‌କି - latch (of door) ଖିଟିକି

khodrā - ଖୋଦ୍ରା - hole, cavity ଗାତ, କୋରଡ଼

kholi - ଖୋଲି - pandal, front yard ମଣ୍ଡପ, ଅଗଣା

khopā - ଖୋପା - hair styled to a ball ଖୋସା

khojikiānā - ଖୋଜିକିଆନା - to search, investigate ତଦନ୍ତ କରିବା

khurlikiyānā - ଖୁର୍ଲିକିୟାନା - to make hueand cry, to guarrel ଗୋଲମାଲ କରିବା

khusāmatkiānā - ଖୁସାମତ୍‌କିଆନା - to pamper, flatter ଖୋସାମତ୍ କରିବା

l - ଲ

lā̃ - ଲାଁ - of (pl., respectabe) ଙ୍କର

lābakiānā - ଲାବକିଆନା - to benefit ଲାଭ କରିବା

lāckemāyānā - ଲାଚ୍‌କେ ମାୟାନା - to sprain ମକଚିବା

lāda kiānā - ଲାଦ କିଆନା - to load ଲଦିବା

lāgā - ଲାଗା - loan, credit, debt ଋଣ, ଧାର

lāgāhevāl - ଲାଗାହେୱାଲ୍ - money lender ଋଣଦାତା

lāgāhiānā - ଲାଗାହିଆନା - to lend (money) ଧାର ଦେବା

lāgākiānā - ଲଗାକିଆନା - to borrow ଧାରିବା, ଋଣ କରିବା

lagāoyvāl - ଲଗାଓୟ୍‌ୱ୍ୱାଲ୍ - borrower, loanee ଋଣୀ, ଖାତକ

lahri - ଲହ୍‌ରି - waves, ripples, tides ଲହଡ଼ି, ଜୁଆର

lāidā - ଲାଇଦା - daughter ଝିଅ

lāiyo - ଲାଇୟୋ - young man, man ଯୁବକ, ଅଣ୍ଡିରି ପିଲା

laik'hāl - ଲାଇକ୍‌ହାଲ୍ - youth ଯୌବନ

lāk - ଲାକ୍ - sealing wax ଲାଖ, ଜଉ

lakānā - ଲକାନା - calculation, to count ଗଣିବା, ହିସାବ

lakkānā - ଲକ୍‌କାନା - to count ଗଣିବା

lakvāl - ଲକ୍‌ୱ୍ୱାଲ୍ - male prostitute ଗଣକ

laleñ - ଲଲେଞ୍ - moon ଚନ୍ଦ୍ର, ଜହ୍ନ

laleñtohci - ଲଲେଞ୍ତୋହ୍‌ଚି - bright fortnight ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ

laleñverci - ଲଲେଞ୍ ୱ୍ୱେର୍‌ଚି - moon, light ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା

lāli ଲାଲି - vermillion ସିନ୍ଦୁର

lālli - ଲାଲ୍ଲି - embilic myrobalan ଅଁଳା

lām - ଲାମ୍ - long ଲମ୍ବା

lāmhāne - ଲାମ୍‌ହାନେ - adopted son-in-law - ଘରଜ୍ୱାଁଇଁ

lāñ - ଲାଞ୍ - yolk ଅଣ୍ଡା କେଶର

lāñāṭārā - ଲାଞାଟାରା - comet ଧୂମକେତୁ

lapāṛe - ଲପାଡ଼େ - among, within, inside ମଧ୍ୟରେ, ଭିତରେ

lāṛ - ଲାଡ୍ - saliva - ଲାଳ

lāṛhānā - ଲାଢ଼ାନା - to fight, combat ଲଢ଼ିବା, ଯୁଝିବା

lāṛuŋ - ଲାଡୁଂ - sweet ଲଡୁ

lasun - ଲସୁନ୍ - locket ପଦକ

lāsun - ଲାସୁନ୍ - garlic ରସୁଣ

lāṭā - ଲାଟା - grass ଘାସ

lāṭākayānā - ଲାଟାକୟାନା - to cut grass ଘାସ କାଟିବା

lāṭānidikiānā - ଲାଟାନିଦିକିଆନା - to scan out grass ଘାସ ବାଛିବା

lāṭātāhkānā - ଲାଟାତାହ୍‌କାନା - to root out grass ଘାସ ଓପାଡ଼ିବା

laṭi - ଲଟି - matted hair ଜଟା

launi - ଲଉନି - cheese, butter ଲହୁଣୀ

lauṛi - ଲଉଡ଼ି - stick, cudgel ବାଡ଼ି

le - ଲେ - from, since ରୁ, ଠାରୁ

lehānā - ଲେହାନା - to bring down, crumple down ଓହ୍ଲାଇବା

leŋgānā - ଲେଂଗାନା - to crumple (self) ଓହ୍ଲାଇବା

leŋṭā - ଲେଂଟା - loin cloth କୌପିନ

leṛhā - ଲେଢ଼ା - grinding stone ଶିଳପୁଆ

leṛi - ଲେଡ଼ି - heel ଗୋଇଠି

li - ଲି - from (place) ଠୁଁ

lidhānā - ଲିଦ୍‌ହାନା - to bend (sth.) ବଙ୍କେଇବା

likā - ଲିକା - louse egg ଲିଖ

likānā - ଲିକାନା - to fan ବିଂଚିବା

likekevāl - ଲିକେ କେଓ୍ୱାଲ - writer ଲେଖକ

likikiānā - ଲିକିକିଆନା - to write ଲେଖିବା

lilikiānā - ଲିଲିକିଆନା - to swallow, to sip ଗିଳିବା, ଢୋକିବା

lim - ଲିମ - neem - ଲିମ୍ବ

limbou - ଲିମ୍‌ବୋଉ - lemon ଲେମ୍ବୁ

lohā - ଲୋହା - iron ଲୁହା

lohākuṭi - ଲୋହାକୁଟି - nail ଲୁହାକଣ୍ଟା

lonbitā - ଲୋନ୍‌ବିତା - husband, house lord ସ୍ୱାମୀ, ଘରବାଲା

lonbiti - ଲୋନ୍‌ବିତି - wife, house lady ସ୍ତ୍ରୀ, ଗୃହିଣୀ

lot - ଲୋତ୍ - home, house - ଘର, ଗୃହ

lot vesānā - ଲୋତଓ୍ୱେସାନା - to thate, tile (a house) - ଘର ଛପର କରିବା

lukānā - ଲୁକାନା - to hide (self) ଲୁଚିବା, ଛପିବା

luk'hānā - ଲୁକହାନା - to hide (sth.) ଲୁଚେଇବା

luṭe kiānā-ଲୁଟେକିଆନା-to loot, to rob ଲୁଣ୍ଠିବା

m - ମ

mācā - ମାଚ୍ଚା - stage, wooden platform ମଞ୍ଚ

māḍri - ମାଡ୍ରି - navel ନାଭି

māehānā - ମାଏହାନା - to vanish ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା

magṛāl - ମଗଡ଼ାଲ୍ - crocodile କୁମ୍ଭୀର

mahal - ମହଲ୍ - building (storeyed) କୋଠାଘର

māhāl - ମାହାଲ୍ - tenure ମହଲତ

māhānā - ମାହାନା - to spend ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା

māhāke māyānā - ମାହାକେ ମାୟାନା to smell ମହକିବା, ବାସିବା

mahe māyānā - ମହେ ମାୟାନା - to indulge, get charmed ମଜିବା, ମହିବା

mahenā - ମହେନା - month ମାସ

māi hās - ମାଇ ହାସ୍ - she swan ରାଜହଂସୀ

mayānā - ମୟାନା - to graze ଚରିବା

māyānā - ମାୟାନା - to vanish ହଜେଇବା

mayākiānā-ମୟାକିଆନା-to pet, caress (a child) ଗେଲ କରିବା

makṛā - ମକଡ଼ା - spider ବୁଢ଼ିଆଣୀ

mākun - ମାଁକୁନ-us, to us ଆମକୁ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ

mālā - ମାଲା - garland ମାଳ, ହାର

malānā - ମଲାନା-to set out, start for ବାହୁଡ଼ିବା

mālgāṛā - ମାଲ୍‌ଗାଡ଼ା - goods carrier, goods train ମାଲଗାଡ଼ି

malhānā - ମଲ୍ହାନା - drive, to make walk ଚଲାଇବା

mālik - ମାଲିକ୍ - owner, lord, master ମାଲିକ

mal'kiānā - ମଲ୍ କିଆନା - to bargain ମୂଲ କରିବା

māllā - ମାଲ୍ଲା - earthen water pot with narrow neck ମାଠିଆ

malli - ମଲ୍ଲି - white tulip ମଲ୍ଲୀ

malmal - ମଲ୍ମଲ୍ - marble ଶଙ୍ଖ ମଲମଲ

māmā - ମାମା - maternal uncle uncle-in-law ମାମୁଁ, ଶ୍ୱଶୁର

māmi - ମାମି - maternal aunt ମାଈଁ

mammānā - ମମ୍ମାନା - sales, to sell ବିକ୍ରୟ, ବିକିବା

mamo - ମମୋ - we ଆମ୍ଭେ, ଆମ୍ଭେମାନେ

manākiānā - ମନାକିଆନା - to refuse, deny, forbid, warn against ମନାକରିବା, ନିବାରିବା

manḍā - ମଣ୍ଡା - pendal ଚାନ୍ଦୁଆ

māndānā - ମାନଦାନା - to stay, stop, dwell, to be ରହିବା, ଅଟକିବା

māndrāsli - ମାନଦ୍ରାସଲି - bee, honey bee ମହୁମାଛି

mānduḍdānā - ମାନ୍ଦୁଡ୍ଡାନା - to coagulate ବସିବା, ଘନୀଭୂତ ହେବା

mānẹ - ମାନେ - man, adult ମଣିଷ, ପ୍ରୌଢ଼

māne hakānā - ମାନେ ହକାନା - (to do) homicide - ନରହତ୍ୟା (କରିବା)

mane kiānā - ମନେ କିଆନା - to remember ମନେ କରିବା, ହେଜିବା

mānemāyānā - ମାନେମାୟାନା - to obey, to respect ମାନିବା

māŋg - ମାଙ୍ଗ୍ - January/February ମାଘ

maŋgalbār - ମଙ୍ଗଲ୍ବାର୍ - Tuesday ମଙ୍ଗଳବାର

maŋgṛi - ମଂଗଡ଼ି - mud fish ମାଗୁର

maṇi - ମଣି - gemstone - ମଣି

māñi kiānā - ମାଂଞିକିଆନା - to wash (esp. utensils) ମାଜିବା

mānkhāyāl - ମାନଖାୟାଲ୍ - guest, visitor ଅତିଥି, ଆଗନ୍ତୁକ

mankiānā - ମନ୍କିଆନା - to wise, want, chose ଇଚ୍ଛା କରିବା

mannākiānā - ମନ୍ନାକିଆନା - to calm (some one or a situation) ଶାନ୍ତକରିବା

mantri - ମନ୍ତ୍ରି - minister ମନ୍ତ୍ରୀ

manvāio māyanā - ମନ୍ୱାଇଓ ମାୟାନା - to disagree, refuse ନା' କରିବା

māṛā - ମାଡ଼ା - wood, timber, tree କାଠ, ଗଛ

māṛādātol - ମାଡ଼ାଦାତୋଲ୍ - tree bark ଗଛର ଛେଲି, ବକଳ

māṛāklon - ମାଡ଼ାକ୍ଲୋନ୍ - wooden house କାଠଘର

māṛānā - ମାଡ଼ାନା - extreme ଚରମ

māṛe māyānā - ମାଡ଼େମାୟାନା - to with-draw (self) ହଟିଯିବା

marhāṛā - ମର୍‌ହାଡ଼ା - son ପୁଅ, ପୁତ୍ର

māri - ମାରି - door, gate କବାଟ, ଫାଟକ

māryānā - ମାର୍‌ୟାନା-to touch a colour on a surface ଲେପିବା

markā - ମାର୍‌କା - mango ଆମ୍ବ

marggānā - ମର୍‌ଗାନା - to forget ପାଶୋରିବା

māṛos - ମଡ଼ୋସ୍ - rope, creeper ଦଉଡ଼ି, ଲତା

marri - ମର୍ରି - son ପୁଅ

marro - ମର୍ରୋ-gardener (by caste) ମାଲୀ

mārtākiānā - ମାର୍‌ତା କିଆନା - to fold ଚଉଡ଼ିବା

mārṭhānā - ମାର୍‌ଠାନା - to finish (self) up ସରିବା

mārtu kiānā - ମାର୍‌ତୁ କିଆନା - to finish (sth.) up, spend (sth.) up ସାରିବା

māsal - ମାସଲ୍ python ଅଜଗର

māsānā - ମାସାନା - to burn, set fire ଜାଳିବା

masar - ମସର୍ - nose ନାକ

masar bhoggā - ମସର୍ ଭୋଗା - nostrill ନାକପୁଡ଼ା

masar garjānā - ମସର୍ ଗର୍‌ଜାନା - to snore ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବା

masāri - ମସାରି - mosquito net ମଶାରି

masin - ମସିନ୍ - machine ମେସିନ୍

masni - ମସ୍‌ନି - mat ଚଟେଇ

masor - ମସୋର୍ - nose ନାକ

māsul - ମାସୁଲ୍ - fee ମାହାସୁଲ

maṭā - ମଟା-hill, mountain ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ

mātāhā kiānā - ମାତାହା କିଆନା - to motivate, instigate ମତାଇବା, ଉସୁକାଇବା

māte māyānā - ମାତେ ମାୟାନା - to indulge ମାତିବା

maṭh - ମଠ - spiritual assylum ମଠ

māṭim - ମାଟିମ୍ - edible roots କନ୍ଦ

matuār - ମତୁଆର୍ - drunkard ମାତାଲ

māvaṛ - ମାଓ୍ୱାଡ଼୍ - our, ours ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର

majiā - ମଜିଆ - razor (for shaving) କ୍ଷୁର

mechā - ମେଚ୍ଛା - mustache ନଶ

medkhārāp - ମେଦ୍‌ଖାରାପ - ill, loss of health ଅସୁସ୍ଥ

meñ - ମେଞ୍ଜ - egg ଅଣ୍ଡା

mendol - ମେନ୍ଦୋଲ୍ - body, physique ଶରୀର

methi - ମେଥି - fenu-greeck ମେଥି

miāṛ - ମିଆଡ଼୍ - daughter - ଝିଅ, ପୁତ୍ରୀ

mikun-ମିକୁନ୍ - to you (respectable) ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ, ଆପଣଙ୍କୁ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ

milāh kiānā - ମିଲାହ୍ କିଆନା - to mix ମିଶାଇବା

min - ମିନ୍ - fish, pisces ମାଛ

mindā - ମିନ୍ଡା - knee ଆଣ୍ଠୁ

mindānā - ମିନ୍ଡାନା - to tilt, fall (self) ଟଳିବା, ପଡ଼ିବା

mindi - ମିନ୍ଦି - eye lid, eye lashes ଆଖିପତା

miranā - ମିରନା - to splash ଛିଟିକିବା

mirrānā - ମିର୍ରାନା - jump event, to jump ଡଆଁ (ଖେଳ), ଡେଇଁବା

miṛtānā - ମିଡ଼୍‌ତାନା - to be available ମିଳିବା

misānā - ମିସାନା - to burry ପୋତିବା

misemāyānā - ମିସେମାୟାନା - to mix up (self), meet ମିଶିଯିବା, ସାକ୍ଷାତ କରିବା

misri - ମିସ୍ରି - candy (sugar) ମିଶ୍ରି

mistṛi - ମିସ୍ତ୍ରି-skilled (construction) worker ମିସ୍ତ୍ରୀ, କାରିଗର

miṭhā - ମିଠା sweets - ମିଠା

mithāi bitā - ମିଠାଇ ବିତା-sweet maker (by caste) ଗୁଡ଼ିଆ, ମିଠେଇ ବାଲା

mivā - ମିଓ୍ୱା - your (respectable) ତୁମ୍ଭର

mivā̃ - ମିଓ୍ୱାଁ -your (pl. respectable) ତୁମର, ଆପଣଙ୍କର

monā - ମୋନା - breast (of cow) ପହ୍ନା

mucānā - ମୁଚ୍ଚନା - to cover, wrap ଘୋଡ଼େଇବା

muce - ମୁଚ୍ଚେ - cover lid ଢାଙ୍କୁଣି

muddā - ମୁଦ୍ଦା finger ring ମୁଦି

mudgar - ମୁଦ୍‌ଗର୍ - mace ଗଦା

mudya - ମୁଦ୍ୟ - husband ସ୍ୱାମୀ

muktiāyānā - ମୁକ୍ତିଆୟାନା - to get free - ମୁକୁଳିବା

mulpe ni: - ମୁଲ୍‌ପେନି - til oil ରାଶି ତେଲ

muṇḍ - ମୁଣ୍ଡ - three (number) ତିନି (ସଂଖ୍ୟା)

mune - ମୁନେ - before, in front of ଆଗରେ, ସାମନାରେ

mune hāndānā - ହାନ୍ଦାନା - to move forward ଆଗେଇବା

muñā - ମୁଞ୍ଚା - monkey ମାଙ୍କଡ଼

muggphali - ମୁଂଗ୍‌ଫଲି - grour dnut ବାଦାମ

murk'hāl - ମୁର୍‌କ୍‌ହାଲ୍ - fool, insipid ମୂର୍ଖ

muṛndānā - ମୁଡ଼୍‌ଦାନା - to sink ବୁଡ଼ିବା

mursānā - ମୁର୍‌ସାନା - to bow down, submit ନଇଁବା

murti - ମୁର୍ତି - statue, idol ପ୍ରତିମା

muṛuktā - ମୁଡ଼ୁକ୍ତା - veil ଓଢ଼ଣା

murum - ମୁରୁମ୍ - wart ଆଉଁଳ

musri - ମୁସ୍‌ରି - lentil ମସୁର

muṭākiānā - ମୁଟାକିଆନା - to close fist ମୁଠାଇବା

muṭh - ମୁଠ୍ - fist ମୁଠା

muṭ'hānā - ମୁଟ୍‌ହାନା - to decantate ଗାଳିବା, ନିଗାଡ଼ିବା

muṭhlā - ମୁଠ୍‌ଲା - hammer ହାତୁଡ଼ି

muṭitalākānā - ମୁଟିତଲାକାନା - to beg, to take to alms ଭିକ ମାଗିବା, ହାତ ପତାଇବା

n - ନ

nā - ନା - of ର

nā̃ - ନାଁ - of (pl.) ଙ୍କର

nabe - ନବେ - ninety ନବେ

nadi - ନଦି - river ନଦୀ

nāeltā - ନାଏଲ୍ତା - jute plant ନଳିତା, ଝୋଟ ଗଛ

nagdi - ନଗ୍ଦି - cash payment ନଗଦ

nāgpheni - ନାଗ୍ଫେନି - cactus ନାଗଫେଣି

nagri - ନଗ୍ରି - city ନଗରୀ, ସହର

nāhāy kiānā - ନାହାସ୍ କିଆନା - to bathe ଗାଧୋଇବା

nahkānā - ନହ୍କାନା - to roll bread, to charm to rub ବେଲିବା, ମନ୍ତ୍ରିବା, ଘଷିବା

nahkānā lauṛi - ନହ୍କାନା ଲଉଡ଼ି-rolling pin ବେଲଣା କାଠି

nahle - ନହ୍ଲେ - otherwise, if not ଯଦିଓ, ନହେଲେ, ଅନ୍ୟଥା

nāi - ନାଇ - dog କୁକୁର

nayānā - ନୟାନା - to ache, pain ବଥାଇବା

nāyu - ନାୟୁ - cobra ଗୋଖର

nakāe - ନକାଏ - deep (colour) ଗାଢ଼

nakibhanḍvā - ନକିଭଣ୍ଡ୍ୱା - utensils ବାସନ

nakte - ନକ୍ଟେ - excess, much, enough ଖୁବ୍, ବେଶୀ, ଯଥେଷ୍ଟ

nākun - ନାକୁନ୍ - me, to me ମତେ

nālā - ନାଲା - stream, fountain ନାଳ, ଝରଣା

nālaŋ-ନାଲଂ-four (number) ଚାର (ସଂଖ୍ୟା)

nāŋgānā - ନାଂଗାନା - to agree, to assent ମଙ୍ଗିବା

nāŋgel - ନାଂଗେଲ - tiller ଲଙ୍ଗଳ

nāŋghānā - ନାଂଗ୍ହାନା - persuade, motivate ମନେଇବା, ରାଜି କରିବା

nannā - ନନ୍ନା - I ମୁଁ

nannāe - ନନ୍ନାଏ - I myself ମୁଁ ନିଜେ

naṛ - ନଡ଼୍ - bug ଛାରପୋକ

nār - ନାର୍ - village ଗ୍ରାମ

nāṛhel - ନାଡ଼୍ହେଲ୍ - coconut ନଡ଼ିଆ

naṛhel korni - ନଡ଼୍ହେଲ୍ କୋର୍ନି - coconut scrapper - ନଡ଼ିଆ କୋରଣା

narrānā - ନର୍ରାନା - to wash, to rinse ଧୋଇବା

nās - ନାସ୍ - tobacco powder ନାସ

nasāh - ନସାହ୍ - crime, guilt ଅପରାଧ, ଦୋଷ

nasāhā kiānā-ନସାହା କିଆନା-to destroy ନଷ୍ଟ କରିବା

nāspāti - ନାସ୍ପାତି - apple ନାସପାତି

nāti - ନାତି - grandson ନାତି

nāṭkār - ନାଟକାର୍ - actor ଅଭିନେତା

naṭkoli - ନାଟ୍କୋଲି - drama stage ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ

natni - ନତନି - grand daughter ନାତୁଣୀ

natur - ନତୁର୍ - blood ରକ୍ତ

naṭvāl - ନଟ୍ୱାଲ୍ - actor, dancer ନର୍ତ୍ତକ, ଅଭିନେତା

naṭvāli - ନଟ୍ଓ୍ୱାଲି - actress, dancer (fem) ନର୍ତ୍ତକୀ, ଅଭିନେତ୍ରୀ

nau - ନଉ - nine - ନଅ

nauṛe - ନଉଡ଼େ - middle finger ମଧ୍ୟମା (ଅଙ୍ଗୁଳି)

nāusā kiānā - ନାଉସା କିଆନା-to decide (to offer sth. to god) ମନାସିବା

nāvā - ନାଓ୍ୱା - my, mine ମୋର

ne - ନେ - to କୁ

neli - ନେଲି - land, field ସ୍ଥଳ, ପଡ଼ିଆ

neṛi - ନେଡ଼ି - waist - ଅଣ୍ଟା

neskānā - to vamp, to struggle for breath ଧକେଇବା

ni: - ନୀ - oil ତେଲ

niā - ନିଆ - your (self) ତୋର

nicat - ନିଚଟ୍ - confirmed, concrete ପକ୍କା

nihānā - ନିହାନା - to fill, to fulfill, to make up ପୂରଣ କରିବା

nihile - ନିହିଲେ - or, otherwise କିମ୍ବା

nike - ନିକେ - to, towards ଆଡ଼କୁ

nikun - ନିକୁନ୍ - to you - ତୁମକୁ

niliā - ନିଲିଆ - blue, green ନୀଳ, ସବୁଜ

nilikāhānā - ନିଲିକାହାନା - to gauge, measure land ନଳିବା, ଜମି ମାପ କରିବା

nimā - ନିମା - you ତୁମେ

nimāe - ନିମାଏ - you yourself (pl.) ତୁମେ ନିଜେ

nimāṭ - ନିମାଟ୍ - you (pl.) ତୁମେ (ବହୁ ବ.)

ninās - ନିନାସ୍ - breath ନିଃଶ୍ୱାସ

nirāgumaṛ - ନିରାଗୁମଡ଼୍ - pumpkin କଖାରୁ

nirne - ନିର୍ନେ - pathetic, pitiable ଦାରୁଣ

nisāni - ନିସାନି - ladder କାଠ ସିଢ଼ି

noṛejātā - ନୋଡ଼େଜାତା - waist thread ଅଣ୍ଟା ସୂତା

nukān - ନୁକାନ୍ rice ଚାଉଳ

nutānā - ନୁତାନା - to spin, to roll (thread) ବଳିବା

o - ଓ

o ! - ଓ ! - o ! ଓଃ !

odemāyānā - ଓଦେମାୟାନା - to rest upon, support one self against ଆଉଜିବା

oesānā - ଓଏସାନା - shed, top covering of a house ଛାଉଣୀ

oh ! - ଓହ - oh ! ଓଃ

ohānā - ଓହାନା - to crush, break (rock etc.) ଫଟାଇବା

oyānā - ଓୟାନା - to take ନେବା

oyvāl - ଓୟ୍ଓ୍ୱାଲ୍ - customer, consumer, buyer, taker ଗ୍ରାହକ, ଗ୍ରହୀତା

onā - ଓନା - his, her ତା'ର

onḍakpirre - ଓଣ୍ଡକ ପିର୍ରେ-small swan like bird ହଂସପକ୍ଷୀ

oñer - ଓଞେର୍ - tongue ଜିଭ

oṛ - ଓଡ଼୍ - he ସେ (ପୁରୁଷ)

oṛā̃ - ଓଡ଼ାଁ - his, her (respectable) ତାଙ୍କର

orānā - ଓରାନା - to brust, break(self) ଫାଟିବା

oṛe - ଓଡ଼େ - he himself ସେ ନିଜେ

oṛeloṛ - ଓଡ଼େଲୋଡ଼୍ - they themselves ସେମାନେ ନିଜେ

oṛhānā - ଓଡ଼୍ହାନା - tend to vomit ଉକୁଚିବା

oṛiyānā - ଓଡ଼ିୟାନା - to decantate ନିଗାଡ଼ିବା

oṛkun - ଓଡ଼କୁନ୍ - to them ତାଙ୍କୁ

oṛlā̃ - ଓଡ଼୍ଲାଁ-their, of those people ସେମାନଙ୍କର

oṛloṛ - ଓଡ଼୍ଲୋଡ଼ - they, those people ସେମାନେ

oṛloṛkun - ଓଡ଼୍ଲୋଡ଼୍କୁନ୍ - to those people ସେମାନଙ୍କୁ

oven - ଓଭେ଼ନ୍ - those to which ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ

p – ପ

paḍḍā - ପଡ୍ଡା - hifer ଛଡ଼ା

pāddi - ପାଦ୍ଦି - pig, swine ଘୁଷୁରି

padlā - ପଦ୍ଲା - sapling ପଦ୍ଲା

padla ursānā - ପଦ୍ଲ ଉର୍ସାନା - to replant saplings ତଲ ରୋଇବା

paehānā - ପଏହାନା-to fix, to arrange ଗଞ୍ଜିବା

paesā - ପଏସା - money, loothpart of a rupee ପଇସା

paesā rehānā - ପଏସା ରେହାନା - to send money, money order ମନିଅର୍ଡର

pāgā - ପାଗା - towel, napkin ଗାମୁଛା

pagṛā kiānā - ପଗ୍ଡ଼ା କିଆନା ot munch ପାକୁଳେଇବା

pahiyānā - ପହିୟାନା - to sprinkle ସିଞ୍ଚିବା

pahpi - ପହ୍ପି - chiesel ବଟାଲି

paiṛi - ପଇଡ଼ି - anklet ଗୋଡ଼ଖଡ଼ୁ, ପାଉଁଜି

paisi kiānā - ପଇସି କିଆନା - to gather ସାଉଁଟିବା

payānā - ପୟାନା - to hold, to catch ଧରିବା

pāku - ପାକୁ - pus ପୂଜ

pāl - ପାଲ୍ - milk, breast ଦୁଧ, ସ୍ତନ

pal - ପଲ୍ - tooth ଦାନ୍ତ

pālni: - ପାଲ୍ନି - ghee ଘିଅ

palo'aṛkānā-ପଲୋ ଅଡ଼୍କାନା-to gossip, talk ଗପ କରିବା

palsā - ପଲ୍ସା - bastard teak ପଳାସ

palṭā kiyānā - ପଲ୍ଟା କିଆନା - to exchange ବଦଳ କରିବା

pālṭe māyānā - ପାଲ୍ଟେ ମାୟାନା - to change dress ପାଲଟିବା

pāl'uhānā - ପାଲ୍ଉହାନା - to breast feed ଥନଦେବା

panas - ପନସ୍ - jack fruit ପଣସ

panḍānā-ପଣ୍ଡାନା-to ripen (as a fruit) ପାଚିବା

pāṇḍe - ପାଣ୍ଡେ - potter କୁମ୍ଭାର

paṇḍhānā - ପଣ୍ଡ୍‌ହାନା-to make decay ପଚାଇବା

paṇḍiŋ - ପଣ୍ଡିଂ - ripe, ripened ପାଚିଲା

paṇḍit - ପଣ୍ଡିତ୍ - pundit, brahmin, wise man ପଣ୍ଡିତ

paṇḍle kal - ପଣ୍ଡ୍‌ଲେକଲ୍ - grey hair ପାଚିଲାବାଲ

paṇḍrā - ପଣ୍ଡ୍ରା - white ଧଳା

paŋgānā - ପଙ୍ଗାନା - to flow (self) ବହିବା

paŋkhā - ପଂଖା - fan ପଙ୍ଖା

pānne - ପାନ୍ନେ - frog ବେଙ୍ଗ

pañjrā hāṛā - ପଂଜ୍‌ରାହାଡ଼ା - rib bones of chest ପଞ୍ଜରା

pāp - ପାପ୍ - sin ପାପ

pāpe - ପାପେ pharynx, throat ଘଂଟିକା

para - ପର - above, over, over all ଉପରେ, ସର୍ବୋପରି

pārānā - ପାରାନା - to be able ପାରିବା

paṛānā - ପଡ଼ାନା - to enjoy, avail, get ଭୋଗ କରିବା, ପାଇବା

parbat - ପର୍‌ବତ୍ - sesamum ରାଶି

paracā - ପରଚା - parca କମିପଟ୍ଟା

pardā - ପର୍‌ଦା - screen, curtain ପରଦା

parekh - ପରେଖ୍ - back (of the body) ପିଠି

parek - ପରେକ୍ - after ପରେ

pārevā - ପାରେଓ୍ୱା - pigeon ପାରା

parhānā - ପର୍‌ହାନା- to fly (sth) ଉଡାଇବା

paṛ'hākiānā - ପଡ଼୍‌ହାକିଆନା - to teach ପଢ଼ାଇବା

paṛhihikiana - ପଢିହି କିଆନା - to read ପଢ଼ିବା

paṛhvāl - ପଢ଼୍‌ଓ୍ୱାଲ - reader ପାଠକ

pariyānā - ପରିୟାନା-to fly (self) ଉଡ଼ିବା

parkālkiānā - ପର୍‌କାଲ୍‌କିଆନା-to brush teeth ଦାନ୍ତ ଘଷିବା

parlok - ପରଲୋକ୍ - other world, (heaven, hell, where one goes after death) ପରଲୋକ

parri - ପର୍‌ରି - shield (of war) ଢ଼ାଲ

pāṛri - ପାଡ଼୍‌ରି - snake gourd ଜହ୍ନି, ଛଚିନ୍ଦ୍ରା

parro - ପର୍‌ରୋ - sky, up, above ଆକାଶ, ଉପର

parromahal - ପର୍‌ରୋମହଲ୍ - upper storey, upstairs ଉପରମହଲ

paṛsānā - ପଡ଼୍‌ସାନା - to roast ପୋଡ଼ିବା

parsānā - ପର୍‌ସାନା - to load ଲଦିବା

parshānā - ପର୍‌ସ୍‌ହାନା - to send/drive away ତଡ଼ାଇବା

pārtānākiānā - ପାର୍‌ତାନା କିଆନା - to pray, do prayer ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା

parjā - ପର୍‌ଜା - citizen, people ପ୍ରଜା, ନାଗରିକ

pās - ପାସ୍ - pass (in exam) ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ

pasā - ପସା - dice, gamble sticks ପଶା

pasinā - ପସିନା - sweat, perspiration ଝାଳ

paskānā - ପସ୍କାନା-to vomit ବାନ୍ତି କରିବା

pāskānā - ପାସ୍କାନା - to cite ବଖାଣିବା

pasta kiānā - ପସ୍ତା କିଆନା-to repend, regret ଅନୁତାପ କରିବା

pāṭā - ପାଟା - song ଗୀତ

paṭā - ପଟା - stomach, balley ପେଟ

patāe - ପତାଏ - excessive ଅଧିକ

pātāl - ପାତାଲ୍ - tomato ବିଲାତି ବାଇଗଣ

pāṭāvārvāl - ପାଟାୱାର୍ୱାଲ୍ - singer ଗାୟକ

pāter - ପାତେର୍ - lean, thin ପତଳା

pathānā - ପଥ୍ହାନା - to burn, to inflame - ଦହିବା, ଜାଳିବା

pāṭi - ପାଟି - wooden beam ଓଳି

pātur - ପାତୁର୍ - thin ପତଳା

pajā - ପଜା behind ପଛରେ

pegṛi - ପେଗ୍ଡ଼ି - girl ଝିଅ, ବାଳିକା

pekā - ପେକା - boy, son ବାଳକ, ପୁଅ

peki - ପେକି - girl ବାଳିକା, କୁମାରୀ

pekṛi - ପେକ୍ଡ଼ି - daughter କନ୍ୟା

peltānā-ପେଲ୍ତାନା-to shit, defeacate ଝାଡ଼ା ବସିବା

pend - ପେନ୍ଦ୍ - deity, god (he/she) ଦେବ, ଦେବୀ, ଭଗବାନ

peṇḍā - ପେଣ୍ଡା - penis ଲିଂଗ, ଯୌନାଙ୍ଗ

per - ପେର୍ - agair, once more ପୁଣି, ଆଉ ଥରେ

perke perke hāndānā - ପେର୍କେ ପେର୍କେ ହାନ୍ଦାନା to follow ଅନୁସରଣ କରିବା

piā - ପିଅଁ - chicken, bird infant bird youngs ପକ୍ଷିଛୁଆ

piāj - ପିଆଜ୍ - onion ପିଆଜ

picurkā - ପିଚୁର୍କା - ଫିଟିକିରି

pihānā-ପିହାନା-to extinguish (a fire) ଲିଭାଇବା

pihkānā - ପିହ୍କାନା - to firt ଘାଣ୍ଟିବା

piyānā - ପିୟାନା - to extinguish (se.f) ଲିଭିବା

pilā - ପିଲା - child (of parent) ସନ୍ତାନ

pilāmin - ପିଲମିନ୍ - fish siblings (ମାଛ) ଜାଆଁଳ

pilāraṇḍi - ପିଲାରଣ୍ଡି - child widow (as a result of child marriage) ବାଳ ବିଧବା

pilkāh kiā..ā ପିଲ୍କାହ୍ କିଆନା-to give birth କଅଁଳାଇବା, ଜନ୍ମଦେବା

pilke māyānā - ପିଲ୍କେ ମାୟାନା - to sprout, to be born (of animals) କଅଁଳିବା, ଜନ୍ମିବା

piṇḍi - ପିଣ୍ଡି - flour ଅଟା, ମଇଦା

pigg - ଫିଗ୍ - excretum, stool ଝାଡ଼ା

pinimehnā - ପିନିମେହ୍ନା - .winter season - ଶୀତଋତୁ

piñjṛā - ପିଞ୍ଜଡ଼ା - cage ପିଞ୍ଜରା

pipṛi - ପିପ୍ଡ଼ି - peepal ଅଶ୍ୱତ୍ଥ

pirānā - ପିରାନା - to milk (a cow) to squeez ଦୁହିଁବା, ଚପୁଡ଼ିବା

piṛhā - ପିଡ଼୍ହା - fry ଭଜା

piṛ'hānā - ପିଡ଼୍ହାନା - to fry ଭଜିବା

piṛhi - ପିଢ଼ି - generation ପୁରୁଷ

pirkilāi - ପିର୍କିଲାଇ - friedpaddy ଖଇ, ଉଖୁଡ଼ା

pirkiḍuār - ପିର୍କିଡୁଆର୍ - cheetah ଚିତାବାଘ

piṛpiṛi - ପିଡ଼୍ପିଡ଼ି - whistle ସିଟି

pisānā - ପିସାନା - to live, survive; overcome ବଞ୍ଚିବା, ତରିବା

pishānā - ପିସ୍ହାନା - to save ଉଦ୍ଧାର କରିବା

pisikiānā - ପିସିକିଆନା- to grind, churn ଚୂରିବା

piskānā - ପିସ୍କାନା - to mash ଚକଟିବା

pit - ପିତ୍ - bile ପିତ୍ତ

piṭṭe - ପିଟ୍ଟେ - bird ପକ୍ଷୀ

podnāā̃ki - ପୋଦ୍ନାଆଁକି - mint leaf ପୋଦିନା ପତ୍ର

poe - ପୋଏ - paternal aunt (father's sister) ପିଉସି

pohok - ପୋହୋକ - stomach ପାକସ୍ଥଳୀ

poggiānā - ପୋଂଗ୍ଡାନା - to loosen (as a bond) ଢୁଗୁଳିବା

popoi - ପୋପୋଇ - papaya ଅମୃତଭଣ୍ଡା

poṛd - ପୋଡ଼୍ଦ୍ - sun ସୂର୍ଯ୍ୟ

poṛdgarhan - ପୋଡ଼୍ଦ୍ଗର୍ହନ୍ - solar eclipse - ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରାଗ

posānā - ପୋସାନା - to search for a chance, to wait for a chance ଉଣ୍ଡିବା

posik'ānā - ପୋସିକଥାନା - to bring up, to pet - ପାଳିବା

posyāmāri - ପୋସ୍ୟାମାରି - adopted son ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର

potā - ପୋତା - sack ଅଖା

poṭā - ପୋଟା - intestine, alimentary canal ଅନ୍ତ୍ର

poṭal - ପୋଟଲ୍ - parbal ପୋଟଳ

poṭarikiānā - ପୋଟାରିକିଆନା - to hold tight, embrace ଜାବୁଡ଼ିବା

potin - ପୋତିନ୍ - necklace ମାଳ, ହାର

prayscit - ପ୍ରାୟସ୍ଚିତ୍ - sacrification (form a sin) ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ

pucekanā - ପୁଚେକ୍ଅନା - to dety, to ill treat (a guest) ଅନାଦର କରିବା

pucekiānā - ପୁଚେକିଆନା - to regard, to treat well ଆଦର କରିବା

pucikiānā - ପୁଚିକିଆନା - to ask ପଚାରିବା

pudgā - ପୁଦ୍ଗା - feather, quill ପର (ପକ୍ଷୀର)

pudi - ପୁଦି - vagina, female genital organ ଲିଂଗ, ଯୋନି (ସ୍ତ୍ରୀ)

puhānā - ପୁହାନା to till (land), wet (sth.), to yoke (an ox) ଚଷିବା, ଭିଜାଇବା, ଫାନ୍ଦିବା

pui - ପୁଇ - spinach ପୋଇ

pullā - ପୁଲ୍ଲା - soup, juice ଝୋଳ, ରସ

pun - ପୁନ୍ - good deeds ପୁଣ୍ୟ

pundānā - ପୁନ୍ଦାନା - to create, compose, recognise, know ରଚିବା, ଚିହ୍ନିବା, ଜାଣିବା

puggār - ପୁଙ୍ଗାର୍ - flower ଫୁଲ

puggārgubi - ପୁଂଗାର୍ ଗୁବି-canli flower ଫୁଲକୋବି

puggarmālā - ପୁଂଗାର୍ମାଲା - flower garland ଫୁଲମାଳ

puñji - ପୁଞ୍ଜି - capital (in business) ମୂଳଧନ

punnā'āṛ - ପୁନ୍ନା ଆଡ଼୍ - bride (newly brought to a family by marriage) ବୋହୂ, ଭୁଆସୁଣୀ

pupli - ପୁପ୍ଲି - black gram ବିରି

purānā - ପୁରାନା - to wet (self), to drive away (cattle) ଭିଜିବା, ଘଉଡ଼ିବା

purāṛ - ପୁରାଡ଼୍ - dove କପୋତ

puṛbel - ପୁଡ଼୍ବେଲ୍ - foot ball ପେଣ୍ଡୁ

purkā - ପୁର୍କା - ancestor, predecessor ପୂର୍ବପୁରୁଷ

puṛui - ପୁଡ଼ୁଇ - worm କୀଟ

puskānā - ପୁସ୍କାନା - to fall, to drop, to slip ଖସିବା

putlā - ପୁତ୍ଲା - pupil (eye), doll, idol ଆଖି ପିତୁଳା, କଣ୍ଢେଇ

pujā - ପୂଜା - worship ପୂଜା

pujā kiānā - ପୂଜାକିଆନା - to worship ପୂଜା/ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବା

pujānā - ପୁଜାନା - sacrificial, to sacrifice ବଳିଦେବା

pujhāri - ପୁଝାରି - priest (man knowing and recognised to conduct institutional worship) ପୁରୋହିତ

ph - ଫ

phābemāyānā - ଫାବେମାୟାନା - to suit, to become (as a dress material) ମାନିବା (ପୋଷାକ ଇତ୍ୟାଦି)

phāgun - ଫାଗୁନ୍ - February/March ଫଗୁଣ

phāndā - ଫାନ୍ଦା - snare ଫାନ୍ଦ

phapsā - ଫପ୍ସା - lungs ଫୁସ୍ଫୁସ

phaṭkā - ଫଟ୍କା - hunch back କୁଜ

phorṭā - ଫୋର୍ଟା - orphan ଅନାଥ

phoṭo bita - ଫୋଟୋ ବିଟା - photographer, painter ଫଟୋଗ୍ରାଫର, ଚିତ୍ରକର

phuli - ଫୁଲି - nose stut, nose ring ନୋଥ, ନାକଫୁଲ

phupulbaṛā - ଫୁପୁଲ୍ବଡ଼ା - tried batter ବରବରା

phuskānā - ଫୁସ୍କାନା - to open (self), to slacken (as a bond) ଫିଟିବା

r – ର

rabi - ରବ - sun (day) ରବିବାର

rācāhānā - ରାଚ୍ହାନା - to paint (a colour) ରଙ୍ଗାଇବା

raehānā - ରଏହାନା - to bend ବଙ୍କେଇବା

raej - ରାଏଜ - state, kingdom ରାଜ୍ୟ

rahānā - ରହାନା - to send ପଠାଇବା

rāhet - ରାହେତ୍ - citizen, people ପ୍ରଜା

rāi - ରାଇ - mustard ସୋରିଷ

rayānā - ରୟାନା - to get down, descend ଓହ୍ଲାଇବା, ଓହ୍ଲାଇବା

rayhānā - ରୟ୍‌ହାନା- to bring down, make descend ଓହ୍ଲାଇବା

rākākiānā - ରାକାକିଆନା - to watch, to defend ଜଗିବା, ରକ୍ଷା କରିବା

rāksā - ରାକ୍‌ସା - giant, demon ରାକ୍ଷସ

rāmhānā - ରାମ୍‌ହାନା - to make sleep, cure to sleep ଶୁଆଇବା

rāmi - ରାମି - a singing bird ଶାରୀ

rāmmānā - ରାମ୍‌ମାନା - to sleep ଶୋଇବା

rāṇḍ - ରାଣ୍ଡ୍ - two. '2' (number) (ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା)

rāṇḍi - ରାଣ୍ଡି - widow ବିଧବା

rāṇḍsaut - ରାଣ୍ଡ୍‌ସଉତ୍ - co-wife ସହୁରୁଣୀ

rāŋg - ରାଙ୍ଗ୍ - lead ସୀସା

raŋg - ରଂଗ୍ - colour ରଙ୍ଗ

rāṇurupiā - ରାଣୁରୁପିଆ - two rupees, two rupee note ଦୁଇଟଙ୍କା, ଦୁଇଟଙ୍କିଆ

rāonāl - ରାଓନାଲ୍ - kite (bird) ଚିଲ

rāphā - ରାଫା - spade କୋଦାଳ

rāsṭrapati - ରାସ୍ଟ୍ରପତି - president (of a country) ରାଷ୍ଟ୍ରପତି

raṭe'e - ରଟେଏ - large, big ବଡ଼, ବିରାଟ

rātrāni - ରାତ୍‌ରାନି - tube rose ରଜନୀଗନ୍ଧା

rājā - ରାଜା - king ରାଜା

rājāḍolā - ରାଜାଡୋଲା - carriage (ancient method of traveling) ପାଲିଂକି

rājāi - ରାଜାଇ - quilt ରେଜେଇ

rājāmāri - ରାଜାମାରି - prince ରାଜପୁତ୍ର

rājāmiāṛ- ରାଜାମିଆଡ଼୍ - princess ରାଜକେମା

rāzdhāni - ରାଜ୍‌ଧାନି - capital (of a state) ରାଜଧାନୀ

rājmistṛi - ରାଜ୍‌ମିସ୍ତ୍ରି - chief construction worker, chief architect ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ

reḍio - ରେଡିଓ - redio ରେଡିଓ

rehānā- ରେହାନା- to copy (a writing) ନକଲ କରିବା

relgāṛā - ରେଲ୍‌ଗାଡ଼ା - train ରେଲଗାଡି

relhari - ରେଲ୍‌ହରି - railtrack ରେଲପଥ

reltehanvāloṛ - ରେଲ୍‌ତେହନ୍‌ୱାଲୋଡ୍ - train passenger ରେଲଯାତ୍ରୀ

reŋgā - ରେଂଗା - berry କୋଳି

riṛgāhāṛā - ରିଡ଼ଗାହାଡ଼ା - spine ମେରୁଦଣ୍ଡ

ricānā - ରିଚାନା - to saw କରତିବା

risāyānā - ରସ୍‌ଆସ୍ନାନା- to be irritated, to get angry ରଗିବା

ritu - ଋତୁ - season ଋତୁ

roedās - ରୋଏଦାସ୍ - leather worker, cobbler ଚମାର

ruñji - ରୁଞ୍ଜି - dandruff ରୁଶି

rupiā - ରୁପିଆ - rupee ଟଙ୍କା

s – ସ

sabdinā - ସବ୍‌ଦିନା – ever, everyday ଚିର (ଦିନ, ସବୁଦିନ)

sādāe - ସାଦାଏ - unemployment, ordinary, good for nothing, vain, futile ବେକାର, ସାଧାରଣ, ବୃଥା

sādāi - ସାଦାଇ - vegeterian (meal, tiffin), simple ନିରାମିଷ, ସାଦା

sāhāṛākiānā - ସାହାଡ଼ାକିଆନା-to praise, complement ପ୍ରସଂଶା କରିବା

sahemāyānā - ସହେମାୟାନା- to tolerate ସହିବା

sāhukār - ସାହୁକାର୍ - land lord, rich man ସାହୁକାର, ଧନୀ

sākker - ସାକ୍‌କେର୍ - sugar ଚିନି

saklikiānā - ସକ୍‌ଲିକିଆନା - to caress ସାଉଁଳିବା

sā̃kṛi - ସାଁକ୍‌ଡ଼ି - chain, necklace ଚେନ୍ ହାର, ଶିକୁଳି

salen - ସଲେନ୍ - sieve ଚାଲୁଣୀ

samdur - ସମ୍‌ଦୁର୍ - sea ସମୁଦ୍ର

samjāhkiānā - ସମ୍‌ଜାହ୍‌କିଆନା-to bring home to, explain, persuade, convince ବୁଝାଇବା

saŋge - ସଂଗେ- with, along with ସହିତ

saŋguāri - ସଂଗୁଆରି - friend, companion ସାଙ୍ଗ

sankh - ସଂଖ୍ - conch ଶଂଖ

santrā - ସଂତ୍ରା - orange (fruit) କମଳା (ଫଳ)

saphur - ସଫୁର୍ - thin, fine (texture) ସରୁ, ପତଳା

sāpi - ସାପି - towel ଗାମୁଛା

sapikiānā - ସପିକିଆନା - to entrust, entitle, to give responsibility / charge ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା

sā̃ṛ - ସାଁଡ଼୍ - bull ଷଣ୍ଢ

sarag - ସରଗ୍ - heaven, celestium ସ୍ୱର୍ଗ

saṛak - ସଡ଼କ୍ - road ରାସ୍ତା, ସଡ଼କ

sarkarikhaprā-ସର୍‌କାରିଖପ୍ରା- machine tile ଟାଇଲ

sarsāj - ସର୍‌ସାଜ୍ - offerings/left outs by God ପ୍ରସାଦ

satrā - ସତ୍ରା - father-in-law ଶ୍ୱଶୁର

saukāṛ - ସଉକାର୍ - lord, master (of a servant) ମାଲିକ

sajekiānā - ସଜେକିଆନା - to arrange, to decorate, to repair ସଜାଇବା, ମରାମତ କରିବା

seno - ସେନୋ - old woman, elder woman ବୁଢ଼ୀ

sevākiānā - ସେଓ୍ବାକିଆନା - to serve, take care - ସେବା କରିବା, ପୂଜିବା

sidhā - ସିଧା - straight, simple ସିଧା, ସରଳ

sihā̃ - ସିହଁ - lion ସିଂହ

sihā̃ḍuār - ସିହଁଡୁଆର - tiger ବାଘ

sihāi - ସିହାଇ - ink କାଳି

siyānmāne - ସିୟାନ୍‌ମାନେ - elderly man, gentleman ବୟସ୍କ / ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି

sitāphal - ସିତାଫଲ୍ - custard apple ଆତ

sonā - ସୋନା - gold ସୁନା

sonḍi - ସୋଣ୍ଡି - trunk (of elephant) ଶୁଣ୍ଢ (ହାତୀର)

sõp - ସୌଁପ୍ - aniseed ପାନ ମହୁରି

sudhāre kiānā - ସୁଧାରେ କିଆନା - to correct, modify ସୁଧାରିବା

sukh - ସୁଖ୍ - pleasure, bliss ସୁଖ

sukhuāri - ସୁଖୁଆରି - healthy, happy ସୁସ୍ଥ, ସୁଖୀ

sundar - ସୁଂଦର - beautyful ସୁନ୍ଦର

supāri - ସୁପାରି - betelnut ଗୁଆ

surtākisikilānā - ସୁରତାକିସିକିଲାନା - to mourn, moan କାନ୍ଦୁଣିକା

susār - ସୁସାର୍ - soft, tender କଅଁଳ, କୋମଳ

sustahkiānā - ସୁସ୍ତାହ୍‌କିଆନା - to rest, to nap ବିଶ୍ରାମ କରିବା

suji - ସୁଜି- big needle (for stitching sacks) ଡାଂଫଣ

ṭ – ଟ

ṭāeŋgā - ଟାଏଙ୍ଗା - axe ଟାଂଗିଆ, କୁରାଢ଼ି

ṭagar - ଟଗର୍ - foal foot ଟଗର

ṭaguāl - ଟଗୁଆଲ୍ - cheat ଠକ

ṭākikiānā - ଟାକିକିଆନା - to wait ଅପେକ୍ଷା କରିବା

ṭāmnḍikiānā - ଟାମଣ୍ଡିକିଆନା - to move hand (to search) ଦରାଣ୍ଡିବା

ṭanḍkāhānā - ଟଣ୍ଡ୍‌କାହାନା - to babble, to chatter ବକିବା

ṭāŋgrā - ଟାଂଗ୍ରା - bald headed ଚନ୍ଦା

ṭānṭkiānā - ଟାଣ୍ଟ୍‌କିଆନା - to fasten, tighten ଆଣ୍ଟିବା, ଭିଡ଼ିବା, କଷିବା

ṭāprākiānā - ଟାପ୍ରାକିଆନା - to pass rumours ଟାହିବା

ṭaṛilanḍānā - ଟଡ଼ିଲଣ୍ଡାନା - to kiss ଚୁମ୍ବନ କରିବା

ṭaṛyānā - ଟଡ଼୍ୟାନା - to stumble ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବା

ṭaṭṭi - ଟଟ୍ଟି - ବାରପି

ṭaṭṭiharri - ଟଟ୍ଟିହରି - anus, stool passage ମଳଦ୍ୱାର

ṭebul - ଟେବୁଲ୍ - table ଟେବୁଲ

ṭeherā - ଟେହେର୍ - parrot ଶୁଆ

ṭekā - ଟେକା - contract ଠିକା

ṭekār - ଟେକାର୍ - stinging insect ବରୁଡ଼

ṭeṇḍā - ଟେଣ୍ଡା - water lifter ଟେଣ୍ଡା

ṭeŋnā - ଟେଂନା - ଟୋଙ୍ଗ

ṭeṛgā kiānā - ଟେଡ୍‌ଗା କିଆନା to tilt (something) ଅଣେଇବା

ṭeṛgā mandānā - ଟେଡ୍‌ଗା ମନ୍ଦାନା - to tilt (self) ଅଣେଇହେବା

ṭin - ଟିନ - tin ଟିଣ

ṭiŋṭiŋgiā - ଟିଂଟିଙ୍ଗିଆ - sour edibles, sour ଖଟା

ṭip - ଟିପ୍ - thumb impression finger tip ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ର, ଟିପ (ଚିହ୍ନ)

ṭipānā - ଟିପାନା - to set aim (esp. with fingertip) ଟିପିବା

ṭoḍṛi - ଟୋଡ଼ି - beak ଥଣ୍ଟ

ṭopi - ଟୋପି - cap, hat ଟୋପି

ṭoṛi - ଟୋଡ଼ି - lips ଓଠ

ṭoṛṛā - ଟୋଡ୍‌ର୍ - neck, pharynx କଣ୍ଠ ଗଳା, ବେକ

ṭuknā - ଟୁକ୍‌ନା - basket ଟୁକୁଡ଼ି

ṭukni - ଟୁକ୍‌ନି - scuttle ଗାଣ୍ଡୁଆ

ṭuṇḍānā - ଟୁଣ୍ଡାନା - to stick up (self) ଲଟକିବା

ṭh – ଠ

ṭhān-ଠାନ୍-place, address ସ୍ଥାନ, ଠିକଣା

ṭhagi kiānā - ଠଗି କିଆନା - to cheat, bluff, deceive ଠକିବା, ଫାଙ୍କିବା, ଭୁଲେଇବା

t – ତ

tācānā - ତାଚ୍‌ନା - to load, shoulder, carry on head ବୋହାଇବା, ମୁଣ୍ଡାଇବା, କାନ୍ଧେଇବା

tagānā - ତଗାନା - to climb ଚଢିବା

tāhkā - ତାହ୍‌କା - belleric myrobalan ବାହାଡ଼ା

tāhkānā - ତାହ୍‌କାନା - to uproot, implant ଉପାଡ଼ିବା

tayānā - ତୟାନା - to swell ଫୁଲିବା

takānā - ତକାନା - to walk ଚାଲିବା

tāl - ତାଲ୍ - palm fruit ତାଳ (ଫଳ)

talādohānā - ତଲାଦୋହାନା - to drop (self) ପକାଇବା

talāhalāh kiānā - ତଲାହଲାହ୍ କିଆନା - to nod, shake head ଟୁଙ୍ଗାଇବା

talhā kiyānā - ତଲ୍‌ହା କିୟାନା - to spread hand (to beg) ପତାଇବା (ହାତ)

talyānā - ତଲ୍ୟାନା - to twist, bend ମୋଡ଼ିବା

tām - ତାମ୍ - copper ତମ୍ବା

tān - ତାନ୍ - her, to her ତାକୁ (ସ୍ତ୍ରୀ)

tankā - ତନ୍‌କା-salary, remuneration ଦରମା

tankāh kiānā - ତନ୍‌କାହ୍ କିଆନା - to taunt ଉପାଇବା

tap - ତପ୍ - meditation ତପସ୍ୟା

tāṛākānā - ତାଡ଼ାକାନା - to scratch (with nail) ଆଞ୍ଚୁଡ଼ିବା

tāṛānā - ତାଡ଼ାନା - to evacuate a pond/well, to clean it ଉଛାଳିବା

tārānā - ତାର୍‌ନା - to spread (self) ବିସ୍ତାରିବା

tarānā - ତର୍‌ନା - to bring ଆଣିବା

tārākal - ତାର୍‌କାଲ୍ - foot ପାଦ

tāṛās - ତାଡ଼ାସ୍ snake ସାପ

tāṛāstol - ତାଡ଼ାସ୍‌ତୋଲ୍ - slough, snake skin ସାପକାତି

tarāṭ - ତର୍‌ଟ୍ - tecoma ତର୍‌ଟ

tarbhuj - ତର୍‌ଭୁଜ୍ - water melon ତରଭୁଜ

tariā̃ - ତରିଆଁ - snake gourd କଙ୍କି

taṛilon - ତଡ଼ିଲୋନ - earthen house ମାଟିଘର

taṛimāri - ତଡ଼ିମାରି - earthen wall ମାଟିକାନ୍ଥ

taṛini: - ତଡ଼ିନ - kerosine କିରୋସିନ

taryānā - ତର୍‌ୟାନା - to open ଖୋଲିବା

taṛtaṛe mayānā - ତଡ଼ତଡ଼େ ମାୟାନା - to shiever, tremble କମ୍ପିବା, ଥରିବା

tāru - ତାରୁ - head (crown) ତାଳୁ, ମୁଣ୍ଡ

taskānā - ତସ୍‌କାନା - to uncover ଉଘାଡ଼ିବା

tattānā - ତତ୍ତାନା - to bring ଆଣିବା

te - ତେ - frow, out of, within ରୁ

tebe - ତେବେ - so, therefore, then ତେଣୁ, ତାହେଲେ

tedānā - ତେଦାନା - to get up (from sleep or seat) ଉଠିବା

tehāna - ତେହାନା - to lift, to arouse ଉଠାଇବା

tehhānā - ତେହ୍‌ହାନା - to lift up ଉଞ୍ଚାଇବା

teli - ତେଲି - oil man (by caste) ତେଲି

teṇḍānā - ତେଣ୍ଡାନା - to uncover, unravel ଅନାବୃତ କରିବା

tiaṛ kiānā - ତିଆଡ଼୍ କିଆନା - to order, direct ଆଦେଶ ଦେବା

tihhānā - ତିହ୍‌ହାନା - to feed ଖୁଆଇବା

tindānā - ତିନ୍ଦାନା - to eat, eating ଖାଇବା

tindānā lot - ତିନ୍ଦାନା ଲୋତ୍ - dining room ଖାଇବା ଘର

tiṛiyānā - ତିଡ଼ିୟାନା - to upturn (self) ଓଲଟିବା, କଡ଼େଇବା

tiṛiñ - ତିଡ଼ିଞ୍ଜ - nail ନଖ

tirit - ତିରିତ୍ - pilgrimage ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ

tiritmāne - ତିରିତମାନେ pilgrim ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ

tiṛ'hānā - ତିଡ୍‌ହାନା - to return ନେଉଟାଇବା

tiṛh'hānā - ତିଢ଼୍‌ହାନା-to close/enclose ବୁଜିବା

tiṛgā - ତିଡ଼୍‌ଗା - coal କୋଇଲା

tiṛtā - ତିଡ଼୍ତା - waste, fallen ପତିତ

tivānā - ତିୱ୍ାନା - to finish up (self) ଭୁଟିବା, ମରିବା

toetāl - ତୋଏତାଲ୍ - phileriac ଗୋଦର୍

tohhānā - ତୋହ୍ହାନା-to show ଦେଖାଇବା

toyā - ତୋୟା - fig (fruit) ଡମ୍ବିର

tol - ତୋଲ୍ - skin, leather ଚମଡ଼ା

toṛgānā - ତୋଡ଼୍ଗାନା - to crowl ଘୁସୁରିବା/ ଗୁରୁଣ୍ଡିବା

toṛgi - ତୋଡ଼୍ଗି - drain, stream ନାଳ

totriā - ତୋତ୍ରିଆ - tumbler (in speech), asphatic ଖନା

tuhanā - ତୁହାନା-to drop (sth.) ପକାଇବା

tumā-ତୁମା-pumpkin skin pot ନାହୁତୁମ୍ବୀ

tupok - ତୁପୋକ୍ - gun, grenade ବନ୍ଧୁକ, ତୋପ

tusānā - ତୁସାନା - to serve, save ରକ୍ଷା କରିବା

u – ଉ

uāñi - ଉଆଞ୍ଜି - paddy ଧାନ

uāñi bhusā - ଉଆଞ୍ଜି ଭୁସା - husk, paddy husk କୁଣ୍ଡା (ଧାନର)

ucul - ଉଚୁଲ୍ - spit ଛେପ

udānā - ଉଦାନା - to blow (air from mouth) ଫୁଙ୍କିବା

uhānā - ଉହାନା - to make drink ପିଆଇବା

uli - ଉଲି - onion ଉଲି, ପିଆଜ

uṇḍānā - ଉଣ୍ଡାନା - to drink ପିଇବା

uṇḍi - ଉଣ୍ଡି - one, 1 (number) ଏକ ,୧ (ସଂଖ୍ୟା)

uṇḍi mahal - ଉଣ୍ଡି ମହଲ - one storey, one storeyed ଏକ ମହଲ

uṇḍirupiā - ଉଣ୍ଡି ରୁପିଆ - one rupee, one rupee note ଏକ ଟଙ୍କା, ଏକଟଙ୍କିଆ

und's - ଉନ୍ଦସ୍ - Anno Domini (A. D.) ଅବ୍ଦ

uṇḍtān - ଉଣ୍ଡ୍ତାନ୍ - one, a ଗୋଟିଏ

undjagāirā kiānā - ଉନ୍ଦ୍ଜାଗାଇର୍ କିଆନା - to gather, accumulate, collect and put at one place ଗଙ୍ଗୁଳିବା

upās - ଉପାସ୍ - fasting ଉପବାସ, ତର୍ପଣ, ବ୍ରତ

upās kiānā - ଉପାସ୍ କିଆନା - to fast, goan fast ଅନଶନ କରିବା

uphānā - ଉଫାନା - to make sit, to seat some one ବସାଇବା

upivāl - ଉପିୱ୍ାଲ୍ - founder ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା

upkāpilā - ଉପ୍କା ପିଲ୍ଲା - illeginate/ unwanted wicked child ଜାରଜ ସନ୍ତାନ, ବଦମାସିଆ ସନ୍ତାନ

uprāhā'āyānā - ଉପ୍ରାହା ଆୟାନା - to be excess, to remain extra as a commodity) ବଳିବା

urhānā - ଉର୍ହାନା - to break (sth.) ଭାଙ୍ଗିବା

urkā - ଉଡ଼୍କା - urine ମୂତ

urkānālot-ଉଡ଼୍କାନାଲୋଟ୍- urinal ମୂତ୍ରାଗାର

urggānā - ଉର୍ଗ୍ଗାନା - to break (self) down ଭାଙ୍ଗିଯିବା

ursānā - ଉର୍ସାନା - to plant (saplings) ରୋପିବା

uṛum - ଉଡ଼ୁମ୍ - cattle louse ଟିଙ୍କ

usā - ଉସା - flood ବନ୍ୟା

usānā - ଉସାନା - to paint ବୋଳିବା/ଲିପିବା

usāstaṛi - ଉସାସ୍ତଡ଼ି - silt, alluvial soil ପଟୁ (ମାଟି)

usmānā - ଉସ୍ମାନା - to wipe ପୋଛିବା

usnānukā - ଉସ୍ନାନୁକା - rice milled after boiling and drying paddy ଉଷୁନା ଚାଉଳ

ustū̃ - ଉସ୍ତୁଁ - leafless / bald tree ଥୁଣ୍ଟା ଗଛ

usuk - ଉସୁକ୍ - spit ଛେପ

ujrinukā - ଉଜ୍ରିନୁକା - rice (milled- without boiling; ଅରୁଆ ଚାଉଳ

v - ୱ

vāhānā - ୱାହାନା - to explain/report ବତେଇବା

vāhcānā - ୱାହ୍ଚାନା - to bloom (8th.), to open up ଫୁଟାଇବା

vāyānā - ୱାୟାନା - to come ଆସିବା

vālhānā - ୱାଲ୍ହାନା - to surround / barricade ବେଢ଼ିବା

vālyānā - ୱାଲ୍ୟାନା - to rotate (self) ବୁଲିବା

vāñi - ୱାଞ୍ଜି - paddy ଧାନ

vāṛe - ୱାଡ଼େ - smith, iron smith କମାର

vārk - ୱାର୍କ - flattened rice ଚୁଡ଼ା

vaṛsā - ୱଡ଼ସା - year ବର୍ଷ

varsā - ୱର୍ସା - rain ବର୍ଷା

vāsā - ୱାସା - beam (of a roof) ଓଳ

vāṭānā - ୱାଟାନା - to throw ଫିଙ୍ଗିବା

vatle - ୱତ୍ଲେ - dry ଶୁଖା, ଶୁଷ୍କ

vatle ādā - ୱତ୍ଲେ ଆଦା- dried ginger ଶୁଣ୍ଠି

vehāntānā - ୱେହାନ୍ତାନା - to allow / permit ଅନୁମତି ଦେବା

veṛi - ୱେଡ଼ି - air, wind - ପବନ

vidānā - ୱିଦାନା - to overtake / surpass ଟପିବା

viyanā - ୱିୟାନା - to pass (as a period of time itself) ବିତିବା, ପାହିବା

viṛānā - ୱିଡ଼ାନା - to win ଜିତିବା

viṛhānā - ୱିଡ଼୍ହାନା - to melt (8th) ତରଳାଇବା

viṛyānā - ୱିଡ଼୍ୟାନା - to melt (self) ତରଳିବା

visānā - ୱିସାନା - to rub (with two palms) ମଳିବା

vitānā - ୱିତାନା - to sow (ବିହନ) ବୁଣିବା

vonḍe - ୱୋଣ୍ଡେ - ଜୋକ

j – ଜ

jabābhiānā - ଜବାବ୍ଭିଆନା - to reply, to answer ଉତ୍ତର ଦେବା

jaddā̃ - ଜଡ୍ଡାଁ - castor ଜଡ଼ା

jagṛā - ଜଗ୍ଡ଼ା - guarrel ଝଗଡ଼ା

jagṛākiānā - ଜଗ୍ଡ଼ାକିଆନା - to quarrel, to swear at ଝଗଡ଼ା କରିବା, ଗାଳିଦେବା

jahārkiānā - ଜହାର୍କିଆନା - to clasp hands (as a sign. of respect), to salute ନମସ୍କାର କରିବା

jāiphal - ଜାଇଫଲ୍ - nutmeg ଜାଇଫଳ

jāitri - ଜାଇତ୍ରି - mace ଜାଇତ୍ରି

jākeṭ - ଜାକେଟ୍ - jacket (dress material) ଜାକେଟ୍

jakkānā - ଜକ୍କାନା - to kill, to slay ବଧିବା, ହାଣିବା

jale - ଜଲେ - dried fish ଶୁଖୁଆ

jāli - ଜାଲି - basket ଡାଲି

jaliamāl - ଜଲିଅମାଲ୍ - peacock ମୟୂର

jalkenā - ଜଲ୍କେନା - waver, ripples ଜଳଲହରୀ

jalle - ଜଲ୍ଲେ - prown ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି

jām - ଜାମ୍ - guava ପିଜୁଳି

jamāhkiānā - ଜମାହ୍କିଆନା - to save, to deposit ସଞ୍ଚିବା, ଜମା କରିବା

janamkiānā - ଜନମକିଆନା - to give birth ଜନ୍ମଦେବା

jaṇḍĩ - ଜଣ୍ଡିଁ - peacock feather ମୟୂରପୁଚ୍ଛ

jandri - ଜନ୍ଦ୍ରି - maize, millet ମକା, ବାଜରା

jāŋ - ଜାଂ - thigh ଜଙ୍ଘ

jaŋgo - ଜଙ୍ଗୋ - eye ball ଆଖିର ଡୋଳା

jan'udiā̃ - ଜନ୍ଉଦିଆଁ -bright fortnight ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ

jāṛi - ଜାଡ଼ି - tether ଛଡା

jāṭā - ଜାଟା - beans ଶିମ୍ବ

jātā - ଜାତା - grindstone, rope ଚକି, ଦଉଡ଼ି

jāuṛi - ଜାଉଡ଼ି - rice (cooked) ଭାତ

jāũrziā - ଜାଉଁର୍ଜିଆ - twin (children) ଯାଆଁଳା

jāvā - ଜାଓ୍ୱା - gruel ପେଜ

javāĩ - ଜଓ୍ୱାଇଁ - son-in-law, any in-law (male) of a family ଜ୍ୱାଇଁ

jazāhkiānā - ଜଜାହ୍କିଆନା - to offer ଯାଚିବା

jeṭh - ଜେଠ୍ - may/june ଜ୍ୟେଷ୍ଠ (ମାସ)

jibpis'hānā - ଜିବପିସ୍ହାନା - self defence ଆତ୍ମରକ୍ଷା

jiyānā - ଜିୟାନା - to clearoff (dirt) ନାଛିବା

jiñāṭ - ଜିଞାଟ୍ - dense (as a forest ଘନ (ଜଙ୍ଗଲ)

jirā - ଜିରା - cumin seed ଜିରା

jiṛhānā - ଜିଡ଼୍ହାନା- to digest ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା

jirmiṭiṭẽṭkā - ଜିର୍ମିଟିଟେଁଟ୍କା - wall lizard ଝିଟିପିଟି

jobdān - ଜୋବ୍ଦାନ୍ - barley ଯବ

jogāṛkiānā - ଜୋଗାଡ଼୍କିଆନା - to fetch, to arrange ଯୋଗାଡ଼ କରିବା

jogiliṭi - ଜୋଗିଲିଟି - ହଳଦୀ ବସନ୍ତ

jognipuṛuk - ଜୋଗ୍ନିପୁଡ଼ୁକ୍ - glow worm ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ

jok - ଜୋକ୍ - ଜୋକ

joṛhākiānā - ଜୋଡ଼୍ହାକିଆନା - to mix up, join - ମିଶାଇବା, ଯୋଡିବା

joṛiā̃ - ଜୋରିଆଁ - କଙ୍କି

joṛikiānā - ଜୋଡ଼ିକିଅନା - to add, to sum up ଯୋଗ କରିବା

juāṛi - ଜୁଆଡ଼ି - gambler ଜୁଆଡ଼ି

ଗୋଣ୍ଡି ଶବ୍ଦକୋଷ

ଓଡ଼ିଆ - ଗୋଣ୍ଡି

ଅ

ଅକାଣ୍ଡିଆ ଗୁହଳ - କୁଟ୍‌କି/ବଗଡ଼ିନୁକା - kuṭki/ bagṛinukā

ଅଖା - ବୋରା / ପୋତା - borā / potā

ଅଗଣା - ଦୁଆର୍ - duār

ଅଙ୍ଗୁଳି - ଆଣ୍ଡ୍‌କି - ānḍki

ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ର (ଟିପ) - ଟିପ - tip

ଅଙ୍ଗୁଳିର ପବ - ଆଂଡ଼୍‌କଗଟି - ā̃ṇdkigaṭi

ଅଂଗୁର - ଅଂଗୁର୍ - aŋgur

ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବା - ପୂଜାକିଆନା - pujākiānā

ଅଜଗର - ମାସଲ୍ - māsal

ଅଜାଡ଼ିବା - ଦସାନା - dasānā

ଅଟକିବା - ଅଟ୍‌କେମାୟାନା - aṭkemāyānā

ଅଟା - ପିଣ୍ଡି - piṇḍi

ଅଂଟା - ନେଡ଼ି - neṛi

ଅଣ୍ଟାସୂତା - ନେଡ଼ିଜାତା - neṛijātā

ଅଡ଼ାଇବା - ପୁଡ଼ାନା - puṛānā

ଅଣନାତି - ନାତିନାପିଲା - nātināpilā

ଅଣ୍ଡା - ଆନା - ānā

ଅଣ୍ଡେଇବା - ଟେଡ଼୍‌ଗାକିଆନା - teṛgākiānā

ଅଣ୍ଡକୋଷ - ଏଣ୍ଡା - enḍā

ଅଣ୍ଡା - ମେଞ୍ଜ - meñ

ଅଣ୍ଡାକେଶର - ଲାଞ୍ଜ - lāñ

ଅଣ୍ଡା ଖୋଳପା - ବାଗଡ଼ା - bāgṛā

ଅଣ୍ଡା ନାଳ - ଲାଞ୍ଜ - lāñ

ଅଣ୍ଡିରି ପିଲା - ଲାୟୋଡ଼୍ / ଧାଂଗ୍‌ଡ଼ା - lāyoṛ / dhāŋgṛā

ଅଣ୍ଡାଳିବା - ଟାମ୍‌ଣ୍ଡିକିଆନା - ṭāmnḍikiānā

ଅତିଥି - ସଗା ମନ୍‌ଖାୟାଲ୍ - sagā/mankhāyāl

ଅଦା - ଆଦା - ādā

ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା - ମାଏହାନା - māehānā

ଅଢ - ଉନ୍ଦିଶ୍ - undis

ଅଧର୍ମ - ଅଓ୍ୱଧର୍ମ - avdharm

ଅଧର୍ମୀ - ଅଧର୍ମୀ - adharmi

ଅଂଧ - କାନା - kānā

ଅନ୍ଧାର - ହିକାଟ୍ - hikāṭ

ଅନଶନ କରିବା - ଉପାସ୍‌କିଆନା - upāskiānā

ଅନାଥ - ଫୋର୍‌ଟା - phorṭā

ଅନାଦର କରିବା - ପୁଚେକ୍‌ଅନା - pucekanā

ଅନାଥାଶ୍ରମ - ଅନାଥାଶ୍ରମ୍ - anāt?āsram

ଅନାବୃତ କରିବା - ତେଣ୍ଡାନା - tenḍānā

ଅନାମିକା - ଆଉଲ୍ - āul

ଅନଦ୍ଵାରହିବା - ହୁଞାର୍‌କିଆନା - huñārkiānā

ଅନୁତାପ କରିବା - ପସ୍ତାଃକିଆନା - pastāhkiānā

ଅନୁଭବ କରିବା - ଲଗାନା - lāgānā

ଅନୁମତି ଦେବା - ଓ୍ୱେହାନ୍ତାନା - vehāntānā

ଅନୁମାନ କରିବା - ଆନ୍‌ମାନ୍‌କିଆନା - ānmān kiānā

ଅନୁସରଣ କରିବା - ଲଗାନା - lāgānā

ଅନୁମତି ଦେବା - ଓ୍ୱେହାନ୍ତାନା - vehāntānā

ଅନୁମାନ କରିବା - ଆନ୍‌ମାନ୍‌କିଆନା - ānmān kiānā

ଅନୁସରଣ କରିବା - ପେର୍‌କେ ପେର୍‌କେ ହାନ୍ଦାନା - perke perke hāndānā

ଅନ୍ତଃପୁର - ନାକାଏଲପା - nākāelapā

ଅନ୍ଧ - ପୋଟା - poṭā

ଅପରାଧ - ଦୋସ୍/ନସାହ୍ - dos/nasāh

ଅପରାହ୍ନ - ବାସ୍‌କେ ହୁଡ଼୍‌ଓ୍ୱାଡ଼୍ - bāske huṛvāṛ

ଅପବାଦ - ଅଚାହୁଲେ - açāhule

ଅଫିମ - ହାପୁ - hāpu

ଅଫିସ - ଆପିସ୍ - āpis

ଅବତାର - ଅଁଓ୍ୱତାର - ā̃vtār

ଅବିବାହିତା - କୁଆଁରି - kuā̃ri

ଅବରୋଧ କରିବା - ଛେକେକିଆନା- chekekiānā

ଅଭିଶାପ ଦେବା - ବାକି କିଆନା - bākikiānā

ଅଭିନେତା - ନାଟ୍‌କାର / ନଟ୍‌ଓ୍ୱାଲ୍ - nāṭkār/natṭvāl

ଅଭିନେତ୍ରୀ - ନାଟ୍‌ଓ୍ୱାଲି - nāṭvāli

ଅମଳ କରିବା - ସକଲାହ୍‌କିଆନା-saklāhkiānā

ଅମାବାସ୍ୟା - ଆଂଧେରି - āndheri

ଅମାର - ଢୋଲ୍‌ଙ୍ଗି - ḍholggi

ଅମୃତ - ଅମୃତ୍ - amrut

ଅମୃତଭଣ୍ଡା - ପୋପୋଇ - popoi

ଅରଣ୍ୟ - ପୁଡ଼େଡ଼୍ - puṛeṛ

ଅରୁଆଚାଉଳ - ଉଦ୍‌ରିନୁକା - udrinukā

ଅଲଗୁଣି - ଝୁଲ୍‌ନା - jhulnā

ଅଳତା - ଲାଲ୍ଲି - lālli

ଅଁଳା - ଅଁଓ୍ୱଲା - ā̃vlā

ଅଳଙ୍କାର - ଗାହାନା - gāhānā

ଅଳନ୍ଧୁ - ଲେଉଡ଼ୁ - leuṛ

ଅଳ୍ପ (ପାଣି) - ହୁଡ଼ୁକ୍ - huṛuk

ଅଂଶୀଦାର - ଭାଗିଦାର - bhāgidār

ଅଶ୍ରୁ - ଆଂଶୁ / କାନେର୍ - āsu/kāner

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ପିପ୍‌ଡ଼ି - pipṛi

ଅଶ୍ୱଶାଳା - କୋଡ଼ା କୋଟ୍‌କା - koṛākoṭkā

ଅସନ୍ମତ ହେବା - ମନଓ୍ୱାଇଓଆନା - manvāi oānā

ଅସରପା - ପିଲ୍‌ପିଲି - pilpili

ଅସ୍ତ୍ର - ଓ୍ୱିଦୁଲ୍ - vidul

ଅସୁନ୍ଦର - ବନେହୁରେ - banehuro

ଅସୁସ୍ଥ - ମେଦ୍‌ଖରାପ୍ - medkharāp

ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର - ହାତହତିଆର୍ - hāthatiār

ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା - ମନାକିଆନା - manākiānā

ଅହିରାଜ - ଏହେରାଜ୍ eherāj

ଆ

ଆଃ - ଆଃ - -ah !

ଆଈ - ଆଜି - aji

ଆଇଶାଶୁ - କାକୋ - kāko

ଆଉଜିବା - ଓଦେମାୟାନା - odemāyānā

ଆଉଟିବା - ଇଡ଼୍‌କ୍‌ହାନା - iṛk'hānā

ଆକାଶ - ପର୍‌ରୋ ଆକାଶ୍ - par'ro/ākās

ଆଖି - କୋଣ୍ଡା - koṇḍā

ଆଖିକଜଳ - କାଜେର୍ - kājer

ଆଖି ଡୋଳା - ବାଟ/ଜଗ୍ଗୋ - bāṭā/jaggo

ଆଖିପତା - ମିନ୍ଦି - mindi

ଆଖିପିଡ଼ୁଳା - ପୁଲ୍ଲୋ - pullo

ଆଖିମଇଳା - ଚିପଡ଼ା - cipṛā

ଆଖୁ - ଡାଣ୍ଡା - ḍāṇḍā

ଆଗରେ - ମୁନେ - mune

ଆଗେଇବା - ମୁନେହାନ୍ଦାନା - mune hāndānā

ଆଘାତ କରିବା - ହାଲ୍‌ହାନା - **hālhānā**

ଆଙ୍ଗୁର - ଆଥାନ୍ - āthān

ଆଖୁଡ଼ିବା - ତଡକାନା - taṛkānā

ଆଠଣା - ଆଟ୍ଆନା - āṭānā

ଆଣ୍ଠୁ - ମିଣ୍ଡା - miṇḍā

ଆଣ୍ଠୁଚକ - ମିଣ୍ଡାହାଡ଼ା - miṇḍā hāṛā

ଆଡ଼କୁ - ନିକେ nike

ଆଢ଼େଇବା - ପୁଡ଼ାନା - puṛānā

ଆଣ - ତାର - tārā

ଆଣିବା - ତାରନା - tārānā/tottānā

ଆଣ୍ଠିବା - ଟାଣ୍ଟ କିଆନା - ṭānṭ kiānā

ଆତ - ସିତାଇ ଫଲ୍ - sitāi phal

ଆଦର କରିବା - ପୁଛେ କିନ୍ତାନା - puche kintānā

ଆଦେଶ ଦେବା - ତିଆଡ଼୍ କିଆନା - tiāṛ kiānā

ଆପଣ - ନିମାଟ୍ - nimāṭ

ଆପଣଙ୍କର - ମିଵାଁ - mivā̃

ଆପଣଙ୍କୁ - ମିକୁନ୍ - mikun

ଆପତ୍ତି - ଦାବି - dābi

ଆବୃତ କରିବା - ମୁଚ୍‌ସିହାନା - mucsihānā

ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା - କେୟାନା - keyānā

ଆମିଷ - ହଵିଙ୍ଗ୍ - haviŋ

ଆତ୍ମହତ୍ୟା - ଉଚ୍‌କି କିଆନା - ucki kiānā

ଆତ୍ମା - ଆତ୍ମା - ātmā

ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ - ମାଵଡ଼୍ - māvaṛ

ଆମ୍ଭ - ମାର୍କା - mārkā

ଆମ୍ଭକୁ/ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ - ମାଁକୁନ୍ - mā̃kun

ଆମ୍ଭେ/ଅମ୍ଭେମାନେ - ମମୋ - mamo

ଆରମ୍ଭ କରିବା - ମୁଡ଼୍‌କିଆନା - muṛkiānā

ଆରୋଗ୍ୟ କରିବା - ଆଚ୍ଛାକିୟାନା / ବନେକିଆନା - āchākiānā / banekiānā

ଆଲମାରି - ଆଲ୍‌ମାରି - ālmāri

ଆଲୋକ - ଵେଡ଼୍‌ଚି - veṛci

ଆଳୁ - ଆଲୁ - ālu

ଆଶା କରିବା - ଆସାକିଆନା - āsākiānā

ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବା - ଆସିସ୍ ହିଆନା - āsis hiānā

ଆଶ୍ୱିନ - ଦଶ୍‌ରା କୁଆଁର୍ - dasrā/kuā̃r

ଆଷାଢ଼ - ଆସାଢ଼୍ - āsāṛh

ଆସିବା - ଵାୟାନା - vāyānā

ଆହାଃ - ଆହା - āhā

ଆହାର କରିବା - ତିନ୍ଦାନା - tindānā

ଆହୁର - ଆଉଡ଼୍ - āuṛ

ଇ

ଇଚ୍ଛା କରିବା - ମନ୍‌କିଆନା - mankiānā

ଇଟା ଘର - ଇଟ୍‌ଲୋନ୍ - iṭlon

ଈ

ଈଶ୍ୱର - ଭଗ୍‌ଵାନ - bagvān

ଉ

ଉକାଳିବା - କକ୍‌କାନା - kak'kānā

ଉଙ୍କିମାରିବା - ମଡ଼୍‌କ୍‌ସିହୁଡାନା - maṛksi huṛānā

ଉଖୁଡ଼ିବା - ଓଡ଼୍‌ହାନା - oṛhānā

ଉଖାରିବା - ତସ୍‌କାନା - taskānā

ଉଖୁଡ଼ା - ପିର୍କଲାଇ - pirki lāi

ଉଘାଇବା - ତନ୍‌କାହ୍ କିଆନା - tankāh kiānā

ଉଖାଇବା - ତେହ୍‌ହାନା - teh'hānā

ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା - ତାରାନା - tārānā

ଉଜାଡ଼ିବା - ଲେହାନା - lehānā

ଉଜୁଡ଼ିବା - ଲେଙ୍ଗାନା - leggānā

ଉଟାଳିବା - ତାଡ଼ାନା - tāṛānā

ଉଟେଇବା - ଦିବାକିଆନା - dibā kiānā

ଉଠାଇବା - ତେହାନା - tehānā

ଉଠିବା - ତେଦାନା -tedānā

ଉଡ଼ାଇବା - ପର୍‌ହାନା - parhānā

ଉଡ଼ିବା - ପର୍‌ୟାନା - paryānā

ଉଣ୍ଡିବା - ପୋସାନା - posānā

ଉଗୁଣିବା - ରୟାନା - rayānā

ଉତ୍ତର - ଜବାବ - jabāb

ଉତ୍ତର ଦେବା - ଜବାବ୍ ହିଆନା - jabāb hiānā

ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ - ହଜୁର୍‌ପେକ୍ - hajur pek

ଉତ୍ତାଣ୍ଟି - ପାସ୍ - pās

ଉପବାସ - ଉପାସ୍ - upās

ଉପର ମହଲ - ପର୍‌ରୋ ମହଲ୍ / ପାହୁଚ୍ - parromahal/pāhuc

ଉପବାସ କରିବା/ରହିବା - ଉପାସ୍ କିଆନା / ମନ୍ଦାନା upās kiānā/mandānā

ଉପଦେଷ୍ଟା - ଆର୍‌ତେର୍ ହେୱାଲ୍ -ārter hevāl

ଉପରେ - ପର - para

ଉପଭୋଗ କରିବା - ଭୋଗ୍ କିଆନା - bhog kiānā

ଉପସ୍ଥାନ - ହାଜରା - hājrā

ଉପସ୍ଥିତ - ମନ୍ଦାନା - mandānā

ଉପାଡ଼ିବା - ତାହ୍‌କାନା tāhkānā

ଉପାସନା - ପୂଜା - pujā

ଉପି - ଖର୍‌ରୁ/ରୁଞ୍ଜି - kharru/ruñi

ଉଭେଇବା - ମୟାନା - mayānā

ଉଲ୍‌କା - ଚନ୍ଦେଲି ହର୍‌ଲା / ହୁକ୍କା ପେଲ୍‌ଟ୍ - candeli harlā hukkā pelt

ଉଲି - ଉଲି - uli

ଉଲୁସିବା - ହିଡ଼୍‌କ ଆୟାନା - hiṛk āyānā

ଉଷୁନା ଗୁଉଳ - ଉସ୍‌ନାନୁକା - usnānukā

ଉହ୍ୟେଇ - ଘାର୍‌ସା - ghārsā

ଓ

ଓ ! - ଓ ! - o !

ଓଃ ! - ଓହ୍ ! - oh !

ଓଜନ - ବୋଝ୍ - bojh

ଓଜନ କରିବା - ତୁଲି କିଆନା - tuli kiānā

ଓଟ - ଊଁଟ୍ - ũṭ

ଓଟାରିବା - ପିଡ଼୍‌ଗାନା - piṛggānā

ଓଢ଼ଣା - ମୁଡ଼ୁକ୍‌ତା - muṛuktā

ଓଦା କରିବା - ପୁହାନା - puhānā

ଓଧ - କୋଡ଼ାଲ୍ ହୁପେ - koṛāl hupe

ଓର - ପାଟି - pāṭi

ଓଲଟି ପଡ଼ିବା - ତିଡ଼ୟାନା - tiṛiyānā

ଓଲଟିବା - ରୟାନା - rayānā

ଓଳି (ଘର ଛାତର) - ଓ୍ୱାସା vāsā

ଓଳି - ବେଲା - belā

ଓଲେଇବା - ହୟାନା - hayānā

ଓଷୁ - ଟଡ଼ି - ṭaṛi

ଓହ୍ଲରବା - ଚାଣ୍ଡେକଆନା - cāndekiānā

ଓହ୍ଲାଇବା - ରୟାନା - rayānā

କ

କଅଁଳ - ସୁସାର୍ - susār

କଅଁଳାଇବା - ପିଲ୍‌କାହ୍‌କଆନା - pilkāhkiānā

କଅଁଳିବା - ପିଲ୍‌କେମାୟାନା - pilkemāyānā

କଉଁ - ଦୁର୍ପା - durpā

କଉଁଆ - କାଚାହିତ୍ତା - kācāhittā

କଉଁଚ - କତର୍ନି katarni

କଉଁଛ - କେଚମ୍ - kecim

କଉ - କେଉ - keu

କଙ୍କ/କଙ୍କର - ନାଁ - nã̄

କଙ୍କଡ଼ା - ଏଟେ - eṭe

କଙ୍କଣ - ଖିଲୁଆ - khiluā

କଙ୍କଡ଼ା ବିଚ୍ଛୁ - କେକ୍‌ଡ଼ା ବିଚୁ - kekṛā bicu

କଙ୍କି - ଜୋରିଆ - joriā

କକେଇ - କାକା - kākā

କଖାରୁ - ନିରାଗୁମଡ଼୍ - nirāgumaṛ

କଚଟି - କଏ - kae

କଞ୍ଚା - କାଚ୍ଚା - kācā

କଚୁଡ଼ିବା - ହୁକ୍‌କାନା - hukkānā

କଜଳପାତି - ହାଞ୍ଚି - hānci

କାଶ - କମନ୍‌ବିଲାୟ - kamanbilāy

କଣ୍ଟିବଗ - କାକୋଡ଼ାଲ୍ - kākoṛāl

କଟୁର - କସେର୍ - kaser

କଠ - ଟୋଡ୍‌ରା - ṭoṛrā

କଠଉ - କଠାଉ - kaṭhāu

କଡ଼ା - କାଡ଼ା - kāṛā

କଡ଼େଇବା - ତିଡ଼ିୟାନା - tiṛiyānā

କଢ଼ - ଡୁଣ୍ଡିପୁଙ୍ଗା - ḍunḍipuŋgā

କତା - ବାତା - bātā

କଣା - କାନା / ଛେଦ୍ - kānā / ched

କଣ୍ଟା - ହାପ - hāp

କଣ୍ଟିବା - କାହାନା - kāhānā

କଣ୍ଢେଇ - ପୁତ୍‌ଲା - putlā

କଥା - ପଲ୍ଲ - palla

କନ୍ଦ - ମାଟିମ୍ - māṭim

କଦଳୀ - କେଡ଼ା - keṛā

କଦର୍ଥି - ବିନ୍‌ହେତ୍‌ନା - binhetnā

କନିଅର - କନ୍‌ହେର୍ - kanher

କନିଷ୍ଠ ଆଙ୍ଗୁଳି - କାନି/ଚିନି ଆଣ୍ଡ୍‌କି - kāni/cini ānḍki

କନେଷ୍ଟବଲ - କୋସୁର୍ - kosur

କପ୍ - କପ୍ - kap

କପା - କାପସ୍ - kāpas

କପାଳ - କପାର୍ - kapār

କପାଳର ଦୁଇପାଖ - କନ୍‌ପଟି - kanpaṭi

କମ୍ପିବା - ତଡ଼ତଡ଼େମାୟାନା - taṛtaṛemāyānā

କପୋତ - ପୁରାଡ଼୍ - purāṛ

କର୍ପୂର - କପୁର୍ - kapur

କବ୍‌ଜା - କବ୍‌ଜା - kabjā

କବାଟ - ମାରି - māri

କଦାବଚିନି - ଡାଲ୍‌ଚିନି - ḍālcini

କବି - କବି - kabi

କମଳା - ସନ୍ତ୍ରା - santrā

କମାର - ଓ୍ୱାଢ଼େ - vāṛe

କମିଜ - କୁଡ଼୍‌ତା - kuṛtā

କମେଇବା - କମାୟକିଆନା - kamāyakiānâ

କମ୍ବଳ - କମ୍ବଲ୍ - kambal

କମିସ୍ୱଶ - ଚ୍ୱକ୍‌ରିଆ - cākriā

କର (tax) - ବର୍‌ନା - barnā

କର - ଲାଁ - lā̃

କରତ - ଆରା - ārā

କରମଙ୍ଗା - କର୍‌ମଙ୍ଗା - karmaŋgā

କରଣୀ - ଥପି - thapi

କରଢବା - ରିଚ୍‌ନା - ricānā

କରବୀର - କନ୍‌ହେର୍ - kanher

କରଚୂଲି - ଚିଡ଼ପା - ciṛipā

କରିବା - କିଆନା - kiānā

କରେଇ - କଡ଼ାଇ - kaṛāi

କଳ - ମସିନ୍ - masin

କଳସ - କଲସ - kalas

କଲରା - କାରେଲାଁ - kārelā̃

କଲମ - କଲମ୍ - kalam

କଲଙ୍କିବା - କର୍‌ଚାଲପୟାନା - karcālpayānā

କଳା - କାଡ଼ିୟାଲ୍ - kāṛiyāl

କଳାଜିରା - କାଲାଜିରା - kālājirā

କଳାଭ୍ରମର - ଧୁମ୍‌ସି - dhumsi

କଲେଜ - କାଲେଜ୍ - kālej

କଂସେଇଖାନା - ହଓ୍ୱିଲୋନ୍ - havilon

କଷିବା - ଗାଡ଼୍‌କିଆନା - gāṛkiānā

କଷ୍ଟ ପାଇବା - ଦଣ୍ଡପାଡ଼ାନା - danḍpāṛānā

କଂସା - କାଁସ - kā̃s

କଂସାରି - ଖର୍‌ଡ଼ା - kharṛā

କସ୍ତୁରୀ - କସ୍ତୁରି - kasturi

କହିବା - ଇନ୍ଦାନା - indānā

କହୁଣୀ - କହୁନି - kahuni

କାଉ - ହୋଲିଆଁ - holiā̃

କାଛୁ - କାଓ୍ୱାଲ୍ - kāvāl

କାକର - ମଚ୍ଛ୍ - macc

କାକରା - ହାଡ଼ିଂ - hāṛiŋ

କାକୁଡ଼ି - କକ୍‌ଡ଼ି - kakṛi

କାଖ - ଗୁଂଗୁଲ୍ - guŋgul

କାଚ - କାଁଚ - kā̃c

କାଚ ଜିନିଷ - କାଞ୍ଚଜିନିଷ୍ - kā̃cjinis

କାଚବା - ଟଣ୍ଡାନା - ṭanḍānā

କାଣ୍ଡିଆହୁଦା - କାନ୍ଦିହୁସ୍ - kāndihus

କାଟିବା - ଅସ୍‌କାନା - askānā

କାଠ - ମାଡ଼ା - māṛā

କାଠଘର - ମାଡ଼ାକ୍‌ଲୋନ୍ - māṛāklon

କାଠହଣା - କିଦ୍‌ରି - kidri

କାଠଶିଣ୍ଢ଼ - ନିସାନି - nisāni

କାଠି - କୁଟ୍‌କି କାଟିଆ - kuṭki kāṭiā

କାଠୁରିଆ - କଟଅଁ ବିତାଲ୍ - kaṭaā̃ bitāl

କାଣ୍ଡନଲ ସାପ - ଗଜ୍‌ରାର୍ - gajrār

କାଣ୍ଡିବା - ଆଚାନା - ācānā

କାର୍ତ୍ତିକ - କାର୍‌ତିକ୍ - kārtik

କାଢ଼ିବା - କିଲାନା - kilānā

କାଦୁଅ - ଚିକ୍‌ଲା - ciklā

କାନ୍ଧ - ହାଟା - hāṭā

କାନ୍ଧେଇବା - ହାଟାଗୋଡ଼ା କିଆନା - hāṭāgoṛā kiānā

କାନ - କଓ୍ୱି - kavi

କାନ ମଇଳା - କର୍‌ଙ୍ଗେଲ୍ - karŋgel

କାନଫୁଲ - କଓ୍ୱି ଖିଲୁଆ - kavi khiluā

କାନମୂଳ - କଓ୍ୱିଭିର୍‌ଲି/କନ୍‌ପଟି - kavibhirli/kanpaṭi

କାନେଇବା - କେଞ୍ଞାନା - keñānā

କାଛ - କୋଟ୍ - koṭ

କାଛଘଣ୍ଟା - କୋଟ୍‌ଘଡ଼ି - koṭghaṛi

କାମୁଡ଼ିବା - କସ୍‌କାନା - kaskānā

କାରଖାନା - କାର୍‌ଖାନା - kārkhānā

କାଲ୍ - ଭଏଁରା - bhaẽrā

କାଲି - ସିହାଇ - sihāi

କାଲେ - ହୋଡ଼ାଏ - hoṛāe

କାଶିବା - କକ୍‌ଲି କିଆନା - kakli kiānā

କାହ୍ନା - ବନା - banā

କାହାକୁ - ବଦେନେ - badene

କିଏ - ବୋଡ଼୍ - boṛ

କିଣିବା - ଅସାନା - asānā

କିନ୍ତୁ - ତେବ୍‌ଲେ - teble

କିମ୍ବା - ନିହିଲେ - nihile

କିରାଣୀ - ଗୁମାସ୍ତା - gumāstā

କିରୋସିନ - ତାଡ଼ିନି - tāṛini:

କିଲ - କିଲ - kilā

କିଶୋର - ଲାୟୋଡ଼୍ - lāyoṛ

କିଶୋରୀ - ଲାୟୋଦାଲ୍ - lāyodāl

କିସ୍‌ମିସ୍ - କିସ୍‌ମିସ୍ - kismis

କୀଟ - ପୁଡ଼ୁଇ - puṛui

କୂଅ - କୁଆଁ - kuā̃

କୁଆପଥର - କରା - karā

କୁ - ନେ - ne

କୁକୁଡ଼ା - କୋର୍‌କ୍ - kork

କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ - କର୍‌ପିଅଁ - karpiā̃

କୁକୁର - ନାଇ - nāi

କୁକୁରୀ କୁତ୍‌ରି - kutri

କୁଞ୍ଚ - କୁଡ଼୍‌କ୍‌ତା - kuṛktā

କୁଞ୍ଚିବା - କୁଡ଼୍ କାନା - kuṛkānā

କୁଜ - ଫଟ୍‌କା - phaṭkā

କୁଜା - କୁବ୍‌ଡ଼ା - kubṛā

କୁଡ଼ିଆଘର - କୁରିଆଲୋନ୍ - kuriālon

କୁଣ୍ଡଳ! - ଉଆଞ୍ଜିଭୂଷା - uāñibhusā

କୁଢବା - ହାର୍‌ନା - hārānā

କୁମାର - ପେକା - pekā

କୁମାରୀ - ପେକି - peki

କୁମ୍ଭାର - ପାଣ୍ଡେ - pāṇḍe

କୁମ୍ଭୀର - ମଗ୍‌ଡ଼ାଲ୍ - magṛāl

କୁରଢ଼ୀ - ଟାଏଙ୍ଗା/କୁଡ଼ାଡ଼୍ - ṭāeŋgā/kuṛāṛ

କୁଳ - ଲେଟି - leti

କୁହୁଡ଼ି - ଡୁର୍ଣ୍ଡି - ḍurṇḍi

କେଉଟ - କେଉଁଟ୍ - keũṭ

କେଉଁଗୁଡ଼ିକ - ବଉକ୍ - bauk

କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ - ବଏଁନ୍ - baven

କେଉଁଠି - ବଗା - bagā

କେଉଁଠିକୁ - ବଗା - bagā

କେହ୍ନବା - କୋହ୍‌କାନା - kohkānā

କେତେକ - ବଚ୍‌କ୍ - back

କେରଣ୍ଡି - ଝାଇଙ୍ଗା ମିନ୍ - jhāiŋgā min

କେଳା - ତାରାସ୍ ବିତାଲ - tārāsbitāl

କେଳୁଣୀ - ତାରାସ୍ ବିତି - tārāsbiti

କେଶର - କେଶର୍ - kesar

କୋଇଲି - କୋଏଲ୍ - koel

କୋକଶିଆଳ - କୋଲିହା - kolihā

କୋଟ୍ - କୋଟ୍‌କୁଡ଼୍ତା - koṭkuṛtā

କୋଠରୀ - ବାକ୍‌ଡ଼ା - bākṛā

କୋଠାଘର ମହଲ୍ - mahal

କୋଡ଼ - କୁଦାଡ଼ - kudāṛ

କୋଦାଳ - ରାଫା - rāphā

କୋବି (ଫୁଲ) - ପୁଙ୍ଗାର୍ ଗୁଭି - puŋgār gubhi

କୋବି (ବନ୍ଧା) - ଚିପ୍‌ଟା ଗୁଭି - ciptā gubhi

କୋରଣୀ - କୋର୍ନି - korni

କୋରି - କୋଡ଼୍ଲି - koṛli

କୋରିବା - କୋରେ କିଆନା - kore kiānā

କୋଳଥ - କୋଡ଼େଙ୍ଗ - koṛeŋg

କୋଳ - ରେଙ୍ଗା - reŋgā

କୌଣସି · ବାଙ୍ଗେ - bāŋge

କୌପିନ - ଲେଙ୍ଗ୍‌ଟା - leŋṭā

କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ - ଅନ୍ଧଆରି - andhiāri

ଖ

ଖଇ - ଲାଇପିର୍‌କି - lāipirki

ଖଇର - ଖଏର୍ - khaer

ଖଇଁଚ - ସୋଡ଼୍ୟା - soṛyā

ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା - ମାହାନା - māhānā

ଖଜା - କରିଲାଡ଼ୁ - karilāṛu

ଖଞ୍ଜିବା - ପୟ୍‌ହାନା - payhānā

ଖଜୁରି - ଖଜୁର୍ - khajur

ଖଟ - ଖଟିଆ - khaṭiā

ଖଟ ପୁଆ - ଖଟିଆ କାଲ୍ - khaṭiā kāl

ଖଟା - ଟିଙ୍ଗ୍‌ଟିଙ୍ଗା - ṭiŋṭiŋgā

ଖଟିବା - ଖଟେମାୟାନା - khaṭemāyānā

ଖଡ଼ା - ଖେଡ଼ା - kheṛā

ଖଣି - ଖାଦାନ୍ - khādān

ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରିବା - ଗନ୍ଦାଁ ଗନ୍ଦାଁ କିଆନା - gandā̃ gandā̃ kiānā

ଖନା - ତୋତ୍ରିଆ - totriā

ଖବର ଦେବା - ଖବଡ଼୍ ହିୟାନା-khabaṛ hiyānā

ଖରଡ଼ିବା - କଡ଼ିଆନା - kaṛiānā

ଖଣ୍ଡ - ଅସାନା - asānā

ଖଳା - କାଢ଼ା - kāṛā

ଖସଡ଼ିଯିବା - ବିଡ଼୍ଚ୍ନା - biṛcānā

ଖସିବା - ପୁସ୍କାନା/ବିଡ଼୍ଚ୍ନା - puskānā/ biṛcānā

ଖାଇବା - ତିନ୍ଦାନା - tindānā

ଖାଇବାଘର - ତିନ୍ଦାନା(ଲୋଟ୍/ବାକଡ଼ା) - tindānā (lot bākṛā

ଖାତକ - ଲାଗାଓୟ୍ୱାଲ୍ - lāgāoyvāl

ଖିଅର କରିବା - କର୍ୟାନା - karyānā

ଖିଡ଼କି - ଖିଟ୍କି - khiṭki

ଖିଲ - ଖିଲ୍ - khil

ଖୁଆ - ଖିର୍ - khir

ଖୁଆଇବା - ତିହ୍ହାନା - tih'hānā

ଖୁଣ୍ଟିବା - କୋୟାନା/ପିଗ୍ହାନା - koyānā / pighānā

ଖୁଣ୍ଟି - କୁଟା - kuṭā

ଖୁଡ଼ି - କାକି - kāki

ଖୁଡ଼ୁଶ୍ୱର - ମାମା - māmā

ଖୁନ୍କରିବା - ହକାନା - hakānā

ଖୁମ୍ପିବା - କୋହ୍କାନା - kohkānā

ଖୁବ୍ - ନକଟେ - nakte

ଖୁମ୍ବ - ଖାମା - khāmā

ଖୁର - ମଜିଆ - majiā

ଖୁସ - କୁଡ଼ିଁ - kuṛĩ

ଖରୁପି - ସୁରିକୋଡ଼କି - surikoṛki

ଖେଚେଡ଼ି - ଖିଚ୍ଡ଼ି - khicṛi

ଖେଳ - କର୍ସାନା - karsānā

ଖେଳଣା - କର୍ସାନା - karsānā

ଖେଳ ପଡ଼ିଆ - କର୍ସାନା ବଟି - karsānā baṭi

ଖେଳାଳୀ - କରସ୍ୱାଲ୍ - karasvāl

ଖେଳିବା - କର୍ସାନା - karsānā

ଖୋଜିବା - କୋଜିକିଆନା - kojikiānā

ଖୋଦିତ କରିବା - କାଡ଼ାନା - kāṛānā

ଖୋଳିବା - କାଡ଼ାନା kāṛānā

ଖୋଲିବା - ତାର୍ୟାନା - tāryānā

ଖୋସାମତ କରିବା - ଖୁସାମତ୍କିୟାନା-khusāmat kiyānā

ଖୋସିବା - କୁଡ଼୍କାନା - kuṛkānā

ଗ

ଗଇଁଠି - ଗଏଁଠି - gaẽti

ଗଉଡ଼ - କୋପାଲ - kopāl

ଗଛ - ମାଡ଼ା - māṛā

ଗଛର ଓହଳ - ମାଡ଼ାଦାସୁଡ଼୍ - māṛādāsuṛ

ଗଛର ଚେର - ମାଡ଼ାଦାହିଡ଼୍କ - māṛādāhiṛk

ଗଛର ଛେଲ - ମାଡ଼ାଦା ତୋଲ୍ - māṛādātol

ଗଛର ଶାଖା - କାନ୍ଦିଁ - kāndĩ

ଗଣ୍ଠାଇବା - ଗଠିକିଆନା - gaṭhikiānā

ଗଣ୍ଠି - ଗଠି - gaṭhi

ଗଡ଼ାଇବା - ଗୁଡ଼୍ହାନା - guṛhānā

ଗଡ଼ବା - ଗୁଡ଼ାନା - guṛānā

ଗଡ଼ଶା - ବଟ୍ଟେ - batte

ଗଡୁ - କସେଲା - kaselā

ଗଢିବା - ବନାହ୍‌କିଆନା - banāhkiānā

ଗଣକ - ଦାର୍ରିଆଲ୍ - dārriāl

ଗଣନାକାର - ଲକ୍‌ୱାଲ୍ - lakvāl

ଗଣିବା - ଲକ୍‌କାନା - lak'kānā

ଗଦା - ମୁଦ୍‌ଗର୍ - mudgar

ଗଦ - ଗଟ୍ଠି - gat'ti

ଗଦେଇବା - ଦିବାକିଆନା - dibākiānā

ଗଧ - ଗଧି - gadhi

ଗନ୍ଧକ - ଗାଂଦୋକ୍ - gāndok

ଗପକରବା - ପଲୋଁଆଡ଼୍‌କାନା - palõāṛkānā

ଗର୍ବ କରବା - ଗରବ୍‌କିଆନା - garabkiānā

ଗଭୀର - ଗହିର୍ - gahiṛ

ଗର୍ଭ - ଆସ୍ରା - āsrā

ଗର୍ଭାବସ୍ଥା - ଆସ୍ରାଦେମାନ୍ତା - āsrādemāntā

ଗରଜିବା - ଗଡ଼୍‌ଜାନା - gaṛjānā

ଗରଜେଇବା - ଗଡ଼୍‌ଜାହାନା - gaṛjāhānā

ଗରମ - କାସ୍‌ଲେ - kāsle

ଗରମ ମସଲା - ଗରମ୍ ମସ୍‌ଲା - garam maslā

ଗରା - ଘାଗ୍‌ରି - ghāgri

ଗଲଗଣ୍ଡିଲ - ଗୁଲ୍‌ଟୁ - gulṭu

ଗଳା - ଟୋଡ଼୍‌ରା - ṭoṛrā

ଗଳି - ଡାଣ୍ଡ, କୋଲି ḍānḍ/koli

ଗଳିବା - ହଡ଼ିୟାନା - haṛiyānā

ଗଳ୍ପ - କଥ୍‌ନି - kathni

ଗହମ - ଗହୁଁ - gahū̃

ଗହ୍ମାସ୍ଥ - କୁଡ଼୍‌ସି - kuṛsi

ଗାଇବା - ୱାରନା - vārānā

ଗାଜର - ଗାଜର୍ - gājar

ଗାଡ଼ବଖର - ଗାଡ଼ାବାକଡ଼ା - gāṛābākṛā

ଗାଢ଼ଲାଲ୍ - ନକାଏଲାଲ୍ - nakāelāl

ଗାଣ୍ଡୁଆ - ଟୁକ୍ରି - ṭukṛi

ଗାଧେଇବା - ନହୟ୍‌କିଆନା - nahaykiānā

ଗାମୁଛା - ପାଗା - pāgā

ଗାଲ - ଗାଲ୍ - gāl

ଗାଳି - ଜଗ୍‌ଡ଼ା - jagṛā

ଗାଳିଦେବା - ଜଗ୍‌ଡ଼ାକିଆନା - jagṛākiānā

ଗାଳିବା - ମୁଟ୍‌ହାନା - muṭ'hānā

ଗାୟକ - ପାଟାୱାର୍‌ୱାଲ୍ - pāṭāvārvāl

ଗ୍ରାମ - ୱାଡ଼ା/ନାର୍ - vāṛā/nār

ଗିରଫ - ହୋହାନା - hohānā

ଗିଲାସ - ଗିଲାସ୍ - gilās

ଗିଳିବା - ଲିଲିକିଆନା - lilikiānā

ଗୁଆ - ସୁପାରି - supāri

ଗୁଜୁରାତି - ଇଲାଚି - ilāci

ଗୁଡ଼ - ବେଲି - beli

ଗୁଡ଼ଆ - ମିଠାଇବିତା - miṭhāibitā

ଗୁଡ଼େଇବା - ଗୁଣ୍ଡିୟାହ୍ କିଆନା - gunḍiyāh kiānā

ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୂଷା - ଚିତ୍ରିହୁପେ - citri hupe

ଗୁନ୍ଥିବା - ଗୁଟେ କିଆନା - gute kiānā

ଗୁମ୍ଫା - ଗଡ଼ା - gaṛā

ଗୁରୁ - ଗୁରୁ - guru

ଗୁରୁବାର - ଗୁର୍‌ବାର୍ - gurbār

ଗୁରୁଣ୍ଡିବା - ଗର୍‌ସେ ମାୟାନା - garse māyānā

ଗୁହାଳ - କୋନ୍ଦା କୋଟ୍‌କା - kondā koṭkā

ଗେଞ୍ଜି - ଗେଞ୍ଜି - geñi

ଗେଡା - ଠୁବ୍‌ର - ṭhubra

ଗେଡ଼ି - ଠୁବ୍‌ରି - ṭhubri

ଗେଣ୍ଡା - ଘୋଙ୍ଗି - ghoŋgi

ଗେଣ୍ଡୁ - ଗଞ୍ଜା - gañā

ଗେଣ୍ଡାଳିଆ - କୁର୍ରିଂ - kurriŋ

ଗେରୁ - ଗେରୁ - geru

ଗୋଇଠି - ଲେଡ଼ି - leṛi

ଗୋଖର - ନାୟୁ - nāyu

ଗୋଡ - କାଲ୍ - kāl

ଗୋଡ଼ଖଣ୍ଡୁ - ପଇଡ଼ି - paiṛi

ଗୋଦର - ତୋଏତାଲ୍ - toetāl

ଗୋଦାମ - କୋଟି - koṭi

ଗୋଧି - ଗୋଭ୍ହାଲ୍ - govhāl

ଗୋବର ପୋକ - ଗୋବର୍ ପୁଡ଼ୁକ୍-gobar puṛuk

ଗୋଲ୍ - ଗୁନ୍‌ଟିଆଲ୍ - gunṭiāl

ଗୋଲମରିଚ - ଗୁଟ୍‌ମରିଚ୍ - guṭmaric

ଗୋଲମାଲ କରିବା - ଖିର୍ଲି କିଆନା - khirli kiānā

ଗୋଲା - ଗୋଲି - goli

ଗୋଲାପ - ଗୋଲାପ୍ - golāp

ଗୋଲେଇବା - ମିଲାହ୍ କିଆନା - milāh kiānā

ଗୃହ - ଲୋଟ୍/ଲୋନ୍ - lot/lon

ଗୃହିଣୀ - ଲୋନ୍‌ବିଟି - lonbiti

ଗୃହସ୍ୱାମୀ - ଲୋନ୍‌ବିତା - lonbitā

ଗ୍ରହ - ଗର୍‌ହ - garha

ଗ୍ରହଣ - ଗର୍‌ହନ୍ - garhan

ଗ୍ରୀଷ୍ମ - ଖରାଦିନା - kharādinā

ଘ

ଘଉଡ଼ିବା - ଗୁଡ଼ାନା - guṛānā

ଘଣ୍ଟିକା - ପାପେ - pāpe

ଘଟିବା - ଘଟେ ମାୟାନା - ghaṭe māyānā

ଘଡଘଡ଼ି - ଘଡ଼୍‌ଘଡ଼ି - ghaṛghaṛi

ଘଣ୍ଟା - ଘଡ଼ି - ghaṛi

ଘଣ୍ଟି - ଗାଟି - gāṭi

ଘନ (ଜଙ୍ଗଲ) - ଜିଞ୍ଜାଟ୍ (ଜଙ୍ଗଲ)-jiñāṭ (kaman)

ଘର - ଲୋଟ୍/ଲୋନ୍ - lot/lon

ଘର ଚଟାଣ - ଲୋନ ଚଟାନ୍ - lon caṭān

ଘରଚଟିଆ - ଗୁଟିଆ - cāṭiā

ଘର ଛପର କରିବା - ଲୋଟ୍ ୱେସାନା - lot vesānā

ଘରକୋଣି - ଲାମ୍‌ହାନେ - lāmhāne

ଘରଣୀ - ଲୋନ୍‌ବିଟି - lonbiti

ଘାଟ - ଘାଟ୍/ଗାଟୁମ୍ - ghāṭ/gāṭum

ଘାଟିଆ - ଘାଟ୍‌ବିତାଲ୍ - ghāṭqitāl

ଘାଣ୍ଟିବା - କଡ଼ିୟାନା - kaṛiyānā

ଘାସ - ଲଟା - lāṭā

ଘାସ କାଟିବା - ଲଟାକୟାନା - lāṭā kayānā

ଘାସ ବାଛିବା - ଲଟା (ନିଡି କିଆନା / ତାହ୍‌କାନା) - lāṭā (nidikiānā/tāhkānā)

ଘିଅ - ପାଲ୍‌ନି - pālni:

ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବା - ମସର୍ ଗର୍ଜାନା - masar garjānā

ଘୁଞ୍ଚିବା - ଗୁଚ୍ଚାନା - guchānā

ଘୁମାଇବା - କୁଡ଼୍‌କାନା - kuṛkānā

ଘୁରାଇବା - ହୁଡ଼୍‌ହାନା - huṛhānā

ଘୁରିବା - ହୁର୍ଣ୍ଡାନା - hurnḍānā

ଘୁଷୁରିବା - ତୋଡ଼୍‌ଗାନା - toṛgānā

ଘୁଷୁରି - ପାଦ୍ଦି - paddi

ଘୋଡା - କୋଡା - koṛā

ଘୋଡ଼ୀ - କୋଡାମାଇ - koṛāmāi

ଘୋଡେଇବା - ମୁଚ୍ଚାନା - mucānā

ଘୋଳଦହି - ଦହି - dahi

ଘୃଣା କରିବା - ଗିନ୍‌ୟା କିୟାନା - ginyā kiānā

ଚ

ଚଉତରା - ମଣ୍ଡା - manḍā

ଚଉକାଠ - ଚୌକାଟ୍ - coukāṭ

ଚଉକି - କୁରଚି - kurci

ଚହଟିବା - ମାରତା କିଆନା - mārtākiānā

ଚକ୍ - ଚକ୍ - cak

ଚକଟିବା - ଦସକାନା - daskānā

ଚକି - ଜାତା - jātā

ଚଟଣି - ଚାଟ୍‌ନି - cāṭni

ଚଟି - ଚଟି - caṭi

ଚଟିଆ - ଚାଟିଆ - cātiā

ଚଟୁ - ହୁକୁଡ଼ - hukuṛ

ଚଟେଇ - ମସନି - masni

ଚଢ଼ିବା - ତଗାନା - tagānā

ଚଣା - ଚାନା - cānā

ଚନ୍ଦନ - ଚନ୍ଦନ୍ - candan

ଚନ୍ଦା - ଟାଗ୍ଗାରା - ṭāggārā

ଚନ୍ଦ୍ର - ଲଲେଞ୍ଜ - laleñj

ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣ - ଲଲେଞ୍ଜ ୱେଡ଼ଚି - lalenj veṛci

ଚର୍ବି - ବାଦିନି - bādini

ଚମ - ଢୋଲ - dhol

ଚମକାଇବା - ଚମକୋ କିଆନା - camko kiānā

ଚମାର - ରୋଏଁଦାସ / ଚମ୍‌ଡ଼ାଲ୍ - roẽdās/ camṛāl

ଚମତ୍କାର - ଅଚରିତ୍ - acarit

ଚରଖା - ଠିର୍‌ଖ - ṭhirkha

ଚରମ - ମାଡାନା - maṛānā

ଚରମ ଅବସ୍ଥା - ମାଡାନା ବେରା - maṛānā berā

ଚରିବା - ମୟାନା - mayānā

ଚଲାଇବା - ମଲ୍‌ହାନା - malhānā

ଚଳିବା - ଚଲେମାୟାନା - calemāyānā

ଚଳେଇବା - ଚଲହ କିଆନା - calha kiyānā

ଚଷମା - ଚସ୍‌ମା - casamā

ଚଷା - କିସାନ - kisān

ଚହିଁବା - ପୁହାନା - puhānā

ଚହଟିବା - ଦୟଗ୍ଗାନା - dayaggānā

ଚାଉଳ - ନୁକାନ୍ - nukān

ଚାକର - କମିଆ - kamiā

ଚାପିବା - ଅପ୍ତାନା - aptānā

ଚାଟିବା - ନାକାନା - nākānā

ଚାଦର - ଚାଦର - cādar

ଚାଖିବା - ଆଦ୍‌ମାନା ādmānā

ଚାବିବା - କସ୍‌କାନା - kaskānā

ଚାରିଅଣା - ନାଲ୍‌ଗାଆନା - nalgāānā

ଚାଳକ - ଚଲାହ୍‌କେୱାଲା - calahkevālā

ଚାଲିବା - ତାକାନା - tākānā

ଚାନ୍ଦୁଆ - ଚାନ୍ଦନି - cāndni

ଚାଲୁଣି - ସଲେନ୍ - salen

ଚାଷକରିବା - ହେଡ୍‌ପୁଆନା - hedpuānā

ଚାହିଁବା - ହୁଡାନା - hudānā

ଚିକଣାଇବା - ଚିକ୍‌ନାକିୟାନା - ciknhākiyānā

ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି - ଜହ୍ଲେ - jalhe

ଚିଡ଼େଇବା - ଚିଲ୍‌କାକିଆନା - cilkākiyānā

ଚିତାବାଘ - ପିରକଡୁଆର୍ - pirakaḍuar

ଚିତ୍ରକର - ଫଟୋକ୍‌ବିତାଲ୍ - phaṭokbital

ଚିଠି - ଚିଠି - citi

ଚିନି - ସାକ୍‌କେର - sakker

ଚିନ୍ତାକରିବା - ଚିନ୍ତାକିଆନା - cintakiānā

ଚିପିବା - ପିସ୍‌କାନା - piskānā

ଚିପୁଡ଼ିବା - ପିରାନା - pirānā

ଚିରୁଡ଼ି - ହିଲ୍‌ୱି - hilvi

ଚିମୁଟା - ଚିମ୍‌ଟା - cimṭa

ଚିମୁଟିବା - କିସ୍‌କାନା - kiskānā

ଚିର - ଡେଟି - ḍeṭi

ଚିରକାଳ - ସବ୍‌ଦିନା - sabdina

ଚିରିବା - ହିକାନା - hikana

ଚିଲ - ରାଓନାଲ୍ - rāonāl

ଚିଲମ - ଚିଲମ୍ - cilam

ଚିହ୍ନିବା - ପୁନ୍ଦାନା - pundānā

ଚୁଡ଼ା - ୱାର୍କ୍ - vārak

ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା - ଚୁଚୁହୁପେ - chuchuhupe

ଚୂନ - ଚୂନା - cunā

ଚୁମ୍ବନକରିବା - ଝଡ଼ିଲପ୍ତାନା - jhaḍilaptānā

ଚୂରିବା - ପିସ୍‌କିଆନା - piskıyānā

ଚୁରୁଟ୍ - ଚୋଙ୍ଗି - congi

ଚୁଲି - ହଦେଲ୍ - hadel

ଚେଇଁବା - ଚେତାମାନ୍ଦାନା - cetāmāndānā

ଚେଙ୍ଗ - ଝିମ୍‌ଟି - jhimṭi

ଚୈତ୍ର - ଚୈତ - cavt

ଚେନ୍ - ସାକଡ଼ି - sakḍi

ଚେଷ୍ଟା କରିବା - ଚେଷ୍ଟାକିଆନା - cesṭākiyānā

ଚୌକିଦାର - କଟ୍‌ୱାଲ - katvāl

ଚୋବେଇବା - ହଓଲାନା - haolānā

ଚୋର - କଲ୍‌ୱାଲ/ଚୋର୍ - kalvāl/cor

ଚୋରି କରିବା - କଲାନା - kalānā

ଛ

ଛତ୍ର - ଚତ୍ରି - citri

ଛକ - ଛକ୍ - chak

ଛଞ୍ଚାଣ - ଗିଦାର୍ - gidar

ଛଚନ୍ଦ୍ରା - ଛେଚେଣ୍ଡା/ପାଡରି - checenḍa/paḍri

ଛଡ଼ା - ପାଡ଼୍ଡ଼ା - pāṛṛā

ଛଡ଼ା (ବ୍ୟକ୍ତି) - ଚାଣ୍ଡିକିସି - cānḍikisi

ଛଣପଟ - ବାଣଂଗା - bāṇggā

ଛରୁ - କୁହୁ୍କ - kuhuk

ଛନ୍ଦିବା - ହୁତାନା - hutānā

ଛପିବା - ଲୁକାନା - lukānā

ଛପେଇବା - ଲୁକକାନା - lukkānā

ଛଳନା କରିବା - ବଟାକିଆନା - bāṭākiānā

ଛାଇ - ଛାଇଁ - chāĩ

ଛାଉଣୀ - ଓଏଁସାନା - oẽsānā

ଛାଡ଼ିବା - ଚାଣ୍ଡିକିସ୍ଯାନା - cānḍikiyānā

ଛାଣିବା - ଝାଡ଼୍କିସ୍ଯାନା - jhaḍkiyānā

ଛାତ - ଛାନି - chāni

ଛାତି - ଛାତି - chāti

ଛାତ୍ର - ଶିଷ୍ - sis

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ - ଶିଷ୍ଶିଷ୍ୟା - sis-sisyā

ଛାଗପୋକ - ଚାବ୍ରି/ନଡ଼୍ - cabri/naṛ

ଛୁଙ୍କିବା - ଚୁହ୍କାନା - cuhkānā

ଛୁଚୁ - ଚିଚି - cici

ଛୁଟିକବା - ମିରାନା - mirānā

ଛୁଡ଼ାହେବା - ନିତାନା - nitānā

ଛୁଣ୍ଡିବା - ଦରାଗାନା - darāgānā

ଛୁଞ୍ଚି - ମୁଙ୍ଗା - muṇgā

ଛୁଞ୍ଚିବା - ଇର୍ରାନା - irrānā

ଛୁଟି - ଛୁଟି - chuṭi

ଛୁଞ୍ଜି - ହୁଜି - huji

ଛୁରି - କସେର୍ - kaser

ଛେଚିବା - କହ୍କାନା - kahəkānā

ଛେନା - କାନାକିଆନା - kānākiyānā

ଛେପ - ଉସୁକ୍ - usuk

ଛେପ ପକାଇବା - ତୁହୁକାନା - tuhukānā

ଛେରିବା - ଛେରିକିଆନା - cherikiānā

ଛେଳି - ଏଟି - eṭi

ଛୋଟ - ହିଡ଼ଲା - hiṛlā

ଛୋଟା - ଖଡ଼ିଆ/ଛୁଟା - khaṛiā/chuṭa

ଛୋଟା (ବହୁବଚନ) - ହୁଡ଼ଲେ - huṛlo

ଛୋଟେଇବା - କଡ଼ିଆହ କିଆନା - kaṛiāh kiānā

ଜ

ଜଉ - ଲାକ୍ - lāk

ଜଗତ - ଜଗତ୍ - jagat

ଜଗିବା - ରାକାକିଆନା - rākākiānā

ଜଙ୍ଘ - ଜାଗ୍,କୁରୁଙ୍କ - jāgg/kurunk

ଜଟା - ଲଟି - laṭi

ଜଡା - ଜଡ୍ଡାଁ - jaḍḍā̃

ଜଡାତେଲ - ଜଡ୍ଡାଁନ - jaḍḍāni

ଜନ୍ମଦେବା - ଜନମ୍ କିଆନା,ଓଡ୍ହାନା - janam kiānā oṛhānā

ଜବାବ - ଜବାବ୍ - jabāb

ଜମା - ଜମା - jamā

ଜମାଦାର - ଜମାଦାର୍ - jamādār

ଜମିଦାର - ସଉକାର୍ - saukār

ଜଳ - ଏର୍ - er

ଜଳ ଦେବତା - ଏର୍ପେନ୍ଦ୍ - erpend

ଜଳ ପ୍ରପାତ - ଏର୍ରାପ୍ଟା - errāpṭā

ଜଳ ଲହରୀ - ଲହର/ଜଲ୍କେନା - lahari/jalkenā

ଜଳସ୍ରୋତ - ଏର୍ଧାର୍ - erdhar

ଜଳହସ୍ତୀ - ଏର୍ହାଥି - erhāthi

ଜ୍ୱଳନ୍ତ - ଦୁଗ୍ଲେମାୟାନା - duglemāyānā

ବହ୍ନି - ତରିଆଁ - tariā

ଜାଆଁଳ - ପିଲମିନ୍ - pilāmin

ଜାଙ୍ଘ - ପଜାଇପୁଗା - pajāipuggā

ଜ୍ୱାଇଁ - ଜୱାଇଁ/ହାନେ - javaĩ/hāne

ଜାକିବା - ମାସ୍ହାନା - māshānā

ଜାକେଟ୍ - ଜାକେଟ୍ - jākeṭ

ଜାଡ଼ିବା - କସ୍ୟାନା - kasyānā

ଜାଣିବା - ପୁନ୍ଦାନା - pundānā

ଜାବୁଡ଼ିବା - ପୋଟାରକିୟାନା - poṭārkiyānā

ଜାମିନ୍ - ଜାମିନ୍ - jāmin

ଜାମୁ - ଭେଲୋଟି veloti

ଜାରଜ ସନ୍ତାନ - ଉପ୍କାପିଲ୍ଲା - upkāpilā

ଜାରି କରିବା - ଆଡ଼େର୍ କିଆନା - āṛer kiyānā

ଜାଲ୍ - ଅପ୍ - ap

ଜାଳ - ଚଉକି - cauki

ଜାଳିବା (ନିଆଁ) - କିସ୍ମାସାନା - kismāsānā

ଜାଳିବା - ମାସାନା - māsānā

ଜିଆ - ହେମୁଲ୍ - hemul

ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା - ଜିଡ଼ହାନା - jiṛhānā

ଜିତିବା - ୱିଡ଼ାନା - viṛānā

ଜିଭ - ଓଞ୍ଜେର୍ - oñjer

ଜିଲ୍ଲା - ଜିଲା - jilā

ଜୁଆ - ଜୁଆ - juā

ଜୁଆର - ଲହରି - lahari

ଜୁଆଡ଼ି - ଜୁଆଡ଼ି - juāṛi

ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ - ଜୋଗ୍ନି ପୁଡ଼ୁକ୍ - jognipuṛuk

ଜେଲଖାନା - ବନ୍ଦିଲୋନ୍ - bandilon

ଜ୍ୟେଷ୍ଠ - ଜେଠ୍ - jeṭh

ଜୋକ - ଜୋକ୍/ୱୋଣ୍ଡେ - jok/vonḍe

ଜୋତା - ହାର୍ପୁଲ - hārpul

ଜୋରମ ନା - ଡାଣ୍ଡ - ḍanḍ

ଝ

ଝକମକ - ଚକ୍ମକି - cakmaki

ଝଡ଼ - ଝଡ଼ି - jhaṛi

ଝଡ଼ପୋକ - ବତର୍ ପୁଡୁକ - batarpuḍuk

ଝରକା - ଖିଟକି - khiṭki

ଝରଣା - ଝରନା - jharnā

ଝାଉଁ - ଝାମୁ - jhāmu

ଝାଡ଼ଣ - ଝାଡତା - jhāḍtā

ଝାଡ଼ା - ପିଙ୍ଗ୍ - pigg

ଝାଡ଼ିବା - କସ୍ୟାନା - kasyānā

ଝାଟିମାଟି - ଝୋପଡ଼ି - jhopṛi

ଝାଳ - ପସିନା/ଗାହ୍ଲମ୍ - pasinā/gāhlām

ଝାଲର - ଝାଲର୍ - jhālar

ଝିଅ - ପିଆଡ଼୍/ଲାଇବା/ଲାଇଆ - piyāṛ/lāibā/lāiā

ଝିଙ୍କ - ହଇ - hai

ଝିଙ୍କାସ୍ତ - ଝିଞ୍ଜ୍ରା - jhiñjrā

ଝିଟିପିଟି - ଜରମିଟିଟେଁ ଟେକା - jarmiṭiṭẽṭekā

ଝିଣ୍ଡିକା - ଥାପା - thāpā

ଝୁଣ୍ଡି - ଟୋକନା - ṭoknā

ଝୁଡଙ୍ଗ - ବର୍ବଟି/ହାନ୍ନାଇ - barbaṭi

ଝୁଣ୍ଡିବା - ଝଡ଼ୟାନା - jhaḍyānā

ଝୁଲାଇବା - ଝୁଲହାନା - jhulāhānā

ଝୁଲିବା - ଝୁଲାନା - jhulānā

ଝୋଲ - ପୁଲ୍ଲା - pullā

ଟ

ଟଙ୍କା - ରୁପିଆ - rupiā

ଟଗର - ଟଗର୍ପୁଗ୍ଗା - ṭagarpuggā

ଟପିବା - ଓ୍ୱିବାନା - vibānā

ଟହଲିବା - ଅଲୟାନା - alyānā

ଟାଇଲ୍ - ସର୍କାରିକପତ୍ର - sarkārikaprā

ଟାଙ୍କିବା - କଚ୍ଛନା - kichānā

ଟାଙ୍କୁରିବା- ସତକୋଟାକୟାନା-satkoṭākiyāna

ଟାଙ୍ଗିବା - ଅଡହାନା - aḍhānâ

ଟାଣିବା - ପିଡ଼୍ଗାନା - piṛggānā

ଟାଳିବା - ଦୁର୍ସାନା - dursānā

ଟାହିବା - ଟାପ୍ରକିଆନା - ṭaprakiyānā

ଟିଆ (ପାଡୁସୁଆ) - ଟେହେରା - ṭeherā

ଟିଙ୍କ - କରନି/ଉଡୁସ୍ - karni/uḍus

ଟିକଟ - ଟିକଟ - ṭikat

ଟିଣ - ଟିନ୍ - ṭin

ଟିପିବା - ଟିପାନା - ṭipānā

ଟିପିବା (ଲେଖିବା) - ନକଲ୍ ରେହାନା - nakalrehānā

ଟିପଦେବା - ଭୋଟଅଦମାନା - voṭadmānā

ଟୁଙ୍କାଣିବା(ମୁଣ୍ଡ) - ତଲାହାଲାହକିଆନା - talāhālāh kiyānā

ଟେକିବା - ତେହ୍ଆନା - tehānā

ଟେଟେଇ - ଟିହୁଲି ṭihili

ଟେବୁଲ - ଟେବୁଲ୍ - ṭebul

ଟେରା - ଠେରା - ṭherā

ଟୋକେଇ - ଟୋକନା - ṭoknā

ଟୋପି - ଟୋପି - ṭopi

ଠ

ଠହରାଇବା - ଅନ୍ମାନ୍କିଆନା - anmānkiānā

ଠକାମି - ଟଗ୍ଗି - ṭaggi

ଠକିବା - ଟଗଗିକିଆନା - ṭaggikiyānā

ଠକିବା (ଠକିଯିବା) - ଟଗେୟଗାଆନା - ṭageya gāānā

ଠାରିବା - ଇସାରାକିଆନା - isārākiyānā

ଠାରୁ - ଲେ - le

ଠାରେ - ଗା - gā

ଠିକଣା - ଠାନ୍/ଠିକନ୍ - ṭhān/ṭhikan

ଠିକା - ଟେକା - ṭekā

ଠୁଁ - ଲି - li

ଠୁକବା - ହରଚ୍ନା - harcānā

ଠେକ - କଣ୍ଡେଲ୍ - kanḍel

ଠେକୁଆ - ପଲ୍ଲୋଡ଼୍ - pallor̥

ଠେଙ୍ଗା - ଠେଁଗା - ṭhẽgā

ଠେଲିବା - ଦୁରସାନା - dursānā

ଠେସିବା - ଠେସାନ୍ - ṭhesān

ଡ

ଡକାଇବା - କେୟାହାନା - keyāhānā

ଡକାୟତ - ଡାକୁ - ḍāku

ଡରାଇବା - ଆର୍ୟାହାନା - āryāhānā

ଡରିବା - ଆର୍ୟାନା - āryānā

ଡଷ୍ଟର - ଡଷ୍ଟର୍ - ḍasṭar

ଡାକଘର - ଡାକଘର୍ - ḍākghar

ଡାକବାଲା - ଡାକ୍‌ପିଅନ୍ - ḍākpion

ଡାକ ଟିକଟ - ଡାକ୍‌ଟିକିଆ - ḍākṭikia

ଡାକବଙ୍ଗଳା - ଡାକ୍‌ବଂଗ୍ଲା - ḍākbaŋglā

ଡାକ୍ତରଖାନା - ଅସ୍‌ପତାଲ୍ - aspatāl

ଡାକ୍ତରଣୀ - ଡାକ୍ଟରିନ୍ - ḍākṭarin

ଡାକିବା - କେୟାନା - keyānā

ଡାମ୍ପଣ - ସୁଜି - suzi

ଡାଲ୍‌ଚିନି - ଡାଲ୍‌ଚିନି - ḍālcini

ଡାଳି - ଜାଲି - zāli

ଡାଳି - ଡାଡ଼ିଙ୍ଗ - ḍāḍiŋg

ଡାଳିମ୍ବ - ଡାଲିମ୍ - ḍālim

ଡାହାଣ ହାତ - ତନ୍ଦାନାକଏ - tandānākae

ଡାହୁକ - ତାଲକୁଞ୍ଜ - tālākuñj

ଡିଆଁ - ମିର୍ରାନା - mirrānā

ଡିମିର - ତୋୟା - toyā

ଡୁଁଗିବା - ମାଡ୍‌କାନା - māḍkānā

ଡୁବାଇବା - ମୁଡ୍‌ନ୍ଦାହାନା - muḍndāhānā

ଡୁବିବା - ମୁଡ଼୍‌କାନା - mur̥kānā

ଡେଇଁବା (ଗ୍ରେପ) - ମିରାନା - mirānā

ଡେଉଁରିଆ - ବିଟ୍ - bit

ଡେଗା - ଡେଙ୍ଗ୍ - ḍeŋg

ଡେରିବା - ଦୋହ୍‌କିଆନା - ḍohkiānā

ଡେସ୍କ - ଡେସ୍କ - ḍesk

ଡୋଲା (ଆଖି) - ବାଟା/ଜଙ୍ଗୋ - bāṭā

ଡୋଲି - ଡୋଲି - ḍoli

ଢ

ଢଗ - ଉକାନି - ukāni

ଢଳାଇବା - ଗୁଡ଼୍‌ହାନା - gur̥hānā

ଢଳିବା - ଗୁଡ଼ାନା - gur̥ānā

ଢଳିବା - ଗୁଡ଼ାନା - gur̥ānā

ଢାଙ୍କିବା - ମୁଚ୍ଚାନା - muchānā

ଢାଙ୍କୁଣି - ମୁଚେ - muce

ଢାଲ - କସେଲା - kaselā

ଢାଲ - ପରି - parri

ଢାଳିବା - ଅଡ଼୍ୟାନା - ar̥yānā

ଢିପ - ଡିପ୍‌କା - ḍipkā

ଢୁକାଇବା - ଢୁକାହ୍ କିଆନା - ḍhukāh kiānā

ଢ଼ଳିବା - ବୋଟାନା - boṭānā

ଢ଼ଳାଇବା - କୁଡ଼୍କାନା - kuṛkānā

ଢୋଳିବା - ଲିଲିକୟାନା - lilikayānā

ତ

ତହଲିବା - କୋହାନା - kohānā

ତହଲିଆ - ସାପି - sāpi

ତକିଆ - ତଲାଉସା - talāusā

ତର୍କ କରିବା - ହନ୍ଦାହନ୍ଦିଆୟାନା - handāhandiāyānā

ତଡ଼ିବା - ହବାବ୍କିଆନା - habābk ānā

ତଣ୍ଡିବା (ଧନ) - ହଲ୍ହାନା - halhānā

ତତାଇବା - କାସ୍ହାନା - kāshānā

ତଥାପି - ଟେବ୍ଲେ - teble

ତଦନ୍ତ କରିବା - ଖୋଜ୍କିଆନା - khojikiānā

ତନ୍ତ୍ରୀ - ଗାଣ୍ଡୋ - gānḍo

ତପସ୍ୟା - ତପ୍ - tap

ତମାଖୁ - ଦିଗ୍ଗା - diggā

ତମ୍ବା - ତାମ୍ - tām

ତମ୍ବୁ - ତମ୍ବୁ - tambu

ତରକାଶ - କୁସନ୍ - kusan

ତରକିବା - ରେକେମାୟାନା - rekemāyānā

ତରଭୁଜ - ତର୍ଭୁଜ୍ / ଖରଭୁଜ୍ - tarbhuj/kharbhuj

ତରଳିବା - ୱିଡ଼୍ୟାନା - viḍyānā

ତରଙ୍ଗିବା - ଗରେଁଗରେଁ ହୁରାନା - garẽgarẽ hurānā

ତସ୍କୁ - କାଟାପଇଓ୍ୱା - kãtāpaivā

ତଣିବା - ପିସାନା - pisānā

ତଳ - ଦୋଡ଼ି - doṛi

ତଳମହଲ - ପଡ଼ିମହଲ - daṛimahalā

ତଳି - ପହଲ - pahalã

ତଳିପା - ଦୋଡ଼ିକୋଲ୍ - doṛikol

ତଳପେଟ - ପଟାଦାଦୋଡ଼ି - patādadoṛi

ତଳସ୍ରୋଇବା - ପବଲାଁଉର୍ସାନା - pablãusrānā

ତଳେ - ଦଢ଼ି - daṛhi

ତସିବା - ପୁହାନା - puhānā

ତହସିଲ୍ଦାର - ତସିଲ୍ଦାର୍ - tasildār

ତୃଷ୍ଣା - ଲଲେଞ୍ଜି ତୋହଚ ମୁଣ୍ଡଦନା - laleñji tohci munḍdinā

ତାଉଆ - ତାଓ୍ୱା - tāvā

ତାଙ୍କର - ଓଡ଼ା - oṛa

ତାଙ୍କୁ (ପୁଂ) - ଅନ୍ - an

ତାଙ୍କୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) - ତାନ୍ - tān

ତ୍ୟାଗ କରିବା - ଛାଣ୍ଡିକିଆନା - chānḍi kiānā

ତାଟି - ଟାଟି - ṭāṭi

ତାଟିଆ - ତାସ୍ନି - tāsni

ତାଡ଼ିବା - କଦ୍ୱାକିୟାନା - kadvākiyānā

ତାତିବା - କାସାନା - kāsānā

ତାନ୍ତ୍ରିକ - ଗୁନିଆଁ - guniā

ତାର - ଓନା - onā

ତାଳ - ତାଲ୍ - tāl

ତାଳଗୁଡ଼ - ତାର୍ବେଲ୍ଲି - tārbelli

ତାଳମାରିବା - ଥାପ୍ଡ଼ିଦିଆନା - thāpṛidiānā

ତାଳୁ - ତାରୁ - tāru

ତାଡ଼ା - ଆଦ୍ - ad

ତୀର୍ଥ - ତିରିତ୍ - tirit

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା - ତିରିତ୍ହାଣ୍ଡାନା - tirithāndānā

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ - ତିରିତ୍ମାନେ - tiritmāne

ତନ୍ନାଇବା - ପୁହାନା - puhānā

ତନ୍ତ୍ରବା - ପୁରାନା - purānā

ତିଳ - କାଲାଚିତ୍ରି - kālācitri

ତୁ - ନିମା - nimā

ତୁଟିବା - ତିଓ୍ବାନା - tivānā

ତୁନିହେବା - କୁମାୟ୍ମାଣ୍ଡାନା - kumayamāndānā

ତୁମର - ମିଓ୍ବା - mivā

ତୁମକୁ - ମିକୁନ - mikun

ତୁମେ - ନିମାଟ୍ - nimāṭ

ତୁମେ ନିଜେ - ନିମାଏଁ - nimāẽ

ତୁମ୍ଭର - ମିଓ୍ବାଁ - mivā̃

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର - ମିଓ୍ବାଁ - mivā̃

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ - ମିକୁନ୍ - mikun

ତୁମ୍ଭକୁ - ମିକୁନ୍ - mikun

ତୁମ୍ଭେମାନେ - ଇମାଟ - imāṭ

ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ - ନିମାଟେ - nimāṭe

ତୁଳନା କରିବା - ଜୋଲିକିଆନା - jolikiyānā

ତୁଲା - କାପସ୍ - kāpas

ତୁଲାଇବା - କିୟ୍ହାନା - kiyhānā

ତୁଳିବା - ମାଡ଼ାନା - māḍānā

ତୁଷାର - ବରଫ/କର୍ଲା - baraph/karlā

ତେଣୁ - ତେବେ - tebe

ତେଣ୍ଟା - ବରଚ୍ଛା - barcha

ତେଣ୍ଡା - ଟେଣ୍ଡା - ṭenḍā

ତେନ୍ତୁଳି - ହିତ୍ତା - hittā

ତେଲ - ନି - ni:

ତେଲି - ତେଲି - teli

ତେଲୁଣି ପୋକ - ଗଡ଼ଞ୍ଜ - gaṛañj

ତୋତେ - ନିକୁନ୍ - nikun

ତୋପ - ତୋପ୍ - top

ତୋର - ନିଆ/ନିଓ୍ବା - niā/nivā

ତୋରଣି - କାସୋର୍ - kāsor

ଥ

ଥକାମାରିବା - ମୁସ୍ତାହାକିଆନା - mustāhākiyānā

ଥକିବା - ଥକେମାୟ୍ାନା - thakemāyānā

ଥଟ୍ଟା କରିବା - କଉତିକ୍କିନା - kautikkinā

ଥଣ୍ଟ - ଟୋଡ଼ଡ଼ି - toṛṛi

ଥଣ୍ଡା - କଡ଼ଙ୍ଗଲେ - kaṛaŋgale

ଥଣ୍ଡାକରିବା - ଆର୍ହାନା - ārhānā

ଥନ ଦେବା - ପାଲୁହାନା - pāluhānā

ଥମାଇବା - ଅଟ୍କା ହାମାୟ୍ାନା - aṭkāhāmāyānā

ଥମିବା - ଅଟକେମାୟ୍ାନା - aṭkemāyānā

ଥରିବା - ଥର୍ଥରେମାୟ୍ାନା - tharthare-māyānā

ଥଳି - ଝୋର୍‌ - jhorā

ଥାନା - ଥାନା - thānā

ଥାପିବା - ଅହ୍‌ଚ୍‌ନା - ahcānā

ଥାଳି - ଥାରି - thāri

ଥାଳିଆ - ଥାରି - thāri

ଥୁଣ୍ଟାଗଛ - ଉସ୍ତୁଁ - ustũ

ଥୋଇବା - ଇର୍‌ରାନା - irrānā

ଥୋପେଇବା - ମୁଡ଼୍‌ହାନା - muṛuhānā

ଦ

ଦଉଡ଼ି - ମଡୋସ୍‌/ଡୋର୍‌/ଜପାତା - maḍos/ḍor/japātā

ଦଉଡ଼ିବା - ଡୟାନା - ḍayānā

ଦଖଲ କରିବା - ହଦଲ୍‌ଦେହିରାନା - hadaldehirānā

ଦଙ୍ଗା - ଦଂଗା - daggā

ଦୃଢ଼ - ଅକ୍ଲେଡ୍‌ - akleḍ

ଦଣ୍ଡ - ଡାଣ୍ଡ - ḍānḍa

ଦଣ୍ଡବତ ହେବା - କଡ଼୍‌କଡ଼ାନା - kaṛkāḍānā

ଦଣ୍ଡଦେବା - ଡାଣ୍ଡ ହିଆନା - ḍānḍahiānā

ଦଦେଇ - ପେପି - pepi

ଦର - ଦାମ୍‌ - dām

ଦରକରିବା - ମାଲ୍‌କିଆନା - mālkiānā

ଦରମା - ତନ୍‌କା - tankā

ଦରଜି - ଦର୍ଜି/ଟେଲର୍‌ - darji/ṭelar

ଦରିଦ୍ର - ଅଦାଓ୍ୱାଇତା / ଅଦୋଓ୍ୱାଇଏଁ - adāvāitā/adovāiẽ

ଦରଣ୍ଡିବା - ଟାମଣ୍ଡକିଆନା - ṭamanḍakiānā

ଦଳ - ଦଲ୍‌ - dal

ଦଳପତି - ମୁଖିଆ - mukhiā

ଦଲାଲ୍‌ - ଦଲାଲ୍‌ - dalāl

ଦଳିବା - ଓ୍ୱିସାନା - visānā

ଦଳିଦେବା - ଓ୍ୱିସିକିଆନା - visikiānā

ଦଶଟଙ୍କିଆ - ଦଶରୁପିଆ - dasrupiā

ଦଶମି - ଲଲେଞ୍ଜ ତୋହଚ ଦଶ୍‌ଦିନା - laleñj tohci dasdinā

ଦଂଶିବା - କସ୍‌ହାନା - kashānā

ଦୃଷ୍ଟି - ନାଞ୍ଜେର୍‌ - nāñjer

ଦସ୍ତା - ଦସ୍ତା - dastā

ଦହି - ଦହି - dahi

ଦୁହିବା - ପଡ୍‌ହାନା - pathānā

ଦୟାକରିବା - ଦୟାକିଆନା - dayākiānā

ଦାଆ - ହଟାଡ଼୍‌ - hataṛ

ଦାଇବା - କୟାନା - kayānā

ଦାଗିବା - ଓଡ଼୍‌ସାନ - oṛsānā

ଦାଢ଼ି - ଦାଢ଼ିଁ - dāḍhẽ

ଦାତା - ଦାତା - dātā

ଦାନ୍ତ - ପଲ୍‌/ପଲ୍‌କେ - pāl/palke

ଦାନ୍ତ ଘଷିବା - ପର୍‌କାଲ୍‌କିଆନା - parkālkiānā

ଦାନ୍ତମାଢ଼ି - ପର୍‌ରୋପଲ୍‌କେ - parroppalke

ଦାବି - ଦାବି - dābi

ଦାମୁଡ଼ି - ଟାଲିଦାପାୟା - ṭālidāpāyā

ଦାରୁଣ - ନିରନେ - nirine

ଦାରୋଗା - ଦରୋଗା - darogā

ଦ୍ୱାର - ଦ୍ୱାର - dvārā

ଦିଆସିଲି - ମାଚସ୍/ଡାବି - mācis/ṛābi

ଦୀର୍ଘ - ଲୋମ୍ - lom

ଦୀପ - ଦିଆ - diā

ଦଂଶିବା - ଡସାନା - ḍ sānā

ଦସ୍ତା - ଦସ୍ତା - distā

ଦୀକ୍ଷା - ଗୁରୁକିୟାନା - gurukiānā

ଦୁଆତ - ଦୁଆତ୍ - duāt

ଦୁଆର - ଦୁଆର୍ - duār

ଦୁଃଖ କରିବା - ଦୁକ୍‌କିୟାନା - dukkiyanā

ଦୁର୍ଘଟଣା - ଘଟାନା - ghaṭānā

ଦୂତ - ଦୁତ୍ - dut

ଦୁହୁରି - ଦୁହରା - duharā

ଦୁଧ - ପାଲ୍ - pāl

ଦୁଧଛେନା - ପାଲ୍‌ଛେନା - pālchenā

ଦୁବଘାସ - ଦୁବ୍‌ଲଟା - dublaṭā

ଦୁର୍ବଳ - ବଲ୍‌ହିଲେ - balhile

ଦୁମୁକିବା - ଗଡଜାନା - gaṛjānā

ଦୁଲୁକିବା - ଗଡ଼ଜାନା - gaṛjānā

ଦୁହିଁବା - ଗିରାନା - girānā

ଦେଖାଇବା - ତୋହ୍‌ହାନା - tohhānā

ଦେଖିବା - ହୁଡ଼ାନା - huḍānā

ଦେଠେଇ ଦାଦା - dādā

ଦେବା - ହିୟାନା - hiyānā

ଦେବଦାରୁ - ଦେବ୍‌ଦାରୁ - debdāru

ଦୋହଲିବା - ଦଲେମାୟାନା - dalemāyānā

ଦୌଡ - ଡୟାନା - ḍayānā

ଧ

ଧକ୍କା ମାରିବା - ଦୁର୍‌ସାନା - dursānā

ଧକେଇବା - ନେସ୍‌କାନା - neskānā

ଧଡ଼ି - ଆଛି - āchi

ଧଣ୍ଡ (ମାପ) - ଡୋପ୍ତି - ṛopti

ଧନାଗାର - ଧାନକୋଟି - dhānkoṭi

ଧନୀ - ସଉକାର / ଧନ୍‌ବଡାଲ୍ - saukār

ଧନିଆଁ - ଧନିଆଁ - dhaniā̃

ଧନିଆଁ ପତ୍ର - ଧନିଆଁଆଁକିଁ / ଚଟନିଆଁକିଁ - dhanĩā̃ā̃ki/ caṭanĩā̃ki

ଧନୁ - ଓ୍ୱିଲ - vil

ଧର୍ମ - ଧରମ୍ - dharam

ଧର୍ମଘଟ - ହଡତାଲ - haṛtāl

ଧର୍ମବାପା - ଧରମବୁବାଲ୍ - ḍharambubāl

ଧର୍ମମାତା - ଧରମୟାୟାଲ - dharamyāyāl

ଧର୍ମଶାଳା - ଧରମ୍‌ସାଲା - dharamsālā

ଧରିବା - ପୟାନା - payānā

ଧଳା - ପପ୍ତରା - paptarā

ଧାଇଁବା - ଡୟାନା - ḍayānā

ଧାନ - ଉଆଞ୍ଜି/ଓ୍ୱାଞ୍ଜି - uāñji/vāñji

ଧ୍ୟାନ - ଧ୍ୟାନ୍ - dhyāna

ଧାନାଗାର - ଉଆଞ୍ଜିକୋଟି - uāñikoṭi

ଧାର - ଉଦାର୍ - udār

ଧାର କରିବା - ଲଗାକିଆନା - lāgākiānā

ଧାଉବା - ଲଗାକିଆନା - lāgākiānā

ଧୂଆଁପତ୍ର - ଧୁଗ୍ଗା - dhuggā

ଧୂପ - ଦୂପ୍ - dup

ଧୂପକାଠି - ଅଗରବତ୍ତି - agarbati:

ଧୂପଦାନ - ଆରତ୍ତି - ārti:

ଧୂମକେତୁ - ଲଞ୍ଜାହୁକା/ଲଞ୍ଜାତାରା - lāñjāhukā/lāñjātārā

ଧୁରୁମୁଷ୍ - ଧୁରୁମୁସ୍ - dhurmus

ଧୂଳି - ପୁରଲା/କୁଦୁର୍/ଦୁରୋଲ୍ - purlā/kudur/durol

ଧୂଳିଆନାଗ - ଧୁଦନାଂଗ୍ - dudhnagg

ଧୋଇବା - ନର୍ରାନା - narrānā

ଧୋତି - ଧୋତି - dhoti

ଧୋବା - ଧୋବି - dhobi

ଧ୍ରୁବତାରା - ଧୁରୁବ୍ହୁକା - dhurubhukā

ନ

ନଦୀ - ନଦି - nadi

ନଚିବା - ଏନ୍ଦାନା - endānā

ନର୍କ - ନରକ୍ - narak

ନକଲ କରିବା - ରେହାନା - rehānā

ନକାଲିବା - ପସହାନା - pashānā

ନଖ - ତିରିଞ୍ଜ/ଓରିଞ୍ଜ - tiriñj oriñj

ନଗଦ - ନଗ୍ଦି - nagdi

ନଗରୀ - ନଗ୍ରି - nagri

ନଡ଼ିଆ - ନଡ଼ହେଲ୍ - naṛhel

ନଡ଼ିଆ ତେଲ - ନାର୍କେଲିନି - nārkelini.

ନଡ଼ିଆ କୋରଣା - ନଡ଼ହେଲ୍ କୋର୍ନି - naṛhel-korni

ନର୍ତ୍ତକୀ - ଏନ୍ଦ୍ୱାଲି - endvāli

ନପୁଂସକ - କାଡ଼୍ୱା - kaṛvā

ନମସ୍କାର କରିବା - ବହାର୍କଲାନା - bahārklānā

ନମୁନା - ନମୁନା - namunā

ନରହତ୍ୟା-ମାନେୟାହୁକୁଆଲ୍-māneyāhukuāl

ନଳିତା - ନଏଲାତା - naelātā

ନଳିବା - ନେଲିକାହାନା - neḷikāhānā

ନଷ୍ଟକରିବା - ନସାହ୍କିଆନା - nasāhkiyānā

ନକ୍ଷତ୍ର - ହୁକା - hukā

ନାକ - ମାସୋର୍ - māsor

ନାକଦଣ୍ଡ - ମାସୋରଡଣ୍ଡା - māsorḍanḍā

ନାକପୁଡ଼ା - ମାସୋର୍ଭୋଗ୍ଗା - māsorbhoggā

ନାଗଫେଣୀ - ନାମ୍ଫେନି - nāmpheni

ନାଚିବା - ଏନ୍ଦାନା - endānā

ନାହିବା - ଜିୟାନା - jiyānā

ନାଡ଼ି - ନେନ୍ଦ - nend

ନାତି - ନାତି - nāti

ନାତୁଣୀ - ନତ୍ନିନ୍ - natnin

ନାବାଳକ - ହୁଓଲାପିଲା - huolāpilā

ନାବିକ - ଡଙ୍ଗାବିତାଲ୍ - daggābitāl

ନାଇରୁମ୍ବା - ଚୁମା - cumā

ନାଭି - ମାଡ଼୍ଡି - māṛṛi

ନାଳ - ନାଲା/ଡୋଡଘି - nālā/ḍḍoghi

ନାଲିସ୍ - ଆପତି - āpti

ନାସ - ନାସ୍ - nās

ନାସ୍ପାତି - ନାସ୍ପାତି - nāspāti

ନିଆଁ - କିସ୍ - kis

ନିଖ - ଲିକା/ହିଡ଼ - likā/hiṛ

ନିଗାଡ଼ିବା - ଓଡ଼ିଯ୍ୱାନା - oṛiyānā

ନିର୍ଜନ - ମାନେଁହିଲ୍ୱା - mānehilvā

ନିବ୍ - ନିବ୍ - nib

ନିବାରିବା - ମନାକିଆନା - manākiānā

ନିବର୍ତ୍ତିବା - ତଲେମାଯ୍ୱାନା - talemāyānā

ନିର୍ବୋଧ - ଭକୁଆ - bhakuā

ନିଷ୍ପିଇବା - ପିହାନା - pihānā

ନିଭିବା - ପିଯ୍ୱାନା - piyānā

ନିମ୍ବ - ଲିମ୍ - lim

ନିମନ୍ତେ - କାଜେ - kaje

ନିରେଖିବା - ହୁଡ଼ାନା/ନଞ୍ଜ୍ରା କିଆନା - huṛanā/nañjrā kiānā

ନୀଳ - ନିଲିଆ - niliā

ନିଲାମ - ନିଲାମ୍ - nilām

ନିଃଶ୍ୱାସ - ନିନାସ - nināss

ନିହାଣ - ପୋପ୍ପି - poppi

ନିହାତି - ପତାଏ - patāe

ନିୟମ କରିବା - କଡ଼ାଯ୍ୱା କିଆନା - kaṛāyākiānā

ନୁଆଁଇବା - ରୋଏଁହାନା - roc̃hānā

ନୂପୁର - ଝନ୍କାର୍ - jhaŋkār

ନେଉଳ - ଚିଟ୍ରାହୁପେ - ciṭrāhupe

ନେଫଡ଼ିବା - ଗିଜ୍ଡ଼ିକିଆନା - gijṛikiānā

ନେବା - ଓଯ୍ୱାନା - oyānā

ନୋଟ - ନୋଟ୍ - noṭ

ନୋଥ - ଫୁଲି/ଡେଁଡ଼ି - phuli/ḍẽḍi

ନ୍ୟସ୍ତକରିବା - ସପିକିଆନା - sapikiānā

ପ

ପକାଇବା - ତୁହାନା - tuhānā

ପକ୍ୱା - ନିଚଟ୍ - nicaṭ

ପଖାଳ - ବାସିକାୱା - bāsikāvā

ପଙ୍ଖା - ପଂଖା - pankhā

ପ୍ରଖର - ଖଡ୍ - khaṛ

ପଗଡ଼ିବା - ତଲାଦୋହାନା - talādohānā

ପଙ୍ଗପାଳ - ଅସରପୁଡ଼ୁକ୍/ଜୋରିଆଁ - asrapuṛuk/jorĩā

ପଘା - ବାମ୍ଡ଼ି - bāmṛi

ପଚ୍ଛଇବା - ପଣ୍ଡହାନା - panḍahānā

ପଚାରିବା - ପୁଡ଼େକିଆନା - puṛekiānā

ପଞ୍ଚମୀ - ଲଲେଞ୍ଜ ତୋଇଟି ହଇଗଂଦିନା - laleñj toiṭi haiŋgdirā

ପଚିବା - କଡ଼ଯ୍ୱାନା - kaṛyānā

ପ୍ରଚୁର - ଅଚ୍ଚାଏ - acāe

ପଛରେ - ପରେକ୍/ଗଜା - parek/gajā

ପଜାଇବା - କଲ୍ହାନା - kalhānā

ପଞ୍ଜରା - ଫଂଜରାହାଡ଼ା - phañjarāhāṛā

ପ୍ରଜା - ପରଜା/ରହେତ୍ - parajā/rahet

ପ୍ରଜାପତି - ପିଲ୍ପିଲି - pilpili

ପଞ୍ଝା - ସଠିଆ - saṭhiā

ପଟା - ପର୍ଚ୍ଚା - parcā

ପଟ୍ଟ - ଉପାସ୍ତଡ଼ି - upāstaṛi

ପଠାଇବା - ରହାନା - rahānā

ପଡ଼ିଆ - ବଟ୍ଟି - baṭṭi

ପଢ଼ିବା - ମିଣ୍ଡାନା - minḍānā

ପଡ଼ିଲା - ଅଡ଼ନ୍ତ୍ - aḍat

ପଢ଼ାଇବା - ପଢ଼ାର୍ କିଆନା - paṛhārkiyānā

ପଢ଼ିବା - ପଢ଼ହିକିଆନା - paṛhikiānā

ପଣସ - ପରିସ୍ - paris

ପଣଅଜା - ଦାଢ଼ି - dādi

ପଣଆଈ - ଆଜି - āji

ପଣ୍ଡିତ - ପଣ୍ଡିତ୍ - panḍit

ପତଳା - ପାଚେର୍ - pācer

ପତଳା - ପାଚୁର୍ - pācur

ପତାଇବା - ତଲ୍ହାକିଆନା - talhākiānā

ପଥଚ - ଟିର୍ତା - tiṛtā

ପ୍ରତିପଦା - ଲଲେଞ୍ଜ ତୋହଟିରପ୍ତିଦିନା - laleñ tohṭirptidinā

ପ୍ରତିମା - ମୂର୍ତ୍ତି - murti

ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା - ଉପିଓ୍ୱାଲ୍ - upivāl

ପତ୍ର - ଆକିଁ - ākī

ପଥର - କଲ୍ - kal

ପଥୁରିଆ - କଲ୍କଓ୍ୱାଲ - kalkvāl

ପୃଥିବୀ ଧରତି - dharti

ପଦ୍ୟ - ପାଟାଁ · pāṭã

ପଦ୍ମ - ଦୁର୍ପା - durpā

ପ୍ରଧାନ - ମୁଖିଆ - mukhiā

ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ - ହଜର୍ମାଷ୍ଟର - hajarmāsṭar

ପବନ - ୱେଡ଼ି/ହଓ୍ୱା - veṛi/havā

ପ୍ରବଳ - ନକତେ - nakte

ପର - ପୁଦ୍ଗା - pudgā

ପରଦା - ପରଦା - pardā

ପରମାତ୍ମା - ପରମାତ୍ମା - paramātmā

ପରଲୋକ - ପର୍ଲୋକ୍ - parlok

ପରଖିବା - ଅନ୍ମାନ୍ କିୟାନା - anmānkiānā

ପରଖିବା - ବଗ୍ଡ଼ିକିୟାନା - bagṛikiyānā

ପରଷିବା - ତୁସାନା - tusānā

ପରି - କୁନା - kunā

ପରିବାର - ଭେଲି - bheli

ପରୀକ୍ଷକ - ପରୀକ୍ଷା କେଓ୍ୱାଲ୍ - parikhyākevāl

ପରୀକ୍ଷା - ପରିକ୍ଷା - parikhyā

ପରୀକ୍ଷା କରିବା - ପରିକ୍ଷାକିଆନା - parikhyā kiānā

ପରିସ୍ରାଗାର - ଉଡକାନାଲୋନ୍ - uṛkānālon

ପରେ - ପଜା - pajā

ପଳସ - ଫଲ୍ସା - phalsā

ପଲେଇବା - ଡାୟାନା - ḍāyānā

ପଶା - ପାସା - pāsā

ପଶିବା - ହଡ଼୍ୟାନା - haṛyānā

ପ୍ରଶ୍ନକରିବା - ପୁଚିକିଆନା - pucikiānā

ପ୍ରଶଂସା କରିବା- ମୁହାଡ଼ାକିଆନା-muhāṛākiānā

ପସନ୍ଦ କରିବା - ମନକିୟାନା - mankiyānā

ପ୍ରସାଦ - ସର୍ସାଜ୍ - sarsāj

ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା - ତିୟାଡ଼୍କିଆନା - tiyāṛkiānā

ପହଞ୍ଚିବା - ଆଓ୍ୱାନା - āvānā

ପହଁରିବା - ତଅଁରେକିଆନା taārekiānā

ପହ୍ଲା - ଯୋନା - jonā

ପ୍ରହାର କରିବା - ହଲ୍‌ହାନା - halhānā

ପ୍ରହରୀ - ପାହାଡ଼ାହେଓ୍ୱାଲ /ଚୌକିଦାର - pāhāṛā-hevāl/coukidār

ପକ୍ଷ - ପଖ - pakh

ପାଇଖାନା - ଟଟିଖୋଡ଼ରି / ପେଲନାଲୋନ୍ - tatikhodri/pelānālon

ପାଇବା - ପଡ଼ାନା/ମିଡ଼ାନା - paṛānā/miṛānā

ପାଉଁରୁଟି - ପାରୁଟି - pāruṭi

ପାକଛଲି - ପୋହୋକ୍ - pohok

ପାକୁଆ - ଭୋବ୍‌ଲା - bhoblā

ପାକୁଲାଇବା - ପଗ୍‌ରାକିଆନା - pagrākiānā

ପାଖରେ - ହେଡ଼େ - heṛe

ପାଖୁଡ଼ା - କେଢ଼ି - keṛi

ପାଗଲ - ବାୟା - bāyā

ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ - ହଇଙ୍ଗରୁପିଆ - haiggrupiā

ପାଚବା - ପଣ୍ଡାଉଆ - panḍāuā

ପାଚ୍ଛିବା - ବଚଡ଼୍ କିଆନା - bacaṛkiānā

ପାଚିଲ - ପଣ୍ଡିଙ୍ଗ - panḍigg

ପାଚିଲବାଲ - ପଣ୍ଡଲେକଲ୍ - panḍlekal

ପାଛୁଡ଼ବା - ଆଚ୍ନା - ācānā

ପାଟ୍ଟେଟିବା - ପଡହୋକିଆନା - paḍhokiānā

ପାଡି - ଟୋଡ଼ି/ଥୋଡ଼ନା - toṛi/thoṛānā

ପାଠକ - ପଢ଼ଓ୍ୱାଲ୍ - paṛhvāl

ପାଢ଼ବା - ପିହ୍‌କାନା - pihkānā

ପାଣି - ଏର୍ - er

ପାଣିକୁଆ - ଏର୍‌କୁଟ୍‌କୁଲ୍ - erkuṭkul

ପାଢବା - ଏଟାନା - etānā

ପାତିହଂସ - ହାସା - hāsā

ପ୍ରାର୍ଥନା - ଧିଆନ୍ - dhiān

ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା - ଧିଆନ୍ କିଆନା/ପ୍ରାର୍ଥନା କିଆନା - dhiān kiānā/prārthanā kiānā

ପାଦ - ପରାକାଲ୍ - parākāl

ପାଦୁକା - କାଲେର୍ - kāler

ପାନ - ଆକି - ākī̃

ପାନମହୁରି - ସୋଁପ୍ - sõp

ପାନଅଁ - ହିଚାଡ଼୍ - hicāḍ

ପାପ - ପାପ୍ - pāp

ପାପୁଲି - ହାତୁଡ଼ି - hātuṛi

ପାର - ପାଡ଼େଓ୍ୱାଁ - pāṛevā̃

ପାରିବା - ପର୍‌ନା - parānā

ପାଲଟିବା - ଚଡ଼ୟାନା/ପଲଟେମାୟାନା - caṛyānā/paltemāyānā

ପାଳିବା - ପୋଷିକିଆନା - posikiyānā

ପାଳିବା (ବଧି) - ମନେମାୟାଁନା - manemāyānā

ପାଲିଙ୍କି - ରାଜାଡୋଲି - rājāḍoli

ପାଶୋରିବା - ମରଙ୍ଗାନା - marggānā

ପାହାଡ଼ - ମଟା - maṭā

ପାହାଡ଼ିଆ ଚାର - ପାହାଟିଆ ହୁକ୍‌କା: - pāhāṭiā hukkā

ପାହିବା - ଓ୍ୱିୟାନା – viyānā

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ - ପାୟସ୍‌ଚିତ୍ - prāyascit

ପିଅନ - ପିଅନ୍ - pion

ପିଆଜ - ପିଆଜ୍ - piāj

ପିଇବା - ଉଣ୍ଡାନା - unḍānā

ପିକା - ରେଙ୍ଗି - reggi

ପିତ୍ତ - କୁଲା - kulā

ପିଂଜିବା (ତୁଳା ଭଣିବା) - ଆଚାନା - ācānā

ପିଜୁଳି - ଜାମ୍ - jām

ପଞ୍ଜୁରୀ - ପିଞ୍ଜଡ଼ା - piñṛā

ପିଠି - ପରେଖ୍ - parekh

ପିତଳ - ପିତୋଲ୍ - pitol

ପିଢ଼ା - ଆଡ଼ି - āṛi

ପିତ୍ତ - ପିତ୍ - pit

ପିସ୍ତଲ - ପିସ୍ତୁଲ୍ - pistul

ପୁଅ - ମର୍ରି - marri

ପୁଜ - ପାକୁ - pāku

ପୂଜା - ପୁଜା - pujā

ପୂଜିବା - ସେୱାକିଆନା - sevākiānā

ପୁତୁଳା - ପଠ୍ରି - paṭhṛi

ପୁଣ୍ୟ - ପୁନ୍ - pun

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା - ପୁନି - puni

ପୂର୍ବପୁରୁଷ - ପୁର୍କା - purkā

ପୁର - ହାଡ଼ିଲପା ମନ୍ତା/ନଡ଼ହେଲ/ଜିନିଷ - hādilapāmantā/naṛhel/jinis

ପୂରଣ କରିବା - ନିହାନା - nihānā

ପୁରସ୍କାର ଦେବା - ଇଲମ୍ ଦିୟାନା- ilāmdiyānā

ପୁରିବା - ହଡ଼ିୟାନା - haṛyānā

ପୁରୁଷ - ପିଢ଼ି - piṛhi

ପୁରୋହିତ - ପୁଜାରି - pujāri

ପେଚା - କୁରୁୱା - kuruvā

ପେଜ - ଜାୱା - jāvā

ପେଟ - ପଟା - paṭā

ପେଟରା - ପେଟରା - petrā

ପେଟୁ - ଡହଲି - ḍahali

ପେଟେଇବା-କପ୍ମୁଁଡାଁନ୍ଦାନା-kapmūḍāndānā

ପେଡ଼ା - ପେଡ଼ା - peṛā

ପେଣ୍ଡୁ - ପୁଡ୍ବଲ୍ - puḍbal

ପେଣ୍ଡୁଖେଳ - ବଲ୍କରସାନା - balkārsānā

ପେଲିବା - ଦୁର୍ସାନା - dursānā

ପୋଇ - ପୁଇ - pui

ପୋଖରୀ - ଡବଡ଼ି - ḍabṛi

ପୋଛିବା - ଉସ୍ମାନା - usmānā

ପୋଟଳ - ପୁଟଲ୍ - puṭal

ପୋଡ଼ିବା (ମକା) - ପଡ଼ସାନା - paṛsānā

ପୋଡ଼ିବା (କାଠ) - ପଏହ୍ବାନା - paehānā

ପୋଡ଼ିବା (ଘର) - ପଥ୍ହାନା - pathānā

ପୋତିବା - ମିସାନା - misānā

ପୋଦନାପକ୍ଷୀ - ପଦ୍ନାଆଙ୍କିଁ - padnāākī̃

ପୌଷ - ପୁସ୍ - pus

ପୌଷ୍ୟପୁତ୍ର - ପୋସ୍ୟାମାରି - posyāmāri

ଫ

ଫଟାଇବା - ଓହାନା - ohānā

ଫଣା - ପାନ୍ନେ - pānne

ଫସାଇବା - ନିହାଁନା - nihā̃nā

ଫାଳିବା - ହାଭାନା - hābhānā

ଫାଟକ - ମାରି/ଫାଟକ୍ - māri/phātak

ଫାଶ - ଫାନ୍ଦା - phāndā

ଫାଟିବା - ଓରାନା - orān

ଫାଡ଼ିବା - ଖାପାକିଆନା - khāpākiānā

ଫାଣ୍ଡି - ଫାଣ୍ଡି - phāndi

ଫାନ୍ଧିବା - ପୁହାନା - puhānā

ଫାମ୍ପିବା - ନେସ୍କାନା - neskānā

ଫାଲ୍ଗୁନ - ଫାଗୁନ୍ - phāgun

ଫାଶୀ - ଫାଁସି - phāsi

ଫିଙ୍ଗିବା - ଓ୍ୱାଟାନା - vātānā

ଫିଟାଇବା - ଟପ୍ତାନା - ṭaptānā

ଫିଟିବା - ପୁସ୍କାନା - phuskānā

ଫିଟିକିରି - ପିଚୁରାକା - picurākā

ଫୁଙ୍କିବା - ଉଦାନା - udānā

ଫୁଟେଇବା - ଓ୍ୱାହାଚାନା - vāhācānā

ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ - ଫପ୍ସା - phapsā

ଫୁଲ - ଫୁଙ୍କାର - phunkār

ଫୁଲକୋବି - ପୁଙ୍ଗୋର୍ଗୁବି - pungorgubi

ଫୁଲମାଳ - ପୁଙ୍ଗାର୍ମାଳ - pungārmālā

ଫୁଲିବା - ତୟାନା - tayānā

ଫେଣା - ଆର୍ରି - ārri

ଫେଣିବା- ଫେଫେଲ୍ପସହାନା - phephelpashānā

ଫେଣ୍ଟିବା (ଚାସ) - ପିସିକିଆନା - pisikiānā

ଫେଶବାଲି - ଅଲିଓ୍ୱାଲ୍ଡ୍ - alivāld

ଫୋପାଡ଼ିବା - ଓ୍ୱାଟାନା - vāṭānā

ବ

ବଙ୍କାଇବା - ଲିଦ୍ବାନା/ଇଏହାନା - lidbānā/iehānā

ବଳିବା - ଟଣ୍ଡକାହାନା - ṭandakāhānā

ବଖାଣିବା - ପାରାକାନା - pārākānā

ବଗ - ବାଁକ୍ bāk

ବଘାଣ୍ଡିବା - ବଗଡ଼ିକିଆନା - bagḍikiānā

ବଞ୍ଚିବା - ପିସ୍ତାନା - pisstānā

ବର୍ଚ୍ଛା - ବର୍ଛା - barchā

ବଜାଇବା - ଗଡ୍ଜାହାନା - goḍjāhānā

ବଜାର - ବାଜାର୍ - bājār

ବଟାଳି - ପହ୍ପି - pahpi

ବଟୁଆ - ଗୁପ୍ତି - gupti

ବଜ୍ର - ହଜର୍ - hajar

ବଡ଼ଭାଇ - ଦାଦା - dādā

ବଡ଼ବେଙ୍ଗ - ବଏଁକା - baẽkā

ବଢ଼ାଇବା - ବଢ଼ସାହାଜ - baṛsāhājā

ବଢ଼ିବା - ବଡ୍ସାନା - baṛsānā

ବଢ଼େଇ - ବଢ଼େଇ - baṛei

ବଣ ମଣିଷ- କାମନାଦାମାନେ- kāmnādāmāne

ବଣାହେବା - ଭୁଲ୍କେମାୟାନା - bhulkemāyānā

ବଣି - ମଏଁନା - maẽnā

ବଣିଆ - ସୋନାର୍ - sonār

ବ୍ରତ - ଉପାସ୍କିୟାନା - upāskiyānā

ବତି (ମହମ) - ମମ୍ବତି - mambati

ବତି (ଲଶୁନ) - କଣ୍ଡିଲ - kahdil

ବତୁରିବା - ନାହାଁନା - nāhānā

ବଥାଇବା - ନୟାନା - nayānā

ବଦଳ କରିବା - ପଲଟାକିୟାନା - palṭakiyānā

ବଦଳିବା - ପଲ୍‌ଟେମାରାନା - palṭemārānā

ବଧକରିବା - ହକାନା - hakānā

ବନ୍ଧା (ବନ୍ଧ) - ହୋହ୍‌ଲେ - hohle

ବନ୍ଧାପକାଇବା - ଗାହାନା ତାସାନା - gāhānā tāsānā

ବଧିବା - ଜକ୍‌କାନା - jakkānā

ବନ୍ଧୁକ - ତୁପକ୍ - tupak

ବନ୍ଧ୍ୟା - ବଂଝଲି - banjhli

ବନସ୍ତି ଛଡ଼ - ଗରଲାଠ୍ - garilāṭh

ବନସ୍ତି କଣ୍ଟା - ଗରି - gari

ବନିବା - ବନେମାୟାନା - banemāyānā

ବନ୍ୟା - ଉଷା - usā

ବର - ଦୁଲ୍ଲାଲ୍/ଦୁଲାହା - dullāl/dulāhā

ବର - ବେଲଡ଼୍ - beliḍ

ବରଫ - କର୍ରା - kaṛrā

ବରଯାତ୍ରୀ - ବିହାଓବିତୋଡ଼ - bihāobitoṛ

ବରକୋଳି - ରେଙ୍ଗା - reŋgā

ବଗ - ବଡ଼ା - biṛā

ବଗୁଡ଼ - କାମନାଦାପାଦ୍ଦି - kāmnādāpāddi

ବଳଦ - କୋଲା - kolā

ବଳି - ପୂଜାନା - pujānā

ବଳିତା - ବାତି - bāti

ବଳିବା - ନୁତାନା - nutānā

ବଳିବା (ଅଧିକ) - ଉମରାନ୍ହାଆୟାନା - umarā nhāāyānā

ବର୍ଷ - ଓ୍ୱରସା - varsā

ବର୍ଷା - ଚମାସ୍ - camās

ବର୍ଷିବା - ବର୍ଷେମାୟାନା - barsemāyānā

ବସା (ପକ୍ଷୀ) - ଗୁଡ଼ା - guṛā

ବସାଇବା - ଉପହାନା - uphānā

ବସିବା - ଉଡ଼୍‌ଡାନା - uṛṛānā

ବସିବା (ଘନୀଭୂତ ହେବା) - ମାନ୍ଦ୍/କର୍ରାଉଡ଼ାନା - mānd/karrāuṛānā

ବହି - ପୁସ୍ତକ - pustak

ବହନା - ବଏନା - baenā

ବହିବା - ପଙ୍ଗାନା - paŋgānā

ବାଇଗଣ - ବାଙ୍ଗା - bāŋgā

ବାଘ - ସିଂହ୍‌ଡୁଆର୍ ଡୋରଡୁଆର - siŋgḍuār/ḍorḍuār

ବାଘୁଣୀ - ବୋଗ୍‌ନିଡୁଆର - bogniḍuār

ବାଛିବା - ଆଚାନା - ācānā

ବାଜରା - ଜନ୍ଦରି - jandri

ବାଜିବା - ଗଡ୍‌ଜାନା - gaḍjānā

ବାଣ୍ଟିବା - ତୁସାନା - tusānā

ବାଟିବା - ପିସିକି କିଆନା - pisikiyānā

ବାଡ଼ି - ଲଉଡ଼ି - lauṛi

ବାଡ଼େଇବା - ହଲହାନା - halhānā

ବାଢ଼ିବା ତୁସାନା/ବାଁଟାତରାନା - tusānā/bāṭā-tarānā

ବାଦାମ - ମୁଗୁଫଲି - muguphali

ବାଦାମ ତେଲ - ମଙ୍ଗପଲ୍ଜନି - maŋgapaljni:

ବାଦୁଡ଼ି - ଗେଦୁଲ୍ - gedul

ବାଦ୍ୟକାର - ବଜ୍‌ନିଆ/ଗଡ୍‌ଡିହୱାଲ୍ - bajniā/gaṛdihvāl

ବାଧିବା - ବାଧେମାୟାନା - bādhemāyānā

ବାନ୍ଧିବା - ଦୋହାନା - dohānā

ବାଛିବା - ଟିପାନା/ସୁତୁର୍ କିଆନା - ṭipānā/sutur kiānā

ବାନର - ମୁଞ୍ଜା - muñjā

ବାନ୍ତିକରିବା - ଗଡସ୍‌କାନା - gaḍaskānā

ବାପା - ବୁବାଲ୍ - bubāl

ବାମ୍ଫ - ବାପ୍ - bāp

ବାମନ - ଠୁବ୍ରା - ṭhubrā

ବାଁମହାତ - ଡେବରିକଏଁ - debrikaẽ

ବାର - ଦିନା - dinā

ବାରଅଣା - ବାର୍କିଆନା - bārkiānā

ବାଉଦା - ବାରେମାୟାନା - bāremāyānā

ବାଉସି - ଟଟି - ṭaṭṭi

ବାରୁଦ - ବାର୍ଦ୍ - bārud

ବାରଣ୍ଡା - ବିଢ - biti

ବାଲ - କଲ୍ - kal

ବାଳକ - ପୋକା ପୋକାଲ୍ - pokā/pokāl

ବାଲ୍ଟି - ବାଲ୍ଟି - bālṭi

ବାଳଧରିବା - ପିଲାରାଣ୍ଡି - pilārānḍi

ବାଲିଆ - ଚିପା - cipā

ବାଳିକା - ପେକି/ପେଗ୍ଗି - peki/peggi

ବାସନ - ନକିଭଣ୍ଡଓ୍ୱା - nakibhanḍvā

ବାସଗୃହ - ମାଣ୍ଡାନାଲୋଟ୍ - mānḍānālot

ବାସି - ବାସି - bāsi

ବାସିବା - ମହକେମାୟାନା - mahakemāyānā

ବାହାଡ଼ା - ପହାକା - pahākā

ବାହୁ - ଡେନା - ḍenā

ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ - ହଟା - haṭā

ବାହୁର ତଳ ଅଂଶ - ଗୁଙ୍ଗୁଲ୍ - guGgul

ବାହୁଡ଼ିବା - ମଲାନା - malānā

ବାହୁନିବା - ସୁଇପ୍କିସିକିଲାନା - suipkisikilānā

ବାୟୁ - ଓ୍ୱେଡ଼ି/ହଓ୍ୱା - vedi/havā

ବିକ୍ରିବା - ବିଡ଼ାନା - bidānā

ବିକାବା - ମମ୍ମାନା - mammānā

ବିକ୍ରୟ - ମମ୍ମାନା - mammānā

ବିଗିଡ଼ିବା - କଡ଼କଡ଼ାନା/ରିସ୍କିୟାନା-kaḍkadāna/riskiyānā

ବିଞ୍ଚିବା - ଲିକାନା - likānā

ବିଛଣା - ଗଡ୍ଲି - gatli

ବିଛା - ବିଚୁ - bicu

ବିଛୁଡ଼ିବା - ତାରାନା - tārānā

ବିଡ଼ି - ବିଡ଼ି - biṛi

ବିଣ୍ଡି - ଚୋଲ୍କା - cholkā

ବିତାଇବା - କାଟାହ୍କିଆନା - kāṭāhkiānā

ବିତିବା - କାଟାନା - kāṭānā

ବିଦ୍ୟାଳୟ - ଇସ୍କୁଲ୍ - iskul

ବିଧର୍ମୀ - ବିଧର୍ମୀ - bidharmi

ବିବାହିତ - ବିହାତି - bihāti

ବିମାତା - ଶଶିୟାଲ୍ - sasiyāl

ବୀମା - ବୀମା - bimā

ବୀର - ବୀର୍ - bir

ବିରଚିବା - ଅଲିୟାନା - aliyānā

ବିରକ୍ତ କରିବା - କିଚଲାକିୟାନା - kiclākiyānā

ବିସ୍ଟ - ରଟ୍ଟଏ - raṭṭae

ବିଲ - ପୁପୁଲ୍ - pupul

ବିଲବଡ଼ା - ପୁପୁଲ୍ବଡ଼ା - pupulbaḍā

ବିରୁଡ଼ି - ଟେକାର୍ - ṭekār

ବିଲାତି ଆଳୁ - ଆଲୁ - ālu

ବିଲାତିବାଇଗଣ - ପାତାଲ୍ - pātāl

ବିଲୁଆ - କୋଲିଆ କୋଲିହା - koliā/kolihā

ବିଲେଇ - ବିଲାଇ - biiāi

ବିସର୍ଜନ - ବହର୍ଆର୍କିଆନା - baharārkiānā

ବିଶିଆଙ୍ଗୁଠି - ହୁଟଲାଅଣ୍ଡ୍କି - huṭlāanḍki

ବିଶ୍ୱାସ - ବିଶ୍ୱାସ୍ - bisvās

ବିଶ୍ୱସ୍ତ - ଇମାନ୍ଦାର୍ - ımāndār

ବିଶ୍ରାମ କରିବା - ସୁସ୍ତାକିୟାନା - sustākiyānā

ବିଷ - ବିକ୍ - bik

ବିଷଦାନ୍ତ - ବିକ୍ପଲକ୍ - bikpalak

ବିସ୍କୁଟ୍ - ବିସ୍କୁଟ୍ - biskuṭ

ବଢ଼ାଇବା - ବଡ୍‌ସାନା - baḍāsnā

ବଢ଼ିବା - ଅଲ୍‌ୟାନା - alyānā

ବୁଜିବା - ତିଢ଼୍‌ହାନା/ପିହାନା - tiṛhānā/pihānā

ବୁଝାଇବା - ସମଝାଇ କିଆନା - samjhāikiānā

ବୁଝିବା - ସମଞ୍ଜେମାୟାନା - samñjemāyānā

ବୁଟ - ନାକଇନା - nākianā

ବୁଡ଼ିବା - ମୁଡ଼୍‌ନ୍ଦାନା - muḍndānā

ବୁଡ଼େଇବା - ମୁଡ୍‌ହାନା - muḍhānā

ବୁଢ଼ା - ମୁନ୍ଦିଆଲ୍ - mundiāl

ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି - ହଜର୍‌ଅଣ୍ଡକି - hajarnḍāki

ବୁଢ଼ୀ - ସଇନେ/ସେନୋ - saine/seno

ବୁଢ଼ିଆଣି - ମକ୍‌ଡ଼ା - makḍi

ବୁଣିବା (ବୟନ) - ଓ୍ୱିଗନା - vignā

ବୁଣିବା (ଲୁଗା) - ହଓହାନା - haohānā

ବୁଧ - ବୁଧ୍ - budh

ବୁଲାଇବା - ଓ୍ୱାଲ୍‌ହାନା - vālhānā

ବୁଲିବା - ଓ୍ୱାଲ୍‌ୟାନା - vālyānā

ବେକ - ଟୋଡ଼୍‌ର - ṭoḍor

ବେକାର - ସାଦାଏ - sādāe

ବେଙ୍ଗ - ପନ୍ନେ - panne

ବେଢ଼ିବା - ଓ୍ୱାଲ୍‌ହାନା/ବାନ୍ଦର୍‌କିଆନା - vālhānā/bāndarkiānā

ବେଣ୍ଟିବା - ହୋସାନା - hosānā

ବେପାରୀ - କଚିଆ - kaciā

ବେଲ - ବେଲ୍ - bel

ବେଲଣା କାଠି - ହାଡ଼ିହେଡ଼ାନା /ନାହାଁକାନା ଲଉଡ଼ି - haḍiheḍanā/nahākanā lauḍi

ବେଲଣା ପିଢ଼ା - ହାଡ଼ିଲୋଡ଼ାନା କୁଚୁଲା - haḍiloṛānā kuculā

ବେଲିବା - ବାନ୍ହା କିଆନା - bānhākiānā

ବେଶ୍ୟାଳୟ - ଦାରିଲୋନ୍ - dārilon

ବୋକା - ଭକୁଆ - bhakuā

ବୋଝାଇବା - ତଚ୍‌ନା - tacānā

ବୋତଲ - ବୋତଲ୍ - botal

ବୋବାଇବା - କିଲ୍‌ହାନା/ବହୁଚ୍‌ନା - kilhānā/bahucānā

ବୋମା - ବମ୍ - bam

ବୋଲିବା - ହନନ୍ଦାନା - hanndānā

ବୋଲିବା - ଉସାନା - usānā

ବୋହିବା - କାଞ୍ଜାନା - kānjānā

ବୋହୂ - କଡ୍‌ୟାଚ୍ - kaḍyāc

ବ୍ୟବହାର କରିବା - ହଡ୍‌କପ୍ତାକେଆନା - haḍka-ptkeānā

ବ୍ୟବସାୟୀ - କୋଚିଆ - kociā

ବ୍ୟାଘ୍ର - ଚଣ୍ଡିକେସି - canḍikesi

ବୃଥା - ସାଦାଏ - sādāe

ଭ

ଭଅଁର - ବେଦିକିଆନା - bedikiānā

ଭଉଣୀ - ବହିଲ୍/ହେଲାଡ଼୍ - bahil/helāḍ

ଭକ୍ତି - ଭକ୍ତି - bhakti

ଭଙ୍ଗା - ଅର୍ଲେ - ārle

ଭଜା - ପିଡ଼୍‌ହା - piḍhā

ଭଣ୍ଟା - ଭାଟା/ବଟ୍ଟି - bhāṭā/baṭṭi

ଭଡ଼ାଘର - ଭଡ଼ାଲୋନ୍ - bhāḍālon

ଭଣଜା - ଭାଁଚ୍ଚା - bhācā

ଭଣ୍ଡାର - ଭଣ୍ଡାର୍ - bhanḍār

ଭଣ୍ଡାର - ନାଭ - nābh

ଭଦ୍ରଲୋକ - ବନେମାନେ - banemān

ଭଁର - ଭଁର୍ - bhãr

ଭରସିବା - ଭର୍ସେମାୟାନା - bharsemāyānā

ଭଲ - ଆଛା - āchā

ଭଲ୍ଲ - ବୁନା - bunā

ଭଲବା - ଓ୍ୱାଲୟାନା - vālyānā

ଭସ୍ମକରିବା - ଆର୍ୟାନା - āryānā

ଭୟାନକ - ଆର୍ୟାନା - āryānā

ଭାଇ - ଭାଇ - bhāi

ଭାହନ - ଆଙ୍ଗେ - āŋge

ଭାକୁର - ଭାକୁଡ୍ - bhākuḍ

ଭାଙ୍ଗିବା - ଉର୍ହାନା/ଉର୍ଙ୍ଗାନା - urhānā/urŋgānā

ଭାଜିବା - ବଡ୍ହାନା - bādhānā

ଭାଡୁଆ - ଦାର୍ରିଆଲ - dārriāl

ଭାଣିଜ - ଭାଁଚ - bhāci

ଭାତ - ଜାଉଚ/ଗାଟ - jāuci/gāṭ

ଭାରୁଡ଼ି - ମୁରୁମ୍ - murum

ଭାଦ୍ରବ - ଭାଦୋମ - bhādom

ଭାର - କାଉଁଡ୍ - kāũd

ଭାରି - ଅଚ୍ଛାଏଁ - achāẽ

ଭାରୁଆ - କାଉଁଡିଆ - kāũdiā

ଭାଳିବା - ଭାବେମାୟାନା - bhābemāyānā

ଭାଲୁ - ଆଡ୍‌ଜାଲ - ādjāl

ଭାସିବା - ଇନ୍ଦାନା - indānā

ଭିକମାଗିବା - ମୁଟିତଲୋକାନା - muṭitalokānā

ଭିଜାଇବା - ପୁରହାନା - purhānā

ଭିଜିବା - ପୁରାନା - purānā

ଭିଡ଼ିବା - ପିଡ଼୍‌ଙ୍ଗାନା - piṛŋgānā

ଭିଟୋଇ - ଭାଟୋ - bhaṭo

ଭିକ୍ଷା - ଭିକ - bhik

ଭିକ୍ଷୁକ - ଭିକମଙ୍ଗା - bhikmaŋgā

ଭୁଆସୁଣୀ - ପୁନ୍ନାଆଡ/ବହୁ - punnāād/bahu

ଭୁକିବା - ବୁହ୍‌ଚ୍ନା - buhcānā

ଭୁଢେଇବା - ବୁଡ଼ିଆକେୟାନା - buṛikiyānā

ଭୁଲକରିବା - ନିଶାହ କେଆନା - nisāhkeānā

ଭୁଲାଇବା - ଟାଗେକେୟାନା - ṭāgekeyānā

ଭୁଲିବା - ବୁଲ୍‌କେମାୟାନା - bulkemāyānā

ଭୁଷୁଡ଼ିବା- ଭୁଷଡେମାୟାନା- bhusdemāyānā

ଭୁଷିବା - ଭୁଷିକିଆନା - bhusikiānā

ଭେଟିବା- ଭେଟେମାୟାନ. ଜଙ୍ଗଆୟାନା/ ଜଙ୍ଗଆଡ଼ାନା- bheṭemāyānā/jaŋgāyānā jaŋgādāṇā

ଭେଣ୍ଡି - ଭେଣ୍ଡି - bhendi

ଭେଦିବା - କଟ୍‌ଟାନା - kaṭṭānā

ଭୋଗକରିବା - ପଡ଼ାନା - padānā

ଭୋଗିବା - ଭଗେମାୟାନା/ଭୁଗେମାୟାନା - bhage māyānā

ଭୋଜି - ଭୋଜି - bhoji

ଭ୍ରମିବା - ଭମରେମାୟାନା - bhamremāyānā

ମ

ମଇଦା - ପିଣ୍ଡି - pinḍi

ମଇଁଷି - ଭଇଁସି - bhaĩsi

ମଉଳିବା - କାଉଁଚ୍ଚନା - kāũcānā

ମକଚିବା - ଲାଚକେମାୟାନା - lāckemāyānā

ମକା - ଜନ୍ଦରି - jandari

ମଗିବା - ନାଂଗାନା - nāggānā

ମଞ୍ଚା - ମାଚ୍ଚ - mācā

ମଞ୍ଜା - କେରାମାଡ଼ାଗୁଜା - kerāmāḍāgujā

ମଜିବା - ମହେମାୟାନା - mahemāyānā

ମଜୁରିଆ - ବନିବିତା - banibitā

ମଜୁରି - ବନି - bani

ମଟର - ବନାମଟନ୍ - bānāmaṭān

ମଠ - ମଠ୍ - maṭh

ମଣି - ମଣି - mani

ମଣିବା - ଜାନେମାୟାନା - jānemāyānā

ମଣ୍ଡାପିଠା - ହାଡ଼ି - hāḍi

ମତେଇବା - ମଣାଓକେଆନା - mānokeānā

ମଥାମଣି - ତାଲାଦାପୁନ୍ଦରା - tālādāpundārā

ମଦ - ଦାଡ଼ଙ୍ଗ୍ - dāḍagg

ମଦଦୋକାନ - ଦାଡଙ୍ଗ୍ ଦୋକାନ - dāḍagg dokān

ମନ୍ଦାର - ମଂଡାର୍ - madānr

ମନ୍ଦର - ଗୁଡ଼ି - guḍi

ମଧୁର - ମିଲିଙ୍ଗେଲେ - miliggele

ମଧ୍ୟମା ଆଙ୍ଗୁଠି - ନଉଡ଼େ ଆଣ୍ଡକି - nauḍe āndki

ମଝରେ (ଦୁଇ ଜଣରୁ ଅଧିକ) - ଲପାଡ଼େ - lapāṛe

ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇ ଜଣ) - ଜନ୍‌ବେ - janbe

ମନାସିବା - ନଉସା କେଆନା - nausākeyānā

ମନି ଅର୍ଡର - ମନି ଅର୍ଡର୍/ପଇସାଁ ରେହାନା - moni ordar/paisārehānā

ମନ୍ଥରିବା - ହେକାନା - hekānā

ମନ୍ତ୍ରୀ - ମନ୍ତ୍ରି - mantri

ମରାମତି କରିବା - ସାଜିକେଆନା - sājikeānā

ମରିବା - ହାୟାନା - hāyānā

ମଲ - ପିଙ୍ଗ - pigg

ମଲ୍‌ମଲ୍ - ମଲ୍‌ମଲ୍ - malmal

ମଳଦ୍ୱାର - ଟଟ୍ଟିହର୍ରି - ṭaṭṭiharri

ମଳିବା - ନହ୍କାନା - nahkānā

ମଲ୍ଲି[1] - ମଲ୍ଲି - malli;

ମଶା - ଭୁର୍ସୁଣ୍ଡି - bhursunḍi

ମଶାରି - ମାଶାରି - māsāri;

ମସିଣା - ଚପ୍/ମସନି - cap/masni

ମସଲା - ମସଲା - maslā

ମସ୍‌ଜିଦ୍ - ମସ୍‌ଜିଦ୍ - masjid

ମସାଲ - ଚହ୍‌ଡ଼ା - cahḍā

ମସୁର - ମୁସୁର - musur

ମହକିବା - ମହକେମାୟାନା - mahakemāyānā

ମହାସାଗର - ହଜର୍‌ସମୁଦର୍ - hajarsamundar

ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ - କାଲେଜ୍ - kālej

ମହୁ - ଇଡୁ - iḍu

ମହୁମାଛି - ହୁରୁଏ/ଛାତାଲ୍/ମାନ୍ଦାରସୁଲି - hurue/chātāl/māndārsuli

ମୟୂର - ଜଲିଓମାଲ୍ - jaliomāl

ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ - ଜଣ୍ଡିଁ - janḍī̃

ମୟୂରୀ - ମାଇମାଲ୍ - māimāl

ମାଇଁ - ପୋଏ/ମାମି - poe/māmi

ମାଙ୍କଡ଼ - ମୁଞ୍ଜା - munjā

ମାଖିବା - ଓସାନା - osānā

ମାଗିବା - ତାଲହାକିଆନା - tālāhākiānā

ମାଗୁର - ମଂଗଡ଼ି - maggdi

ମାଘ - ମାଂଗ୍ - māgg

ମାଛ - ମିନ୍ - min

ମାଛକାଣ୍ଟ - ମିନ୍‌ରିଡ଼୍‌ଗା - minriṛgā

ମାଛରଙ୍କା - ଯେନେକଡ଼ିକଡ଼ - yenekaṛikaṛi

ମାଛି - ଓ୍ୱିସି - visi

ମାଜିବା - ମାଞ୍ଜିକିଆନା - mānjikiānā

ମାଟିଘର - ତାଡ଼ିଲୋନ୍ - tāṛilon

ମାଠିଆ - ମାଲ୍ଲା - māllā

ମାଡ଼ିବା - ହାରନା - hārānā

ମାଣ୍ଡିଆ - ଗର୍ରାଁ - garrā

ମାଣ - ଆୟା / ୟାଁୟାଁ - āyā/yāyā

ମାତାଲ - ମତୁଆଲ୍ - matuāl

ମାତିବା - ମାତେମାୟାନା - matemāyānā

ମାନିବା - ମାନେମାୟାନା - mānemāyānā

ମାମୁଁ - ମାମା - māmā

ମାରିବା - ହଲ ହାନା - halhānā

ମାରିବା (ଜୀବନରେ) - ହକ୍‌ହାନା - hakhānā

ମାଳ - ପୋଟନ/ମାଲା - potin/mālā

ମାଲ - ମାଲ୍ - māl

ମାଲଗାଡ଼ି - ମାଲ୍‌ଗାଡ଼ା - mālgādā

ମାଲିକ - ମାଲିକ୍/ସାହୁକାର - mālik/sāhukār

ମାଳୀ ମର୍ରୋ - marro

ମାସ - ମହେନା - mahenā

ମାଂସ - ହଓ୍ୱି - havi

ମାହାସୁଲ - ମାସୁଲ୍ - māsul

ମିଠା - ମିଠା - mithā

ମିଠାଇ - ମିଠାଇ - miṭhāi

ମିରଗ - ଚିତ୍ତର୍ - cittar

ମିଳାଇବା (ଯୋଡ଼ିବା) - ଯୋଡ଼ାଲ୍‌କିଆନା - jodāl-kiānā

ମିଳାଇବା (ତରଲାଇବା) - ଓ୍ୱିଡ଼୍‌ହାନା - viḍhānā

ମିଳାଇବା (ଗୋଳାଇବା) - ମିଲାଲ୍‌କିଆନା - milālkiyānā

ମିଲାଇବା (ଯୋଗ) - ଯୋଡିକିଆନା - jodikiānā

ମିଳିବା (ମିଶିଯିବା) - ମିଶେମାୟାନା - misem-āyānā

ମିଳିବା (ପାଇବା) - ଜଡତାନା - jadtānā

ମିଶ୍ରି - ମସ୍‌ର - masir

ମୁଁ - ନାନ୍ନା - nānnā

ମୁକୁଳିବା - ମୁକ୍ତିଆୟାନା - muktiāyānā

ମୁକ୍ତା - ମୁକ୍ତା - muktā

ମୁକ୍ତି - ମୁକ୍ତି - mukti

ମୁକ୍ତିଆର - ମୁକ୍ତିଆର - muktiār

ମୁଖ - ତୋଣ୍ଡନା - totān

ମୁଗୁନି - ମୁଗ୍‌ନି - mugni

ମୂଠା - ମୁଠ୍ - muṭh

ମୁଠାଇବା - ମୁଟାକିଆନା - muṛākiānā
ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା - ଚାପ୍‌କା - cāpkā
ମୁଣ୍ଡାଇବା - ତାଚ୍‌ନା - tācānā
ମୁଦ - ମୁଦ୍ଦା - muddā
ମୁଦିବା - ସାକ୍‌ଦେମାୟାନା/ଚିଣ୍ଡିଆୟାନା - sākde-māyānā/cinḍiāyānā
ମୁଁ ନଜେ - ନନାଏଁ - nānāẽ
ମୁରୁଛିବା - କୁମ୍‌ୱା ଆୟାନା - kumvā āyānā
ମୁଲ୍‌କିବା - ମଲ୍‌କିଆନା - malkiānā
ମୂଷା - ହୁପେ - hupe
ମୁହାଁଇବା - ମୁନେକିଆନା - munekiānā
ମୂର୍ଖ - ମୁର୍କ୍‌ହାଲ୍ - murkhal
ମୂତ - ଉର୍‌କା - urkā
ମୂତ୍ରଦ୍ୱାର - ଉର୍‌କା ହର୍ରି - urkāharri
ମୂର୍ତ୍ତି - ମୁର୍ତ୍ତି/ପୁତ୍‌ଲି - murti/putli:
ମେଘ - ବାଦର୍ - bādar
ମେଣ୍ଢାଇବା - ନଫ୍‌ଟାହାକିଆନା-naphṭāhākiānā
ମେରୁଦଣ୍ଡ - ରିଡଗାହାଡା - riḍgāhāḍā
ମେଲିବା - ତାର୍‌ୟାନା - tāryānā
ମୋଡ଼ିବା - ତାଲ୍‌ୟାନା - tālyānā
ମୋତେ - ନାକୁନ୍ - nākun
ମୋର - ନାଓ୍ୱା - nāvā

ଯ

ଯଦି - ଜାଲେ - jāle
ଯଦିଓ - ନହ୍‌ଲେ - nahle
ଯଦିନୁହେଁ - ଆୟୋଜାଲେ - āyojāle
ଯନ୍ତା - ଗୁଡା - guḍā
ଯବ - ଯୋବ୍‌ବାନ୍ - jobbān
ଯାଆଁଳା - ଯାର୍ଜିଆ - jāṛjiā

ଯାଚିବା - ଜଜାହ୍ କିଆନା - jajāhkiānā
ଯାହା - ବଚ୍ଚଏ - bacāe
ଯାହାକୁ (ପୁଂ) - ବନେ - bane
ଯାହାକୁ (ସ୍ତ୍ରୀ) - ବଦେନେ - badene
ଯୁଗ - ଯୁଗ୍ - jug
ଯୁଝିବା - ଲାଢେମାୟାନା - lādhemāyānā
ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ - ବଉ - bau
ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ - ଓଓ୍ୱେନ୍ - oven
ଯେଉଁଠି - ବଗ୍‌ଡ଼ାହାଲି - bagṛāhāli
ଯେଉଁଠିକୁ - ଅଗାଏ - agāe
ଯେଉଁମାନଙ୍କର - ବନାଁ - banā
ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ - ବଓ୍ୱେଁନେ - bavẽne
ଯେଉଁମାନେ - ବଡ଼େଲୋଡ଼୍ - baṛeloṛ
ଯେକେହି - ବଡ଼େ - baṛe
ଯେତେବେଳେ - ବଚନାକେୟ୍ - bacnākeyā
ଯେପରି - ବଦାନେ - badāne
ଯେପରିକି - ଅହୁନେ - āhune
ଯେହେତୁ - ଅନକେନା - ankenā
ଯୋଖିବା - ଟାକିକିଆନା - ṭākikiānā
ଯୋଗାଇବା - ଜଙ୍ଗିକିଆନା - jaŋgikiānā
ଯୋଗାଡ଼ିବା - ଯୋଗାଡ଼୍ କିଆନା - jogāṛkiānā
ଯୋଗୁଁ - କାରନ୍ - kāran
ଯୋଚିବା - ପୁହାନା - puhānā
ଯୋଡ଼ିବା - ଯୋଡ଼ିକିଆନା - joṛikiānā
ଯୋନି - ପୁଦି - pudi
ଯୌବନ - ଲାଇଖାଲ୍ / ଭୁକୁଲା - lāikhāl/bhukulā

ସବାରି - ସବାର ଗାଡ଼ା - sabari gāṛā

ସଡ଼କ ରାସ୍ତା - ସଡ଼କ୍ ହରର - saṛak harri

ସଫା କରିବା - ହୁକୁନା - hukunā

ସବୁଅଡ଼େ - ସବ୍ଢକେ - sabtike

ସର୍ଦ୍ଦାର - ସାର୍ଦ୍ଦାର୍ - sārdār

ସନ୍ତାନ - ପିଲ - pilā

ସନ୍ୟାସୀ – ସନ୍ୟାସି – sɔnyasi

ସମାଧି - ମଠ - maṭh

ସମା ସ୍ଥଳ - ମାର୍ଗାଟି - mārgāṭi

ସମର୍ଥନ କରିବା - ହୁକାଡ଼ି କିୟାନା - hukāṛi-kiyānā

ସମ୍ରାଟ - ସମ୍ରାଟ୍ - samrāṭ

ସମ୍ବର - ମାଓ - māo

ସମୁଦ୍ର - ସମୁଦ୍ର - samudra

ସଭାପତି - ସଭାପତି - sabhāpati

ସହର - ସହର୍ - sahar

ସହିତ - ସଙ୍ଗେ - saŋge

ସହିବା - ସହେମାତାନା - sahemātānā

ଶଳା - ହରଣ୍ଡୁ - haraṇḍu

ସ୍ୱର୍ଗ - ସରଗ - sarag

ଶ୍ୱଶୁର - ସତ୍ରା - satrā

ଶତ୍ରୁ - ବଏରି - baeri

ଶନି - ସନି - sani

ଶହେ - ଶହ - sau

ଶମିବା - ଅଚ୍ଛାଆୟାନା - āchāāyānā

ଶପଥ କରିବା - କିଡ଼୍ୟା କିୟାନା - kiṛyā kiyānā

ଷଣ୍ଢ - ସାଁଡ଼୍ - sā̃ṛ

ସଂଚିବା - ଜମାହ କିଆନା - jamāh kiānā
ପହିଆନା - pahiānā

ସଂଚୟ କରିବା - ଜମା କିୟାନା - jamā kiyānā

ସଂଖୁଳିବା- ଉନ୍ଦ୍ଜା ଗାଇର କିଅନା- undjāgāirā kiānā

ଶଙ୍କିବା - ଆରେୟାନା - āreyānā

ଶଙ୍ଖ - ଶଂଖ୍ - saŋkh

ସପ୍ତମୀ - ସାତଦିନା - sātdinā

ସପ୍ତାହ - ହପ୍ତା - haptā

ଷଷ୍ଠୀ - ହାରୁଁ - hārũ

ସ୍ତନ - ପାଲ୍ - pāl

ସ୍ତନାଗ୍ର - ଡେଁଟି - ḍẽṭi

ସ୍ଥଳ – ନେଲି - neli

ସମ୍ଭାଳିବା - ସମାଲେ କିଆନା - samālekiānā

ସାଙ୍ଗ - ସଙ୍ଗୁଆରି - saŋguāri

ସାଧବ ବୋହୂ - କୋହଲା ପୁଡୁଇ - kohlā puṛui

ସାଧୁ - ସାଧୁ - sādhu

ସାରଥି - ଚାଲାହକେଓ୍ୱାଲ - cālāhkewāl

ସାରସ - କଡ଼କ - kaṛak

ସାରିବା - ମାଡ଼ରୁ କିଆନା - māṛtukiānā

ସାଉଁଟିବା - ପଇସି କିଆନା - paisikiānā

ସାଇତିବା - ସଜେକିଆନା - sajekiānā

ସାରୁ - ଗୁଣ୍ଡେଁ - guṇḍẽ

ସାପକାତି – ତାଡ଼ାସ୍ ତୋଲ୍ - tāṛāstol

ସାପ ଚୁକା - ତାଡ଼ାସ୍ ବଡ଼ଙ୍ଗା- tāṛās baṛaŋgā

ଲତା - ମଡ଼୍ରୋସ୍ - maṛos

ଲଢ଼ିବା - ଲାଢ଼େମାୟାନା - lāṛhemāyānā

ଲଦବା - ଲାଦକିଆନା/ପାର୍ସାନା - lādikiānā / pārsānā

ଲମ୍ବା - ଲାମ୍ - lām

ଲମ୍ବିବା - ବାଡ଼୍ସାନା / ଲାମ୍ଆୟାନା - bāṛsānā/ lāmāyānā

ଲଙ୍କାମରିଚ - ମିଢ଼ିଁ - miṛĩ

ଲହୁଣୀ - ଲଉନି - launi

ଲଫାପା - ଲଫାପା - laphāpā

ଲଗିବା - ପାୟାନା - pāyānā

ଇନ୍ଦାଇନ୍ଦି ଆୟାନା- indā indi āyānā

ଲାଞ୍ଜ - ଟୋକାର୍ - tokār

ଲାଳ - ଲାଡ଼୍ - lāṛ

ଲାଳେଇବା - ଲାଢ଼୍ କିଆନା - lāṛhkiānā

ଲୋଉଟିଆ - ଲାଠିଆ ଭାଜି - lāṭhiā bhāji

ଲୋଉଟିବା - ତିଢ଼୍ହାନା - tiṛhānā

ତିଡ଼୍ୟାନା - tiṛyānā

ଲେଖକ - ଲିକେକେଓ୍ୱାଲ୍ - likekewāl

ଲେଖିବା - ଲିକେ କିଆନା - likekiānā

ଲେମ୍ବୁ - ଲିମ୍ବୋଉ - limbou

ଲେସିବା - ମାର୍ୟାନା - māryānā

ଲୁସାନା - lusānā

ଲିପିବା - ଉସାନା - usānā

ଲିଭିବା - ପିୟାନା - piyānā

ଲିଭିପିବା - ପିଆନା - piānā

ଲିଂଗ (ପୁ) - ପେଣ୍ଡା - peṇḍā

(ସ୍ତ୍ରୀ) - ପୁଡ଼ି - pudi

ଲୁଗା - ଗାତ୍ଲି - gātli

ଲୁଚକାଳି - ଲୁକ୍ଲୁକାନି - luklukāni

ଲୁଚିବା - ଲୁକ୍କାନା - lukkānā

ଲୁଗ୍ରଇବା - ଲୁକ୍ହାନା - lukhānā

ଲୁଣ - ହଓ୍ୱଡ଼୍ - hawaṛ

ଲୁଣ୍ଠିବା - ଲୁଟେକିଆନା - luṭekiānā

ଲୁହା - ଲୋହା - lohā

ଲୁହାକଣ୍ଟା - ଲୋହାକୁଟି - lohākuṭi

ଲୋଟିବା - ଗୁଡ଼ାନା - guṛānā

ଲୋଡ଼ିବା - କଜ୍କିଆନା -kajkiānā

ଲୋମ - ବୁରା / କାଲକ୍ - burā/kālk

ଲୋଭ କରିବା - ଲୋଭ୍କିଆନା - lobh kiānā

'ସ'

ସକେଇବା - ଆଡ଼୍ମାନା - āṛmānā

ସଉରୁଣୀ - ହୁଡ଼୍ଲା ଆଡ଼୍ - huṛlā āṛ

ସଜନା - ମୁନ୍ଗା - mungā

ସଜାଇବା - ସଜେ କିଆନା - saje kiānā

ସରକାର - ସାର୍କାର୍ - sārkār

ସର - ଲଉନି - launi

ସରଳ - ସିଧା - sidhā

ସରିବା - ମାଡ଼୍ଥାନା - māṛthānā

ସରୁ - ସଫୁର - saphur

ସଲଗ୍ର - କାରେଲା - kārelā

ସବଳ - ବର୍କସ୍ - barkas

ସବୁଜ - କୁସରି - kusri

ସର୍ବତ - ସର୍ବତ - sarbat

ସଁବାଳୁଆ - ଭୁସକା ପୁଡୁକ୍ - bhuskā puṛuk

ସାକ୍ଷାତ କରିବା - ମିସେ ମାୟାନା-mise māyānā

ସାହସ କରିବା - ହିମନ୍ କୟାନା-himan kiyānā

ସାହାଯ୍ୟ କରିବା - ବଲହିୟାନା - baḷhiyānā

ଶାଳ - ହାରଗି - hārggi

ଶାଶୁ - ପୋଦାଡ଼୍ - podāṛ

ଶାଗ - କୁସରି - kusri

ଶାବଳ - କୁଜ୍ - kuj

ସାବୁନ - ସାବୁନ - sābun

ଶାରୀ - ରାମି - rāmi

ଶାଉଁଳିବା - ସକଲି କିଆନା - sākli kiānā

ଶାନ୍ତ କରିବା - ମନ୍ନା କିଆନା - mannā kiānā

ଶାସ୍ତି ଦେବା - ଦଣ୍ଡ ହିଆନା - daṇḍa hiyānā

ଶ୍ରାବଣ - ସାୱାନ୍ - sāwān

ଶାମୁକା - ହିପ୍ପି - hippi

ସ୍ୱାମୀ - ମୁଦ୍ୟା - mudyā

ସିକା - ହିକ୍କା - hikkā

ସିପାହୀ - କସୁର୍ - kasur

ସିଧା - ରାଗ୍ - rāgg

ସିଝିବା - ଅଟ୍ଠିହାନା - āṭṭhānā

ସିଟି ମାରିବା - ସିସିର୍ ଉଦାନା - sisir udānā

ଶିକାରୀ - ବନୁଆ - banuā

ଶିକ୍ଷକ - ଗୁରୁ - guru

ଶିଷ୍ୟ - ସିସ୍ - sis

ଶିଶୁ - ହୁଡୁଲ ପିଲା - huḍulā pilā

ଶିଳ - ସିଲ୍ - sil

ଶିମ୍ବ - ଜଟା - jaṭā

ଶିଳପୁଆ - ଲେଢ଼ା - leṛhā

ଶିଖିବା - କାର୍ୟାନା - kāryānā

ଶିଖାଇବା - କାର୍ହାନା - kārhānā

ଶୀତଳାଇବା - ଆରହାନା - ārhānā

ସିଙ୍ଘାଣି - ଚେମଟ୍ - cemaṭ

ସିନ୍ଦୂର - ଲାଲି - lāli

ସିଂହ - ସିହଁ - sihã

ଶିଙ୍ଗ - କୋକ୍ - kok

ସ୍ତ୍ରୀ - ଆଡ଼୍ - āṛ

ସୁଖ - ସୁଖ୍ - sukh

ସୁଜି - ସୁଜି - suji

ସୁସ୍ଥ - ସୁଖୁଆରି - sukhuāri

ସୁନ୍ଦର - ସୁଂଦର - sundar

ସୂଚି - କନ୍ତର୍ - kantar

ସୁଧାରିବା - ସୁଧାରେ କିଆନା - sudhāre kiānā

ଶୁଖିବା - ହିତାନା - hitānā

ଶୁଣ୍ଡି - ସୋଣ୍ଡି - soṇḍi

ଶୁଣ୍ଢି - କଲାଡ଼୍ - kalāṛ

ଶୁଆ - ହେଡ଼ି - heṛi

ଶୁଖୁଆ - ଆତ୍ଲେଁ - ātlẽ

ସୂର୍ଯ୍ୟ - ପୋଡ଼ଦ୍ - poṛad

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ - ପୋଡ଼ଦ ଗର୍ହନ୍ - poṛad garhan

ଶୁକ୍ର - ସୁକୁର - sukur

ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ - ଲଲେଞ୍ଜ ତୋହ୍ଚ - laleñj tohaci

ସୁନା - ସୋନା - sonā

ଶୁଖାଇବା - ଆଡ୍‌ହାନା - āthānā
ଶୁଝିବା - ଚୂଟାନା - cuṭānā
ଶୁଣିବା - କେଞ୍ଜାନା - keñjānā
ଶୁଭିବା - କେଞ୍ଜାନା - keñjānā
ଶୁଙ୍ଘିବା - ମୁସ୍‌କାନା - muskānā
ଶୁଣ୍ଠି - ସୁଂଠି - sunṭhi
ସେ-(ପୁ) - ଓଡ୍ - oṛ
(ସ୍ତ୍ରୀ) - ଅଦ୍ - ad
ସେମାନେ - ଓଡ୍‌ଲଡ୍ - oṛlaṛ
ସେମାନଙ୍କୁ - ଓଡ୍‌ଲଡ୍ କୁନ୍ - oṛlaṛ kun
ସେମାନଙ୍କର - ଓଡ଼ଲାଁ - oṛlā
ସେହି - ଅଦ - ad
ସେସବୁ/ସେଗୁଡ଼ିକ - ଅଓସବ୍ - aosab
ସେପରି - ଅଦାନା - adānā
ସେ ନଜେ - ଓଡ଼େ - oṛe
ସେମାନେ ନଜେ - ଓଡ଼େ ଲେଡ୍ - oṛe loṛ
ଷୋଡ଼ଶ - ହଡ୍‌ସୁମ୍ - haṛsum
ଶେଉଳ - ବେଣ୍ଡିଆ - benḍiā
ସୋମବାର - ସୋମ - som
ଶୋଇବା - ରାମ୍‌ମାନା - rāmmānā
ଶୋଭିବା - ଫବେମାୟାନା - phabemāyānā
ଶୋଷିବା - ହୁହ୍‌କାନା - huhkānā
ସେବକ - ସେବାକେଓ୍ୱାଲ - sebākewāl

ହ

ହଗିବା - ପେଲ୍‌ଟାନା - peltānā
ହଜିବା - ହର୍‌ତାନା - hartānā
ହଟିବା - ଦୈୟାନା - daiyānā
ହଟିଯିବା - ମାଡ଼େମାୟାନା - māṛemāyānā
ହରଡ଼ - ହିର୍ରାଁ - hirrā
ହରଡ଼ା - ହିଁର୍ଲ- hiṛlā
ହଳଦୀ - କମ୍‌କା - kamkā
ହଳଦିଆ - କମ୍‌କା - kamkā
ହଲାଇବା - ହାରତା କିଆନା - hārtā kiānā
ହଲିବା - ହଲେମାଇନା - halemāinā
ହଜାଇବା - ହରତା କିଆନା - hartā kiānā
ହଳଦୀ ବସନ୍ତ - ଜୋଗିଲିଟି - jogiliṭi
ହଳିଆ - ହେଡ୍ ପୁରୁଆଲ୍ - herpuruāl
ହତିଆର - ହତିଆର୍ - hatiār
ହତ୍ୟା କରିବା - ହକାନା - hakānā
ହସିବା - ହସ୍‌ନା - hasnā
ହଂସରାଳି - ଓର୍‌କାଡେଟା/ଓପ୍ଟାକ୍ ପିର୍ରେ - orkā-ḍeṭā/optāk pirre
ହୃଦ - ହଜରତରେ - hajartare
ହାଟ - ହାଟୁମ୍ - hāṭum
ହାଣ୍ଡି - ମାଲ୍ଲା - māllā
ହାଡ଼ - ହାଡ଼ା - hāḍā
ହାତ - କଏ - kae
ହାତୀ - ହାତି - hāti
ହାତୁଡ଼ି - ମୁଠ୍‌ଲ - muṭhlā
ହାଣିବା - ଗନ୍ଦାନା - gandānā
ହାପୁଡ଼ିବା - ନୁଡ୍‌କୁଡ଼ାନା - nuṛkuṛānā
ହାର - ପୋଟନ୍ - potin
ହେଜିବା - ମାନେକିଆନା - mānekiānā
ହେମନ୍ତ - ପିନି ମେହେନା - pini mehenā
ହେଲେହେଁ - ଆଟେକ୍ - ātek
ହୋଟେଲ - ହୋଟେଲ୍ - hoṭel
ହୁଇସିଲ - ପିଡ୍‌ପିଡ଼ି - piṛpiṛi
ହୁକା - ଙ୍ଗେଙ୍ଗି - coŋgi
ହୁକୁମ୍ ଦେବା - ହୁକୁମ୍ ହିୟାନା-hukum hiyānā
ହୁଗୁଳିବା - ପୋଙ୍ଗ୍‌ଟାନା - poŋgtānā